Preot Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți

4. Numerele

Comentarii la Cartea Numerele

Introducere la Cartea Numerele

Numerele este cea de-a patra carte a *Pentateuhului*. Evreii o numesc, după conținut, **Bamidbar**[1] (= în pustie), titlu mai sugestiv şi mai complet. *Septuaginta* numeşte cartea **Arithmi**[2] (= număr; numărătoare), datorită celor două recensăminte descrise aici, parte importantă a scrierii. *Vulgata* păstrează ambele denumiri: **Liber Vaiedabber id est Numeri**. Versiunile româneşti au urmat Septuaginta, numind cartea *Numerele* sau *Numerii.* Cum Î. P. S. Bartolomeu Anania a numit cartea, în ediția sa, *Numerele*, i-am spus şi noi astfel în titlu, dar, în general, o vom aminti ca Numerii, denumire cu care suntem mai obişnuiți.

Cartea Numerele înfățişează desele răzvrătiri ale poporului evreu împotriva lui Dumnezeu şi pedepsele ce şi le-a atras astfel asupra sa. În acest mod, o nouă generație este pregătită, spre a nu mai cădea în aceleaşi păcate ca şi părinții săi, o dată cu intrarea în Canaan.

În ce ne priveşte, vom căuta în această scriere, mânați de scrierile patristice, traseul inițiatic al celui ieşit din robie şi aflat pe drumul către tărâmul făgăduit, adică spre izbăvirea sa în Hristos.

---

1 במדבר

2 **Αριθμοι**

Comentarii la Cartea Numerele

CAPITOLUL 1 – *Luptătorii lui Israel.*

1: **În cel de al doilea an de la ieşirea lor din ţara Egiptului, în ziua întâi a lunii a doua grăit-a Domnul către Moise în pustia Sinai, în cortul mărturiei, zicând:**

„Data fixată în verset indică o lună după înălţarea cortului; cf. Ieşirea 40, 17”[3]

2: **„Număraţi toată obştea fiilor lui Israel după neamurile lor, după familiile lor, socotindu-le numărul după numele lor, om cu om, tot bărbatul**

După neamurile lor: „a se înţelege: după clanurile lor. Un clan cuprindea mai multe familii”[4]. *După familiile lor*: „literal: *după casele lor părinteşti*, ceea ce indică descendenţii unui părinte comun”[5].

3: **de la douăzeci de ani în sus, tot cel ce poate ieşi la oaste în Israel, toţi să fie număraţi de tine şi de Aaron după armele lor.**

Este un prim recensământ efectuat în Israel, amintit, indirect, şi la *Ieşirea* 38,26. „Scopul recensământului a fost să se ştie capacitatea de luptă a oştirii lui Israel şi să se stabilească o organizaţie militară după regulele artei strategice”[6]. Dar, dacă ar fi vorba numai despre atât, nu s-ar justifica prezenţa acestor numărători în Scriptură. „Nu toţi sunt vrednici de numerele sfinte. Este o anumită rânduială în desemnarea acelora care trebuie să fie cuprinşi în Numerii lui Dumnezeu, Cartea *Numerii* oferindu-ne o dovadă concretă. În ea ni se raportează că, la porunca lui Dumnezeu, femeile nu trebuie numărate [...], fără îndoială din pricina slăbiciunii lor femeieşti. De asemenea nici un rob, din cauza nivelului de viaţă şi a moravurilor lor. Chiar dintre egipteni, nici unul dintre cei ce au fost încorporaţi poporului nu pot fi număraţi, pentru că sunt străini şi păgâni. Nu se vor număra toţi israeliţii, ci numai cei de la douăzeci de ani în sus. Nu se va lua în seamă numai vârsta, ci se va căuta să se ştie dacă omul se dovedeşte destul de tare pentru a purta războiul [...]. Nu numai o anumită vârstă, ci şi o anumită putere se cere israelitului. Pruncii nu sunt număraţi şi luaţi în seamă după aceste socoteli dumnezeieşti, decât atunci când este vorba despre primii născuţi sau despre urmaşii din ramura preoţească a lui Levi. [...] Însă, dacă urmăm celor spuse de sentinţa lui Pavel şi credem că *Legea este duhovnicească* (Romani 7, 13) şi dacă înţelegem duhovniceşte cuprinsul ei, atunci din acest text se degajă o mare dobândă pentru suflet. Textul acesta mă învaţă că dacă depăşesc neputinţa copilăriei şi voi înceta să am cugetul unui copil şi dacă *devenit bărbat am lepădat cele ale copilului* (I Corinteni 13, 11) şi, aş zice, am devenit un *om nou* şi *un om tânăr* (I Ioan 2, 13), în stare a învinge răul, mă voi arăta vrednic să fac parte dintre aceia despre care este scris: *toţi cei care vor merge la oaste în Israel,* şi voi fi destul de bun ca să intru între Numerii sfinţi. Câtă vreme, însă, într-unul din noi rămân gânduri copilăreşti şi primejdioase, sau o trândăvie femeiască şi cicălitoare, ori dacă ne purtăm ca egiptenii şi ca păgânii, atunci nu suntem vrednici a fi socotiţi în numărul sfânt şi închinat lui Dumnezeu”[7]. „E limpede din acestea că bărbatul şi cel bun de luptă şi ajuns la tinereţe, adică la o vigoare duhovnicească şi la măsura vârstei plinirii lui Hristos, a fost înscris în cartea lui Dumnezeu. Căci socotesc că nu pentru altceva e numărat bărbatul ajuns la douăzeci de ani şi mai sus, decât ca să putem cugeta şi noi că cel plăpând şi nedesăvârşit la minte e respins ca nefolositor. Şi acestea sunt proprii celor încă nevârstnici, care

[3] *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688,* pars IV, *Numeri,* (în continuare, abreviat: NUM), p. 204
[4] *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediţie jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare: EIB), Bucureşti, 2001, p. 156
[5] BBVA, p. 156
[6] NUM, p. 204
[7] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, I, 1

n-au ajuns la măsura tinereții, pe care o hotărăşte legea dumnezeiască [...]. Iar prețuit şi numărat şi cunoscut de Dumnezeu, după mulțime şi neamuri şi capete şi pe nume, e bărbatul şi cel în vigoare"[8].

4: **Cu voi va mai fi câte un om din fiecare neam, bărbatul cel mai de seamă în familia sa.**

„Pentru Apolinarie [...] *căpeteniile* fiecărui trib ar fi *îngerii*"[9]. La fel în tâlcuirea de mai jos:

„Fiecare seminție îşi pune drept căpetenie, apărător, prim sfătuitor şi propunător al celor ce trebuie făcute, pe cel mai fioros şi luptător. Aceştia sunt închipuiți prin [sau închipuie pe - n. n.] îngerii care sunt puşi peste cei aleşi şi scrişi în cartea vieții. Căci s-a scris despre orice drept: *Tăbărî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de Dânsul şi-i va izbăvi pe ei* (Psalmi 33, 7 – Biblia 1914)"[10]. Dregătoriile lumeşti urmează, astfel, unui model ceresc.

5: **Iată numele bărbaților care vor fi cu voi: din Ruben: Elițur, fiul lui Şedeur;**

6: **din Simeon: Şelumiel, fiul lui Țurişadai;**

7: **din Iuda: Naason, fiul lui Aminadab;**

8: **din Isahar: Natanael, fiul lui Țuar;**

9: **din Zabulon: Eliab, fiul lui Helon;**

10: **din fiii lui Iosif: Elişama, fiul lui Amihud, din Efraim; şi Gamaliel, fiul lui Pedațur, din Manase;**

11: **din Veniamin: Abidan, fiul lui Ghedeon;**

12: **din Dan: Ahiezer, fiul lui Amişadai;**

13: **din Aşer: Paghiel, fiul lui Ocran;**

14: **din Gad: Eliasaf, fiul lui Raguel;**

Raguel: „personajul de aici nu trebuie confundat cu Raguel, nepotul lui Avraam (Facerea 25, 3), nici cu fiul lui Esau (Facerea 36, 4 etc.), nici cu socrul lui Moise (Ieşirea 2, 18; Numerii 10, 29)"[11].

15: **din Neftali: Ahira, fiul lui Enan.**

16: **Aceştia sunt cei aleşi din obşte, capii semințiilor strămoşeşti, căpeteniile peste mii în Israel".**

Pentru claritate, reluăm numele căpeteniilor triburilor lui Israel, alăturând traducerile ce ne-au părut a fi mai potrivite aici:

1.Din Ruben: *Elițur* (= Dumnezeu este stânca mea), fiul lui *Şedeur* (= duhul luminii).

2.Din Simeon: *Şelumiel* (= pacea Domnului), fiul lui *Țurişadai* (= Atotputernicul e stânca mea).

3.Din Iuda: *Naason* (= şarpe), fiul lui *Aminadab* (= rudă darnică).

4.Din Isahar: *Natanael* (= Dumnezeu a dat), fiul lui *Țuar* (= mic).

5.Din Zabulon: *Eliab* (= Dumnezeu e tată), fiul lui *Helon* (= puternic).

6.Din Efraim: *Elişama* (= Dumnezeu a ascultat), fiul lui *Amihud* (= ruda vrednică de laudă).

7.Din Manase: *Gamaliel* (= recompensa lui Dumnezeu) fiul lui *Pedațur* (Stânca a mântuit).

8.Din Veniamin: *Abidan* (= tatăl judecă), fiul lui *Ghedeon* (= tăietor de lemne).

9.Din Dan: *Ahiezer* (= fratele ajutorului), fiul lui *Amişadai* (= Atotputernicul e aliat).

10.Din Aşer: *Paghiel* (= Dumnezeu e soarta mea), fiul lui *Ocran* (= întristat).

11.Din Gad: *Eliasaf* (= Dumnezeu a adăugat), fiul lui *Raguel* (= păstorul lui Dumnezeu).

12. Din Neftali: *Ahira* (= fratele răului), fiul lui *Enan* (= cel cu ochi buni).

---

[8] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV

[9] *Septuaginta 1*, *Geneza. Exodul. Leviticul. Numerii. Deuteronomul*, (în continuare, abreviat: SEP 1), Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2004, p. 427

[10] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV

[11] SEP 1, p. 428

„Semințiile sunt înşiruite conform ordinei obişnuite (cf. Ieşirea 1,1-4). Lista notabililor arată că Israel în vremea aceea constituia o comunitate ierarhizată. Cei chemați nu sunt slujbaşi temporari, ci oameni de mare vază, cu un rol activ în organizarea şi conducerea triburilor”[12]. Biblia 1688 îi numeşte *boiari*. „Există în Numerii, ca şi în alte părți din Vechiul Testament, o adevărată voluptate a numerelor şi genealogiilor, demonstrată, printre altele, şi de frecvența repetițiilor de acest gen. Modelul apare şi în literatura română”[13].

17: **Moise şi Aaron i-au luat pe bărbații aceştia ce fuseseră numiți pe numele lor,**

18: **au adunat toată obştea în ziua cea dintâi a lunii a doua din anul al doilea, şi au înscris, după spița neamurilor lor, pe toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, pe seminții, pe familii şi pe numele lor, om cu om.**

19: **Numărătoarea aceasta a făcut-o Moise în pustia Sinai, aşa cum îi poruncise Domnul.**

„Pentru Origen (*Hom. Num.* 1, 3) triburile prefigurează ordinea în momentul Învierii eshatologice. Sprijinindu-se pe I Corinteni 15, 23 şi pe Ioan 14, 2, Origen afirmă că fiecare suflet înviat va fi înscris, după criterii spirituale, într-unul din cele patru triburi [principale]: al lui Ruben (pentru că a trăit cuviincios), al lui Simeon (pentru că a fost ascultător), al lui Levi (pentru calitățile de preot) şi al lui Iuda (pentru căşi-a dominat intelectul)”[14].

20: **Fiii lui Ruben - întâiul născut al lui Israel - după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

21: **din seminția lui Ruben au fost numărați patruzeci şi şase de mii cinci sute.**

22: **Fiii lui Simeon, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

23: **din seminția lui Simeon au fost numărați cincizeci şi nouă de mii trei sute.**

24: **Fiii lui Gad, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

25: **din seminția lui Gad au fost numărați patruzeci şi cinci de mii şase sute cincizeci.**

26: **Fiii lui Iuda, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

27: **din seminția lui Iuda au fost numărați şaptezeci şi patru de mii şase sute.**

28: **Fiii lui Isahar, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

29: **din seminția lui Isahar au fost numărați cincizeci şi patru de mii patru sute.**

30: **Fiii lui Zabulon, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

31: **din seminția lui Zabulon au fost numărați cincizeci şi şapte de mii patru sute.**

32: **Dintre fiii lui Iosif: fiii lui Efraim, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

---

12 NUM, p. 204
13 NUM, p. 204
14 SEP 1, p. 428

33: **din seminția lui Efraim au fost numărați patruzeci de mii cinci sute;**

34: **fiii lui Manase, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

35: **din seminția lui Manase au fost numărați treizeci și două de mii două sute.**

36: **Fiii lui Veniamin, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

37: **din seminția lui Veniamin au fost numărați treizeci și cinci de mii patru sute.**

38: **Fiii lui Dan, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

39: **din seminția lui Dan au fost numărați șaizeci și două de mii șapte sute.**

40: **Fiii lui Așer, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

41: **din seminția lui Așer au fost numărați patruzeci și una de mii cinci sute.**

42: **Fiii lui Neftali, după neamurile lor, după rudenia lor, după familiile lor, socotindu-i om cu om după numărul numelor lor, toți bărbații de la douăzeci de ani în sus, toți cei în stare să poarte arme:**

43: **din seminția lui Neftali au fost numărați cincizeci și trei de mii patru sute.**

44: **Acestea sunt numerele ieșite din numărătoarea făcută de Moise și Aaron împreună cu cei doisprezece bărbați, căpeteniile lui Israel, câte un bărbat pentru fiecare seminție, după neamul strămoșesc.**

45: **Așadar, întregul număr al fiilor lui Israel, cu armele lor, al celor de la douăzeci de ani în sus, al tuturor celor în stare să iasă la război întru Israel,**

46: **a fost de șase sute trei mii cinci sute cincizeci.**

Reluăm datele acestui prim recensământ:

Seminția	*Numărul luptătorilor*
Ruben	46 500
Simeon	59 300
Gad	45 650
Iuda	74 600
Isahar	54 400
Zabulon	57 400
Efraim	40 500
Manase	32 200
Veniamin	35 400
Dan	62 700
Așer	41 500
Neftali	53 400
Israel	**603 550**

„Rezultatul recensământului este considerat de majoritatea cercetătorilor prea mare față de numărul populației care ar fi existat atunci”[15]. Plecând de la această presupunere, unii autori au căutat mesaje cabalistice în numerele de mai sus. Noi n-am văzut ascunse aici sensuri

[15] NUM, p. 204

mistice, părându-ne forțate astfel de încercări. Oricum, numărul celor înscriși ar indica un popor foarte numeros în acel timp, suficient pentru a stăpâni Canaanul; dar la Ieșirea 23, 29-30 se arată că Dumnezeu va alunga treptat pe canaaniți dinaintea lui Israel, ca să nu se pustiască pământul și să nu se înmulțească fiarele sălbatice, rezultând că evreii nu erau foarte numeroși. Problema încă n-a fost rezolvată mulțumitor; în ce ne privește, nu dorim să avansăm ipoteze care, de altfel, nici nu credem că ar folosi prea mult.

„Theodoret al Cyrului se întreabă de ce Dumnezeu a poruncit numărarea poporului? Răspuns: vrea să arate că și-a ținut promisiunea făcută lui Avraam, în Facerea 22, 17, de a-i dărui o descendență numeroasă ca stelele de pe cer și ca nisipul mării (*Qu. Num.* 1)”[16].

47: **Cu ei însă nu au fost numărați și leviții după seminția părinților lor.**

48: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

49: **„Vezi ca seminția lui Levi să n-o treci la numărătoare; numărul lor să nu-l socotești între fiii lui Israel;**

50: **ci pe leviți rânduiește-i la cortul mărturiei și la toate lucrurile lui și la toate câte sunt în el. Ei vor purta cortul cu toate lucrurile lui, vor sluji în el, și-mprejurul cortului își vor așeza tabăra.**

51: **Când va fi să plece cortul, leviții îl vor strânge; când va fi să se oprească, leviții îl vor întinde; străinul care se va apropia va fi omorât.**

„*Străinul*, cu sensul: *profanul*; cel ce nu este nici preot, nici levit; cel ce nu este învestit cu sacerdoțiu și care, profanând locul cel sfânt al prezenței lui Dumnezeu, urmează să moară; vezi Ieșirea 19, 12”[17].

52: **Fiii lui Israel vor tăbărî fiecare în tabăra sa, fiecare sub steagul său și sub armele sale.**

53: **Iar leviții își vor așeza tabăra în apropiere, împrejurul cortului mărturiei, ca nu cumva păcat să fie întru fiii lui Israel; ei, leviții, vor fi straja cortului mărturiei”.**

Ca nu cumva păcat să fie întru fiii lui Israel: „Ebr.: *ca nu cumva Mânia* (*Domnului*) *să fie asupra obștii fiilor lui Israel*. Septuaginta reține cauza Mâniei, nu efectul păcatului”[18].

54: **Și au făcut fiii lui Israel după tot ceea ce Domnul le poruncise lui Moise și Aaron; așa au făcut.**

Separarea e evidentă și din grija cu care sunt încredințate sacerdoților obiectele sfințite, fiind dat morții *străinul* care le-ar fi atins. „*Străinul*, cu sensul: *profanul*; cel ce nu este nici preot, nici levit; cel ce nu este învestit cu sacerdoțiu și care, profanând locul cel sfânt al prezenței lui Dumnezeu, urmează să moară”[19]. E sugerată moartea în care se cufundă cel ce se apropie cu nevrednicie de cele sfinte; desigur, în Biserică, atenția față de sacru trebuie să fie mult mai mare decât în Legea veche. E ceea ce nu înțeleg grupările desprinse din Reformă, căzute într-un laicism cras.

Leviții, ca trib sacerdotal, sunt numărați aparte de restul poporului. „Așadar, s-a înscris poporul, dar Dumnezeu a pus oarecum deoparte neamul ales și sfințit și nu l-a lăsat în același rând cu ceilalți, ci i-a rezervat locul de frunte […]. Căci sorțul sfinților e deosebit și răsplățile lor sunt cele mai înalte”[20].

CAPITOLUL 2 – *Tabăra poporului lui Israel.*

1: **Grăit-a Domnul către Moise și Aaron, zicând:**

2: **„Fiii lui Israel să-și așeze fiecare tabăra lângă steagul său, în preajma semnelor**

[16] SEP 1, p. 430
[17] BBVA, p. 157
[18] BBVA, p. 157
[19] BBVA, p. 157
[20] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XIII

familiei sale; îşi vor aşeza taberele cu faţa spre cortul mărturiei şi-mprejurul lui.

„Întregul capitol e dedicat modului în care cele douăsprezece triburi ale lui Israel îşi aşează taberele pe durata unui popas. Schema întregii tabere e un pătrat pe ale cărui laturi se află câte trei triburi, două din ele avându-şi la mijloc pe cel principal. În mijlocul pătratului se află cortul mărturiei, străjuit de leviţi. Principiul dominant este acela că întotdeauna Dumnezeu – prezent, activ şi grăitor în cortul mărturiei – Se află în centrul poporului”[21]. „Origen interpretează în sens moral şi alegoric, în lumina pasajului din I Corinteni 14, 40 (*Hom. Num.* 2). *Tagma* [*tabăra*; *ceata* – SEP 1] este pusă în relaţie cu *ordinul* (imagine militară). Fiecare ins trebuie să-şi cunoască *ceata*, *ordinul* din care face parte şi să aibă un comportament potrivit cerinţelor ordinului respectiv, mai ales atunci când e vorba de preoţie. *Însemnele* sunt, pentru Origen, *genele* fiecărui individ în parte, care-i definesc caracterul şi-l disting de ceilalţi. Cât despre *casele strămoşilor* [sintagmă absentă în versiunea Anania, cuprinsă în termenul *familie*], acestea prefigurează diferitele familii cereşti în care sufletele vor intra după moarte”[22].

3: **Întâi, spre răsărit, va poposi tabăra lui Iuda, cu armiile ei; căpetenia fiilor lui Iuda este Naason, fiul lui Aminadab,**

4: **cu oştenii săi în număr de şaptezeci şi patru de mii şase sute.**

„Seminţia lui Iuda, pentru că era mai cinstită, şi-a fixat locuinţa spre Răsărit”[23]. Din Iuda avea să Se nască Mântuitorul Hristos; *Răsăritul* (gr. **Anatoli**), Îl indică tot pe Hristos, numit astfel la Ieremia 23, 5; Luca 1, 78; II Petru 1, 19 ş. a.

5: **Alături va poposi seminţia lui Isahar; căpetenia fiilor lui Isahar este Natanael, fiul lui Ţuar,**

6: **cu oştenii săi în număr de cincizeci şi patru de mii patru sute.**

7: **De cealaltă parte va poposi seminţia lui Zabulon; căpetenia fiilor lui Zabulon este Eliab, fiul lui Helon,**

8: **cu oştenii săi în număr de cincizeci şi şapte de mii patru sute.**

„Pentru Origen (*Hom. Num.* 3, 3), cele patru diviziuni ale taberei, spre cele patru puncte cardinale, simbolizează cele patru ordine de sfinţi despre care ar vorbi [Epistola către] Evrei 12, 18-23 şi care formează o ierarhie: cel mai sus, Biserica întâilor-născuţi înscrişi în ceruri; apoi, corul îngerilor; urmează Ierusalimul ceresc şi, cel mai jos, muntele Sion”[24].

9: **Toţi cei număraţi în tabăra lui Iuda, o sută optzeci şi şase de mii patru sute după armiile lor, vor porni întâi.**

„După Theodoret, tribul lui Iuda este foarte numeros, ca semn al naşterii lui Iisus Hristos din sânul lui (*Qu. Num.* 3, PG 80, 352-353)”[25].

10: **Spre miazăzi va fi tabăra lui Ruben, cu armiile ei; căpetenia fiilor lui Ruben este Eliţur, fiul lui Şedeur,**

11: **cu oştenii săi în număr de patruzeci şi şase de mii cinci sute.**

12: **Lângă el va poposi seminţia lui Simeon; căpetenia fiilor lui Simeon este Şelumiel, fiul lui Ţurişadai,**

13: **cu oştenii săi în număr de cincizeci şi nouă de mii trei sute.**

14: **De cealaltă parte va poposi seminţia lui Gad; căpetenia fiilor lui Gad este Eliasaf, fiul lui Raguel,**

15: **cu oştenii săi în număr de patruzeci şi cinci de mii şase sute cincizeci.**

16: **Toţi cei număraţi în tabăra lui Ruben, o sută cincizeci şi una de mii patru sute cincizeci după armiile lor, vor porni în rândul al doilea.**

17: **Atunci va porni cortul mărturiei, cu tabăra leviţilor în mijlocul celorlalte tabere; cum au poposit, aşa vor şi pleca, fiecare ţinându-se de rândul său.**

---

[21] BBVA, p. 157

[22] SEP 1, p. 431

[23] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV,12

[24] SEP 1, p. 431

[25] SEP 1, p. 431

18: **Spre apus va poposi tabăra lui Efraim cu armiile ei; căpetenia fiilor lui Efraim este Elişama, fiul lui Amihud,**

19: **cu oştenii săi în număr de patruzeci de mii cinci sute.**

20: **Lângă ea se va aşeza seminția lui Manase; căpetenia fiilor lui Manase este Gamaliel, fiul lui Pedațur,**

21: **cu oştenii săi în număr de treizeci şi două de mii două sute.**

22: **De cealaltă parte se va aşeza seminția lui Veniamin; căpetenia fiilor lui Veniamin este Abidan, fiul lui Ghedeon,**

23: **cu oştenii lui în număr de treizeci şi cinci de mii patru sute.**

24: **Toți cei numărați în tabăra lui Efraim, o sută opt mii o sută după armiile lor, vor porni în al treilea rând.**

25: **La miazănoapte se va aşeza tabăra lui Dan cu armiile ei; căpetenia fiilor lui Dan este Ahiezer, fiul lui Amişadai,**

26: **cu oştenii săi în număr de şaizeci şi două de mii şapte sute.**

27: **Lângă el îşi va aşeza tabăra seminția lui Aşer; căpetenia fiilor lui Aşer este Paghiel, fiul lui Ocran,**

28: **cu oştenii săi în număr de patruzeci şi una de mii cinci sute.**

29: **De cealaltă parte îşi va aşeza tabăra seminția lui Neftali; căpetenia fiilor lui Neftali este Ahira, fiul lui Enan,**

30: **cu oştenii săi în număr de cincizeci şi trei de mii patru sute.**

Notăm aici, extrăgând dintr-un comentariu mai vast, că „genealogiile biblice se constituie în model stilistic pentru mulți scriitori, vechi sau moderni”[26].

31: **Toți cei numărați în tabăra lui Dan, o sută cincizeci şi şapte de mii şase sute după armiile lor, vor porni cei din urmă, cum le este rândul”.**

„Cel ce poate, să afle prin simboluri şi calea care a fost arătată acelor oameni care se vor înălța spre cele dumnezeieşti. Să citească […] Numerii, să caute pe cineva care să-l inițieze în misterele arătate prin taberele fiilor lui Israel. Se precizează acolo care anume seminții au fost puse la sud-vest sau la sud, care erau cele de lângă mare şi care erau la miazănoapte, acestea fiind ultimele”[27]. „Vezi că înainte a fost pus Iuda şi cei împreună cu el şi că el are locul ales, cel spre Răsărit şi spre miazăzi? Căci cei în Hristos sunt în lumină şi ard de duh. Al doilea e Rubin şi cei împreună cu el. Şi cei de al treilea sunt iarăşi cei născuți din liberă. Apoi după aceştia alți trei, cei din servitoare, despre care s-a spus că vor purcede cei din urmă. Deci ne e vădit şi cu totul neîndoielnic că al doilea, sau cel în Hristos, a fost cinstit şi chemat înaintea celui întâi născut, şi cel liber în credință înaintea celor din robie? Căci cei dintâi, care sunt din Iuda, merg înainte pentru Hristos. Iar ceilalți de-abia vin pe urmă şi sunt puşi în rândul al doilea”[28]. În aşezarea taberei, locurile cele mai de cinste revin urmaşilor fiilor Liei; în primul rând, e poziția centrală a lui Levi; apoi, spre Răsărit, sunt Iuda, Isahar şi Zabulon. Către sud sunt alți doi fii ai Liei, Ruben şi Simeon, numărul lor fiind completat cu Gad, născut din roabă. La apus tăbărau urmaşii Rahilei, Efraim şi Manase, din Iosif, şi Veniamin; în sfârşit, către nord erau Dan, Aşer şi Neftali, aceştia fiind toți născuți din roabe.

32: **Acesta este numărul fiilor lui Israel după familiile lor strămoşeşti; întru totul, numărul celor socotiți în tabere după armiile lor: şase sute trei mii cinci sute cincizeci.**

Acelaşi rezultat ca la 1, 46.

33: **Iar leviții nu au fost numărați cu ei, aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

34: **Şi au făcut fiii lui Israel tot ceea ce Domnul îi poruncise lui Moise: aşa îşi aşezau taberele în rândurile rânduite, şi tot aşa porneau, fiecare ținându-se de rudenia sa şi de neamul părinților săi.**

---

[26] NUM, p. 205

[27] Origen, *Contra lui Celsus*, VI, 23

[28] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X

„Această bogăţie de urmaşi a fost promisă de Domnul părinţilor lui Israel (cf. Facerea 13, 16; 28, 14). Ordinea trupelor la plecare şi popas urmează un protocol tradiţional. Cortul principal e plasat în mijlocul taberei ca în campaniile faraonului Ramses II"[29].

Următoarele două capitole vor trata despre leviţi, socotiţi deosebit de restul poporului.

CAPITOLUL 3 – *Numărătoarea leviţilor şi slujbele lor.*

1: **Iată-i pe urmaşii lui Aaron şi pe ai lui Moise, la vremea când a grăit Domnul cu Moise pe Muntele Sinai.**

2: **Iată numele fiilor lui Aaron: Nadab, întâiul-născut, Abiud, Eleazar şi Itamar.**

3: **Acestea sunt numele fiilor lui Aaron, preoţii cei cu capetele unse şi cu mâinile sfinţite spre slujirea preoţească.**

4: **Însă Nadab şi Abiud au murit în faţa Domnului, atunci când au adus ei foc străin înaintea Domnului, în pustia Sinai. Ei n-au avut copii, aşa că Eleazar şi Itamar au fost cei ce s-au rânduit împreună cu Aaron, tatăl lor.**

Despre moartea fiilor lui Aaron, Nadab şi Abiud, s-a vorbit în Cartea Levitic 10, 1-7. „Actul de profanare de care s-au făcut vinovaţi Nadab şi Abiud, acel *foc străin* (profan, comun, împotriva legii), a constat în folosirea unor cădelniţe proprii şi nu a instrumentului de cult al sanctuarului, tămâierea în afară de timpul jertfei de dimineaţă şi de seară şi, mai ales, alimentarea cățuilor cu alt foc decât acela sfinţit la altar"[30]. „Pentru Philon, Nadab şi Abiud reprezintă intelectul despuiat de pasiuni care, prin virtute, se întoarce în eter, migrând astfel dinspre lumea creată spre cea necreată (*Confus*. 156; *Her*. 309; *Fuga* 59; *Somn*. II, 67). Pentru Irineu (*Adv. haer*. IV, 26, 2), Nadab şi Abiud, care aduc foc străin, îi prefigurează pe eretici, care introduc învăţături străine în Biserică"[31].

5: **Atunci a grăit Domnul către Moise, zicând:**

6: **„Ia seminţia lui Levi şi pune-o la-ndemâna lui Aaron preotul, ca să-l ajute-n slujbă.**

7: **Ei vor păzi ce are el de păzit şi ceea ce au de păzit fiii lui Israel înaintea cortului mărturiei, făcând slujbele cortului.**

8: **Ei vor păzi toate lucrurile cortului mărturiei şi vor lua asupră-le sarcinile fiilor lui Israel, făcând slujbele cortului.**

9: **Pune-i pe leviţi la-ndemâna lui Aaron şi a fiilor săi, preoţii; ei Îmi vor fi dăruiţi Mie, ei dintre fiii lui Israel.**

10: **Iar pe Aaron şi pe fiii săi îi vei pune mai-mari peste cortul mărturiei; în grija lor va fi slujba preoţească şi toate cele ce sunt pe jertfelnic şi înlăuntrul perdelei; străinul care se va apropia să fie omorât".**

„Altă dată, serviciile inferioare ale cultului, ca tăiatul lemnelor sau căratul apei, erau îndeplinite de prizonieri de război sau de sclavi, în general necircumcişi. *Pângăritorul* [*străinul*] apare în unele versiuni ca acela ce este străin de tribul leviţilor"[32]. „Theodoret se întreabă, în *Qu. Num*. 4 (PG 80, 353 AB), care sunt exact atribuţiunile preoţilor şi ale leviţilor? După aceste versete, spune el, preoţii aduc sacrificiile, iar leviţii sunt ajutoarele preoţilor şi păzitorii cortului"[33].

„Şi în acestea avem un chip (tip) curat al lui Hristos, pe care L-a aşezat Tatăl peste casa Lui, a Cărui casă suntem noi. Iar cei ce preoţesc împreună cu Aaron înfăţişează limpede ceata sfântă şi vrednică de laudă a sfinţilor Apostoli, împreună lucrători şi împreună liturghisitori cu

[29] NUM, p. 205
[30] NUM, p. 205
[31] SEP 1, p. 433
[32] NUM, p. 205
[33] SEP 1, p. 433

Hristos"[34]. Aaron, ca Arhiereu, închipuie pe Hristos.

11: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

12: **„Iată, din mijlocul fiilor lui Israel Eu i-am luat pe leviţi în locul a tot întâi-născutul, cel ce se naşte-ntâi între fiii lui Israel; în schimbul lor vor fi, şi ai Mei vor fi leviţii;**

13: **fiindcă toţi întâi-născuţii sunt ai Mei; în ziua-n care i-am lovit pe toţi întâi-născuţii din ţara Egiptului Mi i-am sfinţit Mie pe toţi întâi-născuţii lui Israel, de la om până la dobitoc; ai Mei vor fi! Eu sunt Domnul!"**

„Dumnezeu a ales o singură seminţie pentru serviciul divin, ca prin unitatea sanctuarului şi a sacerdoţiului să se păstreze unitatea credinţei şi, implicit, a naţiunii. [...] Motivul pentru care a fost aleasă seminţia lui Levi şi nu o alta dintre cele douăsprezece nu este bine cunoscut. Se poate spune că aşa a fost voia Domnului, ca această seminţie să împlinească o astfel de misiune. Dar se ştie totuşi că, atunci când evreii s-au dedat cultului idolatru, în Sinai, cerându-i lui Aaron să le facă viţelul de aur, cei care s-au împotrivit şi mai apoi au manifestat un zel deosebit în suprimarea acestei practici idolatre au fost leviţii (Ieşirea 32, 26-29)"[35]. Leviţii sunt aleşi în locul celor întâi-născuţi din Israel, deşi ei nu sunt întâi-născuţi; Levi nu e primul născut al lui Israel, iar ceata leviţilor, desigur, nu e alcătuită doar din întâi-născuţi. Într-un alt sens, ei sunt întâi-născuţi ai minţii văzătoare de Dumnezeu (Israel), dar nu în înţeles trupesc, căci aceasta nici n-ar fi cu putinţă în relaţia noastră cu Cel netrupesc. Versetele 11-13 constituie „al doilea discurs al Domnului despre leviţi. După Philon (*Her.* 124), leviţii sunt deopotrivă tribul consacrat lui Dumnezeu şi simbolul intelectului întors spre Dumnezeu. După *Sacrif.* 118-134, leviţii reprezintă raţiunea care-şi găseşte refugiul în Dumnezeu. La rândul său, Origen interpretează *dintre fiii lui Israel* (*i. e.* din mijlocul fiilor lui Israel) ca o indicaţie asupra *imparţialităţii* levitice: levitul nu deviază nici spre stânga, nici spre dreapta, după expresia din Numerii 20, 17, fiind garantul fidelităţii faţă de Dumnezeu"[36].

„Aşadar i-a primit pe leviţi în loc de întâi-născuţi, ca sfinţi. Şi ştim din Epistola către Evrei (12, 23) că sfinţii sunt întâi-născuţi. [...] Dar, după cum sfinţii Bisericii sunt întâi-născuţi, la fel sunt şi leviţii, fiindcă şi ei sunt întâi-născuţi. Ei nu după rânduiala naşterii sunt sfinţi, ci după darul sfinţirii. Căci Levi a fost al treilea fiu al Liei, şi nu primul (Facerea 29, 34). Dar cel ce se sfinţeşte este el însuşi prim-născut. Cum adică? Ascultă ce se spune într-un psalm: *păcătoşii au rătăcit din pântece* (57, 3). Ai înţeles că este întâi-născut cel ce a ieşit primul din pântecele mamei sale, înţelegându-se prin aceasta mama cea bună, de care nu se rătăcesc sfinţii, ci păcătoşii"[37]. Iar mama cea bună este, desigur, Biserica.

14: **Şi a grăit Domnul către Moise în pustia Sinai, zicând:**

15: **„Numără-i pe fiii lui Levi, după familiile lor părinteşti, după rudenia lor; îi vei număra pe toţi cei de parte bărbătească, de la o lună-n sus".**

„S-a înscris poporul de la douăzeci de ani în sus. Căci nu învredniceşte legea cea precisă pe cei moi şi slabi să fie înscrişi în cartea lui Dumnezeu. [...] Dar la leviţi s-a făcut înscrierea de la o lună. Căci Stăpânul tuturor primeşte, şi chiar cu mare plăcere, pruncia în Hristos a celor aleşi, ca şi înţelepciunea. Pentru că e un lucru deosebit a se distinge cineva în amândouă, adică în înţelepciunea şi în simplitatea cea după Hristos"[38]. Ni se cere să fim şi, totodată, să nu fim prunci, după cuvântul Apostolului Pavel: *Fraţilor, nu fiţi prunci la minte, ci fiţi prunci prin nerăutate, iar la minte fiţi desăvârşiţi* (I Corinteni 14, 20). Cei ce au înţelepciunea unită cu nerăutatea sunt vrednici a-I sluji Domnului la jertfelnic şi a pătrunde tainele *de după perdea*.

16: **Moise şi Aaron i-au numărat după cuvântul Domnului, aşa cum le poruncise Domnul.**

---

[34] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII

[35] AB, pp. 227-228

[36] SEP 1, p. 433

[37] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXXIII, 4-5

[38] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII

17: **Iată acum numele fiilor lui Levi: Gherşon, Cahat şi Merari.**

18: **Şi iată numele fiilor lui Gherşon, după rudeniile lor: Libni şi Şimei.**

19: **Fiii lui Cahat, după rudeniile lor: Amram, Ițhar, Hebron şi Uziel.**

20: **Fiii lui Merari, după rudeniile lor: Mahli şi Muşi. Acestea sunt neamurile lui Levi, după familiile lor părinteşti.**

21: **De Gherşon se țin neamul lui Libni şi neamul lui Şimei; aceste neamuri sunt ale lui Gherşon.**

22: **Cei numărați ai lor, socotindu-se toți cei de parte bărbătească de la o lună-n sus, cei numărați ai lor au fost şapte mii cinci sute.**

23: **Fiii lui Gherşon îşi aşezau tabăra în spatele cortului, spre asfințit.**

24: **Căpetenia casei părinteşti a neamului lui Gherşon era Eliasaf, fiul lui Lael.**

25: **La cortul mărturiei, fiii lui Gherşon aveau în seamă cortul şi acoperământul lui, vălul de la uşa cortului adunării,**

26: **pânzele curții, perdeaua de la intrarea-n curtea cortului, precum şi toate obiectele lui.**

27: **De Cahat se țin neamul lui Amram, neamul lui Ițhar, neamul lui Hebron şi neamul lui Uziel; aceste neamuri sunt ale lui Cahat.**

28: **Socotindu-i pe toți cei de parte bărbătească de la o lună-n sus, numărul celor ce aveau în seamă sfântul locaş era de opt mii trei sute.**

29: **Neamurile fiilor lui Cahat îşi aşezau tabăra într-o latură a cortului, spre miazăzi.**

30: **Căpetenia casei părinteşti a neamului lui Cahat era Elțafan, fiul lui Uziel.**

31: **În paza lor se aflau chivotul, masa, sfeşnicul, jertfelnicul, obiectele pentru sfintele slujbe, perdeaua cu toate ale ei.**

Perdeaua (**κατακάλυμμα**): e vorba despre vălul care despărțea sfânta de sfânta sfintelor.

32: **Căpetenie peste căpeteniile leviților era Eleazar, fiul preotului Aaron, rânduit să privegheze pe cei ce aveau în seamă sfântul locaş.**

33: **De Merari se țin neamul lui Mahli şi neamul lui Muşi; aceste neamuri sunt ale lui Merari;**

34: **socotindu-i pe toți cei de parte bărbătească de la o lună-n sus, numărul lor era de şase mii două sute.**

35: **Căpetenie peste casa părintească a neamului lui Merari era Țuriel, fiul lui Abihael. Ei îşi aşezau tabăra într-o latură a cortului, spre miazănoapte.**

36: **Fiii lui Merari aveau în seamă pilaştrii cortului, zăvoarele, stâlpii şi tălpicele lui, şi toate lucrurile şi uneltele lor,**

37: **stâlpii curții de jur-împrejur, cu tălpicele, țăruşii şi frânghiile lor.**

38: **Iar în partea din față a cortului mărturiei, spre răsărit, îşi aşezau tabăra Moise, Aaron şi fiii acestuia, în seama cărora se afla sfântul locaş pe care-ar fi trebuit să-l aibă-n seamă fiii lui Israel. Străinul ce se va apropia va fi omorât.**

„Diferitele munci săvârşite de leviți la montarea, demontarea şi transportul tabernacolului nu sunt o degradare, ci au un caracter sacru, continuarea serviciului divin pe care doar preoții consacrați au îngăduința s-o facă”[39].

Leviții se împărțeau în trei familii, după fiii lui Levi: Gherşon, Cahat şi Merari (Facerea 46,11). Aceste neamuri se subîmpart în familii, după fiii acelora, astfel:

Gherşon: *Libni* (= cel alb) şi *Şimei* (= renumit);

Cahat: *Amram* (= popor nobil), *Ițhar* (= strălucire), *Hebron* (= uniune) şi *Uziel* (= puterea Domnului);

Merari: *Mahli* (= fragil) şi *Muşi* (= îndepărtat).

---

[39] NUM, p. 205

Moise şi Aaron aparţineau neamului lui Cahat, pe linia lui Amram (Ieşirea 6,16-20). Căpetenii peste familii erau:

Eliasaf (= Dumnezeu a adăugat), fiul lui *Lael* (= cel ce aparţine lui Dumnezeu), peste familiile din neamul lui Gherşon;

Ţuriel (= stânca mea este Dumnezeu), fiul lui *Abihael* (= tatăl puterii), peste familiile din neamul lui Merari;

Elţafan (= Dumnezeu a ascuns), fiul lui *Uziel* (= puterea Domnului), peste familiile din neamul lui Cahat. Căpetenie peste căpeteniile leviţilor era preotul Eleazar, fiul lui Aaron.

Cortul adunării era străjuit, în cele patru laturi, de către familiile leviţilor, astfel: Gherşon la apus; Cahat în sud; Merari în nord; Moise, Aaron şi fiii săi către Răsărit. Chiar şi numai din această aşezare este evidentă poziţia dominantă a aaroniţilor.

După numărul celor recenzaţi, familiile levitice se prezentau, la acel moment, astfel: Gherşon – 7500; Cahat – 8300; Merari – 6200.

39: **Întru totul, numărul leviţilor număraţi de Moise şi Aaron din porunca Domnului, după neamurile lor, parte bărbătească de la o lună-n sus, au fost douăzeci şi două de mii.**

„După tradiţia rabinică, Aaron trebuie şters de pe listă, în sensul că el nu trebuie inclus în numărul leviţilor număraţi. ♦ *Douăzeci şi două de mii*: După Origen (*Hom. Num.* 4, 1), 22 000 este un număr excelent, întrucât îl conţine pe 22, care reprezintă numărul literelor alfabetului ebraic, al patriarhilor, al creaturilor etc. Simbolizează, în chip mistic, *suma tuturor făpturilor*”[40].

Deşi, faţă de celelalte triburi, leviţii sunt număraţi de la o lună în sus, şi nu de la douăzeci de ani, numărul lor este foarte mic, comparativ cu al acelora. Poate fi aici indicaţia unui anume ascetism. „Nu se poate dovedi cu texte din Scriptură că cineva din cei din vechime s-a apropiat de soţia lui când era însărcinată, ci s-a apropiat mai târziu, după ce a născut, după ce a alăptat copilul. […] Şi seminţia lui Levi a păstrat această lege dată de Dumnezeu, de aceea seminţia lui Levi a intrat în pământul făgăduit cu un număr mai mic de oameni decât celelalte seminţii. Că nu creşte uşor un neam în număr mare când bărbaţii cunosc femeile numai când sunt căsătoriţi legal cu ele şi când nu aşteaptă numai să le nască femeile, ci să şi termine de alăptat”[41]. Şi acesta ar putea fi un motiv pentru alegerea leviţilor ca sacerdoţi.

40: **Şi a grăit Domnul către Moise: „Numără-i pe toţi întâi-născuţii de parte bărbătească dintre fiii lui Israel, de la o lună-n sus, şi fă-le numărul după nume.**

41: **Şi pe leviţi îi vei lua pentru Mine - Eu sunt Domnul - în locul tuturor întâi-născuţilor din fiii lui Israel, iar vitele leviţilor în locul tuturor întâi-născuţilor din vitele fiilor lui Israel”.**

42: **Atunci Moise i-a numărat, după cum îi poruncise Domnul, pe toţi întâi-născuţii dintre fiii lui Israel.**

43: **De toţi, întâi-născuţii de parte bărbătească de la o lună-n sus, după numărul numelor, au fost douăzeci şi două de mii două sute şaptezeci şi trei.**

Două sute şaptezeci şi trei: „Origen (*Hom. Num.* 4, 1) interpretează mistic şi acest număr: 22 273 se descompune în 22 000, *suma tuturor creaturilor*, şi 273, *misterul zămislirii omului*, întrucât reprezintă numărul de zile al sarcinii unei femei”[42]

44: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

45: **„Ia-i pe leviţi în locul tuturor întâi-născuţilor din fiii lui Israel, şi vitele leviţilor în locul vitelor lor. Leviţii vor fi ai Mei. Eu sunt Domnul!**

46: **Pentru răscumpărarea celor două sute şaptezeci şi trei de întâi-născuţi ai fiilor lui Israel care trec peste numărul leviţilor**

---

[40] SEP 1, p. 435

[41] Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 72, 1-4

[42] SEP 1, p. 436

47: **vei lua câte cinci sicli de cap; îi vei lua socotiți după siclul sfânt, adică douăzeci de ghere într-un siclu,**

48: **şi argintul acesta îl vei da lui Aaron şi fiilor săi ca răscumpărare pentru cei ce sunt peste număr”.**

„Când Dumnezeu a omorât pe întâii născuți ai egiptenilor, a luat seminția lui Levi în locul acestora; dar; pentru că numărul celor din seminția lui Levi era mai mic decât numărul celor din întâii născuți ai iudeilor, Dumnezeu a poruncit să se plătească câte un siclu în locul celor care lipseau la număr. Şi de atunci s-a împământenit obiceiul ca cei întâi născuți să plătească această dajdie”[43]. Scriptura vorbeşte, de fapt, despre o dajdie de cinci sicli de om.

49: **Iar Moise a luat argintul de răscumpărare a celor de treceau de numărul leviților,**

50: **de la întâii-născuți ai fiilor lui Israel a luat el argintul: o mie trei sute şaizeci şi cinci de sicli, după siclul sfânt.**

51: **Şi, după cuvântul Domnului, argintul pentru răscumpărarea celor ce prisoseau a fost dat de Moise lui Aaron şi fiilor acestuia, aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Pentru cei 273 întâi născuți s-a prevăzut acea greutate ridicată la rangul de *sfântă*, căreia nu i s-a putut fixa cu exactitate ponderea”[44].

CAPITOLUL 4 – *Slujbe deosebite ale leviților şi numărul lor.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise şi Aaron, zicând:**

2: **„Dintre fiii lui Levi numără-i pe fiii lui Cahat după neamurile lor şi după familiile lor părinteşti,**

3: **de la douăzeci şi cinci de ani în sus până la vârsta de cincizeci de ani: toți cei ce pot intra la slujbă să facă tot ce se cere în cortul mărturiei.**

Textul ebraic spune să fie numărați cei buni de oaste, dar leviții erau scutiți de acest serviciu, dată fiind calitatea lor de sacerdoți. Vârsta intrării leviților în slujba cortului diferă de la o versiune la alta; Septuaginta şi, după ea, Biblia 1914 şi Anania indică 25 de ani; Biblia 1688, surprinzător, 20 de ani; Biblia Hebraica şi Vulgata au 30 de ani. Preferăm aici vârsta de 30 de ani pentru începutul slujirii levitice, ca o aluzie la vârsta începerii activității publice a Mântuitorului (cf. Luca 3, 23). „Limita superioară de slujire la Cort a rămas în decursul timpului neschimbată: 50 de ani; cea inferioară, pe vremea lui David, de la 30 de ani, a fost redusă la 25 şi chiar 20, dovedindu-se că slujba la tabernacol cerea mai multe persoane”[45]. „Înscrierea de la o lună şi mai sus arată că lui Dumnezeu îi este plăcută şi bine primită însăşi nevinovăția sfinților. Iar faptul de a rândui pentru lucrurile sfinte numai vârsta hotărâtă de lege, adică cea de la (treizeci) de ani până la cincizeci, arată […] că slujbă aleasă şi fără prihană lui Dumnezeu săvârşeşte tot cel ce este deja şi încă înțelept şi în putere. Se află în acestea cel ajuns la (treizeci) de ani; şi este cel ce înaintează până la cincizeci. Căci s-a aplecat deja spre sfârşitul vigoarei bărbatul care a trecut dincolo de cincizeci de ani şi nu e în vigoarea fără prihană, ci alunecă spre slăbiciunile bătrâneții. Şi nici un neînțelept sau lipsit de vigoare nu poate sluji fără prihană lui Dumnezeu, dacă este drept să se spună că faptele ce privesc spre virtute şi se bucură de lauda legiuitorului sunt fapte ale vigoarei şi chibzuinței preafrumoase”[46].

4: **Iată slujba fiilor lui Cahat în cortul mărturiei: sfânta-sfintelor.**

Sfânta sfintelor: „gr. **αγιον των αγίων**; literal: *sfânt dintre cele sfinte*, atât în Septuaginta cât şi în Textul Masoretic[47]. […] ♦ Origen remarcă faptul că obiectele care trebuie

---

[43] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LVIII,1
[44] NUM, p. 205
[45] NUM, p. 205
[46] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII
[47] Cel mai probabil, expresia se referă la obiectele sacre din cort, cât şi la chivotul însuşi.

acoperite sunt în număr de şapte, [număr sacru]. Aceste obiecte simbolizează, după el, secretele înţelepciunii tainice, care trebuie acoperite şi păstrate departe de ochii mulţimii profane (*Hom. Num.* 4, 15, 2-3)”[48].

5: **Când va pleca tabăra, Aaron şi fiii săi vor intra şi vor lua perdeaua adumbritoare şi vor înveli cu ea chivotul mărturiei.**

„Perdeaua (catapeteasma) care *adumbrea* sfânta-sfintelor, despărţind-o de sfânta”[49].

6: **Deasupra vor pune un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, iar peste el vor aşterne un acoperiş de lână violetă; apoi îi vor pune pârghiile.**

„Chivotul, din cauza sfinţeniei sale deosebite, era protejat prin trei învelitori, ca de altfel şi masa pâinilor, în timp ce sfeşnicul şi jertfelnicele nu au decât două”[50]. Învelitorile aveau diferite culori. „În ritualul ebraic, culorile aveau nu numai un rol practic, acela de a deosebi cu uşurinţă rostul şi folosirea diferitelor obiecte, ci şi o încărcătură simbolică”[51]. Despre simbolismul culorilor am vorbit în comentariul la *Ieşirea*.

7: **Pe masa pâinilor punerii-înainte vor aşterne o faţă de masă violetă, iar deasupra vor pune blidele, talerele, ibricele şi cupele turnării lor; pe ea vor fi şi pâinile cele de-a pururi.**

8: **Peste acestea vor pune o poală stacojie, iar pe deasupra ei vor aşterne un acoperământ de piele-n culoarea iachintului; apoi îi vor pune pârghiile.**

9: **Vor lua o îmbrăcăminte-n culoarea iachintului şi vor acoperi sfeşnicul luminilor şi candelele lui, cleştele lui, mucările lui şi toate vasele cele pentru untdelemn folosite-n slujbă.**

„Pentru Philon (*Her.* 226), masa din versetul 7 simbolizează rugăciunile de mulţumire pentru muritori; candelabrul simbolizează rugăciunile de mulţumire pentru fiinţele cereşti”[52].

10: **Şi-l vor acoperi, pe el şi toate obiectele lui, cu un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, şi-l vor pune pe targă.**

11: **Peste jertfelnicul cel de aur vor pune o îmbrăcăminte-n culoarea iachintului, şi-l vor acoperi cu un acoperământ de piele-n culoarea iachintului; apoi îi vor pune pârghiile.**

12: **Vor lua toate lucrurile ce se folosesc la slujbe-n locaşul cel sfânt, le vor aşeza într-un înveliş de culoarea iachintului şi le vor acoperi cu un acoperământ de piele-n culoarea iachintului; apoi le vor pune pe targă.**

13: **Acoperământ vor pune şi peste jertfelnic; cu îmbrăcăminte stacojie îl vor acoperi.**

Începutul versetului, în textul ebraic: *După aceea vor curăţi jertfelnicul de cenuşă.*

14: **Vor pune pe el toate obiectele ce se folosesc la slujbă: vătraiul, furculiţele, lopeţile, cănile de stropit şi toate lucrurile jertfelnicului; îi vor pune deasupra un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, apoi îi vor pune pârghiile. Vor lua apoi o îmbrăcăminte stacojie şi vor acoperi baia şi tălpica ei; deasupra lor vor pune un acoperământ de piele-n culoarea iachintului, apoi le vor aşeza pe targă.**

Ultima frază e proprie Septuagintei. „După Theodoret (*Qu. Num.* 6, PG 80, 356 AB), hiacintul simbolizează cerul, iar purpura, regalitatea. Cuverturile de culoarea hiacintului convin obiectelor din interior, iar cele de culoarea purpurei, obiectelor din exteriorul cortului. Explicaţia lui Theodoret nu este general valabilă”[53].

15: **După ce Aaron şi fiii săi vor fi terminat de acoperit locaşul cel sfânt şi toate lucrurile sfântului locaş, la vremea când tabăra urmează să plece la drum, vor veni fiii lui**

[48] SEP 1, p. 437
[49] BBVA, p. 160.
[50] NUM, p. 205
[51] BBVA, p. 160
[52] SEP 1, p. 438
[53] SEP 1, p. 438

Cahat să le poarte; ei însă nu se vor atinge de cele sfinte, ca să nu moară. Acestea sunt lucrurile cortului mărturiei pe care le vor purta fiii lui Cahat.

„În grija celor din ceata lui Cahat erau Sfintele Sfinților, premergându-le preoții, care le acopereau pe acelea. Căci pretutindeni e mai în cinste cel mai înalt în treaptă şi toate cele ce sunt la Dumnezeu sunt în ordine şi nimic nu e fără ordine. Iar neamul levitic este ajutător şi mai prejos de lucrările sfinte ale celor superiori. Şi se acoperă cu piei şi cu îmbrăcăminte vinete sfântul sicriu (chivot), jertfelnicul de aur, sfeşnicul şi vasele de slujbă, vânătul înfăţişându-ne ceea ce e de sus şi din cer. Căci aceasta e culoarea eterului de sus şi din înălţime. Şi sfintele vase sunt chipuri ale lui Hristos […]. Iar masa, pe lângă acoperămintele vinete, are şi o cămaşă toată de porfiră. Altarul jertfelor încă are o cămaşă roşie, iar spălătorul o cămaşă întreagă de porfiră peste învelişurile vinete. Şi masa, care are punerea înainte a pâinilor, înfăţişează *jertfa nesângeroasă*, prin care suntem binecuvântaţi toţi, mâncând pâinea din cer, adică pe Hristos, Care S-a făcut şi ca noi, dar era şi este şi Dumnezeu Care vine de sus şi de la Tatăl şi se află deasupra tuturor. Iar faptul de-a întinde peste masă cămaşa de purpură sau învelişul de porfiră e […] o imagine a împărăţiei lui Dumnezeu. Iar altarul jertfelor se îmbracă în cămaşă roşie. Iar cămaşa de culoare roşie o vom socoti drept chip al sângelui. Căci Hristos S-a jertfit din pricina şi în favoarea noastră şi S-a suit ca un Miel pe altar, spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu şi Tatăl. Spălătorul avea şi el, pe lângă acoperămintele vinete, o cămaşă întreagă de porfiră. Iar spălătorul înfăţişează în sine chipul sfântului Botez, care ne spală în apele sfinte spre lepădarea păcatelor şi ne duce în împărăţia cerurilor. Şi sfântul Botez e de sus, din cer. Iar imagine a acestui fapt e culoarea vânătă”[54].

16: **- Eleazar, fiul preotului Aaron, va avea sub veghea sa untdelemnul pentru sfeşnic, aromatele de tămâiat, darul zilnic de pâine, mirul de ungere, cortul întreg şi toate câte sunt în el, locaşul cel sfânt şi toate lucrurile lui -”.**

Eleazar, ca mai mare peste căpeteniile leviţilor, supraveghea peste toate cele ce ţineau de cort. „Untdelemnul din sfeşnicul care trebuia să ardă tot timpul (cf. Ieşirea 27, 20-21) era stors din măsline şi deosebit de curat; mirul era destinat consacrării preoţilor (cf. Ieşirea 30, 31-32)”[55].

17: **Şi a grăit Domnul către Moise şi , zicând:**

18: **„Să nu lăsaţi să se stingă dintre leviţi sămânţa neamului lui Cahat;**

19: **iată ce trebuie să le faceţi pentru ca ei să trăiască şi să nu moară când se vor apropia de lucrurile cele mai sfinte: Aaron şi fiii săi vor veni şi-l vor pune pe fiecare din ei la slujba lui şi la sarcina lui;**

20: **dar ei nu vor intra să dea cu ochii de cele sfinte, când acestea sunt învelite; altfel, vor muri”.**

Având a purta cele mai sfinte părţi ale cortului, cahatiţii erau şi cei mai primejduiţi, putând să greşească accidental; chiar privirea celor sfinte le-ar fi profanat pe acestea şi ar fi atras pedeapsa divină. „Se cunoaşte cazul unui levit, Uza, care la transportul chivotului la Ierusalim şi-a întins mâinile să-l sprijine, când era să se răstoarne; el a fost pe loc fulgerat”[56].

21: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

22: **„Numără-i şi pe fiii lui Gherşon, după familiile lor părinteşti şi după neamurile lor;**

23: **numără-i pe cei ce au vârsta între douăzeci şi cinci şi cincizeci de ani: toţi cei ce pot intra în slujbă spre a face tot ce se cere în cortul mărturiei.**

24: **Iată slujba neamurilor lui Gherşon, ce anume să facă şi să poarte:**

25: **Vor purta perdelele cortului, cortul mărturiei, învelitoarea lui, acoperişul de**

[54] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII
[55] NUM, p. 205
[56] NUM, p. 205 – Referirea e la II Regi 6, 1-8

culoarea iachintului de deasupra lui, vălul de la intrarea cortului mărturiei,

26: **pânzele curții, perdeaua intrării de la poarta curții de dimprejurul cortului şi jertfelnicului, frânghiile lor şi toate lucrurile lor de slujbă - tot ce trebuie pentru ca ei să-şi facă slujba.**

27: **Toate slujbele fiilor lui Gherşon se vor face după porunca lui Aaron şi a fiilor săi, în tot ceea ce au ei de făcut şi de purtat; veți veghea ca fiecare să-şi ducă la îndeplinire ceea ce i s-a încredințat.**

28: **Aceasta este slujba fiilor lui Gherşon la cortul mărturiei, ce anume au ei de făcut sub veghea lui Itamar, fiul lui Aaron preotul.**

29: **Cât despre fiii lui Merari, îi vei număra după neamurile şi după familiile lor părinteşti,**

30: **de la douăzeci şi cinci de ani în sus până la cincizeci, pe aceştia să-i numeri: pe toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturiei.**

31: **În seama lor, să le poarte, sunt toate lucrurile din cortul mărturiei: pilaştrii cortului cu pârghiile, bârnele şi tălpicele lor, acoperământul, funiile cu țăruşii lor;**

32: **stâlpii curții, cei dimprejurul ei, cu tălpicele lor, țăruşii, frânghiile şi toate uneltele cu tot ce ține de lucrarea lor. Veți număra pe nume toate lucrurile ce sunt în seama lor să le poarte.**

33: **Aceasta este slujba neamului fiilor lui Merari la cortul mărturiei, ce anume au ei de făcut sub veghea lui Itamar, fiul lui Aaron preotul".**

„Transportul lucrurilor mai grele, ca de pildă stâlpii şi tălpile lor, se făcea cu care trase de boi. Sarcina lor nu era de loc uşoară, din cauza consemnelor privind Cortul Mărturiei, atât de amănunțit amintite"[57]. Despre acestea vom vorbi în alt loc. Itamar, fiul lui Aaron, supraveghea lucrările săvârşite de gherşoniți şi de merariți.

34: **Moise, Aaron şi căpeteniile obştii i-au numărat pe fiii lui Cahat după neamurile lor şi după familiile lor părinteşti,**

35: **de la douăzeci şi cinci de ani în sus până la cincizeci, pe toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturiei.**

36: **Şi s-au găsit la numărătoare, după rudenia lor, două mii şapte sute cincizeci.**

37: **Acesta este numărul neamului lui Cahat, al tuturor celor ce slujeau la cortul mărturiei, aşa cum i-au numărat Moise şi Aaron după porunca Domnului dată prin Moise.**

38: **Au fost numărați apoi fiii lui Gherşon, după rudenia lor şi după familiile lor părinteşti,**

39: **de la douăzeci şi cinci de ani în sus până la cincizeci, toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturiei.**

40: **Şi s-au găsit la numărătoare, după rudenia lor şi după familiile lor părinteşti, două mii şase sute treizeci.**

41: **Acesta este numărul neamului lui Gherşon, al tuturor celor ce slujeau în cortul mărturiei, aşa cum i-au numărat Moise şi Aaron după porunca Domnului.**

42: **A fost numărat după aceea şi neamul fiilor lui Merari, după rudeniile şi după familiile lor părinteşti,**

43: **de la douăzeci şi cinci de ani în sus până la cincizeci, toți cei ce pot intra în slujba cortului mărturiei.**

44. **Şi s-au găsit la numărătoare, după rudenia lor şi după familiile lor părinteşti, trei mii două sute.**

45: **Acesta este numărul neamului din fiii lui Merari, pe care i-au numărat Moise şi Aaron după porunca Domnului cea dată prin Moise.**

46: **De toți, leviții numărați de Moise şi de Aaron şi de căpeteniile lui Israel, după**

[57] NUM, p. 205

neamurile şi după familiile lor părinteşti,

47: **de la douăzeci şi cinci de ani în sus până la cincizeci, toți cei ce pot intra la slujbă să facă tot ce se cere pe seama lor în cortului mărturiei.**

SEP 1: *…toți cei care intră spre săvârşirea lucrărilor…* „*Săvârşirea lucrărilor*: literal: *lucrările lucrărilor*[58]. Origen interpretează această formulare specială. Pentru el, ea desemnează prescripțiile în legătură cu tainele ascuns, prescripții care trebuie îndeplinite, o parte în prezent, o parte în lumea ce va să fie. ♦ [Numărul] 25 simbolizează perfecțiunea celor cinci simțuri. Doar cel care şi-a purificat simțurile poate îndeplini *lucrările lucrărilor*. Numărul 50 este simbolul răscumpărării, legat de anul jubiliar (Lev. 25, 10). Cât despre cortul mărturiei, el simbolizează adunarea sfinților importanți (*Hom. Num.* 5, 2 sq.)"[59]

48: **ei, cei numărați, au fost opt mii cinci sute optzeci.**

49: **După porunca Domnului cea dată prin Moise, fiecare bărbat a fost numărat după slujba sa şi după sarcina sa: aşa au fost ei numărați, după cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

După familii, numărul leviților între 30 şi 50 de ani a fost: Cahat – 2750; Gherşon – 2630; Merari – 3200. Toți leviții buni de slujbă erau 8580.

Astfel s-a încheiat primul recensământ în Israel, cel de-al doilea făcându-se după aproape 40 de ani (cap. 26).

CAPITOLUL 5 – *Cei necurați, afară din tabără! Femeia bănuită de adulter.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Porunceşte-le fiilor lui Israel să-l scoată afară din tabără pe tot leprosul, pe tot cel atins de scurgere şi pe tot cel întinat prin atingere de mort;**

3: **fie că-i bărbat, fie că-i femeie, să-i puneți în afara taberei, pentru ca ei să nu-şi pângărească taberele în mijlocul cărora locuiesc Eu".**

„Theodoret interpretează moral alungarea din tabără a leproşilor, a gonoreicilor şi a celor necurați. După el, Dumnezeu ne învață lucruri importante prin lucruri mărunte: trebuie alungați ucigaşii, mult mai răi decât cei contaminați de atingerea unui cadavru; trebuie alungați vicioşii, mai detestabili decât leproşii, adulterii ş. a. m. d. (*Qu. Num.* 8, PG 80, 356 C)"[60].

4: **Iar fiii lui Israel au făcut aşa: i-au scos afară din tabără. Întocmai cum Domnul îi poruncise lui Moise, aşa au făcut fiii lui Israel.**

„Acest pasaj a fost interpretat ca prezentarea unui Dumnezeu al Vechiului Testament care n-ar cunoaşte mila şi îndurarea. E vorba aici de păstrarea purității sacramentale a unei comunități pornite spre Țara Făgăduinței. În Levitic 15, scurgerea e descrisă minuțios; se prescrie pentru oprirea ei o aducere de jertfă, în orice caz nu alungarea din tabără, de altfel ca şi pentru atingerea unui cadavru"[61].

„Cred că e clar pentru oricine că nu s-ar socoti un lucru drept ca legea să pedepsească în acestea pe cei cărora li se întâmplă ceva de silă şi fără să vrea. Căci pentru ce s-ar pedepsi boala trupească şi cum ar suporta o osândă dreaptă a legii cel ce a căzut în niscai boli trupeşti? Deci e înțelept şi necesar să fie luate cele trupeşti ca icoană şi tip al bolilor din suflete. Căci în felul acesta legea va fi duhovnicească şi toate cele poruncite de Dumnezeu la vremea sa pentru fiecare lucru sunt hotărâri cuvioase, care nu supun pedepselor pe cel stăpânit de boli fără voie, ci pe cei care pentru motivul unui păcat îşi primesc lovitura dreaptă"[62]. „Leprosul închipuieşte pe cel îm-

[58] **το εργον των εργον**
[59] SEP 1, p. 440
[60] SEP 1, p. 441
[61] NUM, p. 205
[62] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XV

puns de feluritele patimi din tinerețe. Iar acestea sunt faptele cărnii [...]. Celălalt, adică cel cu scurgerea sămânței, închipuieşte pe cel ce se mişcă neîncetat şi fără frâu în întinăciuni, iar capacitatea firii spre rodirea virtuoasă şi vrednică de laudă o cheltuieşte în nimicuri"[63]. Iar prin cei întinați prin atingere de mort „legea închipuia că cel ce se va împărtăşi de starea de moarte în care se află cineva prin moravuri şi purtări, va fi întinat şi plin de necurăție spirituală. [...] Drept aceea se scoate din curtea dumnezeiască şi dintre cei dintâi născuți ai Bisericii şi din ceata drepților cel ce a comunicat cu cei ce cugetă şi săvârşesc cele moarte, sau a venit aproape de ei, prin aceea că s-a hotărât să cugete şi să facă aceleaşi lucruri"[64].

5: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

6: **„Vorbeşte către fiii lui Israel şi spune-le: Când un bărbat sau o femeie va săvârşi împotriva altcuiva vreunul din păcatele pe care oamenii le fac fără să le ia în seamă, dar sufletul aceluia va fi vinovat,**

Oamenii le fac fără să le ia în seamă: „Ebr.: *...pe care oamenii le fac încălcându-şi credincioşia față de Domnul...*"[65].

7: **să-şi mărturisească păcatul pe care l-a făcut, iar celui față de care a păcătuit îi va întoarce totul pe de-a-ntregul, la care va mai adăuga a cincea parte.**

8: **Dacă însă omul nu are pe nimeni apropiat căruia să i se dea prețul pentru răul făcut, atunci prețul I Se cuvine Domnului şi va fi al preotului, pe lângă berbecul de ispăşire prin care acesta se va ruga pentru ispăşirea lui.**

9: **Şi toată pârga din toate cele ce-ntru fiii lui Israel I se sfințesc Domnului prin aducere la preot, va fi a acestuia;**

10: **orice-i va da cineva preotului, al lui va fi".**

„Practica prevedea în cazul că cel care a adus paguba supralicitează darurile, ele să fie sfințite de preot şi înapoiate acestuia, dar pârga ofrandelor rămânea partea preotului"[66]. E anticipată aici Taina Spovedaniei şi arătată clar mijlocirea preotului, prin care Dumnezeu dăruieşte curățirea şi iertarea.

11: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

12: **„Grăieşte către fiii lui Israel şi spune-le: - Dacă femeia unui bărbat va călca alături şi-l va înşela**

13: **prin aceea că cineva s-a culcat cu ea trupeşte şi ea se fereşte de privirea bărbatului său şi va tăgădui, fiind ea pângărită fără ca-mpotriva ei să fie vreo mărturie şi fără ca ea să fi rămas însărcinată,**

„Ebr., ultima propoziție: *şi fără ca ea să fi fost prinsă asupra faptului*. În variantă de traducere: (*fără ca-mpotriva ei să fie vreo mărturie*), *de vreme ce n-a fost prinsă asupra faptului*"[67]

14: **dacă el va fi cuprins de duhul geloziei şi-şi va bănui femeia fiind ea pângărită sau dacă va fi cuprins de duhul geloziei şi-şi va bănui femeia fără ca ea să fi fost pângărită,**

15: **atunci bărbatul îşi va aduce femeia la preot şi va aduce jertfa ce se cere pentru ea, o zecime dintr-o efă de făină de orz, dar să nu toarne deasupra untdelemn, nici să pună tămâie, pentru că aceasta este jertfă de bănuială, jertfă de amintire, care aminteşte păcatul.**

„Philon spune că absența untdelemnului şi a *olibanului*[68] se explică prin faptul că este vorba de un sacrificiu oferit în împrejurăridureroase (*Spec.* III, 56-57)"[69].

---

[63] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIV
[64] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[65] BBVA, p. 162
[66] NUM, p. 205
[67] BBVA, p. 162
[68] Tămâiei.
[69] SEP 1, p. 442

16: **Preotul o va aduce şi o va pune înaintea Domnului.**

17: **Apoi va lua preotul apă vie, curată, într-un vas de lut, va lua ţărână din pământul de dinaintea cortului mărturiei şi o va pune în apă.**

Textul ebraic are **maim qedoşim** (= ape sfinte), „*apă sfântă*, expresie unică în Vechiul Testament, cu sens incert: fie păstrată într-un loc sfânt (un sanctuar), fie adusă dintr-un izvor sfinţit. *Apa vie* (*Septuaginta*) nu presupune neapărat sacralitatea; ea este *apă curgătoare*, *apă de izvor* sau, în orice caz, apă scoasă dintr-o fântână de mare adâncime, cât mai aproape de pânza freatică, *apa vie* prin excelenţă. Vezi şi Levitic 14, 5-6; Numerii 19, 17”[70]. „Philon interpretează versetul alegoric: vasul de lut simbolizează moartea prin care va fi pedepsit adulterul; pământul şi apa, elemente ale naşterii şi creşterii, simbolizează eliminarea murdăriei păcatului; apa curată şi vie este simbolul curăţiei femeii; ţărâna luată din solul fertil al cortului/Templului simbolizează fecunditatea femeii caste (*ibid.*)”[71].

18: **Preotul va pune femeia în faţa Domnului, va descoperi capul femeii şi-i va pune pe palme prinosul de amintire, jertfa de bănuială, în timp ce el, preotul, va avea în mâini apa mustrării, cea care aduce acest fel de blestem.**

19: **Preotul o va supune jurământului, spunându-i femeii: Dacă n-a dormit nimeni cu tine şi dacă tu nu te-ai abătut pângărindu-te cu altul în timp ce te aflai sub puterea bărbatului tău, curată să rămâi de această apă a mustrării, care aduce blestem;**

„Pentru Theodoret, scopul ritualului este înfricoşarea femeii, în aşa fel încât ea să mărturisească adevărul. Stă cu capul descoperit, ca simbol al faptului că lui Dumnezeu nu i se poate ascunde nimic (*ibid.*)”[72].

20: **dar dacă tu, având bărbat, te-ai abătut sau te-ai pângărit, şi altcineva decât bărbatul tău s-a culcat cu tine**

21: **- preotul o va supune pe femeie acestui fel de jurământ cu blestem şi-i va zice femeii: - De blestem şi de jurământ facă-ţi Domnul parte-n mijlocul poporului tău: deie Domnul să-ţi cadă coapsa, iar pântecele tău să se umfle;**

Să-ţi cadă coapsa: literal: *să ţi se desfacă coapsa*: [Iosif Flaviu] (*AI* III, 271) confirmă Septuaginta şi Textul Masoretic: să-i fie dezarticulat piciorul drept. Sensul expresiei a fost interpretat *să rămâi stearpă* sau, figurat, *să ţi se usuce sânul*”[73].

22: **apa aceasta blestemată să intre-n măruntaiele tale ca să ţi se umfle pântecele şi să-ţi cadă coapsa! Iar Femeia va zice: Amin, amin!**

23: **Preotul va scrie apoi blestemele acestea pe o hârtie şi le va muia în apa cea blestemată a mustrării**

O hârtie: textul grec are: „*pe o carte*. Textul Masoretic are *în carte*; termenul grec poate însemna atât *carte* (*volumen*), cât şi *foaie*. După [Iosif Flaviu] (*AI* III, 271) blestemele sunt scrise pe o piele lucrată”[74].

24: **şi-i va da femeii să bea apa cea blestemată a mustrării, iar apa cea blestemată a mustrării va pătrunde într-însa.**

25: **Preotul va lua apoi din mâinile femeii jertfa de bănuială şi va pune jertfa înaintea Domnului şi o va aduce la jertfelnic.**

26: **Preotul va lua o parte din jertfa ei de amintire şi o va aduce pe jertfelnic, după care îi va da femeii să bea apa.**

27: **Dacă ea se va fi pângărit şi va fi ascuns aceasta de bărbatul ei, apa cea blestemată a mustrării va pătrunde într-însa şi pântecele ei se va umfla şi-i va cădea coapsa şi ţintă de blestem va fi ea în mijlocul poporului său.**

„Philon dezvoltă textul Septuagintei: după el, pântecele femeii se umflă şi se inflamează

[70] BBVA, p. 162
[71] SEP 1, p. 442
[72] SEP 1, p. 443
[73] SEP 1, p. 443
[74] SEP 1, p. 443

(*Spec*. III, 62). După Theodoret, pântecele se umflă şi crapă (*Qu. Num*. 10; PG 80, 360 C)"[75].

28: **Dar dacă femeia nu se va fi pângărit şi va fi curată, nevinovată va fi şi va avea urmaşi.**

29: **Aceasta este legea geloziei, pentru femeia care, având bărbat, va călca alături şi se va pângări,**

30: **sau pentru omul cuprins de duhul geloziei şi care şi-ar bănui femeia: îşi va aduce femeia înaintea Domnului, iar preotul o va supune pe de-a-ntregul acestei rânduieli.**

31: **Bărbatul va fi liber de păcat, dar ea, femeia, îşi va purta păcatul asupră-şi".**

„Judecata divină, frecventă şi în evul mediu, are rădăcini mai vechi şi era practicată de vecinii lui Israel. În codul Hammurabi se prevede că soţul care are îndoieli în privinţa fidelităţii soţiei sale este dator să-şi supună consoarta ordaliei Fluviului (nr. 132). Dacă adulterul femeii era dovedit, după alte surse (Levitic 20, 10; Daniel 13, 41), ea trebuia să fie omorâtă, după Deuteronom 22, 21 , lapidată. [...] Insistenţa asupra ritualului legat de aflarea vinovăţiei sau inocenţei unei femei se explică prin importanţa pe care o avea la iudei unirea prin căsătorie, în urma căreia doi inşi diferiţi deveneau un singur *trup*, pentru a sluji cât mai bine pe Iahve"[76]. Din încheierea pasajului biblic se înţelege că principalul efect al blestemului era, în caz de vinovăţie, lovirea femeii cu sterilitate. „Spre a sugera starea de bănuială sub care se afla femeia, nu se îngăduia să fie adusă ca jertfă făină albă de grâu, ci numai făină de orz. Nu se admiteau nici ulei şi nici tămâie, pentru că aceste produse închipuiau: uleiul – harul lui Dumnezeu, iar tămâia – rugăciunea adusă din inimă curată; ori femeia bănuită nu dăduse dovadă de o astfel de comportare încât să se creadă că s-ar fi îndeletnicit cu practicarea rugăciunii, care să-i aducă drept răsplată harul dumnezeiesc"[77]. „Philon menţionează că, în cazul unei bănuieli de adulter, Legea face aici apel nu la judecata oamenilor, ci la tribunalul naturii, întrucât Dumnezeu vede lucrurile invizibile (*Spec*. III, 52-62). El precizează însă că, înainte de ritualul ordaliei, bărbatul şi femeia bănuită de adulter trebuie să compară în faţa judecătorilor din Ierusalim (53-54). Philon adaugă precizări faţă de textul Septuagintei: soţul expune cazul în faţa preotului; preotul scoate acoperământul de pe capul femeii, de la începutul ceremoniei; ţărâna este luată din solul Templului (*ibid*.). Acelaşi ritual este descris, cu mici diferenţe, şi de [Iosif Flaviu], în *AI* III, 270-273"[78].

Cum Scriptura nu mai face pomenire de cazuri în care să se recurgă la această judecată divină, suntem tentaţi să căutăm mai degrabă sensul mistic al acestora. „A poruncit ca femeia bănuită de preacurvie, când suferă de o pâră ce nu se poate dovedi, să fie dusă la preot şi pusă în faţa lui Dumnezeu. Aceasta socotesc că înseamnă că toţi vom avea să ne înfăţişăm lui Hristos. Apoi să se aducă pentru ea un dar de făină de orz, nu stropită cu tămâie, nu îmbibată cu untdelemn. Căci e jertfa de bănuială, ce aduce în amintire păcatul. [...] Iar făina de orz e semn clar al vieţii decăzute şi animalice. Căci e un lucru animalic şi nepotrivit cu omul nestăpânirea în pofte şi dorinţa de-a alerga după plăceri nebuneşti. De aceea femeia acuzată de viaţă decăzută a dus lui Dumnezeu făină de orz, fără tămâie şi untdelemn, adică fără bună mireasmă şi bucurie. Căci aminteşte de păcat. Iar unde e amintirea păcatului, cum ar mai fi bucurie? Căci cel aflat sub judecată nu se află în nădejdea cununilor, ci în frica judecăţii şi a focului. Pe lângă aceasta, femeia e adusă la judecător neacoperită, adică nu în podoaba obişnuită şi cuvenită. Şi care e înţelesul acestui lucru? Păcatele sunt dovada lipsei de frumuseţe şi pâra se îndreaptă împotriva urâciunii. [...] Deci femeia nu mai era în podoabă, fiind acuzată de necuviinţă. Dar era descoperită şi din alt motiv. Anume toate sunt goale în ochii judecătorului şi nimeni nu se poate ascunde Celui ce cercetează inimile şi rărunchii [...]. Apoi arată prin imagine că cel ce judecă este Hristos. Căci a spus că trebuie pusă apă vie şi curată într-un vas de lut şi ţărână care se află în cort. Apoi, după

[75] SEP 1, p. 443
[76] NUM, pp. 205-206
[77] AB, p. 170
[78] SEP 1, p. 442

ce se va înmuia hârtia cu cuvintele de blestem în apă, a poruncit să bea femeia bănuită de-a fi curvit. […] Prin apa vie şi curată să înţelegi pe Cuvântul de viaţă făcător al lui Dumnezeu, pe Cel cu adevărat curat şi cu totul nepărtaş de păcat, Care a fost în trup, ca într-un vas de lut. Căci cum ne-am îndoi că trupul e pământ şi din pământ? Iar prin pământul din cort să înţelegi pe Cel ce-a murit pentru noi. […] Iar prin cuvintele de blestem să înţelegi pe Cel ce pentru noi blestem S-a făcut, prin aceea că S-a spânzurat pe lemn. […] Emanuil, fiind Dumnezeu după fire, când coboară în adâncul minţii omeneşti, mustră şi pedepseşte pe cei vinovaţi de greşeli. Iar pe cei ce nu sunt stăpâniţi de acestea, îi face roditori. Căci înţelesul acestora socotesc a fi că lucrarea puterii face sămânţă – aceasta trupească indicând puterea roditoare a sufletului"[79].

CAPITOLUL 6 – *Nazireii. Rostirea binecuvântării preoţeşti.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Vorbeşte către fiii lui Israel şi spune-le: - Dacă cineva, bărbat sau femeie, cu făgăduinţă se va făgădui să trăiască-n curăţie pentru Domnul,**

Se va făgădui să trăiască-n curăţie: „În Textul Ebraic: *să facă făgăduinţă de nazireu*. Nazireatul era un vot de abstinenţă temporară, practicat în special de bărbaţi (deşi acest verset face menţiune şi de un nazireat al femeii, cele următoare se ocupă numai de obligaţiile bărbatului). Un astfel de vot va face şi Sfântul Apostol Pavel: vezi Faptele Apostolilor 18, 18"[80]. SEP 1: *Bărbatul sau femeia care se va jura cu mare jurământ…*[81] „*Jurământul mare*: expresia ca atare nu se găseşte în Septuaginta (unde apare *a făcut făgăduinţă în chip mare*). Ea apare însă la Philon (*Agr.* 175; *Deus* 87; *Ebr.* 2; *Fuga* 115 etc.). Referinţe din Noul Testament: Luca 1, 15; Fapte 18, 18; 21, 23-26. Expresia nu apare la Origen, dar ideea este prezentă (*Hom. Num.* 24, 2). După Alexandrin, jurământul nazireatului le întrece pe toate celelalte, întrucât nazireul se oferă pe sine însuşi lui Dumnezeu, nu un lucru exterior. Prin urmare acesta este un imitator *avant la lettre* al lui Iisus Hristos. Metodiu al Olimpului, în *Banchetul* 5, merge în acelaşi sens: cel ce face *marele jurământ* se oferă pe sine însuşi prin castitate şi feciorie. Interzicerile [vv. 3-7] nu trebuie luate în sens literal: abţinerea de la vin înseamnă abţinerea de la plăceri şi vicii, iar abţinerea de la sikera (orice băutură ameţitoare), evitarea *păcatelor colaterale* (toalete scumpe, flecăreală). Asemănător, la Maxim Mărturisitorul (*Quaestiones et dubia* 47)"[82]. Revenind la *marele jurământ*, „Philon explică diferenţa dintre simplul jurământ, cerere adresată lui Dumnezeu pentru a obţine bunuri, şi *jurământul mare* (*mare* ca adjectiv apare numai la el; în Septuaginta este adverb), care constă în a socoti că Dumnezeu însuşi este cauza tuturor celor bune: este o jertfă, dar nu de lucruri materiale, ci de *bunul cel mai mare* al omului, propria fiinţă (*Deus* 87)"[83].

3: **să se-nfrâneze de la vin şi de la băutură tare; oţet de vin şi oţet de băutură tare să nu bea, şi nimic din cele făcute din struguri să nu bea; nici struguri proaspeţi sau uscaţi să nu mănânce.**

Băutură tare: „exact, **sikera**. După Ioan Gură de Aur (*Com. Is.* 5, 16), aceasta era o băutură obţinută din fructe de palmier, zdrobite şi lăsate să fermenteze. Philon şi alţi Părinţi[84] îl echivalează pur şi simplu cu *băutură alcoolică*. Termenul va fi utilizat de Părinţi în legătură cu

[79] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIV

[80] BBVA, p. 163

[81] *Cu mare jurământ*: **μεγάλως ευξηται ευχήν**.

[82] SEP 1, p. 444

[83] SEP 1, p. 444

[84] Alţii decât Sf. Ioan Gură de Aur, amintit anterior, Filon din Alexandria nenumărându-se între Părinţii Bisericii, chiar dacă scrierile sale au influenţat exegeza multora dintre aceştia.

Ioan Botezătorul, care a făcut jurământ de nazireu"[85].

4: **Pe toată durata făgăduinței sale să nu se hrănească cu ceva crescut din vița de vie, de la a bea vin de struguri pân-la a mânca sâmburi.**

5: **Pe toată durata făgăduinței sale, brici nu-i va trece pe cap; până la-mplinirea zilelor cu care el I s-a făgăduit Domnului, sfânt va fi și va lăsa pletele capului să-i crească-n voie.**

„După Philon, faptul de a nu-ți tăia părul simbolizează nefalsificarea legământului, asimilat cu o monedă (*Somn.* I, 252-253)"[86].

6: **Pe toată durata pentru care I s-a făgăduit Domnului, de trupul unui mort nu se va apropia;**

7: **chiar dacă tatăl său va muri, sau mama sa, sau fratele său, sau sora sa, să nu se spurce prin [atingerea de] ei, pentru că sfințirea Dumnezeului său e peste el, pe capul său.**

8: **Pe toată durata făgăduinței sale, sfânt Îi este Domnului.**

„Nazireu (ebr. **nazir**) înseamnă *separat* și, totodată, *binecuvântat*, *sfințit*; cineva care face legământul, făgăduința de a se hărăzi Domnului. Cel dintâi nazireu amintit este Samson, care își purta părul cu șapte împletituri, semn al puterii spiritului divin, care l-a ajutat să-i învingă pe filisteni[87]. Profetul Amos (2, 10-11) amintește de asemenea de nazireii israeliteni. Se poate vorbi deci în istoria poporului ales de un nazireat harismatic *etern* sau *temporar*. Samson, Samuel (cf. I Regi 7, 2-14) [...] sau Ioan Botezătorul, de exemplu, s-au hărăzit Domnului pentru întreaga lor viață"[88]. „Făgăduințele nu constau numai din afierosirea unor persoane, animale și bunuri Domnului, ci și din obligația unui credincios de a venera pe Dumnezeu prin abținerea de la unele lucruri permise de Lege. În acest caz făgăduințele sunt negative și cel mai reprezentativ exemplu în acest sens este votul nazireatului (**neder nazir**), depus de bărbat sau de femeie ca să se ferească de vin și sicheră, de orice produs din struguri, chiar dacă sunt proaspeți sau uscați, de raderea părului și de atingerea de cadavre. Votul nazireatului dura în general 30 de zile, uneori se prelungea la o perioadă de timp mai lungă, de un an, trei ani, ori pe viață"[89].

Pentru votul nazireatului, Septuaginta are **megálos evxite** (= mare juruință); în Biblia 1914: *făgăduință deosebită*. „Există felurite afierosiri: unul face juruință să aducă la templu obiecte de aur și de argint, altul să aducă a zecea parte din roadele sale, altul (să aducă) din bunurile sale, altul (să aducă) pe cele mai bune (animale) din turma sa și altul afierosește Domnului bunurile ce-i servesc pentru existență; dar despre nici unul nu se spune că a făcut o juruință mare, afară numai de cel care și-a consacrat în întregime viața lui Dumnezeu"[90]. Nazireul era oprit de la orice produs din struguri, căci încă nu venise Vița cea adevărată (cf. Ioan 15, 1-5). „Cu alte cuvinte, cel ce se angajează și se consacră Domnului nu va culege fructe din rodul viței, din cauză că acesta produce totdeauna beție și rătăcire. Știm din Scripturi că există două feluri de vii, că au stăpân și rod separat. Una este dătătoare de nemurire și dreptate, alta (dătătoare) de nebunie. Vița cumpătării și a bucuriei, de care atârnă ciorchinele harurilor, din care curge dragostea, este Domnul nostru Iisus Hristos [...]; (vița) cea sălbatică și ucigătoare este diavolul. De la el picură turbare, venin și mânie"[91]. „Dacă cineva își ia drept scop să se curățească lui Dumnezeu printr-o făgăduință mare, adică prin modul viețuirii celei mai înalte și prin alegerea căii drepte și fără prihană a dreptății desăvârșite, să se depărteze de vin și sicheră, adică să-și elibereze mintea de tot ce poate să-l îmbete și de tot ce obișnuiește să-l tulbure. Iar acestea socotesc că sunt cugetul lumesc, poftele pământești, grijile trupului,

---

[85] SEP 1, p. 444
[86] SEP 1, p. 445
[87] Istoria lui Samson e cuprinsă în Cartea Judecători, cap. 13-15
[88] NUM, p. 206
[89] AB, p. 293
[90] Metodiu de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, V, 1
[91] Metodiu de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, V, 5

distracțiile deșarte. […] Deci oprește mintea sfințită de la tot ce obișnuiește să o îmbete. Și spune că nu trebuie să fie părtașă la oțet, numind, socotesc, oțet, plăcerile contrare firii și perverse. De asemenea oprește întrebuințarea stafidei și a sâmburilor, nelăsând mintea să coboare nici măcar la vechile rămășițe ale plăcerilor din noi"[92].

9: **Dacă însă va muri cineva lângă el cu moarte de năprasnă, adică fără veste, și prin aceasta-și va întina capul său de nazireu, atunci el să-și tundă capul în ziua curățirii sale; în ziua a șaptea să și-l tundă.**

10: **Iar în ziua a opta va aduce la preot două turturele sau doi pui de porumbel, la ușa cortului mărturiei,**

11: **iar preotul va aduce spre jertfă una pentru păcat și una ca ardere-de-tot, și-l va curăța preotul de păcatul atingerii de mort. În chiar ziua aceea el își va sfinți capul,**

12: **și-I va afierosi Domnului zilele făgăduinței sale și va aduce un miel de un an ca jertfă pentru păcat; zilele de până atunci nu i se vor mai socoti, pentru că și-a-ntinat capul său de om făgăduit.**

„Părul era podoaba de mare preț a nazireului, *diadema Domnului deasupra capului său* (cf. Ieșirea 29, 6). Abundența părului nu însemna o renunțare la lume, ci mai degrabă un simbol al puterii și al vitalității, cum se manifestă mitic la Samson"[93].

„Prin *moarte năprasnică* este arătat păcatul fără de voie; iar prin *pângărire* este arătată murdăria sufletului. De aceea, sfătuindu-l să-și radă îndată capul, îi spune să caute să se vindece repede; îl povățuiește să lepede pletele neștiinței, care îi umbresc mintea. Lăsând lipsită mintea de această pădure stufoasă, care este păcatul, Pedagogul se instalează în creierul lui și-l face să pornească iarăși pe drumul pocăinței"[94]. Nazireatul e premergător voturilor monahale: „Socotesc că și Moise, rânduind celor ce vor să se curățească în rugăciunea cea mare să-și radă tot trupul, le-a poruncit prin aceasta să se lepede cu desăvârșire de averi, iar în al doilea rând să uite de familie și de toți cei apropiați, în așa măsură încât să nu mai fie câtuși de puțin tulburați de amintirile lor"[95]. „Capul trupului închipuiește […] mintea. […] Iar cugetările ce răsar în mod firesc din ea și în ea, prin care suntem călăuziți spre cunoașterea oricărui lucru, le asemănăm cu perii și cu pletele. Căci aceștia răsar din cap. […] Deci mintea din noi e oarecum nerasă și împodobită cu plete pentru Dumnezeu când e plină de cugetări bune. Dar e goală și rasă și suferă de o pleșuvie atotnecinstită când nu are cugetări drepte despre Dumnezeu și nu e îmbogățită cu știința aleasă și fără pată a celor ce trebuie săvârșite. […] Ghicitura aceasta, poruncind ca Israil cel ce a făcut o făgăduință să se radă, ca unul ce s-a spurcat de cadavru, adică s-a făcut vinovat de crima uciderii Domnului, arată că rânduiala Legii trebuie să înceteze. El trebuie să-și sfințească altă chică lui Dumnezeu, după ziua a opta, adică după înviere, și anume o cuviință și o disciplină exactă și fină a poruncilor evanghelice"[96].

13: **Iată legea pentru cel ce s-a făgăduit pe sine: În ziua când i se-mplinește vremea pentru care s-a făgăduit, el va fi adus la ușa cortului mărturiei**

„A treia parte a acestui capitol (vv. 13-20) este un ritual care începe printr-un verset cu formula **zot torat**[97], frecvent utilizată în partea a doua a Torei sacrificiilor și legea curățeniei, drept concluzie a prescripțiilor juridice"[98].

14: **și-I va aduce Domnului darul său: un miel de un an, fără meteahnă, ca ardere-de-tot; o mioară de un an, fără meteahnă, ca jertfă pentru păcat, și un berbec fără meteahnă, ca jertfă de mulțumire,**

15: **și un coș cu azime din făină curată, pâini frământate cu untdelemn și turte**

[92] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI
[93] NUM, p. 206
[94] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I, 5, 1
[95] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 43
[96] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, XVI
[97] Iată legea.
[98] NUM, p. 206

nedospite unse cu untdelemn, cu prinoasele lor de pâine şi cu turnările lor;

„Indicaţiile privind oblaţiunile şi libaţiunile sunt mai vagi şi, în consecinţă, probabil anterioare datelor din Numerii 15”[99].

16: **preotul le va aduce înaintea Domnului, iar el le va aduce ca jertfă pentru păcat şi ca ardere-de-tot.**

„După cei mai numeroşi exegeţi, acest *el* se referă la nazireu”[100].

17: **Berbecul îl va aduce Domnului ca jertfă de mulţumire, peste coşul cu azime, apoi preotul va aduce pentru el prinosul de pâine şi turnarea.**

Pentru el: pentru nazireu.

18: **Atunci şi acolo, la intrarea cortului mărturiei, cel cu făgăduinţa îşi va tunde părul capului şi-l va pune pe focul de sub jertfa de mulţumire.**

19: **Preotul va lua apoi şoldul, odată fiert, al berbecului, o pâine nedospită din coş şi o turtă nedospită şi le va pune pe mâinile celui cu făgăduinţa, după ce acesta îşi va fi tuns capul,**

20: **şi le va ridica preotul ca aducere înaintea Domnului: lucru sfânt e acesta, şi el va fi al preotului, pe lângă pieptul cel ridicat şi pe lângă şoldul aducerii; după care cel cu făgăduinţa poate să bea vin.**

21: **Aceasta este legea celui ce prin făgăduinţă s-a făgăduit pe sine, aceasta-i jertfa sa către Domnul pentru propria sa făgăduinţă, ea neavând nici o legătură cu darea lui de mână; după puterea făgăduinţei cu care se va făgădui, aşa va lucra şi legea curăţirii sale”.**

Ea neavând nici o legătură cu darea lui de mână: „Cantitatea şi valoarea jertfelor sunt independente de starea materială a celui ce le aduce”[101]. „Ritualul nazireatului este apropiat de acela al consacrării preoţilor. Sunt prevăzute trei jertfe împreună cu obişnuitele ofrande. Apropierea cea mai caracteristică este faptul că nazireul ia o parte din jertfă în mână, cu care participă la *jertfa legănată*, gestul de ridicare în faţa altarului”[102].

„Cel ce s-a îndatorat lui Dumnezeu cu făgăduinţa de-a se curăţi, lepădând grosimea istoriei mozaice şi eliberându-şi mintea de slujirea în chip şi umbră, ca de o chică lungă şi grea şi bucurându-se ca de o nouă odrăslire a părului de cunoştinţa şi păzirea cu adevărat curăţitoare a poruncilor lui Hristos, va fi sfânt şi sfinţit şi, pe lângă aceasta, vrednic de primire. Şi se va aduce pe sine spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu şi va oferi ca jertfă primită cuviinţa strălucitoare şi fără prihană a vieţuirii sale. [...] (Apoi), prin miel se va înţelege, în chip potrivit, pruncia în Hristos a celui ce aduce, iar prin berbec plinătatea în minte şi în rodnicie. [...] Iar la mijloc e o mieluşea pentru păcat. [...] Vedem că şi viaţa celor ce s-au curăţit mult şi s-au desăvârşit în simplitatea, nerăutatea şi nevinovăţia în Hristos, nu e cu totul fără pată, ci mai are lipsă numaidecât de curăţire. Căci nimeni nu poate câştiga o stare cu totul fără reproş, ci numai lui Emanuil s-a rezervat (aceasta). [...] Iar prin pâinile nedospite se indică viaţa fără viclenie şi curată. [...] Să ne aducem, aşadar, pe noi înşine ca pe un miel pentru pruncia în Hristos; ca pe o mieluşea, pentru slăbiciunea firii noastre şi pentru uşurinţa cu care suntem duşi la păcat, căci partea femeiască e chipul slăbiciunii; ca pe un berbec, adică desăvârşiţi şi ajunşi la măsura vârstei celei în Hristos; ca nişte pâini nedospite, adică curaţi; şi ca nişte turte, adică dulci, dar miluiţi prin Hristos. Căci nu din faptele dreptăţii pe care le-am făcut noi ne-am îndreptăţit, ci după mila Lui cea multă. Pentru aceasta pe drept se turna untdelemn peste pâini. Şi mijloceşte preotul şi aduce întâi jertfa pentru păcat, apoi arderea de tot şi în al treilea rând, după aceasta, berbecul. Căci mijlocind Hristos şi aducându-ne El lui Dumnezeu şi Tatăl, vom fi primiţi, aducând rugăciuni pentru păcatele noastre şi cerând iertarea vechilor vini. Şi ne aducem ardere de tot spirituală, adică cu totul şi în întregime sfinţi şi sfinţiţi şi ne vom preda spre miros de

---

99 NUM, p. 206
100 BBVA, p. 163
101 BBVA, p. 164
102 NUM, p. 206

bună mireasmă lui Dumnezeu […]. Să aducem şi cele de mulţumire pentru mântuirea şi viaţa noastră, cinstindu-L pe Dumnezeu nu prin cele stricăcioase şi pământeşti, ci aducându-I viaţa noastră curată şi nedospită, dulce şi sfântă, ca pe un dar vrednic de primire. […] (Iar tunderea părului e) împlinirea votului şi sfârşitul celor făgăduite. Iar semnul primirii de către Dumnezeu a celor dăruite e mistuirea părului de foc. Pentru că Sfânta Scriptură atribuie firii dumnezeieşti chipul focului. […] Şi ia seama că tunderea întru desăvârşire, adică sfârşitul a toată dreptatea şi curăţia, se face la uşa cortului. Căci cum ne-ar putea introduce în Sfintele Sfinţilor numai curăţia şi dreptatea păzite de noi, care nu au în chip desăvârşit nevinovăţia şi lipsa de păcat? […] Dar ne introduce Hristos, eliberându-ne fără nici o pomenire a răului şi iertându-ne tot păcatul. Căci a intrat înaintemergător pentru noi (Evrei 6, 20), netezind intrarea nu Sieşi, ci celor dinafara uşilor, care au ajuns deja pe pragul cortului sfânt”[103].

22: **Domnul a grăit către Moise, zicând:**

23: **„Vorbeşte tu către Aaron şi către fiii săi şi spune-le: Iată cum veţi binecuvânta pe fiii lui Israel; le veţi zice aşa:**

24: **Domnul să te binecuvinteze şi să te păzească!**

25: **Domnul să-Şi lumineze faţa spre tine şi să te miluiască!**

26: **Domnul să-Şi ridice faţa spre tine şi să-ţi dăruiască pace!**

„După Theodoret (*Qu. Num.* 11; PG 80, 364 C) este profeţită aici epifania lui Iisus. În tradiţia rabinică este vorba de **şekhinah** sau de lumina Torei”[104].

27: **Aşa vor pune ei numele Meu asupra fiilor lui Israel şi Eu, Domnul, îi voi binecuvânta”.**

„Versetul 27 lipseşte din unele ediţii ale Septuagintei (inclusiv Rahlfs). În altele, el face parte din versetul 26”[105]. „Formula de binecuvântare e redată într-un limbaj arhaic şi într-un stil concis; cu timpul, ea devine mai solemnă, sugerând o îndelungată transmisie orală. Anumite variante plasează verbele la viitor, ceea ce le dă o valoare profetică, despre care au scris şi Părinţii creştinismului”[106]. „Aşadar porunceşte celor încununaţi cu preoţia să binecuvinteze poporul, dar îi depărtează cu folos de cugetări deşarte, arătând că nu mâna omului e cea care binecuvintează, ci El Însuşi, Domnul. […] Iar calea binecuvântării e Hristos; şi El ne este distribuitorul bunătăţilor veşnice; în El şi prin El ni se dau toate cele de la Tatăl”[107].

CAPITOLUL 7 – *Jertfe şi daruri ale căpeteniilor lui Israel la sfinţirea cortului.*

1: **Şi a fost că-n ziua când a sfârşit Moise de ridicat cortul, l-a uns şi l-a sfinţit, pe el şi toate lucrurile lui, precum şi jertfelnicul cu toate obiectele lui. Când le-a miruit şi le-a sfinţit, mai-marii lui Israel au adus daruri; ei erau**

2: **cele douăsprezece căpetenii ale caselor lor părinteşti, mai-marii seminţiilor, cei ce fuseseră mai-mari peste cei număraţi.**

3: **Şi au adus darurile lor în faţa Domnului: şase care acoperite şi doisprezece boi, câte un car de la două căpetenii şi câte un bou de la fiecare; şi le-au adus înaintea cortului.**

Care acoperite: „gr. **ἁμάξας λαμπηνικάς**; ultimul cuvânt nu are sens clar în greacă; în lexicografia bizantină (Hesychios, Photius) se consideră că ar fi vorba de care imperiale, acoperite”[108].

4: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

---

[103] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVI
[104] SEP 1, p. 446
[105] BBVA, p. 164
[106] NUM, p. 206
[107] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XI
[108] SEP 1, p. 447

5: **„Primeşte-le din partea lor, şi vor fi ele folosite în slujba cortului mărturiei. Dă-le leviţilor, fiecăruia după slujba sa”.**

6: **Şi luând Moise carele şi boii, le-a dat leviţilor:**

7: **două care şi patru boi le-a dat fiilor lui Gherşon, după slujba lor;**

8: **patru care şi opt boi le-a dat fiilor lui Merari, după slujba lor de sub îndrumarea lui Itamar, fiul lui Aaron preotul.**

Merariţii primesc un număr mai mare de care cu boi, în sarcina lor revenind cele mai grele părţi ale cortului. Cât priveşte carele, ele pot avea un dublu înţeles, pozitiv sau negativ, după cum va rezulta din comentariile patristice. „Observă că boii au fost aduşi spre a fi daţi la lucrurile cortului ca, la pornirile taberei, purtând ei poverile pe care, să se elibereze slujitorii de muncă şi de osteneală. Căci Biserica se odihneşte în Hristos şi El ne poartă pe noi, nelăsând neamul sfânt şi cinstit şi poporul priceput la lucrurile sfinte să cadă sub munci mai presus de putere”[109].

9: **Dar fiilor lui Cahat nu le-a dat, pentru că ei, având în seamă lucrurile sfinte, le purtau pe umeri.**

„Cele două neamuri, Gherşon şi Merari, par să înfăţişeze popoarele de sub lege, adică pe Israil (şi pe Iuda). Iar cahatiţii, pe cei sfinţiţi în Hristos prin credinţă. Cei dintâi aveau în grijă pânzele curţii, pieile cortului, acoperămintele şi stâlpii, capetele şi tălpile, cuiele şi perdelele şi, precum spune Sfânta Scriptură: *toate cele de prisos*, prin care se înseamnă cele ce nu sunt necesare pentru slujbă. Iar ceilalţi au prins curaj să poarte Sfintele Sfinţilor şi cele prin care se închipuieşte Hristos, nu într-un singur fel, ci în multe feluri şi moduri, ca sicriul (chivotul), ca masa şi ca sfeşnicul şi jertfelnicul de aur. Căci fiind simplu după fire ca Dumnezeu, se cunoaşte în chip felurit prin varietatea lucrării. Căci Cuvântul Tatălui este, fără îndoială, viu şi lucrător şi, pe lângă aceasta, viaţă şi lumină şi miros de bună mireasmă spirituală. Aşadar, cei ce rămân pe lângă poruncile date prin Moise au în grijă cele de prisos ale cortului. Căci legea e nefolositoare, dacă nu e înţeleasă duhovniceşte. Iar cei ce au prins curaj să poarte Sfintele Sfinţilor sunt în Hristos, nepurtând nici un lucru de prisos, ci purtându-L pe Hristos Însuşi. […] Cei încredinţaţi cu cele de prisos ale cortului sfânt le transportă pe acelea pe care. Dar cahatiţii purtau Sfintele Sfinţilor nu pe care, nu pe altceva, ci punându-le pe umerii lor. […] Pentru că […] legea e grea şi e o povară anevoie de purtat. Iar semnul clar al acestui fapt e că cele de prisos nu sunt purtate pe umeri, pentru neputinţa celor supuşi lor. […] Iar cahatiţii, punând pe umerii lor cele prin care se închipuieşte Hristos, îşi fac din ele o povară uşoară şi lesne de purtat”[110]. În veacul acesta nu putem scăpa de poveri, dar putem alege jugul cel bun şi povara cea uşoară a lui Hristos (Matei 11, 30).

10: **Căpeteniile au adus şi daruri pentru înnoirea jertfelnicului, în chiar ziua-n care a fost uns; acolo, în faţa jertfelnicului, şi-au adus mai-marii darurile.**

11: **Şi a zis Domnul către Moise: „În fiecare zi, la rând, câte o căpetenie să-şi aducă darurile pentru sfinţirea jertfelnicului”.**

12: **Cel ce şi-a adus darul în prima zi a fost Naason, fiul lui Aminadab, căpetenia seminţiei lui Iuda.**

13: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

„Prin blid şi cupă şi prin pâinea din amândouă, căci erau pline de făină cernută, se închipuieşte, ca prin mâncare şi băutură, Hristos viaţa şi de viaţă făcătorul”[111].

14: **o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

„Căţuia este chipul şi forma unui altar de tămâiere, care e făcut la fel cu un vas pentru

[109] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X
[110] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII
[111] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X

tămâiere. Căci Hristos este bună mireasmă şi altar de tămâiere, neavând din afară buna mireasmă, cum o avem noi, care câştigăm putinţa de a fi aceasta prin participarea la virtute şi la sfinţenia evlaviei. El are, ca Dumnezeu, de la Sine şi în firea Sa cele prin care ne minunăm de El şi umple toată lumea de mireasma mai presus de lume şi mai presus de creaţie. Căci e cunoscut ca Cel ce e prin fire şi cu adevărat Dumnezeu şi are în firea Sa mireasma cunoştinţei Tatălui. De aceea e plină căţuia"[112].

15: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

16: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

„Apoi se aduce un (viţel) şi un berbec; pe lângă acestea se aduce un miel şi un ied de capre. Prin toate e desemnat Acelaşi. Prin (viţel), pentru marea lui tărie şi pentru că (viţelul) stă în fruntea animalelor prin blândeţe şi curăţenie şi le întrece prin mărimea corpului. La fel, toate ale lui Hristos se află pe treapta spirituală cea mai înaltă şi El Însuşi le întrece pe toate şi e deasupra tuturor printr-o deosebire neasemănată în orice. Prin berbec, pentru desăvârşirea, prin miel, pentru nerăutatea lui. [...] Prin ied, fiindcă a fost junghiat pentru cei păcătoşi. Căci iedul e jertfă pentru păcate după lege"[113].

17: **iar ca jertfă de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Naason, fiul lui Aminadab.**

„Iar cele spre jertfa pentru mântuire le-au adus căpeteniile pentru ei înşişi, închinându-le într-un oarecare mod cortului sfânt şi oferindu-le lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă. Acestea erau două juninci (*Septuaginta*), cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci miei. (Viţelul) am spus că este Hristos. Iar junincile suntem noi. Iar raţiunea lor e într-adevăr şi vădit înrudită. Căci bărbatul e pururi conducător şi în cinste şi slavă aleasă la Dumnezeu. Martor despre aceasta e firea, care mărturiseşte acest lucru. Iar femeia e mai mică şi mai supusă şi mai prejos de bărbaţi în tărie şi slavă. Deci după asemănarea viţelului bărbat, Hristos ne este conducător, iar noi îi suntem supuşi şi mult mai prejos de El în tărie şi slavă, fiind despărţiţi printr-o mare deosebire. Pentru că deşi S-a făcut ca noi – căci juninca e de acelaşi neam cu viţelul –, dar cele ale Lui sunt cu mult superioare. [...] Iar junincile sunt două, închipuind, socotesc, cele două popoare, care s-au unit într-unul, Cel Care S-a făcut pentru noi şi între noi adunându-le în unitatea cea duhovnicească. Iar berbecii şi mieii în număr egal şi iezii nu mai puţini înseamnă mulţimea credincioşilor, care s-au adunat în timpul al cincilea, în care a avut loc venirea (lui Hristos). [...] Prin berbeci se închipuie desăvârşirea credincioşilor în judecata şi integritatea vârstei spirituale; se înţelege, a celei în Hristos. Prin miei, se închipuie desăvârşirea în simplitate şi nerăutate. [...] Iar prin iezii pentru păcat, se închipuie faptul de-a avea totdeauna trebuinţă de curăţire şi de iertarea greşelilor"[114].

18: **În ziua a doua şi-a adus darul Natanael, fiul lui Ţuar, căpetenia seminţiei lui Isahar.**

19: **El a adus în dar: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

20: **o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

21: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

22: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

23: **iar ca jertfă de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Natanael, fiul lui Ţuar.**

24: **În ziua a treia şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Zabulon: Eliab, fiul lui Helon.**

25: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu**

---

[112] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X
[113] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X
[114] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X

frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
26: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
27: un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;
28: un țap, jertfă pentru păcat;
29: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Eliab, fiul lui Helon.
30: În ziua a patra şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Ruben: Elițur, fiul lui Şedeur.
31: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
32: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
33: un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;
34: un țap, jertfă pentru păcat;
35: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Elițur, fiul lui Şedeur.
36: În ziua a cincea şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Simeon: Şelumiel, fiul lui Țurişadai.
37: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
38: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
39: un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;
40: un țap, jertfă pentru păcat;
41: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Şelumiel, fiul lui Țurişadai.
42: În ziua a şasea şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Gad: Eliasaf, fiul lui Raguel.
43: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
44: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
45: un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;
46: un țap, jertfă pentru păcat;
47: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Eliasaf, fiul lui Raguel.
48: În ziua a şaptea şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Efraim: Elişama, fiul lui Amihud.
49: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
50: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;
51: un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;
52: un țap, jertfă pentru păcat;
53: iar pentru jertfa de mulțumire: două juninci, cinci berbeci, cinci țapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Elişama, fiul lui Amihud.
54: În ziua a opta şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Manase: Gamaliel, fiul lui Pedațur.
55: Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;
56: o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu tămâie;

57: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

58: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

59: **iar pentru jertfa de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Gamaliel, fiul lui Pedaţur.**

60: **În ziua a noua şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Veniamin: Abidan, fiul lui Ghedeon.**

61: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

62: **o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

63: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

64: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

65: **iar pentru jertfa de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Abidan, fiul lui Ghedeon.**

66: **În ziua a zecea şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Dan: Ahiezer, fiul lui Amişadai.**

67: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

68: **o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

69: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

70: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

71: **iar pentru jertfa de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Ahiezer, fiul lui Amişadai.**

72: **În ziua a unsprezecea şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Aşer: Paghiel, fiul lui Ocran.**

73: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

74: **o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

75: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

76: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

77: **iar pentru jertfa de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Paghiel, fiul lui Ocran.**

78: **În ziua a douăsprezecea şi-a adus darul căpetenia fiilor lui Neftali: Ahira, fiul lui Enan.**

79: **Darul său cuprindea: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu frământată cu untdelemn, pentru jertfă;**

80: **o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu tămâie;**

81: **un junc, un berbec şi un miel de un an pentru ardere-de-tot;**

82: **un ţap, jertfă pentru păcat;**

83: **iar pentru jertfa de mulţumire: două juninci, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci mieluşele de un an. Acesta-i darul lui Ahira, fiul lui Enan.**

„Toate căpeteniile seminţiilor lui Israel aduc aceleaşi daruri, cu toată importanţa lor numerică diferită. Prezentarea darurilor, descrisă la fel, cu aceleaşi cuvinte, corespunde stilului vechi oriental de istorisire. Referindu-se la acest pasaj din Biblie, într-un eseu publicat în *Oceanografie*, Mircea Eliade arată că de la o vreme repetarea nu mai plictiseşte, ci e simţită ca de o deosebită frumuseţe"[115]. Într-un text sacru, însă, repetarea unei formule nu urmăreşte efecte

[115] NUM, p. 206

estetice (chiar dacă le obține), nici mnemotehnice, ci se dă cuvintelor o putere reală, prin repetarea de un anumit număr de ori (3, 7, 12, 40 ş. a.).

84: **Acestea au fost darurile din partea căpeteniilor lui Israel la sfințirea jertfelnicului, în ziua când acesta a fost miruit: douăsprezece blide de argint, douăsprezece cupe de argint, douăsprezece cădelnițe de aur,**

85: **fiecare blid având o sută treizeci de sicli şi fiecare cupă câte şaptezeci de sicli. Întru totul, argintul acestor vase: două mii patru sute de sicli, după siclul sfânt;**

86: **douăsprezece cădelnițe de aur, pline cu tămâie, de câte zece sicli fiecare, după siclul sfânt; întru totul, aurul cădelnițelor: o sută douăzeci de sicli.**

87: **Vitele pentru arderi-de-tot au fost de toate: doisprezece junci, doisprezece berbeci şi doisprezece miei de un an, împreună cu prinoasele de pâine şi cu turnările lor. Ca jertfă pentru păcat, doisprezece țapi.**

88: **Vitele pentru jertfa de mulțumire au fost, laolaltă: douăzeci şi patru de juninci, şaizeci de berbeci, şaizeci de țapi şi şaizeci de mieluşele de un an şi fără meteahnă. Acestea au fost darurile la sfințirea jertfelnicului, după-mplinirea celor rânduite şi după ce el a fost miruit.**

Numerele din acest capitol au inspirat diferite calcule cabalistice. Nu negăm simbolismul sau chiar forța unor numere; uneori chiar aghiografii transmit mesaje numerologice, invitând la descifrarea lor. Totuşi, forțarea înțelesului numerelor ne pare riscantă, chiar şi în cazul unor tâlcuiri patristice impunându-ne o anume prudență, când socotim că se îndepărtează de intenția Scripturii.

89: **Când Moise intra în cortul mărturiei ca să-I grăiască, el auzea glasul Domnului vorbind cu el de deasupra acoperământului ispăşirii de pe chivotul mărturiei, dintre cei doi heruvimi; şi el Îi vorbea.**

„Verset izolat, fără aparentă legătură cu contextul: el însă confirmă modalitatea prin care Moise a primit toate poruncile de mai sus, precum şi plinirea făgăduinței din Ieşirea 25, 22. În ce priveşte ultima propoziție a versetului, textul original (atât cel ebraic, cât şi cel grecesc) nu acordă o anume determinare pronumelui personal, aşa încât traducerile oscilează între *El* (Domnul) *îi vorbea* (lui Moise) şi *el* (Moise) *Îi vorbea* (Domnului). Contextul însă impune varianta a doua: comunicarea dintre om şi Dumnezeu nu înseamnă monologul Acestuia, ci dialogul celor doi”[116]. „[Iosif Flaviu] (*AI* III, 223) observă că de data aceasta Moise nu mai urcă pe muntele Sinai, ci intră în cortul mărturiei pentru a asculta poruncile Domnului. ♦ […] Pentru Theodoret, Moise ascultându-L pe Dumnezeu în cort prefigurează pe marii preoți care intră o singură dată pe an în sfânta sfintelor, ca să contemple slava lui Dumnezeu (*Qu. Num.* 11; PG 80, 365 A)”[117].

CAPITOLUL 8 – ***Sfințirea leviților.***

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Vorbeşte-i lui Aaron şi spune-i: - Când vei aprinde candelele, cele şapte candele vor lumina partea sfeşnicului cea de dinainte”.**

3: **Şi a făcut Aaron aşa: candelele sfeşnicului le-a aprins în partea lui cea din față, aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Înțelegi deci că cele şapte candele trimiteau lumina în priviri întoarse spre fața sfeşnicului. Căci nu luminează lumina dumnezeiască şi spirituală celor ce rămân îndărăt şi sunt întorşi de la Dumnezeu, ci celor ce au fost aduşi la vederea ei prin sfințenie şi au ajuns (în) față prin îndrăznirea credinței şi prin cuviința preafrumoasă a viețuirii celei drepte. Pentru că e urât şi neplăcut lui Dumnezeu tot ce este în păcat şi neascultare. Iar scump lui Dumnezeu şi sub

[116] BBVA, p. 166
[117] SEP 1, p. 450

privirea Lui e cel ascultător şi uşor de călăuzit de El”[118].

4: **Iată cum era meşteşugit sfeşnicul: din aur era ciocănit – şi fusul şi florile îi erau lucrate din ciocan; după izvodul pe care Domnul i-l arătase lui Moise, aşa a făcut el sfeşnicul.**

„Candelabrul avea un rol cultic, întrebuințarea lui fiind rezervată lui Aaron (cf. Ieşirea 30, 8; Levitic 24, 3). El este deja un *obiect sacru*, consacrat printr-o oncțiune şi simbolizând prezența continuă a lui Iahve în sfântul locaş, căci el trebuie să ardă necontenit (cf. Levitic 24, 4). Cu timpul, simbolismul lui se amplifică, el devenind *ochii Domnului care cutreieră tot pământul* (Zaharia 4, 10), semnul prezenţei Lui în Israel”[119].

5: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

6: **„Ia-i pe leviți din mijlocul fiilor lui Israel şi supune-i curățirii.**

7: **Iată ce le vei face ca să fie curați: să-i stropeşti cu apa curățirii, să-şi treacă ei briciul peste tot trupul lor şi să-şi spele hainele; atunci vor fi curați.**

„Riturile purificatoare ale leviților seamănă, în prima lor fază, cu cele ale curățirii leproşilor, ca mai apoi să amintească ritualul consacrării preoților”[120]. „Theodoret (PG 80, 365 AB) consideră că părul este simbolul morții, de aceea trebuie ras de pe tot trupul”[121].

8: **Apoi ei vor lua un junc şi prinosul său de făinuță de grâu frământată cu untdelemn, în vreme ce tu vei lua un al doilea junc ca jertfă pentru păcat.**

Apa curățirii „indică mortificarea lui Hristos săvârşită în sfântul Botez. De aceasta a spus că trebuie să se facă părtaşi şi cei care se află în treapta Leviților, despovărându-se ca în umbră de tot felul de necurățenie trupească. Aceasta socotesc că o arată şi curățirea prin brici a părului de pe trup. *Căci viu este cuvântul lui Dumnezeu şi lucrător şi mai ascuțit decât orice sabie* (Evrei 4, 12), răzând ca pe nişte peri şi unghii necurăția mişcărilor (trupeşti) crescute în noi. […] Dar precum briciul nu scoate cu totul din rădăcină însuşi părul ce creşte din noi, ci-l taie îndată ce răsare, aşa şi cuvântul lui Dumnezeu nu smulge din rădăcină mişcarea înnăscută a poftei (căci sfințenia desăvârşită ne e rezervată pentru veacul viitor), ci mai degrabă o mortifică când odrăsleşte şi se întăreşte în noi şi potoleşte legea din mădularele trupului, când devine sălbatecă. Deci tăierea părului înseamnă curățirea minții, pe care o lucrează în noi cuvântul dumnezeiesc şi ascuțit. Iar spălarea hainelor înfățişează viețuirea noastră strălucitoare şi nepătată, arătată în afară”[122].

9: **Îi vei aduce pe leviți înaintea cortului mărturiei şi vei aduna toată obştea fiilor lui Israel.**

10: **Pe leviți îi vei aduce-n fața Domnului, iar fiii lui Israel îşi vor pune mâinile pe leviți.**

„Punerea mâinilor pe leviți are însemnătatea transferului unei obligații purtate de întreaga comunitate”[123].

11: **Aaron îi va osebi pe leviți cu afierosire-n fața Domnului, pe ei, dintre fiii lui Israel, şi ei vor fi cei ce vor lucra lucrurile Domnului.**

12: **Leviții îşi vor pune mâinile pe capetele juncilor, iar tu vei aduce: pe unul ca jertfă pentru păcat, pe celălalt ca ardere-de-tot Domnului, rugându-te astfel pentru ispăşirea lor.**

„Punerea mâinilor pe capul vițeilor, precum şi arderea de tot a unuia dintre ei, este explicată ca reîntărirea Alianței, al cărei semn permanent rămâne inocența (leviților) cu prilejul cultului vițelului de aur”[124].

---

[118] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IX

[119] NUM, p. 206

[120] NUM, p. 206

[121] SEP 1, p. 451

[122] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XI

[123] NUM, p. 206

[124] NUM, p. 206

„Ia seama că vițelul se arde tot, iar vițelul de un an se junghie pentru păcat, ca să înțelegi prin amândoi deodată pe Cel Unul Care Se oferă în desăvârşirea virtuților ca bună mireasmă spirituală şi Se junghie în simplitate şi neviclenie. […] Iar că tot neamul slujitorilor e adus pentru toți şi de către toți ca dar lui Dumnezeu, o arată punerea mâinilor de către fiii lui Israil. […] Fiindcă precum îşi puneau Leviții mâinile peste capetele victimelor şi a animalelor ce se junghiau pentru ei drept chip al lui Hristos şi n-o făceau aceasta nicidecum binecuvântând, ci arătând prin punerea mâinilor pe Dumnezeu Care poartă păcatele noastre şi e jertfit pentru noi […], aşa vei înțelege că se făcea punerea mâinilor de către popor asupra Leviților. Îşi puneau mâinile ca să aşeze în locul lor cu osebire pe Leviți înaintea lui Dumnezeu spre slujirea jertfei. Atunci se săvârşea punerea mâinilor. Dar acum, schimbându-se lucrurile neasemănat de mult, poporul îşi dă consimțirea pentru cei aleşi prin Hristos spre slujirea jertfei, strigând că sunt vrednici. Şi aceasta o fac în biserici, precum şi cei vechi săvârşeau punerile mâinilor peste Leviți la sfântul şi dumnezeiescul cort. E vădit, aşadar, că dacă nu se face o hirotonie (punerea mâinilor) în biserici în prezența poporului, va fi împotriva voiei lui Dumnezeu şi în afara legilor sfinte”[125]. În Biserică, clerul e hirotonit de către episcop, iar poporul consimte prin aclamația: *Vrednic este!* Punerea mâinilor de către popor asupra leviților e doar tip, nu şi echivalent al Hirotoniei.

13: **Îi vei pune pe leviți în fața Domnului şi-n fața lui Aaron şi-n fața fiilor săi şi-i vei aduce ca afierosire-n fața Domnului.**

14: **Aşa-Mi vei pune tu deoparte pe leviți din mijlocul fiilor lui Israel, şi ei vor fi ai Mei.**

15: **După acesta vor intra leviții să lucreze ceea ce au de lucrat în cortul mărturiei. Aşa vei face curățirea lor şi-i vei aduce înaintea Domnului.**

16: **Căci în dar Îmi sunt dăruiți Mie dintre fiii lui Israel, în locul tuturor celor întâi-născuți – al celor ce ies întâi din pântece; pentru Mine Mi i-am luat dintre fiii lui Israel;**

17: **căci al Meu este tot întâi-născutul întru fiii lui Israel, fie că-i om, fie că-i dobitoc, pentru că Eu Mi i-am sfințit Mie în ziua când în țara Egiptului am lovit pe tot întâi-născutul,**

18: **şi i-am luat pe leviți în locul tuturor celor întâi-născuți între fiii lui Israel;**

19: **şi-n dar i-am dat pe leviți lui Aaron şi fiilor săi, dintre fiii lui Israel, pentru ca ei să facă ceea ce fiii lui Israel au de făcut în cortul mărturiei şi să se roage pentru fiii lui Israel, pentru ca-ntre fiii lui Israel să nu fie nici o lovire când s-ar apropia de locaşul cel sfânt”.**

„De abia după ce au fost sfințiți […], Leviții s-au atins de toate cele privitoare la jertfe. Drept aceea tot cel ce nu e sfânt în Hristos şi nu s-a curățit de mai înainte, după modul cuvenit, să stea departe. Căci nu se va atinge nepedepsit de dumnezeieştile altare”[126]. Cuvântul vizează în special clerul; aplicat credincioşilor, el devine un avertisment referitor la primirea Euharistiei cu vrednicie, după ce ne-am curățit prin Taina Spovedaniei.

20: **Moise şi Aaron şi toată obştea fiilor lui Israel au făcut cu leviții aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise-n privința leviților; aşa au făcut cu ei fiii lui Israel.**

21: **Şi s-au curățit leviții şi şi-au spălat hainele, iar Aaron i-a adus pe ei ca dar înaintea Domnului şi s-a rugat pentru ei Aaron, ca să fie curați.**

22: **După aceasta au intrat leviții să-şi facă slujba în cortul mărturiei, în fața lui Aaron şi-n fața fiilor săi. Aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise-n privința leviților, aşa au făcut în privința lor.**

23: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

24: **„Aceasta este legea leviților: De la douăzeci şi cinci de ani în sus vor intra să slujească în cortul mărturiei;**

„Textul Masoretic are: *vor veni să se războiască în război prin lucrul la cortul*

[125] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XI
[126] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XI

mărturiei. Folosirea vocabularului militar în Textul Masoretic pentru a desemna sarcina leviților ar sublinia faptul că și leviții, în felul lor, îndeplinesc datoriile militare impuse israeliților în deșert”[127].

25: **iar la cincizeci de ani vor înceta din slujbă şi nu vor mai lucra,**

26: **ci-n cortul mărturiei îi vor veghea pe frații lor să-şi facă fiecare slujba lui, dar de lucrat nu vor mai lucra. Aşa să faci cu leviții, cum anume să-şi păzească slujba”.**

Inițial fixată la 30 de ani, vârsta minimă pentru intrarea leviților în slujbă a fost coborâtă curând la 25 de ani, aceştia ieşind din slujbă la 50 de ani, adică dublul vârstei intrării lor în slujbă. „Philon distinge două perioade în viața leviților: de la douăzeci şi cinci la cincizeci de ani, perioada vieții active, după care urmează perioada vieții contemplative (*Fug*. 37). 50 este numărul perfecțiunii (maturitatea leviților); 25 este jumătatea perfecțiunii (imaturitatea) (*Deter*. 62-64). După Theodoret, înainte de douăzeci şi cinci de ani sufletul nu distinge între bine şi rău; după cincizeci însă trupul începe să slăbească (*Qu. Num*. 13; PG 80, 365 B)”[128].

„Numărul 25, al cincilea număr pătrat începând de la 1, se spune că este simbolul seminției levitice”[129]. Atât 25 cât şi 50 cuprind pe 5, întărit prin repetiție. Cum numărul 5 arată simțurile, poate fi un indiciu al slujirii levitice în chipuri, adresându-se în special simțualității; sau mai poate arăta că slujirea levitică se săvârşeşte până în timpul al cincilea, al venirii Mântuitorului (după Adam, Avraam, Moise şi Profeți). Leviții îşi încheie slujirea la 50 de ani, semn al încetării preoției Legii vechi odată cu Pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii (anului 30).

CAPITOLUL 9 – *Sărbătorirea Paştilor în pustia Sinai. Norul.*

1: **Şi i-a grăit Domnul lui Moise în pustia Sinai, în cel de al doilea an de după ieşirea lor din țara Egiptului, în luna întâi, şi i-a zis:**

2: **„Spune-le fiilor lui Israel să facă Paştile la vremea lor.**

3: **La vreme le veți face în cea de a paisprezecea zi a lunii întâi, spre seară; după legea lor şi după rânduiala lor le veți face”.**

Spre seară: „Textul Masoretic are *între cele două seri*. În tradiția rabinică este vorba de perioada dintre amiază, când soarele începe să coboare, şi până la apusul soarelui; în Septuaginta e vorba de timpul dintre apusul soarelui şi căderea nopții”[130].

4: **Iar Moise le-a spus fiilor lui Israel să facă Paştile.**

5: **Începându-le în cea de a paisprezecea zi a lunii, în pustia Sinai, aşa le-au făcut fiii lui Israel, după cum Domnul îi poruncise lui Moise,**

6: **Au venit însă bărbații care erau necurați din pricină că se atinseseră de trup de om mort şi care deci nu puteau să facă Paştile în ziua aceea; în chiar ziua aceea s-au înfățişat înaintea lui Moise şi Aaron**

7: **şi acei bărbați i-au zis: „Noi suntem necurați, pentru că ne-am atins de trup de om mort; de ce să nu fim lăsați să-I aducem Domnului darul la vremea lui în mijlocul fiilor lui Israel?”**

8: **Şi a zis Moise către ei: „Stați aici, iar eu voi auzi ce porunceşte Domnul pentru voi!”**

9: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

10: **„Vorbeşte tu către fiii lui Israel şi spune-le: - Dacă cineva din voi sau din urmaşii voştri va fi necurat prin atingere de trup de om mort, sau va fi departe în**

[127] SEP 1, p. 452
[128] SEP 1, p. 452
[129] Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI, 85, 4
[130] SEP 1, p. 453

călătorie, acela va face şi el Paştile Domnului;

11: **aceştia însă le vor face în cea de a doua lună, în ziua a paisprezecea, spre seară; să le mănânce cu azime şi cu ierburi amare;**

12: **şi nu vor lăsa din ele până-n dimineaţa următoare, nici os nu vor zdrobi; după rânduiala Paştilor le vor face.**

Dumnezeu ne dăruieşte timpul, spre a ne pregăti pentru *trecerea* (*pesah*) la viaţa de veci. Sunt chemaţi şi cei ce odinioară s-au întinat de păcat, s-au îndepărtat cândva de la Adevăr ori au petrecut între falsele învăţături ca între neamuri străine. Timpul e, pentru aceştia, intervalul în care se pot curăţi. „Chiar şi o astfel de slăbiciune în leagănul credinţei este susţinută de mama iubire, până când noul om se ridică la starea de bărbat desăvârşit şi nu mai poate fi purtat încoace şi încolo de orice vânt al învăţăturii”[131].

13: **Dar omul curat, care nu se află departe-n călătorie, dar va zăbovi să facă Paştile, sufletul acela se va stârpi din poporul său, pentru că nu I-a adus Domnului darul la vremea lui; omul acela îşi va purta păcatul asupră-şi.**

Prin omul curat ce nu e călătorit, însă nu face Paştile, înţelegem pe cel rămas doar formal în Biserică, creştinul nepracticant. *Îşi va purta păcatul asupră-şi*: „Pedeapsa cea mai aspră îl aştepta pe acela care uita să sărbătorească Paştele: *va peri sufletul acela din norodul lui* (Biblia 1688) […] ceea ce ar echivala, în general, cu un fel de *excomunicare*, de alungare din sânul poporului ales, adică, pieirea sufletului”[132].

14: **Iar dacă un străin se va apropia de voi şi se va aşeza în ţara voastră şi va face Paştile Domnului, după legea Paştilor şi după rânduiala lor să le facă: o singură lege să fie, şi pentru străin, şi pentru băştinaş.**

Nimeni nu este exclus de la unirea cu Hristos, dacă a primit tăierea împrejur a inimii (Botezul). „Philon subliniază ceea ce deosebeşte Paştele de toate celelalte sărbători: în acestea din urmă oficiază doar preoţii, în vreme ce la Paşti poporul întreg se bucură de demnitatea sacerdotală, aducând jertfă (*Decal.* 159; *Mos.* II 224-225; *Spec.* II, 145)”[133].

15: **În ziua când a fost aşezat cortul, norul a acoperit cortul, casa mărturiei; începând de seara, el era peste cort ca o vedere de foc, până dimineaţa.**

16: **Aşa era-ntotdeauna: ziua îl acoperea norul; noaptea, o vedere de foc.**

„În terminologia medievală: *Nubes tenebrosa et illuminans noctem*”[134].

17: **Oridecâteori se ridica norul de deasupra cortului, fiii lui Israel porneau la drum; în locul unde se oprea norul, acolo-şi aşezau tabăra fiii lui Israel.**

18: **La porunca Domnului îşi aşezau fiii lui Israel tabăra, la porunca Domnului porneau la drum; atâta vreme cât norul umbrea deasupra cortului, fiii lui Israel stăteau pe loc.**

19: **Când norul stătea deasupra cortului o vreme mai îndelungată, fiii lui Israel păzeau rânduiala lui Dumnezeu şi nu plecau la drum.**

20: **Uneori se întâmpla ca norul să rămână deasupra cortului doar câteva zile: la glasul Domnului se opreau cu tabăra şi la porunca Lui plecau la drum.**

21: **Alteori norul stătea numai de seara până dimineaţa: de-ndată ce norul se ridica dimineaţa, porneau şi ei la drum; iar dacă aceasta se întâmpla după o zi şi o noapte, plecau atunci.**

22: **Fie că norul umbrea deasupra o zi sau o lună sau mai mult, fiii lui Israel rămâneau pe loc şi nu plecau la drum.**

„Pentru Origen, norul şi forma de foc sunt Fiul lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt, ca în

[131] Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, V, 6
[132] NUM, p. 206
[133] SEP 1, p. 453
[134] NUM, p. 206

versetul psalmic, *Domnul îi conducea* (Psalmi 77, 14)"[135].

23: **Că din porunca Domnului se opreau şi din porunca Domnului porneau la drum; ei păzeau rânduiala Domnului după porunca pe care Domnul le-o dăduse prin Moise.**

„Îndată ce s-a întemeiat şi a răsărit pe pământ cortul cel prea adevărat, adică Biserica, s-a umplut de slava lui Hristos. Căci socotesc că faptul că vechiul cort a fost acoperit de nor nu arată altceva decât aceasta. Deci a umplut Hristos Biserica de slava Sa. Şi celor ce petrec în neştiinţă şi rătăcire, ca într-o noapte şi într-un întuneric, El le străluceşte ca un foc, sădind în ei lumina ce se cunoaşte cu mintea (inteligibilă). Iar celor ce sunt deja luminaţi şi au în inimă ziua spirituală (inteligibilă), le dăruieşte umbra şi acoperământul Său, îmbibându-i cu roua duhovnicească, adică cu mângâierile de sus şi cele prin Duhul. Aceasta înseamnă noaptea în chipul focului şi ziua în chipul norului. Căci cei ce sunt încă prunci au nevoie de o lumină care îi duce la cunoaşterea lui Dumnezeu. Iar cei ce sunt mai sus de aceştia şi sunt luminaţi prin credinţă, au lipsă de acoperământ şi ajutor, ca să poată purta cu vitejie arşiţa vieţii prezente şi povara zilei. [...] Apoi, ridicându-se norul, pleca împreună cu el şi cortul; şi oprindu-se acela, se opreşte şi acesta, iar împreună cu acesta făceau şi Israeliţii la fel. Căci Biserica urmează în toate lui Hristos şi sfânta mulţime a celor credincioşi nu se desparte de Cel ce o cheamă la mântuire. [...] Dar pătrunzând la înţelesuri mai subţiri, vom spune iarăşi că prima plecare este cea de la necredinţă la credinţă şi de la necunoştinţă la cunoştinţă şi de la a nu şti cine este Cel prin fire şi cu adevărat Dumnezeu la a şti clar pe Stăpânul şi Făcătorul tuturor. O a doua (plecare) folositoare, după aceea, e cea din viciu şi neînfrânare, spre voinţa de a săvârşi şi cugeta cele bune. Iar a treia, mai înainte şi mai slăvită ca aceea, e cea de la ceea ce-i cu lipsă spre ceea ce-i întreg, în făptuire şi dogme. Sau oare nu sporim pe încetul în creşterea cea în Hristos, înaintând spre bărbatul desăvârşit şi înălţându-ne la măsura vârstei plinirii Lui?"[136].

CAPITOLUL 10 – *Cele două trâmbiţe de argint. Israeliţii pleacă la drum.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Fă-ţi două trâmbiţe de argint; din ciocan să le faci. Le vei avea pentru chemarea obştii şi pentru plecarea taberelor.**

Folosirea trâmbiţelor e şi un indiciu că, „în vremea lui Moise, muzica a fost introdusă în cult"[137]. „[Iosif Flaviu] (*AI* III, 291) descrie forma instrumentului biblic din acest loc: un tub drept, lung de 44 cm, mai larg decât un oboi şi având la capăt un pavilion"[138].

„Marşul cetelor lui Israel era determinat de mişcările *norului*"[139].

3: **Când se va trâmbiţa din ele, toată obştea ţi se va aduna la uşa cortului mărturiei.**

4: **Dar dacă se va trâmbiţa numai din una, la tine se vor aduna toate căpeteniile, mai-marii neamurilor lui Israel.**

5: **Când veţi da semn din trâmbiţă, vor porni taberele cele dinspre răsărit.**

Biblia 1688 are la versetul 5: *Şi veţi trâmbiţa semnu*... „În unele versiuni ebraice: *când veţi suna alarma* sau *când veţi striga cu strigăte*. Text nu îndeajuns de clar, care sugerează emiterea unor strigăte de război, de pornire la luptă, menite să-i încurajeze pe luptători şi să-i sperie pe adversari, strigăte cu care însă era aclamat un rege sau de care era însoţită purtarea chivotului. Cu toate acestea, se pare că nu e vorba de voci omeneşti, ci de o anume modulare a

135 SEP 1, p. 454

136 Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

137 AB, p. 139

138 SEP 1, p. 455

139 NUM, p. 206

sunetului de trâmbiță, într-un fel de triluri clocotitoare”[140].

6: **Când veți da al doilea semn de trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre miazăzi. Când veți da al treilea semn de trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre apus. Iar când veți da al patrulea semn de trâmbiță, vor porni taberele cele dinspre miazănoapte. Aşa vor porni la drum, cu semn de trâmbiță.**

Despre taberele dinspre apus şi miazănoapte se vorbeşte doar în *Septuaginta*, ele nefiind amintite în textul ebraic.

7: **Când însă chemați adunarea, veți trâmbița, dar nu cu semn [de plecare].**

„După Theodoret, comunitatea reunită fără nici un semnal simbolizează comunitatea celor neinițiați în tainele creştine (catehumenii) (*Qu. Num.* 15; PG 80, 360 C)”[141].

8: **Din trâmbițe vor suna preoții, fiii lui Aaron; aceasta va fi vouă lege veşnică-ntru neamurile voastre.**

„Numai preoții au dreptul să sune din trâmbițe [...]. În (Apocalipsă), preoții sunt înlocuiți cu îngeri sunând din şapte trâmbițe. Autorii creştini văd în cele două instrumente de argint Vechiul şi Noul Testament”[142]. Sau, „sunetul trâmbiței simbolizează apelul divin, după Theodoret. De aceea preoții sunt cei care dau semnalul (*ibid.*)”[143].

Sau trâmbițele de argint sunt „învățătura măreață şi cerească a propovăduirii”[144]. „Trâmbițele sunt două pentru că propovăduirea în biserici e îndoită. Una conduce pe credincioşi la cunoaşterea dumnezeiască a dogmelor şi arată falsitatea învățăturii celor ce (le) strică [...], alta conduce spre îndreptarea morală şi luminează calea petrecerii în Hristos. Trâmbițele sunt de argint, materia aceasta arătându-ne prin firea ei, în chip fin, strălucirea şi curăția ambelor învățături. Şi prin trâmbițe să se cheme, zice, poporul la cort. Căci prin propovăduiri adunăm pe cei ce petrec în corturile proprii, la biserici. Iar odată adunați, îi înduplecăm să purceadă de la cele mai de ruşine spre cele mai cuvenite celor sfințiți şi-i învățăm să se mute oarecum de la rău la bine. [...] Apoi a poruncit să se dea patru semnale deosebite ca prin ele să se mişte şi să plece cei de la răsărit, de la miazăzi, de la miazănoapte şi de la apus. Prin acestea socotesc că ni se arată cele patru Evanghelii, prin care e condusă toată lumea spre cunoştința dogmatică şi morală. [...] Dar ia seama că numai celor învredniciți de preoție le rânduieşte să se folosească de trâmbițe, încredințându-le, socotesc, numai povățuitorilor popoarelor şi celor sfințiți pentru preoție cuvântul de învățătură şi pregătire spre dorirea virtuții”[145].

9: **Iar când în țara voastră veți ieşi la război împotriva vrăjmaşilor ce vi se-mpotrivesc, veți da un anume semn de trâmbiță; atunci Îşi va aduce aminte de voi Domnul, iar voi veți fi mântuiți de vrăjmaşii voştri.**

10: **În zilele voastre de bucurie, în sărbătorile voastre şi la-nceputurile voastre de lună veți trâmbița din trâmbițe la arderile-voastre-de-tot şi la jertfele voastre de mulțumire, şi prin aceasta veți fi pomeniți în fața Dumnezeului vostru. Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru”.**

Urmând sfintei propovăduiri, vom birui pe toți vrăjmaşii noştri văzuți şi nevăzuți şi vom fi pururi pomeniți înaintea Domnului.

11: **În anul al doilea, în luna a doua, în douăzeci ale lunii, s-a ridicat norul de deasupra cortului mărturiei.**

12: **Şi au plecat fiii lui Israel din pustia Sinai, cu toate ale lor, şi norul în s-a oprit pustia Paran.**

13: **Aceasta a fost întâia plecare după porunca lui Dumnezeu dată prin Moise.**

Israel a tăbărât în pustiul *Paran* (= glorie; frumusețe), în nordul peninsulei Sinai şi în sudul

[140] BBVA, p. 168
[141] SEP 1, p. 455
[142] NUM, p. 206
[143] SEP 1, p. 455
[144] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 1
[145] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

Palestinei (Canaanului).

14: **Întâi au pornit rândurile din tabăra fiilor lui Iuda, cu armiile lor; peste armiile lor era Naason, fiul lui Aminadab.**

15: **Peste armiile seminției lui Isahar era Natanael, fiul lui Țuar;**

16: **iar peste armiile seminției fiilor lui Zabulon era Eliab, fiul lui Helon.**

17: **Cortul a fost apoi desfăcut şi au plecat fiii lui Gherşon şi fiii lui Merari, purtătorii cortului.**

18: **După aceea au pornit rândurile din tabăra lui Ruben cu armiile lor; peste armiile lor era Elițur, fiul lui Şedeur;**

19: **peste armiile seminției lui Simeon era Şelumiel, fiul lui Țurişadai;**

20: **iar peste armiile seminției fiilor lui Gad era Eliasaf, fiul lui Raguel.**

21: **După aceea au plecat fiii lui Cahat, cei ce duceau lucrurile sfinte; cortul trebuia să fie aşezat înainte de sosirea lor.**

22: **Apoi au pornit rândurile din tabăra fiilor lui Efraim cu armiile lor; peste armiile lor era Elişama, fiul lui Amihud.**

23: **Peste armiile fiilor lui Manase era Gamaliel, fiul lui Pedațur;**

24: **iar peste armiile fiilor lui Veniamin era Abidan, fiul lui Ghedeon.**

25: **În urma tuturor au pornit rândurile din tabăra fiilor lui Dan cu armiile lor; peste armiile lor era Ahiezer, fiul lui Amişadai;**

26: **peste armiile fiilor lui Aşer era Paghiel, fiul lui Ocran;**

27: **iar peste armiile fiilor lui Neftali era Ahira, fiul lui Enan.**

28: **Acestea sunt oştile fiilor lui Israel la vremea când au pornit la drum cu armiile lor.**

Israeliții plecau la drum într-o ordine bine stabilită, după cum urmează: 1) triburile Iuda, Isahar şi Zabulon; 2) familiile levitice ale gherşoniților şi merariților, care duceau cortul şi curtea cortului; 3) triburile Ruben, Simeon şi Gad; 4) familia levitică a cahatiților, purtând chivotul şi lucrurile sfinte; 5) triburile Efraim, Manase şi Veniamin; 6) triburile Dan, Aşer şi Neftali.

29: **Şi a zis Moise către Hobab, fiul lui Raguel, madianitul, socrul lui Moise: „Noi plecăm spre locul acela despre care Domnul a zis: - Pe acesta vouă vi-l voi da!... Vino cu noi şi-ți vom face bine, căci Domnul pe cele bune le-a grăit despre Israel”.**

Hobab sau Iobab (SEP 1) „este acelaşi cu Iobab, cumnatul lui Moise, care abare în Judecători 4, 11. Termenul grecesc **γαμβρός** poate însemna atât *cumnat*, cât şi *socru* sau *ginere* (rude prin alianță)”[146].

30: **Iar acela i-a zis: „De aici nu plec decât în țara mea şi la neamul meu”.**

31: **Dar [Moise] a zis: „Nu ne lăsa!; tu cu noi ai fost în pustie şi-ntre noi se cade să-mbătrâneşti.**

„Textul Ebraic e mai concret: *Nu ne lăsa; tu cunoşti cum* (*unde*) *ne putem noi aşeza tabăra în pustie, aşa că tu vei fi ochii noştri* (*călăuzitori*)”[147].

32: **Dacă mergi cu noi, binele pe care ni-l va face nouă Domnul ți-l vom face şi noi ție”.**

Pentru prima dată e pomenit aici *Hobab* (= iubit), ce pare a fi cumnat al lui Moise; după alte interpretări, Hobab e un alt nume al lui Ietro (sau Raguel), socrul lui Moise. Oricum, acest Hobab a însoțit pe Israel, urmaşii săi fiind menționați ca locuitori ai Canaanului (Judecători 4, 11).

33: **Plecând ei de la muntele Domnului, au mers cale de trei zile; iar chivotul legământului Domnului mergea înaintea lor cale de trei zile, ca să le caute loc de odihnă.**

---

[146] SEP 1, p. 456

[147] BBVA, p. 169

34: **Când se ridica chivotul, Moise zicea:**
„Scoală-Te, Doamne,
ca să se risipească vrăjmaşii Tăi
şi să fugă de la fața Ta
toți cei ce Te urăsc pe Tine!
35: **Iar când se oprea, el zicea:**
„Întoarce-te, Doamne,
spre mulțimea miilor lui Israel!"

„Rugăciunea lui Moise e chipul mijlocirii lui Hristos, Care, ca om, Se roagă şi cere pentru noi lucrurile cele mai frumoase de la Dumnezeu şi Tatăl. [...] (Se arată că cei ce urmează lui Hristos) se vor împărtăşi de grija Lui, ce le e îndestulătoare spre mântuire. Pentru că Îl vor avea pe El conducător, înainte-luptător şi înainte-mergător spre a le căuta odihnă. Căci cel dintâi Hristos s-a bătut cu satana, vechiul biruitor postind şi ispitindu-Se în pustie, ca noi să avem odihnă văzându-l pe acela biruit, doborât şi aşternut sub picioarele Lui. [...] (Tot) El e cel dintâi Care a înfruntat, din pricina noastră şi în favoarea noastră, moartea, şi a surpat stăpânirea ei şi ne-a aflat nouă odihna, înnoindu-ne spre nestricăciune. Cel dintâi Care a intrat în rai, îmblânzind pe de o parte sabia învârtitoare şi depărtând, pe de alta, de la noi păcatul care ne oprea intrarea. Căci El a plătit pentru noi datoriile şi cu rana Lui noi toți ne-am vindecat. [...] Cel dintâi S-a suit la Tatăl şi Dumnezeu, inaugurând călătoria de sus şi pregătindu-ne lăcaşurile de sus (Ioan 14, 2)"[148].

36: **Şi norul Domnului îi umbrea ziua, oridecâteori plecau din locul de popas.**

„În Textele Masoretice acest verset ocupă poziția lui 34, ca antepenultimul al capitolului"[149].

Când nu era montat cortul, norul se purta deasupra chivotului, arătând calea. Cum s-a mai spus, chivotul închipuie pe Hristos. „Deci mergea chivotul înainte, ca să caute odihnă fiilor lui Israil. Dar merge şi Hristos înaintea noastră [...]. Şi pe lângă aceasta, împlinind slujba mijlocitorului, se face rugător către Tatăl şi ispăşire pentru noi (I Ioan 2, 1), ca şi vechiul Moise"[150].

CAPITOLUL 11 – ***Murmure-n popor; plângeri împotriva manei. Mijlocirea lui Moise. Cei şaptezeci de bătrâni. Prepelițele.***

1: **Şi s-a pornit poporul cu rea cârtire-mpotriva Domnului; iar Domnul a auzit şi cu urgie s-a mâniat: foc de la Domnul s-a aprins între ei şi le-a mistuit o parte din tabără.**

„Vasile cel Mare se sprijină pe acest verset pentru a-i pune la punct pe călugării care se plâng din pricina hranei (*Qu. brev.* 133)"[151].

2: **Poporul a strigat atunci către Moise, iar Moise I s-a rugat Domnului şi focul a-ncetat.**

3: **Iar locul acela a fost numit Pârjol, căci acolo s-a aprins între ei foc de la Domnul.**

Pârjol traduce toponimul ebraic *Tabeera* (= ardere). Totuşi, acest toponim e mai complicat: „Tabeera pare să însemne *loc de păşune*, dar e legat de o rădăcină asemănătoare cu semnificația *a arde*"[152].

„Aşadar, cei ce au dispreţuit prin păcat toată iconomia cea în Hristos vor fi hrană focului. Iar cârtirea arată, pe cât se vede, apostazia şi refuzul de-a primi mântuirea de la El, cu

[148] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[149] BBVA, p. 169
[150] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[151] SEP 1, p. 457
[152] NUM, p. 207

toate că au gustat din har. Aceştia pot cunoaşte sigur cele viitoare, învăţând din cele trecute"[153]. Sunt pedepsiţi cu foc cei ce dispreţuiesc mana, după cum se cufundă în focul cel veşnic cei ce nesocotesc pe Hristos, Pâinea Care S-a pogorât din cer. Din nou, Moise mijloceşte pentru poporul răzvrătit şi dobândeşte pentru acela iertarea, prefigurând lucrarea Mântuitorului.

4: **Dar adunătura [de oameni] ce se afla printre ei s-a aprins de poftă; şi chiar fiii lui Israel s-au pus pe plâns şi ziceau: „Cine ne va hrăni cu carne?**

Cârtirea o încep *străinii* (gr. **epímiktos**); Anania traduce prin *adunătura*, „termen folosit numai aici şi la Ieşirea 12, 38: amestecătură de ne-evrei (egipteni, semiţi şi alte neamuri) care plecaseră împreună cu ei din Egipt. La ei şi la poftele lor se va referi Pavel în I Corinteni 10, 6"[154]. „Philon (*Migr*. 152-155), comentând termenul din Ieşirea 12, 38 şi Numeri 11, 4, consideră că exprimă, simbolic, pornirile bestiale şi iraţionale ale sufletului, în acest caz fiind vorba de un grup care este el însuşi *o amestecătură*. Ioan Gură de Aur (*In Eust*., PG 50, 605) preia o interpretare a lui Origen şi a lui Eusebiu al Cezareii, după care termenul i-ar desemna pe egiptenii convertiţi la învăţăturile lui Moise, care s-au amestecat printre evrei în timpul exodului"[155].

5: **Că iată, ne aducem aminte de peştele pe care-l mâncam pe nimic în Egipt, şi de castraveţi şi de pepeni şi de ceapă şi de praz şi de usturoi;**

„În Egipt, peştele (uscat) era cel mai ieftin aliment, mai ieftin decât pâinea"[156].

6: **iar acum, iată că ni s-a uscat sufletul de tot, că ochii noştri nu mai văd nimic în afară de mană…".**

7: **Mana era ca sământa de coriandru şi arăta ca înfăţişarea cristalului.**

„Pentru Philon (*Deter*. 118) mana simbolizează logosul divin"[157].

8: **Poporul se ducea şi o aduna, o râşneau în râşniţe sau o pisau în piuă, o fierbeau în căldări şi făceau din ea turte: dulceaţa ei era ca gustul turtelor cu untdelemn.**

9: **Noaptea, când cădea roua pe tabără, cădea peste ea şi mana.**

Evreii s-au scârbit de hrana cerească, aşa cum se vor scârbi şi de Hristos, Pâinea cea din cer (Ioan 6, 31-51).

10: **Iar Moise i-a auzit cum plângeau prin neamurile lor, fiecare la uşa lui; atunci cu mare mânie S-a mâniat Domnul, iar lui Moise rău i-a căzut la inimă.**

11: **Şi a zis Moise către Domnul: „De ce-l întristezi Tu pe robul Tău şi de ce oare n-am aflat milă-n faţa ochilor Tăi, de mi-ai pus Tu-n spinare tot poporul acesta?**

12: **Oare eu sunt cel ce-a zămislit tot poporul acesta, oare eu sunt cel ce l-a născut, pentru ca Tu să-mi zici: - Ia-i la sânul tău aşa cum îl ia doica pe sugar şi du-i în pământul pe care Tu cu jurământ l-ai făgăduit părinţilor lor!?**

13: **De unde să iau eu carne să dau la tot poporul acesta? Căci mi se plâng, zicând: - Dă-ne carne să mâncăm!**

14: **Eu singur nu voi putea să duc tot poporul acesta; e prea greu pentru mine!**

15: **Dacă asta-mi faci Tu mie, atunci mai bine omoară-mă dac-am aflat milă-n faţa ochilor Tăi, ca să nu-mi mai văd nenorocirea!"**

Ca şi la Ieşirea 32, 32 , Moise cere să moară el în locul poporului ce a păcătuit. „Dacă nu suntem în stare să renunţăm la viaţa vremelnică, sau poate şi la cea viitoare, ca Moise şi Apostolul (Pavel), cum zicem că iubim pe aproapele?"[158].

16: **Şi a zis Domnul către Moise: „Adună-Mi şaptezeci de bărbaţi dintre bătrânii lui Israel, pe care tu îi ştii că sunt bătrâni ai poporului şi cărturari ai lui, şi du-i la cortul mărturiei şi vor sta cu tine acolo.**

---

[153] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[154] BBVA, p. 169
[155] SEP 1, p. 457
[156] NUM, p. 207
[157] SEP 1, p. 457
[158] Petru Damaschin, *Învăţături duhovniceşti*, I

17: **Eu Mă voi pogorî şi voi vorbi cu tine acolo şi voi lua din duhul care este peste tine şi voi pune peste ei; şi ei vor purta-mpreună cu tine povara poporului, ca să n-o mai duci de unul singur.**

Instituția *bătrânilor* exista şi la alte popoare din vechime (egipteni, fenicieni, hitiți, madianiți ori canaaniți). Bătrânii erau aleşi dintre căpeteniile poporului; ei sfătuiau şi judecau în pricini civile şi religioase. În cei 70 de bătrâni aflăm originea Sanhedrinului de mai târziu. „După Philon (*Gig.* 22-23) şi Theodoret (*Qu. Num.* 18, PG 80, 372 A) duhul este ştiința divină, care nu se confundă cu *duhul lui Moise*; la fel ca şi focul, ea nu se împuținează când este transmisă; Theodoret mai adaugă şi exemplul botezului: chiar dacă un preot botează zeci de mii de oameni, harul său nu se împuținează cu nimic”[159].

18: **Iar poporului spune-i: - Curățiți-vă pentru ziua de mâine şi veți avea să mâncați carne, de vreme ce-ați plâns în fața Domnului, zicând: Cine ne va hrăni cu carne?, că ce bine ne era nouă în Egipt!... Ei bine, Domnul vă va da carne să mâncați, şi carne veți mânca;**

19: **şi nu doar o zi veți mânca, nici două zile, nici numai cinci zile, nici doar zece zile sau douăzeci de zile,**

20: **ci pân-la o lună de zile veți mânca, pân-o să vă dea pe nas şi-o să vă fie scârbă, pentru că nu L-ați luat în seamă pe Domnul Cel ce este-ntru voi şi v-ați plâns în fața Lui, zicând: - La ce bun am ieşit noi din Egipt?”**

„Domnul se supărase foarte tare pentru că lui Israil nu-i păsa nici de robie şi nu se temea nici de muncile din Egipt, de dragul răumirositoarelor cărnuri şi legume. Dar şi pe noi ne înduplecă adeseori plăcerile înfierbântate şi violente să socotim robia diavolului uşor de purtat şi să ne legăm cu jugul păcatului de dragul poftelor stricăcioase şi pământeşti”[160]. E mai mult o pedagogie în aceste cuvinte decât o amenințare, ca şi cum ar spune: „Aşa vă voi scoate din via-ță, fără să mai aveți poftă; şi ieşind în această stare vă veți putea curăți de poftă şi, aducându-vă aminte prin câte suferințe v-ați scăpat de ea, să vă feriți să mai cădeți într-însa. Sau, dacă acest lucru s-ar mai întâmpla, va fi după lungi răstimpuri, când nu vă veți mai aduce aminte ce ați îndurat pentru lăcomia voastră. Dacă, însă, nu aveți grijă de voi şi nu ascultați cuvântul care vă eliberează de orice patimă, veți cădea în nenorocire”[161].

21: **Şi a zis Moise: „Şase sute de mii de pedeştri numără poporul acesta, care sunt Eu, şi Tu zici: Carne le voi da să mănânce, şi vor mânca o lună de zile…**

22: **Oare li se vor înjunghia atâtea oi şi atâția boi încât să le ajungă? sau toți peştii mării li se vor aduna ca să-i îndestuleze?...”.**

„Theodoret (*Qu. Num.* 19) se întreabă de ce Moise s-a îndoit aici de promisiunea lui Dumnezeu de a hrăni poporul. Răspunsul lui Theodoret: uneori Moise vorbeşte ca un profet, alteori (precum în cazul de față) ca un simplu om”[162].

23: **Zis-a Domnul către Moise: „Dar mâna Domnului? ea nu va fi destulă? Acum vei vedea dacă spusa Mea se va plini sau nu”.**

Îndoielii lui Moise îi răspunde Domnul, arătând că El e Cel de la Care vin toate şi Căruia nimic nu-I este cu neputință. *Mâna Domnului*: „după Philon, puterile dumnezeieşti îi ating pe toți oamenii, celebri sau anonimi, spre binele fiecăruia (*Mut.* 232). Iustin (*Dialogul cu Trifon* 126, 6) vede în *cuvânt* Logosul preexistent”[163].

24: **Atunci a ieşit Moise şi i-a spus poporului cuvintele Domnului. Şi a adunat şaptezeci de bărbați dintre bătrânii poporului şi i-a pus împrejurul cortului.**

„Câtă vreme Moise ascultă cuvântul Domnului şi primeşte instrucțiunile Sale, el este înlăuntru, stă în interior, în cele mai intime taine; când însă vorbeşte mulțimilor şi poporului,

[159] SEP 1, pp. 458-459
[160] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[161] Origen, *Despre rugăciune*, XXIX, 14
[162] SEP 1, p. 459
[163] SEP 1, p. 459

când îşi exercită îndatorirea sa faţă de om, care nu poate să rămână înlăuntru, el stă afară, zice Scriptura”[164].

25: **Şi S-a pogorât Domnul în nor şi i-a vorbit; şi a luat din duhul care era peste el şi a pus peste cei şaptezeci de bărbaţi, bătrânii. Şi a fost că de-ndată ce duhul s-a odihnit peste ei, au profeţit; apoi n-au mai făcut-o.**

„În înţelesul primar: *a profeţi* = a vorbi în stare de extaz. În cazul de faţă, o harismă simplă şi temporară, ca o prefigurare a Duhului pe Care Domnul Iisus va avea să-L aducă în Biserica Sa”[165].

Poate pentru a diferenţia acest moment de cel al Cincizecimii, ediţiile româneşti de care ne folosim ale Scripturii ezită în a majuscula *duhul* trimis asupra bătrânilor. Părinţii Bisericii văd, însă, a fi indicat aici Duhul Sfânt. „Se zice că Dumnezeu luând din Duhul lui Moise a dat – Duh – celor şaptezeci de bătrâni. Să nu înţelegi că Dumnezeu a luat de la Moise o substanţă materială şi corporală, a împărţit-o în şaptezeci de părţi şi aşa a dat câte o frântură fiecărui bătrân. Este o impietate a înţelege astfel natura Duhului Sfânt. Această imagine înscrisă în acest text tainic poate fi înţeleasă astfel: Moise şi duhul care era în el sunt asemenea unui luminător foarte strălucitor, cu care Dumnezeu a luminat şi pe cei şaptezeci. Strălucirea luminii s-a revărsat peste ei, fără ca izvorul să scadă prin această comunicare. […] Duhul *nu se odihneşte* asupra oricui, după cum citim, ci numai peste sfinţi şi peste cei fericiţi. Duhul lui Dumnezeu se odihneşte peste cei care au *o inimă curată* (Matei 5, 8) şi peste cei care au curăţit sufletul lor de păcat. Dimpotrivă, El nu sălăşluieşte într-un trup apăsat de păcat, chiar dacă cândva a sălăşluit într-însul. Duhul Sfânt nu îngăduie nici o comunicare, nici o împărţeală, cu duhul răului. E sigur că din clipa păcatului, duhul răului, care-i în sufletul cuiva, îşi are partea sa. Când e lăsat să intre şi să sălăşluiască în noi prin cugetele sale rele şi poftele rele, Duhul Sfânt se află în strâmtoare şi eu îmi îngădui să afirm că: Duhul Sfânt este alungat din noi. […] În toţi cei care au profeţit *s-a odihnit Duhul Sfânt,* dar în nimeni nu s-a odihnit ca în Mântuitorul”[166]. „Căci pe aceia în care se spune că Se odihneşte Duhul Tău, pe aceia îi face să se odihnească în Tine”[167].

26: **Doi bărbaţi însă rămăseseră în tabără; pe unul îl chema Eldad şi pe celălalt îl chema Medad. Şi duhul s-a odihnit peste ei; cu toate că erau înscrişi, ei nu veniseră la cort, şi au profeţit în tabără.**

Eldad (= Dumnezeu a iubit) şi *Medad* (= dragoste) nu se aflau la cortul adunării, dar au primit şi ei harul, numărându-se între cei şaptezeci de bătrâni. „N-a fost împărţit Duhul, ci a fost împărţit harul în câte vase erau şi după puterea celor care l-au primit. În tabără au fost numai şaizeci şi opt de bătrâni, care au profetizat. Eldad şi Medad nu erau acolo. Asta s-a făcut spre a se dovedi că n-a fost Moisi cel care a împărţit harul, ci Duhul cel care lucrează. Eldad şi Medad au făcut parte din cei aleşi şi, cu toate că n-au fost în tabără, totuşi profeţesc”[168].

27: **Atunci a alergat un tânăr şi i-a spus lui Moise, zicând: „Eldad şi Medad profeţesc în tabără”.**

„În ciuda unor diferenţe, textele rabinice afirmă superioritatea lui Eldad şi Medad asupra bătrânilor, pentru că, în timp ce aceştia din urmă au primit darul profeţiei de la Moise şi au profeţit o singură dată, cei doi l-au primit direct de la Dumnezeu, pentru toată viaţa: de aceea ei sunt desemnaţi cu numele lor. În timp ce bătrânii au profeţit doar ceea ce se va întâmpla în ziua următoare (prepeliţele), Eldad şi Medad au făcut profeţii pentru evenimente viitoare mai îndepărtate; în timp ce bătrânii au murit toţi în deşert, Eldad şi Medad au devenit căpetenii ale poporului după moartea lui Iisus al lui Navi. Deşi în tradiţia rabinică cei doi sunt consideraţi ca făcând parte din numărul celor şaptezeci, în patristica greacă apare şi menţiunea că ei ar fi număraţi alături de cei şaptezeci, care astfel ar fi, de fapt, şaptezeci şi doi (Epifanie al

[164] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 1
[165] BBVA, p. 170
[166] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 2-3
[167] Fericitul Augustin, *Mărturisiri,* XIII, 4
[168] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVI, 25

Salaminei, *De fide*, 4)”[169].

28: **Şi răspunzând Iosua, fiul lui Navi, cel ales dintre apropiaţii lui Moise, a zis: „Domnul meu Moise, opreşte-i!”**

29: **Moise însă i-a zis: „Nu cumva eşti gelos pe mine? O, de-ar fi toţi profeţi în poporul Domnului când Îşi trimite Domnul duhul peste ei!”**

E greu de înţeles motivul pentru care s-a temut Iosua: fie se temea că prestigiul lui Moise va avea de suferit, fie că va suferi el o scădere înaintea celorlalţi. Cert e că i-a cerut lui Moise să-i oprească pe cei doi de-a profeţi, dar Moise nu i-a îngăduit să ceară aceasta. „Nu pot să-i opresc, i-a răspuns Moisi, căci harul este ceresc. Nu pot să-i opresc, pentru că şi eu am acelaşi har ca şi ei. Nu-mi închipui însă că tu ai vorbit aşa din pricina invidiei. *Nu eşti gelos pe mine*, că ei au profeţit, iar tu nu profeţeşti încă. Aşteaptă timpul”[170]. „Se spune că Dumnezeu a luat din Duhul ce se afla peste Moise şi s-a pus în cei aleşi, nu pentru alt motiv, ci ca să credem că prin Unul şi Acelaşi Duh sfinţeşte Dumnezeu pe sfinţii dinainte de noi şi pe noi. Căci precum Unul este Tatăl şi Unul de asemenea şi Fiul, la fel Unul este şi Duhul Sfânt, Cel Unul în prooroci şi în noi. Iar fiind Unul, nu trebuie înţeles că se împărţeşte în mulţi, ci este neîmpărţit şi în multa distribuire a darurilor (harismelor) şi se află acelaşi desăvârşit în toţi. Dar trebuie observat că Dumnezeul tuturor a poruncit ca cei aleşi să fie în număr de şaptezeci. Însă nu se completează acest număr. Căci lipsesc doi: Medad şi Eldad. Dar Dumnezeu îi umple şi pe ei, care au întârziat, de Duhul. Căci prooroceau în tabără. Şi unii din jurul lui Moise îi pizmuiesc şi îi cer să-i oprească. Dar el văzând de mai înainte taina lui Hristos zice: *Cine să dea poporului prooroci ai Domnului, când dă Domnul Duhul Său peste ei*? Înţelegem din acestea că legea a pescuit şi a adus lui Dumnezeu pe mulţi ca să pregătească pentru taina lui Hristos. Dar nu i-a putut aduce pe toţi. Însă Hristos i-a sfinţit pe cei ce au venit mai târziu. Căci au fost chemaţi şi din neamuri la cunoştinţa adevărului, nu prin Moise sau prin lege, ci mai mult prin puterea lui Dumnezeu şi Tatăl, descoperind celor ce nu-L cunoşteau chipul Său, adică pe Fiul. Iar pe cei chemaţi i-a făcut şi sfinţi, ungându-i cu Duhul. Şi-i pizmuiesc cei din lege pe cei îndreptaţi în Hristos prin credinţă şi sfinţiţi în Duhul. Dar Moise s-a bucurat, cunoscând de mai înainte taina. Deci norodul Iudeilor nu cugeta cele ale lui Moise, pizmuind prosteşte pe sfinţii în Hristos”[171].

30: **Apoi s-a întors Moise în tabără, el şi bătrânii lui Israel.**

31: **Atunci s-a stârnit vânt de la Domnul, a adus prepeliţe dinspre mare şi le-a aşternut pe tabără, pe-ntinderea unei zile de drum într-o parte şi a unei zile de drum în cealaltă parte, de jur-împrejurul taberei, într-un strat ca de doi coţi de la pământ.**

Aşa cum a făgăduit, Dumnezeu trimite israeliţilor belşug de carne. *Prepeliţe*: SEP 1: *mama prepeliţelor*: „Textul Masoretic are *prepeliţele*. Gr. **ορτυγομήτρα** (compus din **ορτυξ** – *prepeliţă* şi **μήτρα** – *origine*) denumeşte o pasăre migratoare care, după Aristotel, seamănă cu păsările de mlaştină şi care pleacă o dată cu prepeliţele. După Hesychios, ar fi o prepeliţă foarte mare”[172].

32: **Şi sculându-se poporul, toată ziua aceea şi toată noaptea şi toată ziua următoare au adunat prepeliţe; şi cine-a strâns mai puţin, tot a adunat zece coşuri; şi le-au întins în jurul taberei ca să se zvânte.**

33: **Şi-n timp ce carnea încă le era-ntre dinţi şi n-o isprăviseră de mestecat, s-a aprins mânia Domnului asupra poporului, şi a lovit Domnul poporul cu lovire mare foarte.**

34: **Iar numele acelui loc s-a chemat Chivrot-Hataava, căci acolo i-a pus în mormânt pe cei cuprinşi de poftă.**

„Tot neamul evreilor, pe când trecea prin deşert, fiindcă a dorit mâncăruri obişnuite din

---

169 SEP 1, p. 460

170 Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVI, 26

171 Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, II

172 SEP 1, p. 460

carne, şi-a pierdut o parte din popor. Nu le fusese interzisă această dorinţă, dar Dumnezeu a voit, după părerea mea, să introducă în prevederile legii pedepsirea dorinţelor de răzvrătire, pentru ca tot poporul, de bună seamă, să înţeleagă cât trebuie să se ferească de cele pe care Dumnezeu le opreşte prin Scripturile cereşti, de vreme ce-L supărau chiar cele îngăduite şi pe care nu le oprise prin lege”[173]. „Dumnezeu îi învaţă că nu trebuie să fie lacomi, dar le dă ceea ce doresc: mulţime de păsări zburând aproape de pământ s-au lăsat peste tabără ca un nor, grupate în stoluri, a căror vânare uşoară a săturat pofta lor de carne. Dar necumpătarea în mâncare a umplut sucurile din trupuri dintr-odată de otrăvuri vătămătoare şi îmbuibarea a adus boală şi moarte. Iar pilda acestora le-a ajuns celorlalţi spre cuminţire”[174]. „Nelipsindu-se ei de nici un bine, deşi se bucurau cu îmbelşugare de darul neîntinat al manei, doresc carnea şi prazul, vorbesc de pepeni şi de castraveţi, de ceapă şi usturoi. De aceea, mâncând din ele, nu peste mult timp au murit. Căci le da Dumnezeu prepeliţele nu încuviinţându-le pofta, ci încredinţându-i mai degrabă, prin fapte, că nimic nu-I este cu neputinţă. Iar după aceasta, pe cei stăpâniţi de plăcerile urâte îi pedepseşte. Căci peste nenorociţii de Iudei au venit grele pătimiri din timpul venirii Mântuitorului nostru. Acelea au fost umbre ale acestor pătimiri, şi întâmplările de odinioară s-au arătat drept chipuri de mai înainte ale celor de pe urmă. Căci după ce S-a pogorât la noi de sus şi din cer Hristos, mana cea adevărată, care poate să ne hrănească şi să ne făgăduiască viaţa veşnică, preferând aceia în locul ei în chip neînţelept folosirea lumească şi apoasă a celor pământeşti, s-au revoltat cu hotărâre nu numai împotriva Dumnezeului tuturor, ci şi împotriva dumnezeiescului Moise”[175]. Iudeii, respingând pe Hristos, neagă şi Legea lui Moise, după care pretind că se călăuzesc, căci Legea vesteşte pe Hristos.

35: **Poporul a plecat apoi din Chibrot-Hataava la Haşerot; şi s-a oprit în Haşerot.**

Următorul popas al evreilor afost în *Haşerot* (= loc pentru tabără).

CAPITOLUL 12 – *Mariam cârteşte-mpotriva lui Moise şi e lovită cu lepră.*

1: **Mariam şi Aaron vorbeau însă împotriva lui Moise din pricina femeii etiopience pe care Moise şi-o luase; căciel îşi luase, într-adevăr, o etiopiancă.**

Dacă aici s-ar vorbi despre Sefora, aceasta ar fi numită doar în mod ironic *etiopiancă* sau kuşită, căci ea era madianită. Dar credem a fi vorba despre o a doua soţie a lui Moise, amintită doar aici, şi care, într-adevăr, era etiopiancă. „E probabil alta decât Sefora, madianita, mama lui Gherşon şi a lui Eliezer. ♦ Pentru Philon (*Leg.* II, 66-67) etiopeanca simbolizează judecata neschimbată, fermă, încercată şi trecută prin foc. Pentru Irineu, Moise reprezintă Logosul, iar etiopeanca prefigurează Biserica provenită din păgâni. Aşadar, nunta celor doi prevesteşte nunta mistică între Iisus şi Biserică (*Adv. haer.* IV, 20, 12). Aproximativ aceeaşi interpretare la Origen, în *Hom. Num.* 6”[176].

Kuşită sau *etiopiancă* ar însemna *arsă de soare,* nume care, în sens mistic, desemnează pe cel ce a primit lumina dumnezeiască, a *trecut prin foc*. Comentatori mai noi cred că aici e vorba despre Sefora, dar scrierile patristice susţin că Moise a avut şi o a doua soţie, după cum reiese, deşi nu foarte clar, şi din Scriptură; în plus, madianiţii nu erau priviţi cu ostilitate de către evrei. Soţia etiopiancă putea proveni dintre străinii ieşiţi din Egipt, şi ea ar prefigura primirea neamurilor în Biserica lui Hristos. „Aaron şi Miriam au murmurat pentru că Moise şi-a luat o soţie etiopiancă. Or, noul Moise ia de asemenea o etiopiancă de soţie. Legea Sa, întradevăr, a trecut la etiopeanca noastră”[177]. „Pentru a explica, pe scurt, aceasta, zicem că Mariam preînchipuie poporul primordial. Moise, adică Legea lui Dumnezeu, a luat de soţie o etiopiancă

[173] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 10
[174] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*
[175] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, II
[176] SEP 1, p. 461
[177] Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor*, I, 6

rătăcită printre neamuri. Moise, adică Legea duhovnicească, o ia de soție, iar Mariam, care imaginează sinagoga de azi, se întristează şi-l ceartă împreună cu Aaron, altfel spus (cu) preoții şi fariseii"[178]. „Sinagoga închipuie acel murmur, care necunoscând legământul acestei etiopience, adică al Bisericii dintre neamuri, freamătă prin mustrări zilnice şi urăşte pe acea plebe prin a cărei credință este scăpată ea însăşi de lepra necredinței sale"[179]. Miriam preînchipuie Sinagoga, Aaron, în acest caz, preoția veche, iar Moise pe Hristos. „Căci Hristos este Dătătorul legii şi Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni, cum era şi Moise. […] Iar drept chip al preoției Iudeilor trebuie socotit Aaron, iar Mariam reprezintă fața Sinagogii (a adunării). Deci L-au acuzat pe Mântuitorul nostru Hristos şi bătrânii iudeilor şi însăşi adunarea (Sinagoga) împreună cu aceia, învinuindu-L de călcarea poruncilor dumnezeieşti […]. Dar scrâşneau împotriva Lui şi în alt mod, pentru că şi-a luat de soție o femeie neagră, adică Biserica din neamuri, şi a părăsit într-un mod oarecare pe cea dintâi, adică pe israelita, care era Sinagoga. Că erau furioşi deoarece nesocotea obiceiurile lor, păzite în mod deşert, sau date prin Moise drept chipuri, nu e greu să vadă cel ce s-a familiarizat cu scrierile evanghelice. Iar că şi-a luat soție Biserica din neamuri, înnegrită încă pentru întunericul cunoştinței şi al moravurilor – căci nu era încă în ea lumina cea adevărată care înfrumusețează şi albeşte fața – va putea găsi cineva uşor dovada în prooroci"[180].

2: **Ei ziceau: „Oare numai lui Moise i-a grăit Domnul? Nu ne-a grăit El oare şi cu nouă?" Iar Domnul a auzit.**

„Precum se pare, Mariam şi Aaron au făcut din blândețea lui Moise prilej de îngâmfare. Dar Dumnezeu se supără, chiar dacă Moise tace, şi se mânie de la Sine cu dreptate împotriva celor ce au îndrăznit să defaime pe slujitorul Său şi socoteşte ca a Sa disprețuirea lui. Aşa să înțelegi şi în cazul lui Hristos. Blândețea şi iubirea de oameni proprii Lui i-au făcut pe farisei mai porniți spre disprețuirea Lui. Dar se vedea neîndoielnic că nu vor scăpa de mânia de sus. Căci defăimarea Fiului avea să fie greu răbdată de Dumnezeu şi Tatăl"[181].

3: **Dar omul Moise era foarte blând, mai mult decât toți oamenii care sunt pe pământ.**

„Sunt numiți *blânzi* cei cu moravurile potolite, cei slobozi de orice patimă, pentru că nu au în sufletele lor nici o turburare. De aceea Scriptura mărturiseşte despre Moisi că a fost mai blând decât toți oamenii de pe pământ"[182]. „Când am auzit pe Sfântul Duh istorisind viața lui Moisi, îndată a pătruns în noi dorința de a râvni virtutea acelui bărbat şi fiecăruia din noi i s-a arătat vrednică de urmat şi de fericit blândețea purtării lui"[183]. Blândețea e contrariul mâniei. „Cine şi-a stăpânit mânia a supus pe draci; iar cine s-a robit de dânsa […] e străin de căile Mântuitorului, dacă se zice că Însuşi Domnul învață pe cei blânzi căile Sale (Psalmi 24, 10)"[184].

4: **Şi de-ndată a zis Domnul către Moise şi către Aaron şi către Mariam: „Ieşiți voi câteşitrei la cortul mărturiei". Şi au ieşit tustrei la cortul mărturiei.**

5: **Atunci S-a pogorât Domnul într-un stâlp de nor şi a stat la intrarea cortului mărturiei şi i-a chemat pe Aaron şi pe Mariam; şi au ieşit amândoi.**

„Cuvântul a arătat că Dumnezeu va fi judecător al celor care vorbesc împotriva Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi va veni să osândească cu mânie pe cei ce au îndrăznit să-L calomnieze şi să se lupte pentru egalitatea în cinste cu El"[185].

6: **Şi le-a zis: „Ascultați cuvintele Mele:**
De este-ntre voi cineva profet al Domnului,

[178] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 4
[179] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 57
[180] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[181] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[182] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, VIII, 2
[183] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, XVIII, 1
[184] Evagrie Monahul, *Capete despre deosebirea patimilor şi a gândurilor*, 12
[185] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

aceluia-n vedenie Mă arăt şi-n somn îi vorbesc.

„Nu toţi au vederi adevărate în somn, nici nu se întipăresc acestea în mintea tuturor, ci numai aceia care sunt curaţi cu mintea şi limpeziţi în simţurile sufletului şi care aleargă spre contemplarea naturală; numai aceia care nu au nici o preocupare de lucrurile vieţii şi nici o grijă de viaţa de aici; aceia ale căror îndelungate flămânziri i-au dus la înfrânarea cuprinzătoare şi ale căror sudori şi osteneli după Dumnezeu au aflat, în locul cel sfânt al lui Dumnezeu, cunoştinţa lucrurilor şi odihna înţelepciunii celei mai înalte; aceia a căror viaţă îngerească e ascunsă la Dumnezeu şi a căror înaintare s-a suit de la sfânta liniştire la treapta proorocilor Bisericii lui Dumnezeu"[186]. Comentariul avertizează că nu orice vis e de la Dumnezeu şi nu orice vedenie trebuie primită, arătând cine sunt cei ce se învrednicesc de har. Revenind la textul biblic, constatăm că şi proorocii pot cunoaşte căderi, asemenea celor ce au dispreţuit pe Moise.

7: **Nu tot aşa-i cu robul Meu Moise:**

credincios e el în toată casa Mea;

8: **lui îi vorbesc gură către gură,**

aievea şi nu prin ghicituri,

iar el vede slava Domnului.

Cum de nu v-aţi temut să cârtiţi împotriva robului Meu Moise?"

Dumnezeu îi vorbea lui Moise direct, fără încifrări. Mai greu de stabilit e înţelesul *feţei Domnului*, de vreme ce nimeni nu poate vedea faţa lui Dumnezeu fără să moară (Ieşirea 33, 20-23). „În ebraică: *chipul* (*forma*, *silueta*, *conturul*) *Domnului*. În ambele versiuni, ceea ce poate Moise să vadă e altceva decât *faţa* (**prosopon**) lui Dumnezeu"[187].

Dar, „dacă ar fi lipsit cu totul de un chip vrednic de Dumnezeu, Dumnezeu ar fi cu totul de nevăzut (de necunoscut, de nesimţit). Frumuseţea este o armonie şi chipul un fel de întocmire statornică. Iar dacă s-ar spune că Dumnezeu e lipsit de un chip vrednic de El, ar trebui să se spună că e lipsit şi de frumuseţe şi cu atât mai mult de faţă, în care e şi chipul şi frumuseţea"[188]. „Istoriile Evreilor spun [...] că acel sfânt Moise s-a învrednicit, pentru multa lui blândeţe, de arătarea lui Dumnezeu. Şi, dacă îl descriu o dată şi ca lipsit de vederea lui Dumnezeu, nu îl arată despărţit de Dumnezeu, decât când era lipsit de blândeţe. Căci spun că Domnul se supăra pe el cu mânie când era foarte îndrăzneţ şi se opunea voilor dumnezeieşti. Dar când îl prezintă neopus cererilor hotărâte ale lui Dumnezeu, îl laudă pentru imitarea deosebită a bunătăţii lui Dumnezeu. De fapt era foarte blând şi pentru aceasta e numit slujitorul lui Dumnezeu şi mai vrednic decât toţi proorocii de vederea lui Dumnezeu"[189]. „Moise s-a bucurat prin aceasta de o poziţie mai înaltă în vederile lui Dumnezeu, mai mult decât alţii, ca şi în putinţa de-a auzi în mod deosebit cuvintele dumnezeieşti. Despre aceasta i s-a dat o bună mărturie. Dar aceasta o vezi şi mai adevărat la Hristos. Căci nu precum a vorbit Dumnezeu şi Tatăl în prooroci a vorbit şi în Fiul. Ci aceia primeau prin Duhul cunoştinţa celor ce trebuiau să le afle. Iar El cunoştea nu prin învăţătură sfaturile Tatălui, ci ca Unul ce era El Însuşi Înţelepciunea şi Sfatul Tatălui"[190].

9: **Şi s-a aprins mânia Domnului asupra lor; El a plecat,**

10: **a plecat şi norul de deasupra cortului, şi iată că Mariam era leproasă, [albă] cum e zăpada. Aaron s-a uitat la Mariam, şi iată că era leproasă!**

„Theodoret (*Qu. Num.* 23; PG 80, 376 C- 377 A) consideră că pedeapsa o atinge doar pe Mariam pentru a-l înspăimânta şi pedepsi pe Aaron. În schimb, Rabbi Aqiba, bazându-se pe *asupra lor* din 12, 9, afirmă că şi Aaron fusese lovit de boală: opinie discutată şi de alţi rabini (*Talmudul B Şabbath* 96b)"[191]. Socotim că, Aaron fiind mare preot, lovirea sa cu lepră ar fi

[186] Nichita Stithatul, *300 de capete despre făptuire*, 163

[187] BBVA, p. 171

[188] Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 52

[189] Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 1

[190] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

[191] SEP 1, p. 462

complicat foarte mult lucrurile şi ar fi rămas referinţe mai amănunţite despre aceasta.

„Priveşte la acest popor păcătos şi vezi ce lepră a păcatului s-a lăsat peste el, ce zgomot îi întunecă înţelepciunea, ce slujbă urâtă şi ce înfăţişare respingătoare are! Dar această lepră nu rămâne pentru totdeauna, ci când se apropie săptămâna lumii (12, 15), cu sfârşitul ei, ea va fi rechemată în tabără. La sfârşitul lumii, când va intra tot numărul păgânilor, atunci tot Israelul va fi mântuit, şi atunci lepra se va îndepărta de pe faţa Miriamei, ea va redobândi faima credinţei şi frumuseţea cunoaşterii lui Hristos, atunci faţa ei îşi va recăpăta strălucirea, când cele două turme vor fi una şi va fi *o turmă şi un păstor* (Ioan 10, 16)”[192]. Despre taina căderii şi a reprimirii lui Israel vorbeşte Sfântul Apostol Pavel (Romani, cap. 11). „Şi s-a depărtat norul de cortul mărturiei. Iar Mariam s-a umplut îndată de lepră, şi nu în mod simplu, ci ca zăpada. Şi de fapt firea dumnezeiască şi preacurată, indignată de beţiile iudeilor împotriva lui Hristos şi de îndrăznelile lor necuviincioase şi afectată de amărăciune, a plecat oarecum şi s-a despărţit de Sinagogă [...]. Căci după ce S-a pogorât Domnul în stâlp de nor, pleacă iarăşi ca un nor, după chipul literei. Iar după ce s-a despărţit după cuviinţă de Sinagoga Iudeilor, aceasta s-a arătat îndată necurată; şi nu simplu necurată, ci ajunsă la extremitatea bolii. Căci spunându-se că un lepros s-a albit foarte, se arată intensitatea bolii. Şi ce e mai alb ca zăpada? Pentru că se cuvenea, ba era chiar necesar şi neîndoielnic să ajungă Sinagoga Iudeilor la toate relele, odată ce-a căzut din grija Celui ce o putea mântui”[193].

11: **Atunci a zis Aaron către Moise: „Rogu-mă, domnul meu, să nu ne socoteşti păcatul acesta, fiindcă n-am ştiut că păcătuim!**

„Textul Masoretic are: *nu ne ţine de rău pentru un păcat pe care am avut nebunia* [*de a-l face*] *şi pe care l-am săvârşit*; în timp ce în Textul Masoretic apare recunoaşterea unei vinovăţii, în Septuaginta Aaron motivează păcatul prin neştiinţă (în *Sifre Num.* 105, păcatul lui Aaron este prezentat ca fiind făptuit fără voie)”[194].

12: **Te rog, să nu se facă ea asemenea morţii, ca un prunc ce iese mort din pântecele mamei sale, cu trupul pe jumătate ros!”**

„Cei ce, fiind din neamul lui Israil şi nestrăini de legătura după trup cu Sinagoga Iudeilor, au fost rânduiţi vistiernici ai tainelor Mântuitorului nostru, aveau să aducă rugăciuni pentru cei ce au păcătuit, deşi au păcătuit şi ei împreună cu aceia la început. Ei se roagă lui Hristos să nu vină şi asupra lor mânia Tatălui”[195]. Aaron, deşi a păcătuit împreună cu Miriam, mijloceşte acum pentru sora sa; la fel, Sfântul Pavel, deşi prigonitor al Bisericii la început împreună cu Iudeii, se roagă mai apoi (după convertire) pentru poporul său (Romani 10, 1), nesuferind să-i vadă bolnavi de moarte pe cei de un sânge cu el.

13: **Atunci a strigat Moise către Domnul şi a zis: „Dumnezeule, Te rog, vindec-o!”**

„Eusebiu vede în Moise strigând către Dumnezeu pentru vindecarea lui Mariam figura lui Iisus care-l vindecă pe lepros (Matei 8, 1-4)”[196].

„Moise s-a făcut şi acum şi mai vrednic de laudă pentru neluarea în seamă a păcatului, pentru că văzând că Dumnezeu pedepseşte bârfirea nesocotită a femeii, şi-a făcut firea mai tare ca mânia, rugând pe Dumnezeu să se îndure de sora lui”[197]. „Aaron şi Mariam au fost răniţi de patima bârfirii şi s-au făcut ca un fel de arc al pizmei, aruncând împotriva lui, în loc de săgeată, cuvântul. Dar Moise era atât de departe de a se molipsi de boala lor, încât a putut să şi vindece patima celor ce se îmbolnăviseră de ea. Astfel, nu numai că nu e mişcat de pornirea de răzbunare împotriva celor ce l-au supărat, ci Îl roagă şi pe Dumnezeu pentru ei. El arată, socotesc, prin câte a făcut, că cel ce este bine îmbrăcat în platoşa virtuţii nu va fi străpuns de vârful săgeţilor. Fiindcă tăria ei îndoaie vârful săgeţii şi o respinge. Iar arma ocrotitoare împotriva unor

[192] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 4
[193] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[194] SEP 1, p. 462
[195] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[196] SEP 1, p. 463
[197] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*

astfel de săgeţi este Însuşi Dumnezeu, pe Care-L îmbracă luptătorul pentru virtute […]. Aceasta este armura Care nu poate fi străpunsă, în Care, îmbrăcat fiind, Moise a făcut neputincios pe vicleanul arcaş. Aşa s-a tocit în el pornirea răzbunătoare împotriva celor ce l-au supărat şi, fiind ei osândiţi de judecata nepărtinitoare, s-a lăsat călăuzit de dreptatea firească şi s-a făcut rugător la Dumnezeu pentru fraţii săi”[198].

14: **Domnul însă a zis către Moise: „Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o-n obraz, oare n-ar fi trebuit ea să se ruşineze timp de şapte zile? Aşadar, şapte zile să fie ţinută în afara taberei, şi numai după aceea să intre”.**

Leproşii, după vindecare, pot reveni în tabără abia în a opta zi (Levitic, cap. 13-14). „Poruncindu-i lui Moise să o scoată afară din tabără vreme de şapte zile, Dumnezeu îi făgăduieşte lui Moise şi vindecarea surorii sale. ♦ Pentru Origen (*Hom. Num.* 7, 4), Mariam reprezintă sinagoga, iar tatăl care i-a scuipat în obraz ar fi Dumnezeu care l-a repudiat pe Israel în beneficiul Bisericii. Un *topos* apologetic, care intră în scenariul recuperării tradiţiei iudaice şi a identificării creştinilor cu *Verus Israel*”[199].

Aici, lepra e apropiată de repudierea din partea tatălui, semn că prin *lepră* trebuie să înţelegem mai ales întinarea cea de bunăvoie. Mijlocirea lui Moise nu are efect imediat; nu folosesc singure rugăciunile sfinţilor, fără efortul nostru spre îndreptare. „De s-ar ruga cineva pentru sora lui, fără să aibă îndreptăţire, va auzi din nou ca şi Moise: *Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o în obraz…* Să nu stăm, dar, cu gura căscată aşteptând ajutor de la alţii. Au, într-adevăr, foarte mare putere rugăciunile sfinţilor, dar atunci când şi noi ne căim şi ne îndreptăm”[200]. Suntem atenţionaţi şi să acordăm cinstirea cuvenită preoţiei. „Mariam, proorociţa lui Dumnezeu, a defăimat pe Moisi, pentru preoţia lui, numai cu un cuvânt neînsemnat, şi Dumnezeu cel Preaînalt, pentru o ocară ca aceasta, a hotărât să se umple toată de lepră şi să fie scoasă şapte zile afară din tabără”[201]. Amintim că sacerdoţiul lui Moise era unul special, el nefiind uns ca preot spre a sluji la cortul adunării.

15: **Şi a fost ţinută Mariam în afara taberei timp de şapte zile; şi poporul n-a plecat la drum până ce Mariam s-a curăţit.**

„A se curăţa de lepră = a se vindeca. De reţinut etapele morale ale întregului episod: păcat – pedeapsă – pocăinţă – mijlocire – penitenţă – iertare”[202].

„Mariam îi vorbeşte lui Moise şi este pedepsită, dar nu fără judecată, ci aşa cum cer legile justiţiei. Într-adevăr, întâi este chemată în proces, apoi este judecată şi, în al treilea rând, este pedepsită. Prin sentinţă simte puterea judecăţii, iar prin lepră suportă ispăşirea greşelilor. De altfel, sancţiunea a suferit-o nu numai Mariam, ci şi Aaron, fiindcă deşi marele preot n-a fost lovit de lepră, pedeapsa l-a atins şi pe el, prin pedeapsa primită de Mariam fiind umilit şi Aaron, ca un fel de complice la culpă. Căci Mariam este chinuită, iar chinul ei este o ruşine pentru Aaron. Dar, ca să cunoaştem din astfel de cazuri că procedura judecăţii divine este fără îndurare, această procedură n-a putut fi schimbată nici la intervenţia celui ce fusese lezat”[203]. După o interpretare juridică, interesantă, dar oarecum străină spiritului răsăritean, încheiem cu o viziune eshatologică: „E depărtată Mariam cea stăpânită de lepră. Dar n-a pornit poporul până ce n-a fost curăţită Mariam. Căci aşteptăm şi noi, care credem în Hristos, curăţirea Iudeilor, evident prin credinţă. Aşa, părăsind la sfârşit corturile acestei vieţi, vom înainta împreună spre cetatea de sus şi vom alerga spre pământul făgăduinţei”[204].

16: **După aceea a pornit poporul de la Haşerot şi a poposit în pustia Paran.**

Urmează îndată episodul iscodirii Canaanului.

---

198 Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*
199 SEP 1, p. 463
200 Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, V, 4
201 Sf. Efrem Sirul, *Cuvânt despre preoţie*
202 BBVA, p. 171
203 Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 11
204 Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

CAPITOLUL 13 – *Iscoadele trimise în Canaan.*

1: **Acolo a grăit Domnul cu Moise şi i-a zis:**

2: **„Trimite oameni ca să iscodească pământul Canaaneenilor pe care-l voi da Eu fiilor lui Israel spre moştenire; vei trimite câte un bărbat din fiecare seminție părintească, fiecare din ei fiind căpetenie-ntre ele”.**

3: **Moise i-a trimis deci pe aceştia din pustiul Paran, după cuvântul Domnului; toți aceştia erau căpetenii dintre fiii lui Israel.**

„După Eusebiu (*Demonstratio evangelica* III, II), cele douăsprezece căpetenii trimise de Moise îi prefigurează pe cei doisprezece apostoli trimişi de Iisus în lume”[205].

4: **Iată acum şi numele lor: din seminția lui Ruben: Şammua, fiul lui Zahur;**

„Deci Moise, sau înțelesul Scripturii legii, îi trimite anticipat prin umbră şi chip pe cei mai cunoscători şi care au mintea mai înălțată spre cercetarea exactă a celor făgăduite de Dumnezeu”[206].

5: **din seminția lui Simeon: Safat, fiul lui Hori;**

6: **din seminția lui Iuda: Caleb, fiul lui Iefone;**

7: **din seminția lui Isahar: Igal, fiul lui Iosif;**

8: **din seminția lui Efraim: Osia, fiul lui Navi;**

9: **din seminția lui Veniamin: Palti, fiul lui Rafu;**

10: **din seminția lui Zabulon: Gadiel, fiul lui Sodi;**

11: **din Manase, seminția lui Iosif: Gadi, fiul lui Susi;**

12: **din seminția lui Dan: Amiel, fiul lui Ghemali;**

13: **din seminția lui Aşer: Setur, fiul lui Mihael;**

14: **din seminția lui Neftali: Nahbi, fiul lui Vofsi;**

15: **din seminția lui Gad: Gheuel, fiul lui Machi.**

Cele 12 iscoade trimise în Canaan au fost:
Şammua (= cel care ascultă), fiul lui *Zahur* (= în amintire bună);
Safat (= judecător), fiul lui *Hori* (= nobil);
Caleb (= ca o inimă), fiul lui *Iefone* (= pregătit de drum);
Igal (= El mântuieşte), fiul lui *Iosif* (= Domnul să adauge);
Osia (= mântuire), fiul lui *Navi* (= odraslă);
Palti (= salvat), fiul lui *Rafu* (= vindecat);
Gadiel (= binecuvântat de Dumnezeu), fiul lui *Sodi* (= taina mea);
Gadi (= norocul meu), fiul lui *Susi* (= calul meu);
Amiel (= poporul lui Dumnezeu), fiul lui *Ghemali* (= păzitor de cămile);
Setur (= apărat), fiul lui *Mihael* (= cine este ca Dumnezeu?);
Nahbi (= ascuns), fiul lui *Vofsi* (= şi mâna mea);
Gheuel (= măreția lui Dumnezeu), fiul lui *Machi* (= rănit).

Lipseşte seminția lui Levi, care n-a participat la cucerirea Canaanului şi nici la împărțirea țării.

16: **Acestea sunt numele bărbaților pe care i-a trimis Moise să iscodească țara. Iar pe Osia, fiul lui Navi, Moise l-a numit Iosua.**

„Ebraicul **Yehoşua**, din care derivă *Iosua* şi *Iisus*, cuprinde în el tetragrama divină YHWH, adică *Yahve* (= Domnul), numele pe care Dumnezeu i l-a descoperit lui Moise pe muntele Horeb (Ieşirea 3,14). În timp ce *Osia* înseamnă, simplu, *mântuire* (numai cu

[205] SEP 1, p. 463
[206] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

presupunerea că ea vine de la Dumnezeu), *Iosua* înseamnă *Domnul este mântuire* sau *Domnul mântuieşte*. Schimbarea numelui lui Osia semnifică, pe de-o parte, că un astfel de nume nu putea să existe înainte de revelația de pe Horeb şi, pe de alta, rolul pe care Moise i-l atribuie lui Iosua, acela de secund al său. E posibil ca schimbarea numelui să fi avut loc cu mult înaintea acestui moment, aici fiind menționată anume în legătură cu trimiterea lui Iosua ca iscoadă în Canaan (el va fi acela care, în final, va cuceri Canaanul); cu numele cel nou e pomenit în Ieşirea 17, 9-14; 24, 13; 32, 17; 33, 11"[207]. „Iustin (*Dialogul cu Trifon* 75, 2 şi 113, 1) foloseşte versetul acesta pentru a afirma că în Pentateuh se revelează faptul că numele Domnului este Iisus, considerând că schimbarea de nume a lui [Osia] în Iisus nu este întâmplătoare şi imputându-i lui Trifon faptul că nu se întreabă pentru ce apare această mențiune în textul biblic. Şi Theodoret (*Qu. Num.* 25; PG 80, 377 B) consideră că este vorba de o prefigurare a lui Iisus şi observă că, după cum cei trimişi să cerceteze pământul Canaanului folosesc limba neamurilor acelui ținut, Logosul divin se foloseşte de limbajul omenesc"[208].

„Moise a văzut înainte şi numele *Iisus*, desigur prin puterea Duhului lui Dumnezeu, judecându-l a fi un lucru vrednic de ales. Căci într-o vreme când el încă nu fusese rostit de oameni şi când nu era cunoscut încă nici de Moise, totuşi acesta l-a folosit cel dintâi, atribuindu-l celui despre care ştia după chip şi simbol că trebuie să-i urmeze după moartea sa la conducerea poporului"[209]. După moartea lui Moise, adică după încetarea Legii vechi, poporul va fi dus în pământul sfânt de către Iosua (Iisus), prin Legea cea nouă. „Când Isus e pomenit pentru prima dată, numele tatălui său nu este dat în vileag, nici a doua oară, nici a treia oară. Dimpotrivă, când se citează numele lui Navi, tatăl, el nu mai este numit Isus, ci Iosua. Între cei trimişi ca iscoade, el este numit (Osia). Mi se pare că înainte i se dăduse numele de (Osia), în loc de Isus fiul lui Navi, pentru calitatea lui de iscoadă. Îndată ce s-a reîntors din împlinirea misiunii sale, când, sub impresia groazei obşteşti, el singur dădu curaj celor fricoşi, el singur întări încrederea unui popor descurajat, atunci Moise îi dă numele de Isus. El nu mai este numit fiul lui Navi, ci el este acela căruia Moise i-a zis: *Condu oştirea şi biruieşte pe Amalec* (Ieşirea 17, 9)"[210]. Citatul, din pricina transcrierii numelor din greceşte, e dificil de urmărit. Ideea este aceea că, atunci când slujitorul lui Moise e numit Iisus, el e tip al lui Hristos şi nu i se mai menționează tatăl; când e numit Osea, el e prezentat ca fiul lui Navi şi îndeplineşte misiuni inferioare. Totuşi, Septuaginta îl numeşte, la Ieşirea 33, 11 – Iisus, fiul lui Navi. Mai menționăm că, pentru a-l deosebi pe Iosuade Iisus Hristos, traducătorii români îi redau numele cu un singur *i*; în textele greceşti, însă, fie că e vorba de *Septuaginta*, fie de scrierile patristice, numele este Iisus (cu **iota** şi **ita**), la fel cu cel al Mântuitorului.

17: **Pe aceştia trimițându-i Moise să iscodească pământul Canaanului, le-a zis: „Suiți-vă prin pustia aceasta, urcați-vă în munte**

Pustia: „Ebr.: Negheb; regiunea sudică a Canaanului, vecină cu partea de sus a peninsulei Sinai"[211]. *În munte*: „regiunea muntoasă dintre Beer-Şeba, Hebron şi Ierusalim"[212].

18: **şi cercetați ce pământ este, ce popor locuieşte în el: de este tare sau slab, numeros sau mai puțin numeros;**

19: **cum este țara pe care o locuieşte: bună sau rea, cum sunt oraşele în care trăieşte el: cu ziduri sau fără ziduri;**

20: **cum este pământul: gras sau sterp, de sunt pe el copaci sau nu. Țineți-vă tari şi luați din roadele pământului". Era la vremea când încep a se coace strugurii.**

Moise îndeamnă pe cei trimişi să fie curajoşi, „în sensul: Nu vă lăsați!, rămâneți legați unul de altul şi de cauza comună; perseverați în ceea ce ați început. Verbul **proskarteréo** e

---

[207] BBVA, p. 171
[208] SEP 1, p. 464
[209] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, I, III, 3
[210] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 3
[211] BBVA, p. 171
[212] BBVA, p. 171

folosit numai aici, în tot Vechiul Testament”[213].

21: **Şi suindu-se ei, au cercetat țara, începând de la pustiul Țin până la Rehob, care se deschide spre Hamat.**

Țara e cercetată de la *Țin* (= spin), pustie la sud de Canaan, până la *Rehob* (= lărgime), lângă *Hamat* (= fortăreață), limita nordică a țării.

22: **Apoi, suindu-se prin pustie, au mers până la Hebron, unde trăiau Ahiman, Şeşai şi Talmai, urmaşii lui Enac. Hebronul fusese zidit cu şapte ani înaintea oraşului egiptean Țoan.**

Hebron (= uniune) exista încă de pe vremea lui Avraam; aici locuiau fiii lui *Enac* (= gât lung): *Ahiman* (= fratele unui dar), *Şeşai* (= nobil) şi *Talmai* (= viteaz). Hebronul a fost zidit cu şapte ani înainte de *Țoan* (= aşezare joasă), cetate din nordul Egiptului.

23: **Apoi au venit până la valea Strugurelui, au cercetat-o şi au tăiat de acolo o viță de vie cu un strugure pe ea şi-l duceau pe pârghia unei prăjini; de asemenea, au luat din rodii şi din smochine.**

24: **Locul acela l-au numit ei Valea Eşcol, de la strugurele pe care-l tăiaseră de acolo fiii lui Israel.**

În apropierea Hebronului e valea *Eşcol* (= strugure), loc ce a impresionat iscoadele prin îmbelşugarea sa.

25: **Şi dacă au cercetat ei țara, s-au întors după patruzeci de zile.**

26: **Şi, mergând, au venit la Moise şi la Aaron şi la toată obştea fiilor lui Israel, la Cadeş, în pustia Paran. Şi au dat seamă-n fața lor şi-n fața-ntregii adunări, şi le-au arătat roadele pământului.**

„Grigorie al Nyssei (*Viața lui Moise* II, 265-266) interpretează alegoric pasajul: Iisus Vavi şi Caleb reprezintă *judecățile* născute din credință, care întăresc speranța celor buni; iscoadele [celelalte] reprezintă gândurile rele inspirate de Satan; ciorchinele Îl simbolizează pe Iisus răstignit pe cruce, iar mustul simbolizează sângele lui Iisus”[214].

27: **Şi le-au povestit, zicând: „Am fost în țara unde ne-ați trimis, pământu-n care curge miere şi lapte, şi iată roadele lui.**

28: **Numai că poporul care locuieşte în ea este curajos şi oraşele sunt întărite şi foarte mari, ba şi pe urmaşii lui Enac i-am văzut acolo.**

29: **În partea de miazăzi a țării locuieşte Amalec; Heteii, Heveii, Iebuseii şi Amoreii locuiesc în munți, iar Canaaneenii locuiesc pe lângă mare şi pe lângă râul Iordanului”.**

Cercetarea a durat 40 de zile, prefigurare a celor 40 de ani petrecuți de Israel în pustie. Țara e zugrăvită ca bogată, dar imposibil de cucerit. „Înțelegi că cei mai fricoşi şi mai fără curaj din aceia care au iscodit pământul făgăduinții au mărturisit deschis că pământul e bogat în vii şi gras şi îmbelşugat în roduri frumoase, dar au împletit în acestea frica lor, numind neamul care-l locuieşte îndrăzneț şi spunând că sunt pretutindeni cetăți întărite şi înconjurate cu ziduri şi prin aceasta abătând pe Israil de la nădejdea că va birui şi împingându-l spre frică?”[215] . Aceasta e şi o stratagemă a diavolului, vrăjmaşul mântuirii; el nu contestă bunătățile cereşti, dar caută să descurajeze zugrăvind dificultățile drumului până la ele.

30: **Caleb însă a liniştit poporul în fața lui Moise, zicând: „Nu, ci să ne ridicăm şi să cuprindem [țara], că-i vom putea birui!”**

31: **Dar oamenii care fuseseră cu el au zis: „Să nu ne ridicăm, că nu vom putea noi să ne ridicăm împotriva aceluipopor, fiindcă e mult mai tare decât noi”.**

32: **Şi au împrăştiat printre fiii lui Israel zvonuri rele despre pământul pe care-l iscodiseră, zicând: „Pământul pe care l-am străbătut noi ca să-l iscodim este un pământ care-şi mănâncă locuitorii, iar oamenii pe care i-am văzut acolo sunt toți nişte namile.**

---

[213] BBVA, p. 172
[214] SEP 1, p. 466
[215] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

Pământ care-şi mănâncă locuitorii: După Levitic 26, 16-26, pericolul vine prin mulţimea animalelor sălbatice. Fericitul Augustin comentează starea de spirit a cercetaşilor prin: *et postulerunt pavorem terrae*"[216].

33: **Acolo am văzut noi uriaşi; noi păream pe lângă ei ca nişte lăcuste, aşa păream noi în ochii lor".**

Uriaşi: „Textul Ebraic precizează: *pe urmaşii lui Enac, cei ce se trag din neamul uriaşilor*"[217].

Aşa clevetesc cei ce sunt cuprinşi de lenevie: „Aceştia sunt cei ce în vremea sfârşitului lor se află încă pe cale; sunt cei ce mereu voiesc să fie înţelepţi. De aceea nu voiesc să pună niciodată un început. Iar cel simplu, pornind la înot, trece marea în prima căldură a sufletului, nefăcându-şi nici o grijă de trup, nici întrebându-se în sine dacă va avea oare vreun folos din lucrarea lui sau nu"[218]. Trebuie să ne silim pentru dobândirea făgăduinţelor, fără a mai sta să socotim posibilele greutăţi ce s-ar ivi pe drum. „Să nu păţim şi noi ca ei, să nu ne trândăvim, să nu şovăim, ci, când auzim iscoadele cele viclene că hulesc şi acum calea cea strâmtă şi îngustă (Matei 7, 14) şi grăiesc la fel ca şi iscoadele acelea trimise odinioară [...], să nu ne luăm după marea mulţime, ci să mergem după Iisus şi Caleb, fiul lui Iefoni. Să nu ne depărtăm de ei până ce n-am intrat în pământul făgăduinţei şi n-am pus piciorul în cer; nici să socoteşti anevoioasă călătoria"[219]. „Fiindcă celor ce voiesc să dobândească bunătăţile atât de înalte şi slăvite nu le este lupta, după cum s-a scris, împotriva sângelui şi trupului, ci *împotriva căpeteniilor, domniilor şi stăpâniilor lumii veacului acesta* (Efeseni 6, 12), cei ce cugetă ale trupului pregetă în această luptă, cinstind cele vremelnice şi pieritoare mai mult decât desfătarea în veci. Căci ia seama că şi cei din Israel au căzut la atâta frică şi slăbiciune încât opun celor aleşi grijile despre femei şi copii (14, 1-4). Dar înţelege prin ei şi pe cei ce în vremea venirii Mântuitorului nostru al tuturor s-au păgubit în credinţă prin cuvântul Iudeilor. Domnul nostru Iisus Hristos le-a hărăzit celor ce cred Împărăţia cerurilor. Dar i-a chemat spre buna îndrăznire, adică la cea duhovnicească. Şi le-a poruncit celor încrezători în El să lupte împotriva tiraniei diavolului [...]. Dar ei n-au voit să creadă, alegând cele trupeşti în locul iubirii faţă de Dumnezeu"[220]. Moise „era întreg plin de nădejdea moştenirii viitoare, făgăduită de Dumnezeu celor ce se mutau din Egiptul gândit (inteligibil) şi călătoreau spre pământul acela în care ţâşneşte laptele amestecat cu miere. În acest scop îi face pe câţiva, dintre iscoadele bunătăţilor din acel pământ, învăţători ai lor. Dintre aceştia, unii sunt, după părerea mea, gândurile ce ne înfăţişează nădejdile cele bune, iar alţii, gândurile ce se nasc din credinţa care întăreşte nădejdea în bunătăţile aşteptate. Iar cei ce pricinuiesc lipsa de nădejde în făgăduinţele cele bune sunt gândurile venite de la cel potrivnic, care slăbesc credinţa în cele făgăduite. Dar Moise, neascultând nici un cuvânt al celor potrivnici, socoteşte vrednic de credinţă pe cel ce vesteşte cele bune despre pământul acela. Conducătorul iscodirii celei bune a fost Iisus (Navi), care prin asigurarea lui a făcut vrednice de crezut bunătăţile făgăduite. Privind la el, Moise şi-a văzut întărite nădejdile în cele viitoare, având ca dovadă a desfătării de acolo ciorchinele adus de Iisus, atârnat pe drugi. Auzind de Iisus, care aduce veşti sigure despre pământul acela, şi deasupra ciorchinele ridicat pe lemn, poţi înţelege pentru ce Moise, privind şi el spre acesta, a fost întărit în nădejdile lui. Căci ce altceva înseamnă ciorchinele spânzurat pe lemn în zilele cele mai de pe urmă, al Cărui sânge se face băutură mântuitoare celor ce cred?"[221].

CAPITOLUL 14 – *Poporul cârteşte, Domnul Se mânie, Moise se roagă. Iertare şi*

[216] NUM, p. 207
[217] BBVA, p. 172
[218] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoinţe*, LVI
[219] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXXIX, 4
[220] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[221] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*

pedeapsă.

1: **Atunci toată adunarea s-a ridicat cu strigare; şi-n noaptea aceea, poporul a plâns.**

2: **Fiii lui Israel, toţi, au cârtit împotriva lui Moise şi a lui Aaron, şi-ntreaga obşte le-a zis: „Mai bine-am fi murit noi să în pământul Egiptului sau am muri în pustiul acesta!**

3: **La ce ne duce Domnul în această ţară: să cădem în război? iar femeile şi copiii noştri să ajungă pradă?... Mai bine-ar fi de pe-acum să ne întoarcem în Egipt".**

4: **Şi au zis unii către alţii: „Să ne facem noi o căpetenie şi să ne întoarcem în Egipt!"**

„Deci nu se mai poate pune la îndoială că cel fricos şi neiubitor de osteneală şi cel puţin la credinţă pierde împreună cu el şi pe alţii, stricându-i prin vorbe rele. Nu e clar că va cădea din partea sortită lui şi din nădejdea lui Dumnezeu, iar cel tare şi atotviguros va sta înlăuntrul nădejdii şi va fi cunoscut lui Dumnezeu?"[222].

5: **Atunci Moise şi Aaron au căzut cu faţa la pământ înaintea-ntregii adunări a fiilor lui Israel.**

„Această cădere *preste faţă* (Biblia 1688) e comentată de Calvin ca un model de smerenie care se petrece în faţa întregii comunităţi şi doar aşa aduce roade"[223].

6: **Iar Iosua, fiul lui Navi, şi Caleb al lui Iefone, care erau dintre cei ce iscodiseră ţara, şi-au sfâşiat hainele**

7: **şi au zis către-ntreaga adunare a fiilor lui Israel: „Pământul pe care l-am cercetat noi este bun, foarte bun.**

8: **Dacă Domnul e cu noi şi ne va duce în ţara aceea şi ne-o va da nouă, acolo e pământul în care curge lapte şi miere.**

9: **Aşadar, nu staţi voi împotriva Domnului, şi nici nu vă temeţi de poporul acelei ţări, căci el va ajunge să ne fie nouă de mâncare: vremea lor a trecut, Domnul e cu noi, nu vă temeţi de ei!"**

10: **Atunci toată adunarea a zis să-i ucidă cu pietre, dar iată că slava Domnului li s-a arătat tuturor fiilor lui Israel în norul de deasupra cortului mărturiei.**

11: **Şi a zis Domnul către Moise: „Până când Mă va înfrunta poporul acesta? până când nu-Mi va da crezare, în ciuda tuturor minunilor pe care le-am făcut în mijlocul lui?**

12: **Cu moarte-l voi lovi şi-l voi nimici, iar pe tine şi casa tatălui tău vă voi face neam mare şi mai puternic decât acesta!"**

13: **Moise însă a zis către Domnul: „Da, dar Egiptenii au aflat cum Tu cu puterea Ta l-ai scos pe poporul acesta din mijlocul lor,**

14: **iar locuitorii acestei ţări au auzit şi ei că Tu eşti Domn întru poporul acesta, că Tu, Doamne, i Te arăţi cătătură-n cătătură, că norul Tău stă deasupra lor şi că Tu mergi înaintea lor în stâlp de nor ziua şi-n stâlp de foc noaptea.**

Aici, e vorba despre canaaniţi care au auzit, de la egipteni, despre ieşirea israeliţilor din Egipt. *I te arăţi*: „După Eusebiu (*DE* V, XVIII), versetul arată că, dacă Dumnezeu Tatăl nu poate fi văzut (cf. Ioan 1, 18), Dumnezeu Fiul S-a arătat, de pildă sub chipul omului care se lupta cu Iacob (Facerea 32, 34)"[224].

15: **Dacă Tu vei face ca poporul acesta să piară ca un singur om, atunci neamurile care au auzit de numele Tău vor zice:**

16: **Domnul n-a fost în stare să-l ducă pe poporul acesta în ţara pe care i-a jurat-o, iată de ce i-a omorât pe ei în pustie…**

[222] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V
[223] NUM, p. 207
[224] SEP 1, p. 468

17: **Aşadar, înalţă-se acum puterea Ta, Doamne, după cum Tu Însuţi ai grăit, zicând:**

18: **Domnul este îndelung-răbdător, mult-milostiv şi adevărat, Cel ce şterge fărădelegile, nedreptăţile şi păcatele, şi cu curăţenie nu-l va curăţa pe cel vinovat, ci nelegiuirile părinţilor le va strămuta în copii până la al treilea şi al patrulea neam.**

19: **Iartă păcatul acestui popor, după mare mila Ta şi după cum ai suferit Tu poporul acesta din Egipt până-n ziua de azi".**

Moise mijloceşte din nou pentru popor, abătând mânia divină.

20: **Zis-a Domnul către Moise: „Milostiv le sunt lor, după cuvântul tău;**

21: **dar viu sunt Eu şi viu e numele Meu şi de slava Domnului e plin întreg pământul:**

De slava Domnului e plin întreg pământul, „căci toate s-au umplut de Hristos. În El S-a arătat nouă Dumnezeu"[225].

22: **toţi bărbaţii câţi Mi-au văzut slava şi minunile pe care le-am făcut în ţara Egiptului şi-n această pustie şi care de zece ori M-au pus prin aceasta la-ncercare şi n-au ascultat glasul Meu,**

„*De zece ori*, număr simbolic: de nenumărate ori"[226].

23: **aceia nu vor vedea ţara pe care Eu am jurat-o părinţilor lor; ci numai copiilor lor, care sunt aici cu Mine, care nu ştiu ce este binele şi ce este răul, şi tuturor nevârstnicilor neştiutori, lor le voi da ţara, iar toţi cei ce M-au întărâtat nu o vor vedea.**

„Spaţiul arid, secătuit, inospitalier, într-un cuvânt pustiul, conceput ca metaforă a încercării credinţei, a obstacolului în calea atingerii idealului, a exercitat o adevărată fascinaţie literară. Modelul este biblic şi se iveşte într-o realitate istorică şi geografică dată: greutăţile întâmpinate de evrei, nevoiţi să străbată deşertul pentru a ajunge în Ţara Făgăduinţei. Pustiul îi înlătură pe cei nedemni de această răsplată dumnezeiască, pe cei incapabili de purificare prin jertfă, învinşi de propriile lor slăbiciuni, de neîncredere şi apostazie, de pretenţii nemăsurate şi orgolioase"[227].

24: **Cât despre robul Meu Caleb, de vreme ce-ntru el a fost alt duh şi pentru că el Mi-a urmat Mie, pe el îl voi duce în ţara unde-a fost, şi seminţia lui o va moşteni.**

25: **Întrucât însă Amaleciţii şi Canaaneenii locuiesc pe vale, mâine să vă întoarceţi şi să vă îndreptaţi către pustie cu faţa spre Marea Roşie.**

Spre Marea Roşie: „literal: *pe calea Mării Roşii*, adică în direcţia drumului pe care Evreii ieşiseră din Egipt. Se pare că e vorba de golful Aqaba. Oricum, o indicaţie foarte generală"[228].

Dintre adulţii ieşiţi din Egipt, doar Caleb, amintit aici, şi Iosua vor intra în Canaan. „Cine este Caleb, ne va lămuri numele. Căci se tălmăceşte: *toată inima.* Iar Iefoni, *întoarcere*. Deci cei ce au inima desăvârşită cu Dumnezeu sunt fii ai întoarcerii şi sunt împreună cu Iisus. Aceştia sunt însă şi cei ce au crezut la început Sfinţilor Apostoli, care au chemat pe Israel. Şi ei sunt rămăşiţa. Şi chemându-l, s-au primejduit. Dar au fost făcuţi moştenitori ai pământului sfânt. Că fiii întoarcerii, sau cei ce s-au întors de la poruncile legii la slujirea şi harul prin credinţă, au avut inima toată sau desăvârşită cu Dumnezeu, o poate afla cineva de la Pavel, care scrie lămurit că socotea gunoaie cele din lege şi le considera pagubă faţă de înălţimea cunoştinţei lui Dumnezeu şi piedică pentru dobândirea Lui şi a dreptăţii Lui"[229].

26: **Şi a grăit Domnul către Moise şi Aaron, zicând:**

[225] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, VI
[226] BBVA, p. 173
[227] NUM, p. 207
[228] BBVA, p. 173
[229] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

27: **„Până când această obşte rea, care cârteşte-mpotrivă-Mi? Căci am auzit cârtirea cu care fiii lui Israel cârtesc împotriva Mea.**

28: **Aşadar, spune-le: - Viu sunt Eu, zice Domnul. Aşa cum voi aţi grăit în auzul Meu, întocmai vă voi face vouă:**

29: **În această pustie vă vor cădea oasele, vouă tuturor, aşa numărați cum sunteți de la douăzeci de ani în sus, voi, cei ce aţi cârtit împotriva Mea.**

30: **Nu, voi nu veţi intra în ţara-n care cu mâna ridicată M-am jurat să vă aşez; nimeni în afară de Caleb, fiul lui Iefone, şi de Iosua, fiul lui Navi.**

31: **Pe copiii voştri, despre care voi ziceați că vor ajunge pradă, pe ei îi voi duce acolo-n ţară şi ei vor moşteni pământul de care voi v-aţi ferit,**

32: **în timp ce oasele voastre vor rămâne-n pustia aceasta.**

33: **Patruzeci de ani vor fi copiii voştri rătăcitori prin pustie şi vor purta povara desfrânării voastre până ce oasele voastre se vor topi toate în pustie.**

Rătăcitori: „literal: păstori nomazi. Sinaiul nu e un deşert total, aşa încât prezintă unele şanse de supravieţuire”[230]. *Povara desfrânării voastre*: „cuvântul *desfrânare* e folosit aici în sensul limbajului profetic: infidelitate faţă de Dumnezeu. Iahve fiind unicul mire al poporului lui Israel, închinarea la alţi dumnezei (idolatria) era echivalentă cu adulterul”[231].

34: **După numărul celor patruzeci de zile în care-aţi iscodit voi ţara, patruzeci de ani veţi purta povara păcatelor voastre, un an pentru o zi, şi veţi cunoaşte lăuntrul mâniei Mele.**

„În Textul Masoretic: (*şi veţi cunoaşte*) *ce-nseamnă să Mă părăsiţi*; *ce-nseamnă să Mă lepăd Eu de voi*; *cum e când vă stau Eu împotrivă*; *ce-nseamnă să-Mi cădeţi în dizgraţie*. *Septuaginta* foloseşte termenul **thymós** care-nseamnă şi *furie violentă*, ceea ce ar duce la un pleonasm: (veţi cunoaşte) *furia mâniei Mele*. Dar sensul primar şi esenţial al lui *thymós* este acela de *suflu*, *suflet*, *principiu de viaţă*, de unde: principiu al voinţei, al inteligenţei, al sentimentelor şi pasiunilor. Sensul teologic: suferinţa de durată îi este dată omului nu ca o răzbunare divină, ci ca un răgaz în care el poate descoperi raţiunea intimă, lăuntrică, a mâniei lui Dumnezeu asupră-i, descoperire menită să scoată suferinţa de sub incidenţa absurdului”[232].

35: **Eu, Domnul, am grăit!, da, aşa voi face cu această obşte rea care s-a răzvrătit împotrivă-Mi; în pustia aceasta se vor topi; acolo vor muri”.**

„Ale căror oase au rămas oare în pustie? Oare nu ale acelora care doreau să mănânce carne? Aceia, atâta vreme cât s-au mulţumit cu mana şi cu apa din piatră, au învins pe egipteni, au mers pe mare şi în seminţiile lor nu era bolnav. Dar când şi-au adus aminte de căldările cu cărnuri, când s-au întors, prin poftele lor, în Egipt, n-au mai văzut pământul făgăduinţei. Nu te înfricoşează pilda aceasta? Nu te cutremuri oare de grozăvia lăcomiei, care te poate lipsi de bunătăţile nădăjduite?”[233].

36: **Cât despre oamenii pe care Moise îi trimisese să iscodească ţara şi care la-ntoarcere au defăimat-o în faţa adunării spunând vorbe rele despre ţara aceea,**

37: **oamenii care-au vorbit ţara de rău au murit de grea lovire-n faţa Domnului.**

38: **Iosua, fiul lui Navi, şi Caleb, fiul lui Iefone, au fost singurii care-au rămas vii dintre bărbaţii ce merseseră să iscodească ţara.**

Moartea iscoadelor rele e pedeapsă şi, totodată, semn pentru popor că toate cuvintele Domnului se vor împlini. În plus, se arată că doar cei ce vor urma lui Iisus vor moşteni cele făgăduite. „S-a spus că, din pricina necredinţei lor, n-au să intre în odihnă înainte de a se supune

---

[230] BBVA, p. 173
[231] BBVA, p. 173
[232] BBVA, p. 173
[233] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, I, 9

urmaşului lui Moise, ca să afle prin faptă, deşi târziu, că nu se pot mântui altfel decât crezând în Iisus"[234]. „Ce înțelesuri nu cuprind toate acestea? Vrei să-L vezi conducător? Iată, îndreaptă pe cele prezente şi le orânduieşte pe cele viitoare. Vrei să-L vezi judecător sever? Iată, pedepseşte pe cei vinovați. Vrei să-L vezi drept şi milos? Iată, cruță pe cei nevinovați"[235].

39: **Cuvintele acestea le-a spus Moise înaintea tuturor fiilor lui Israel, şi a plâns poporul foarte.**

40: **Şi sculându-se ei dis-de-dimineață, s-au urcat pe vârful muntelui, zicând: „Iată-ne!, noi ne vom sui la locul de care ne-a grăit Domnul; căci am păcătuit!"**

„O seamă de traduceri, române şi străine, consideră inoportună prezența şi funcțiunea particulei *căci*, de vreme ce ea sugerează păcatul drept cauză a victoriei, şi încearcă formulări precum: *deşi am păcătuit* sau: *ne vom sui la locul acela, în legătură cu care ne-a spus Domnul că am păcătuit*. Traducerea corectă însă implică păcatul satanic care a dus şi la căderea primului om: Tocmai de aceea voi birui, pentru că am păcătuit! Consecințele se văd mai jos"[236].

41: **Moise însă le-a zis: „De ce călcați voi porunca Domnului? Asta nu vă va da izbândă.**

42: **Nu vă suiți, căci Domnul nu-i cu voi şi veți cădea în fața vrăjmaşilor voştri;**

43: **căci Amaleciții şi Canaaneenii sunt acolo, în fața voastră, şi veți cădea de sabie; de vreme ce v-ați împotrivit şi n-ați ascultat de Domnul, nici Domnul nu va fi cu voi".**

44: **Dar ei au trecut peste asta şi s-au urcat pe vârful muntelui; dar chivotul legii Domnului şi Moise nu s-au urnit din tabără.**

45: **Iar Amaleciții şi Canaaneenii care trăiau în muntele acela s-au coborât şi i-au înfrânt şi i-au măcelărit până la Horma; şi s-au întors în tabără.**

Evreii sunt izgoniți până la *Horma* (= surghiun), la granița de sud-est a Canaanului – localitatea se numea înainte Sefat. Israel încearcă să suie în munte, dar e biruit de *amaleciți* (= lenevie) şi *canaanei* (= cei de jos), lipsiți fiind de ajutorul lui Dumnezeu, din pricina desfrânării lor. „Odinioară, (Amalecitul) care locuia în munte, năpustindu-se asupra celor ce se sileau să treacă, îi rănea; acum, uitarea cea rea alungă pe cei ce încearcă să suie la rugăciunea mai înaltă a simplității, înainte de curăție"[237]. „Cei ce caută cunoştința cu osteneală şi nu reuşesc, nu izbutesc sau din pricina necredinței, sau poate pentru că plănuiesc să se ridice prosteşte cu ceartă împotriva celor ce cunosc, ca norodul de odinioară împotriva lui Moise. [...] Căci e sigur că cei ce se îmbracă în chipul virtuții, ca să se fălească, nu numai că nu vor reuşi în vicleşugul lor împotriva evlaviei, ci vor fi zdrobiți de conştiință"[238].

CAPITOLUL 15 - *Felurite jertfe. Pedeapsă pentru călcarea zilei de odihnă.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Vorbeşte fiilor lui Israel şi spune-le: - Când veți intra în țara-n care veți locui şi pe care Eu v-o dau,**

3: **şi când Îi veți aduce Domnului jertfe, ardere-de-tot, sau jertfă de făgăduință sau de bunăvoie, sau când la sărbătorile voastre Îi veți aduce Domnului mireasmă plăcută din cirezi sau din turme,**

4: **cel ce aduce darul său Domnului să aducă jertfă de pâine a zecea parte dintr-o**

[234] Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini*, 85, 2
[235] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 12
[236] BBVA, p. 174
[237] Ilie Ecdicul, *Culegere din sentințele înțelepților*, 179
[238] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele teologice*, 19

efă de făinuță de grâu frământată cu un sfert de hin de untdelemn,

„O zecime dintr-o efă era egală cu 3, 64 litri (folosită ca măsură de capacitate)”[239]. Un hin reprezenta circa 6 litri.

5: **iar vin pentru turnare, un sfert de hin veți aduce la arderea-de-tot sau la altă jertfă; aceasta e aducerea pe care o veți face pentru fiecare miel, întru miros de bună mireasmă Domnului.**

6: **Iar pentru un berbec, când îl veți aduce ca ardere-de-tot sau ca o jertfă oarecare, veți jertfi şi două zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu o treime dintr-un hin de untdelemn,**

7: **iar vin pentru turnare, o treime de hin veți aduce întru miros de bună mireasmă Domnului.**

8: **De veți aduce un taur ca ardere-de-tot sau ca jertfă de făgăduință sau ca jertfă de mântuire,**

9: **atunci pe lângă junc veți aduce ca prinos de pâine trei zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu o jumătate dintr-un hin de untdelemn.**

10: **precum şi vin pentru turnare o jumătate de hin, jertfă întru miros de bună mireasmă Domnului.**

11: **Aşa veți face pentru fiecare junc sau pentru fiecare berbec sau pentru fiecare cap de vită ales dintre oi sau dintre capre;**

12: **după numărul jertfelor aduse, aşa veți face pentru fiecare: după numărul lor.**

13: **Aşa va face tot băştinaşul când Îi va aduce Domnului astfel de jertfe întru miros de bună mireasmă.**

Animalele jertfite, cum s-a mai arătat, închipuie Jertfa lui Hristos. „Făina de grâu e chipul vieții, iar untdelemnul, al bucuriei. […] Iar vinul e semn al veseliei spirituale de sus şi prin Duhul”[240].

14: **Iar dacă printre voi se va afla un străin locuind în țara voastră, sau dacă un oarecare se va afla în neamurile voastre şi-I va aduce Domnului jertfă întru miros de bună mireasmă: cum faceți voi, aşa va face şi el. Aşa va face obştea Domnului:**

15: **o singură lege şi un singur drept va fi, atât pentru voi, cât şi pentru străinii care s-au aşezat între voi, lege veşnică-ntru neamurile voastre: cum sunteți voi, aşa va fi şi străinul înaintea Domnului.**

16: **O singură lege şi un singur drept va fi, atât pentru voi, cât şi pentru străinul care locuieşte la voi”.**

„Adăugând că străinul nu va asculta de alte legi, a arătat că cei dintre neamuri îşi vor supune grumazul aceluiaşi jug al Mântuitorului, împreună cu cei din sângele lui Israil, şi vor trece prin aceleaşi jertfe şi prin aceleaşi fapte de laudă duhovniceşti. Căci una este calea care îi duce pe toți la unirea cu Dumnezeu şi Tatăl. Iar aceasta este Hristos”[241].

17: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

18: **„Vorbeşte fiilor lui Israel şi spune-le: - Când veți intra în țara-n care Eu vă voi duce**

19: **şi veți mânca din pâinea acelei țări, prinoase din prinos Îi veți afierosi Domnului.**

„*Afierosire* este partea dintr-un întreg care capătă o destinație anume. *A afierosi* înseamnă a-i atribui acelei părți o destinație sacră, a o închina lui Dumnezeu. În cazul de față, pâine din pâinea Canaanului (în versetul precedent s-a precizat: *țara în care Eu vă voi duce*, spre a i se aminti omului că totul I se datorează lui Dumnezeu)”[242].

[239] BBVA, p. 174
[240] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVI
[241] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVI
[242] BBVA, p. 175

20: **Drept pârgă din rodul grâului vostru veți aduce o turtă; o veți aduce aşa cum aduceți prinosul din arie**

„Conform tradiției, israeliții trebuiau să ofere *pârga* din tot ce li se dăruise, din toate animalele şi fructele, chiar şi din prada de război, ceea ce era mai de preț. I se jertfea [lui Iahve] primul snop, la începutul recoltei”[243].

21: **ca pârgă din rodul grâului vostru; aşa I-o veți aduce Domnului, din neam în neam.**

„Snopul [turta] e pârga grâului şi simbolul noii rodiri. Iar pâinea, al grâului adunat şi aşezat în jitniță. A poruncit să se predea acestea lui Dumnezeu de către cei ce locuiesc în pământul făgăduinței. Căci prin amândouă se înțelege Hristos. Fiindcă El este *pâinea cea din cer* (Ioan 6, 33) şi de viață făcătoare şi pârga frământăturii celor zidiți din nou în El spre înnoirea vieții. Pentru că pârga frământăturii mai vechi a fost Adam. Dar fiindcă nesocotind porunca dată s-a rostogolit în neascultare, îndată şi-a atras blestemul şi neamul omenesc a fost osândit în el la moarte şi stricăciune. Însă Hristos, pârga celei de a doua frământături, a scăpat de blestem [...] şi desființează stăpânirea stricăciunii [...]. Căci a înviat călcând moartea. Pentru că predându-Se şi dăruindu-Se ca o pârgă strălucită a umanității şi înnoindu-Se spre nestricăciune, S-a suit la Tatăl. Astfel Emanuel ne face să cunoaştem că, prin reîntoarcerea la ceruri, a introdus pâinea în sfântul cort şi a predat-o lui Dumnezeu în Sfânta Sfintelor”[244].

22: **Dacă însă veți greşi şi nu veți împlini toate poruncile acestea pe care Domnul le-a rostit către Moise**

23: **aşa cum vi le-a poruncit Domnul prin Moise din ziua când a-nceput Domnul a vă porunci, vouă, şi mai departe-n neamurile voastre -**

24: **astfel va fi: dacă greşeala e fără de voie şi fără ştiința obştii, atunci toată obştea să aducă din cireadă un junc fără meteahnă, ardere-de-tot, întru miros bineplăcut Domnului, cu dar de pâine, cu turnarea lui după rânduială; iar din turma de capre, un țap ca jertfă pentru păcat.**

25: **Preotul se va ruga pentru toată obştea fiilor lui Israel; şi li se va ierta, fiindcă fără de voie au greşit şi şi-au adus prinosul ca jertfă Domnului pentru păcatul pe care fără de voie l-au făcut înaintea Domnului.**

26: **Atunci iertată va fi întreaga obşte a fiilor lui Israel, precum şi străinul care trăieşte între voi, pentru că-ntreg poporul a greşit din neştiință.**

27: **Dacă cel ce a greşit din neştiință este un singur suflet, va aduce o capră de un an ca jertfă pentru păcat.**

28: **Şi se va ruga preotul pentru cel ce din neştiință a greşit înaintea Domnului; şi-n urma rugăciunii i se va ierta.**

29: **Fie că e vorba de băştinaşul din Israel, fie că e vorba de străinul care locuieşte la voi, o singură lege va fi pentru cel ce păcătuieşte din neştiință.**

Sunt hotărâte jertfele pentru păcatele fără de voie, individuale sau colective; e clar afirmat rolul de mijlocitor al preotului.

30: **Dar cel ce va păcătui din trufie, ori că-i dintre băştinaşi, ori că-i dintre străini, acela Îl defaimă pe Domnul; sufletul acela va fi stârpit din poporul său.**

31: **De vreme ce a nesocotit cuvântul Domnului şi I-a călcat poruncile, omul acela va fi nimicit: păcatul său este-ntru el”.**

E vorba despre păcatele săvârşite cu voia, izvorâte din mândrie. *Cel ce va păcătui din trufie*, „textual: *cu mână trufaşă*; ebraică: *cu mână înaltă*. A păcătui cu brațul ridicat însemna o înfruntare conştientă a lui Dumnezeu”[245]. „În tradiția rabinică este citat acest pasaj pentru

[243] NUM, p. 208

[244] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

[245] BBVA, p. 175

susținerea doctrinei judecății postume (Targ. Io.) și a învierii (*Sifre Num.* 112). ♦ Vasile cel Mare (*De judicio Dei* 6) citează vv. 30 şi 31 pentru a demonstra că Scriptura nu face deosebire între păcate voluntare condamnabile şi necondamnabile. Toate păcatele voluntare sunt pedepsite"[246].

„Mândria este un viciu al sufletului; şi Dumnezeu ne porunceşte să ne pocăim atât de acest păcat, cât şi de celelalte păcate; ne porunceşte să facem armonie în viața noastră lipsită de armonie, spre a ne schimba în mai bine prin aceste trei mădulare: prin gură, inimă şi mâini. Să fie simboluri mădularele acestea: mâinile simbol al faptei, inima simbol al voinței, iar gura simbol al cuvântului"[247].

32: **La vremea când fiii lui Israel erau în pustie, au găsit un om adunând lemne în ziua odihnei.**

33: **Iar cei ce l-au găsit adunând lemne în ziua odihnei l-au adus în fața lui Moise şi Aaron şi a-ntregii adunări a fiilor lui Israel.**

34: **Şi l-au pus sub pază, pentru că încă nu era hotărât ce anume să-i facă.**

35: **Atunci a grăit Domnul către Moise, zicând: „Acest om trebuie dat morții; întreaga obşte să-l ucidă cu pietre afară din tabără!"**

„Sabatul este un semn al Alianței, sanctificat de Creator şi deosebit de cinstit de către fiii lui Israel"[248]. „Sabatul este menționat în Ieşirea şi în Levitic, dar acolo nu se specifică pedepsele pentru încălcarea zilei de odihnă"[249].

36: **Şi-ntreaga obşte l-a scos în afara taberei; acolo, afară din tabără, întreaga obşte l-a ucis cu pietre, aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„În cazul lapidării, condamnatul la acest mod de pedeapsă cu moartea era dus în afara cetății […]. Primii care aruncau cu pietre asupra celui vinovat erau martorii, apoi poporul continua până ce condamnatul era îngropat complet într-o movilă de pietre. Astfel se exprima, până la capăt, caracterul colectiv al dreptății imanente"[250].

„Un om din mulțimea israelită, fiindcă adunase lemne în ziua sabatului, a fost ucis, şi aceasta din porunca şi judecata lui Dumnezeu, Cel mai blând şi mai milos Judecător, Care ar fi dorit, fără îndoială, mai degrabă să-l cruțe decât să-l ucidă, dacă judecata milei n-ar fi fost biruită de judecata asprimii. Căci a pierit un singur nebăgător de seamă, ca să nu piară mulți după aceea din cauza nebăgării de seamă"[251]. „Deşi fapta lui părea în sine nevinovată, totuşi devenea criminală din cauza zilei în care era săvârşită"[252]. Mântuitorul, însă, a zis: *Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă* (Marcu 2, 27). „Dar atunci pentru ce a fost pedepsit cel ce a adunat lemne sâmbăta? Pentru că dacă ar fi fost disprețuite legile chiar de la început, cu greu ar mai fi fost păzite mai târziu. Că multe şi mari foloase a adus sâmbăta la început; de pildă, i-a făcut pe iudei să fie blânzi şi iubitori de oameni față de cei ai lor; i-a învățat că Dumnezeu este Creatorul şi purtătorul de grijă […]; i-a învățat să se depărteze încetul cu încetul de păcat şi i-a făcut să fie cu luare aminte la cele duhovniceşti"[253]. „Numărul şapte este în cinste la Iudei, deoarece Dumnezeu a poruncit să nu fie cinstit la întâmplare, ci cu pedepse foarte grele, în caz de călcare a poruncii. Dumnezeu n-a poruncit aceasta fără motiv, ci pentru anumite motive mistice, pe care le înțeleg bine bărbații duhovniceşti şi cei înzestrați cu harul profeției"[254]. „Sâmbăta (Sabatul) este oprirea deplină a lucrării patimilor şi încetarea totală a mişcării minții spre cele create, precum şi desăvârşita trecere la Dumnezeu. Cel ajuns apoi la

[246] SEP 1, p. 472
[247] Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 97, 3 – 98, 1
[248] NUM, p. 208
[249] SEP 1, p. 472
[250] AB, p. 181
[251] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 10
[252] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 11
[253] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XXXIX, 3
[254] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 23

Dumnezeu, atât cât e cu putinţă omului, prin virtute şi cunoştinţă, nu trebuie să mai cugete, ca la niscai lemne, la vreo materie oarecare ce aprinde patimile, nici să mai adune raţiunile firii, ca să nu dogmatizăm ca Elinii un Dumnezeu ce se îndulceşte cu patimile sau se măsoară cu hotarele (definiţiile) firii. Căci atunci pe Dumnezeu nu-L strigă decât tăcerea desăvârşită şi nu-L reprezintă decât neştiinţa totală prin depăşire"[255].

37: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

38: **„Vorbeşte fiilor lui Israel şi spune-le să-şi facă ciucuri la poalele hainelor lor din neam în neam, iar pe deasupra ciucurilor de la poalele hainelor să pună un şiret de mătase violetă.**

„*Ciucuri la poalele hainelor*: este vorba mai degrabă de cordoane împletite, având noduri şi terminate cu un ciucure, de la colţurile veşmintelor de rugăciune. Cf. Deuteronom 22, 12"[256].

39: **Şi va fi că-n ciucurii aceştia vă veţi uita spre a vă aduce aminte de toate poruncile Domnului ca să le pliniţi şi spre a nu mai rătăci după cugetele voastre şi după ochii voştri, întru care voi să desfrânaţi urmându-i.**

40: **Astfel vă veţi aduce aminte de toate poruncile Mele şi le veţi plini, şi veţi fi voi sfinţi în faţa Dumnezeului vostru.**

41: **Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru, Cel ce v-am scos din ţara Egiptului ca să fiu Dumnezeul vostru, Eu, Domnul, Dumnezeul vostru".**

„Ca să le aducă aminte de poruncile Lui, Dumnezeu a făcut cu ei ceea ce fac adeseori mulţi oameni care îşi leagă degetul cu un petic sau cu un fir de lână ca să nu uite ceva. Tot aşa şi Dumnezeu a poruncit iudeilor, ca unor copii, să-şi coasă de haine, la marginea de la picioare, o fâşie de pânză de culoare violetă, pentru ca uitându-se la ea să-şi aducă aminte de poruncile Lui"[257]. „Prin legarea unor panglici vinete de ciucuri şi de mână se arată, ca printr-o ghicitură, că trebuie să cugetăm şi să împlinim cele din cer şi să ne aducem aminte de legile dumnezeieşti. Căci prin piatra vânătă de India, sau de hiacint, se închipuie corpul eteric, care e un amestec de lumină şi de întuneric şi are în adâncul său o umezeală, ce-i dă o înfăţişare tremurătoare şi fluidă. Deci legea a poruncit cu bun rost să se atârne de veşminte şi de mână o panglică vânătă de hiacint, arătând prin aceasta că cuvântul din cer este un veşmânt al minţii şi o îmbrăcăminte a cugetării, iar legea un sfătuitor spre faptele drepte. Pentru că mâna e simbolul faptei, iar cele împlinite de noi după lege sunt fără prihană şi nu au în ele stângăcia răutăţii"[258]. Franjurii sau ciucurii erau prinşi de veşminte, nu de mână; oricum, înţelesul lor rămâne acelaşi.

CAPITOLUL 16 - *Răzvrătirea lui Core, Datan şi Abiron.*

1: **Atunci Core, fiul lui Iţhar, fiul lui Cahat, fiul lui Levi, împreună cu Datan şi cu Abiron, fiii lui Eliab, şi împreună cu On, fiul lui Felet, din seminţia lui Ruben, s-au vorbit între ei**

Capii răzvrătirii au fost *Core* (= pleşuv), fiul lui *Iţhar* (= strălucire), *Datan* (= puternic) şi *Abiron* (= tatăl măreţiei), fiii lui *Eliab* (= Dumnezeu este Tată), şi *On* (= forţă), fiul lui *Felet* (= grabă). Core era levit din familia cahatiţilor, iar ceilalţi erau rubeniţi.

2: **şi s-au ridicat împotriva lui Moise împreună cu două sute cincizeci de bărbaţi dintre fiii lui Israel, capi ai adunării, aleşi ai sfatului, oameni de seamă.**

Capi ai adunării, literal: *aleşi ai sfatului*: „Nu se mai vorbeşte de acest consiliu în altă

[255] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 65
[256] SEP 1, p. 472
[257] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXXII, 2
[258] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, VII

parte în Septuaginta, dar se poate presupune că este vorba de un organ intermediar între Moise şi comunitate, care nu trebuie confundat cu cei şaptezeci din cap. 11”[259].

3: **Adunându-se aceştia, împotriva lui Moise şi Aaron, le-au zis: „Destul cu voi! De vreme ce-ntreaga obşte, de vreme ce toţi sunt sfinţi şi Domnul este-ntru ei, de ce vă urcaţi voi deasupra adunării Domnului?”**

„Motivaţia religioasă a acestei răzvrătiri este o proastă înţelegere asupra preoţiei universale, ca reprezentând prin sine calitatea de preot a fiecărui om […]. Episodul ne permite să percepem şi o răscoală (politică) împotriva lui Moise, dar ea e în principal îndreptată împotriva lui Aaron, cel ce deţinea calitatea de mare preot, în timp ce leviţii erau doar slujitori de rând”[260].

Însă între răzvrătiţi nu erau doar leviţi. În cuvintele lor recunoaştem teza referitoare la preoţie susţinută azi de grupările desprinse din Protestantism. „Auzi cum dispreţuiesc măsura pusă lor şi spun că cinstea arhiereului e comună nu numai unui neam (leviţilor), ci şi tuturor celorlalţi şi că nimic nu e mai mult în ei, sau mai de cinste, chiar dacă li s-a spus că aceia sunt superiori, ca unii ce au luat această treaptă prin hotărârea lui Dumnezeu. Iar aceasta înseamnă în chip vădit a blama hotărârea de sus şi a nu pune nici un preţ pe ceea ce vrea legiuitorul”[261].

4: **Auzind acestea, Moise a căzut cu faţa la pământ**

5: **şi a grăit către Core şi către toată ceata lui, zicând: „Dumnezeu este Cel ce-a socotit şi Cel ce-a cunoscut pe cei ce sunt ai Lui şi pe cei ce sunt sfinţi, El este Cel ce şi I-a apropiat; iar pe cei ce nu i-a ales să fie ai Săi, pe aceia nu şi I-a apropiat.**

6: **Iată ce să faceţi: Core şi toată ceata lui, luaţi-vă cădelniţe,**

7: **iar mâine să puneţi în foc şi să vărsaţi în ele tămâie-n faţa Domnului: omul pe care-l va alege Domnul, acela va fi sfânt. Acum ajunge, fii ai lui Levi!”**

8: **Şi a zis Moise către Core: „Ascultaţi voi la mine, fii ai lui Levi:**

9: **Este oare prea puţin pentru voi că Dumnezeul lui Israel v-a osebit din obştea lui Israel şi v-a apropiat de Sine pentru ca voi să faceţi slujbele în cortul Domnului şi pentru ca voi să staţi înaintea adunării Domnului spre a-I sluji?**

10: **El te-a apropiat pe tine, şi-mpreună cu tine pe toţi fraţii tăi, fiii lui Levi, iar voi încă mai vreţi şi preoţie?**

11: **Ei bine, împotriva lui Dumnezeu v-aţi adunat, tu şi toată ceata ta! Şi ce este Aaron să cârtiţi împotrivă-i?**

Răzvrătirea era împotriva lui Dumnezeu, de vreme ce viza pe cel rânduit în arhierie de Însuşi Dumnezeu.

12: **Atunci a trimis Moise să-i cheme pe Datan şi pe Abiron, fiii lui Eliab. Ei însă au zis: „Nu ne vom duce!**

13: **Oare puţin lucru e că ne-ai ridicat din ţara-n care curge lapte li miere ca să ne omori în pustie? mai vrei să fii şi stăpân peste noi?**

14: **Dusu-ne-ai tu oare-n ţara unde curge lapte şi miere şi datu-ne-ai tu oare moştenire de holde şi vii? Vrei s-arunci cu praf în ochii acestor oameni? Nu mergem!**

15: **Şi s-a mâniat Moise foarte şi a zis către Domnul: „Nu căuta spre jertfa lor! Eu n-am poftit nimic din ceea ce-i al lor şi pe nimeni din ei n-am asuprit”.**

De aici se pare că revoltei împotriva lui Aaron din partea unor leviţi i s-a adăugat şi o revoltă politică împotriva lui Moise, din partea unor rubeniţi, cele două mişcări făcând front comun. Ambele mişcări aduc atingere autorităţii divine. Moise e acuzat că nu a dus poporul în Canaan, iar Egiptul robiei e prezentat ca vrednic de dorit. Văzând răutatea ajunsă la maxim, Moise, cu toată blândeţea sa, Îi cere lui Dumnezeu pedepsirea vinovaţilor. „Irineu vede în

[259] SEP 1, p. 473
[260] BBVA, p. 175
[261] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X

Moise, care pronunță acest verset, modelul bunului *presbiter* (*Adv. haer.* IV, 26, 4). După Theodoret, Moise Îl roagă pe Dumnezeu să nu accepte ceea ce I se oferă în mod nelegitim de către rebeli (*Qu. Num.* 33)”[262].

16: **Apoi a zis Moise către Core: „Sfințește-ți ceata, iar mâine să fiți gata-n fața Domnului: tu ca ai tăi, şi Aaron.**

17: **Luați-vă fiecare cădelnițe, puneți în ele tămâie şi aduceți-vă fiecare cădelnița-n fața Domnului, două sute cincizeci de cădelnițe. Tu şi Aaron, fiecare cu cădelnița sa”.**

18: **Şi şi-a luat fiecare cădelnița, au pus în ele foc şi peste el tămâie. Moise şi Aaron au stătut la intrarea cortului mărturiei,**

19: **dar Core şi-a strâns adunarea lui, toată-mpotriva lor la uşa cortului mărturiei. Iar slava Domnului s-a arătat la toată adunarea.**

Adunarea lui: „Versiunea masoretică sugerează că răzvrătitul Core ar fi mobilizat întreaga adunare a lui Israel împotriva celor doi, ceea ce e puțin probabil. În cel mai bun caz, Core şi-a mai adăugat o seamă de partizani, pe lângă cei două sute cincizeci”[263].

20: **Şi a grăit Domnul către Moise şi Aaron, zicând:**

21: **„Osebiți-vă din mijlocul acestei adunări: îi voi topi într-o singură clipă”.**

22: **Iar ei au căzut cu fețele la pământ şi au zis: „Dumnezeule, Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, pentru păcatul unui singur om va fi oare peste-ntreaga obşte mânia Domnului?”**

Dumnezeule, Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul…: „formula din Septuaginta s-a păstrat în mai multe rugăciuni din ritualul ortodox”[264].

„Când unii lipsiți de ruşine se luptau împotriva lui (Moise) şi a lui Aaron pentru preoție şi pentru posturi în conducerea poporului, (Moise) se ridica deasupra a toată iubirea de slavă şi de stăpânire şi preda ocrotirea poporului celui ales de Dumnezeu. Iar când s-au conjurat împotriva lui şi, osândindu-l pentru hotărârile dinainte, îl amenințau şi aproape se revoltau, blândul Moise striga pe Cel Bun spre mântuire şi îşi manifesta îndrăzneala, dar cu multă blândețe, ca să nu fie cauzatorul nici unor rele celor conduşi. Căci ştia că cel ce vorbeşte cu Dumnezeu cel Bun trebuie să se întipărească de o cât mai mare asemănare cu El, pe cât e cu putință, şi să devină conştient de lucrările lui binefăcătoare”[265].

23: **Domnul însă i-a zis lui Moise:**

24: **„Vorbeşte către obşte şi spune-i: - Depărtați-vă de-mprejurimile locuinței lui Core, Datan şi Abiron!”**

25: **Şi s-a sculat Moise şi s-a dus la Datan şi Abiron; şi-mpreună cu el s-au dus toți bătrânii lui Israel.**

26: **Şi i-a grăit adunării, zicând: „Depărtați-vă de corturile acestor oameni netrebnici; de nimic din ce este al lor să nu vă atingeți, ca să nu pieriți împreună cu ei în întregul lor păcat!”**

27: **Iar ei s-au depărtat din preajma cortului lui Core, Datan şi Abiron; iar Datan şi Abiron ieşiseră şi stăteau la uşile corturilor lor, cu femeile, cu copiii şi cu bunurile lor.**

28: **Zis-a Moise: „Cum că Domnul m-a trimis pe mine să fac toate lucrurile acestea şi cum că nu de la mine le fac, aşa veți cunoaşte:**

29: **dacă aceştia vor muri aşa cum mor toți oamenii, şi dacă certarea lor va fi precum certarea tuturor oamenilor, atunci nu Domnul m-a trimis;**

30: **dar dacă Domnul va lucra în chip neobişnuit, şi dacă pământu-şi va deschide gura şi-i va înghiți, pe ei şi casele lor şi corturile lor şi tot ce e al lor, şi dacă ei de vii se vor pogorî la iad, atunci veți cunoaşte că oamenii aceştia L-au mâniat pe Domnul”.**

[262] SEP 1, p. 474

[263] BBVA, p. 176

[264] NUM, p. 208

[265] Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 1

Iadul e, desigur, *Şeolul*, GN: *Totenwelt*; TOB: *séjour de la mort*.

31: **De cum a isprăvit el de spus toate lucrurile acestea, pământul li s-a crăpat acelora sub picioare**

32: **şi s-a deschis pământul şi i-a înghiţit, pe ei şi casele lor, pe toţi oamenii de partea lui Core cu toate bunurile lor.**

33: **De vii s-au pogorât la iad, ei cu toate ale lor, şi i-a acoperit pământul şi au pierit din mijlocul adunării.**

„După Philon, *Fuga* 143-148, necredincioşii pot fi definiţi ca oameni care caută fără să găsească niciodată nimic: Laban, sodomiţii, Faraon şi acoliţii lui Core"[266]. „Pentru Irineu (*Adv. haer*. IV, 26, 2), oamenii lui Core, Datan şi Abiron înghiţiţi de flăcări îi prefigurează pe eretici, care vor avea parte de focul iadului"[267].

34: **La strigătele lor au fugit toţi Israeliţii ce se aflau în preajma lor, zicând: „Să nu ne înghită şi pe noi pământul!"**

„Pământul mugind se despică în mijlocul mulţimii, se deschide o prăpastie în adânc, cei vinovaţi sunt înghiţiţi şi astfel sunt dezlegaţi de toate stihiile acestei lumi, pentru ca să nu se atingă nici de aer prin respiraţie, nici de cer prin văz, nici de mare prin pipăit, nici de pământ prin mormânt"[268]. „Prin acest fel de pedeapsă ei n-au devenit mai buni – cum ar fi cu putinţă pentru cei coborâţi în iad? – ci prin pilda lor au înţelepţit pe cei rămaşi în viaţă"[269]. „Invidia a coborât în iad de vii pe Datan şi Aviron, pentru că se răsculaseră împotriva robului lui Dumnezeu Moisi"[270]. „Prin această istorie socotesc că Scriptura ne învaţă că pogorârea sub pământ este sfârşitul înălţării prin mândrie. Şi poate că pornind cineva de la acestea nu a greşit arătând fiinţa mândriei ca un urcuş în jos. Iar dacă cugetarea aceasta este potrivnică părerii celor mulţi, să nu te miri. Căci multora li se pare că numele de mândrie arată pe cel ce se află deasupra celorlalţi. Dar adevărul celor istorisite întăreşte cugetarea noastră despre mândrie. Căci dacă cei ce s-au ridicat pe ei înşişi peste ceilalţi s-au scufundat undeva jos, pământul crăpându-se într-o clipă, nu vei dispreţui spusa care înfăţişează mândria ca prăbuşirea cea mai adâncă. Pe cei ce privesc la acestea Moise îi învaţă să fie smeriţi şi să nu se mândrească cu izbânzile lor, ci totdeauna să judece cum se cuvine cele de faţă. Căci dacă ai biruit plăcerile, nu înseamnă că nu eşti chinuit de alt chip al patimii. Fiindcă orice patimă, cât este patimă, este cădere. Iar schimbarea patimii nu aduce nici o deosebire în căderi. Cel ce a alunecat pe lunecuşul plăcerii a căzut, şi cel ce a călcat strâmb din mândrie s-a răsturnat. Şi nici un fel de cădere nu este de dorit celui ce are minte. Şi trebuie să fugim de orice cădere, cât este cădere"[271]. „Prin (acestea) s-a închipuit nebunia viitoare a Iudeilor împotriva lui Hristos. Căci El este Arhiereul nostru, rânduit (în) această slujbă de hotărârea Tatălui. Şi precum aceia au suferit pedeapsa îndrăznelii lor prea urâte, aşa vor suferi şi Iudeii de după aceia, făcându-se vinovaţi de aceleaşi crime"[272]. Totuşi, răzvrătirea a fost împotriva a doi oameni aleşi, şi doar indirect împotriva lui Dumnezeu; pedeapsa însă e mai aspră decât atunci când Iudeii s-au îndreptat împotriva lui Hristos Dumnezeu. „Nu te minuna de ce-ţi voi spune. Căci îl am pe Moise ca martor. E mai puţin vătămător să păcătuim lui Dumnezeu, decât părintelui nostru. Căci când Dumnezeu se mânie, povăţuitorul nostru poate să-L împace pe El cu noi. Dar turburându-se acesta, nu vom mai avea pe cineva să ne facă pe Dumnezeu milostiv. Dar eu socotesc că amândouă se întâlnesc"[273]. Păcătuind împotriva semenilor putem primejdui chiar mântuirea lor, pe când Dumnezeu nu are de suferit de pe urma păcatelor noastre. De aceea ni se cere atenţie mai cu seamă faţă de semeni,

---

266 SEP 1, p. 473
267 SEP 1, p. 475
268 Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 55
269 Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, IX, 5
270 Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, IV, 12
271 Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*
272 Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IX
273 Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, IV, 126

slăvind astfel şi pe Dumnezeu.

35: **Foc a ieşit apoi de la Domnul şi i-a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbaţi care aduseseră tămâie.**

„Astfel, Core, Datan şi Abiron, care au încercat să răpească lui Moise şi preotului Aaron dreptul de a sacrifica, îndată au fost pedepsiţi pentru încercările lor: legăturile pământului s-au rupt, o adâncă prăpastie s-a deschis sub picioarele lor şi i-a înghiţit de vii. Dar nu numai pe ei, care fuseseră făptaşii nedreptăţii, i-a lovit mânia lui Dumnezeu, ci şi pe ceilalţi 250 de complici şi participanţi la aceeaşi nebunie, uniţi cu aceeaşi îndrăzneală, un foc trimis de Domnul ca grabnică pedeapsă i-a mistuit, arătând şi învăţând că toţi cei ce s-au împotrivit lui Dumnezeu au fost nişte nemernici, care au încercat cu voinţă omenească să dărâme rânduirea lui Dumnezeu”[274]. Ne amintim că răzvrătiţii invocau preoţia generală în favoarea lor, în genul ereticilor actuali. Dar ei n-au tras ultimele consecinţe din teoria lor, nedorind să desfiinţeze preoţia sacramentală, ci doar să uzurpe poziţia celor chemaţi la slujire. Astfel că ereticii de azi săvârşesc un păcat mai grav decât al acelora. „Era voia lui Dumnezeu şi era lucru bun să se aducă laudă lui Dumnezeu, dar nu era plăcut lui Dumnezeu să facă aceasta urmaşii lui Datan şi Aviron”[275]. Iar „cei care dispreţuiesc pe preoţi sunt cu mult mai nelegiuiţi decât Datan şi cei dimpreună cu el şi vrednici de mai mare pedeapsă. Aceia, deşi pretindeau o slujbă ce nu li se cuvenea, totuşi aveau o părere foarte bună despre preoţie şi au arătat asta prin râvna ce-o aveau ca să ajungă preoţi. Aceştia, însă, care privesc cu dispreţ preoţia, acum când a fost cu mult mai împodobită, când a fost ridicată la o atât de mare înălţime, săvârşesc un păcat cu mult mai mare decât aceia, pentru că pornesc de la un gând cu totul contrar gândului ce însufleţea atunci pe Datan şi pe cei împreună cu el. Că nici nu este egal dispreţul de a dori o slujbă care nu ţi se cuvine, cu dispreţul de a nesocoti o slujbă cu atât de mari bunătăţi; deosebirea dintre un dispreţ şi altul este tot atât de mare pe cât de mare este şi deosebirea între admiraţie şi dispreţ”[276].

36: **Şi a grăit Domnul către Moise şi către Eleazar, fiul preotului Aaron:**

„În Versiunea Ebraică, versetele 36-50 ale acestui capitol fac parte din capitolul 17.Este ordinea pe care o adoptă şi Septuaginta ediţia Rahlfs. Versiunea de faţă însă păstrează nu numai ordinea românească din ediţiile 1688 (Şerban), 1795 (Bob), 1858 (Şaguna), 1914 (Sf. Sinod) şi 1936 (Miron), dar şi pe aceea din versiunile engleze KJV şi RSV în ediţia Nashville 1953”[277].

37: **„Luaţi cădelniţele cele de aramă din mijlocul celor arşi; iar focul acela străin să-l risipiţi mai încolo, căci s-au sfinţit cădelniţele păcătoşilor acestora-ntru sufletele lor.**

„Pentru Origen (*Hom. Num.* 9) Core şi susţinătorii săi îi prefigurează pe eretici, ca şi la Irineu; cădelniţele de aramă simbolizează Scripturile; *focul străin* reprezintă falsele interpretări ale ereticilor. Eleazar şi preoţii prefigurează Biserica adevărată, care smulge tot ce se îndepărtează de adevăr”[278].

38: **Din ele să faceţi foi bătute-n ciocan pentru acoperit jertfelnicul, fiindcă ele au fost aduse înaintea Domnului şi s-au sfinţit şi semn au devenit pentru fiii lui Israel”.**

39: **A luat deci Eleazar, fiul preotului Aaron, cădelniţele cele de aramă pe care le aduseseră cei ce-aveau să fie arşi**

40: **şi le-a pus în foi ca acoperământ jertfelnicului, ca să-şi aducă aminte fiii lui Israel că nimeni din alt neam, care nu e din seminţia lui Aaron, să nu se apropie spre a aduce tămâiere-n faţa Domnului şi să nu fie precum Core şi ceata lui, aşa cum Domnul grăise prin Moise.**

Despre acest amănunt nu se mai face referire nicăieri în Scriptură.

41: **A doua zi însă toată obştea fiilor lui Israel a cârtit împotriva lui Moise şi a lui Aaron, zicând: „Voi sunteţi cei ce aţi omorât poporul Domnului!”**

---

274 Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, XVIII
275 Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mici*, 276
276 Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoţie*, III, 6
277 BBVA, p. 177
278 SEP 1, pp. 475-476

42: **Şi a fost că-n timp ce obştea se îndrepta împotriva lui Moise şi Aaron, aceştia s-au întors către cortul mărturiei, şi iată că norul l-a acoperit şi slava Domnului s-a arătat.**

43: **Moise şi Aaron au venit în fața cortului mărturiei,**

44: **iar Domnul a grăit cu Moise şi Aaron, zicând:**

45: **„Osebiți-vă din sânul acestei adunări, că-ntr-o clipă o voi pierde!" Iar ei au căzut cu fața la pământ.**

46: **Şi a zis Moise către Aaron: „Ia-ți cădelnița, pune în ea foc de pe jertfelnic, aruncă peste el tămâie şi du-te degrab în tabără şi roagă-te pentru ei; că mânie a ieşit de la fața Domnului şi-a-nceput să prăpădească poporul".**

47: **Atunci Aaron a luat aşa cum îi zisese Moise şi a alergat la obşte; şi iată că-ncepuse prăpădul în popor**

48: **şi a stat el aşa în mijlocul morților şi-al viilor, şi prăpădul a-ncetat.**

„Oare îți mai este neclară mijlocirea Fiului şi după aceasta? [...] Nu socoteşti că Aaron a fost rânduit de la început ca un chip şi ca o figură a preoției Mântuitorului nostru? [...] Deci după ce am primit ca Arhiereu şi Apostol al mărturiei noastre pe Iisus Hristos, să răspândim peste umbrele lipsite încă de frumusețe multele culori ale adevărului. Să spunem, deci, că opunând în mod hotărât voia noastră dogmelor dumnezeieşti şi rânduielilor stăpânului, toți câți locuim pe acest pământ larg şi nemăsurat am jignit fără măsură pe Creator, deşi dorea să ne bucurăm de cinstea şi slava care era potrivit să le aibă oamenii. De aici ne-a venit stricăciunea care ne consumă şi ne distruge prin moarte. [...] Şi ar fi nimicit pământul, desfăşurându-şi lărgimea cu neputință de străbătut, dacă, prin bunăvoința lui Dumnezeu şi Tatăl, n-ar fi pogorât şi venit la noi, ca dintr-un cort de sus şi din ceruri, Cuvântul Unul Născut al lui Dumnezeu [...] ca să Se facă Arhiereu şi asemenea unei tămâi să Se ofere lui Dumnezeu pentru noi şi să oprească pieirea. [...] Deci oare nu şi prin aceasta se vede că S-a făcut Iisus Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni? Căci începând lupta şi surpându-se vechiul perete despărțitor, s-au apropiat întreolaltă cele odinioară despărțite, adică Dumnezeu şi omenirea, slujind ca Mijlocitor Hristos şi legând prin Sine pe cele de jos cu cele de sus"[279].

49: **Iar morții, cei ce au murit atunci în prăpădul acela, au fost paisprezece mii şapte sute de oameni, în afară de cei ce muriseră din pricina lui Core.**

50: **Aaron s-a întors apoi lângă Moise, la intrarea cortului mărturiei: prăpădul încetase.**

„Dar dacă atunci toată mulțimea poporului a păcătuit, de ce n-au fost toți pedepsiți? Mai ales că din acea răscoală a lui Core [...] nici unul n-a scăpat. De ce acolo Dumnezeu a voit să ucidă toată mulțimea de păcătoşi, iar dincoace numai o parte? Desigur, fiindcă Domnul este plin de dreptate şi de milosârdie şi-şi arată dragostea Sa prin îngăduință, iar severitatea prin învățătură. De aceea a aplicat acolo învățătura, pentru ca pedeapsa tuturor celor vinovați să fie spre îndreptare tuturor. Aici însă a întrebuințat milosârdia, ca să nu piară tot poporul"[280]. În plus, pentru popor au mijlocit Moise şi Aaron, în vreme ce pentru Core, Datan şi Abiron împreună cu ai lor au cerut pedepsirea.

CAPITOLUL 17 - *Adeverirea preoției lui Aaron: toiagul odrăslit.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Vorbeşte-le fiilor lui Israel şi ia de la ei câte un toiag, un toiag de la fiecare casă părintească, de la toți mai-marii lor după casele lor părinteşti, întru totul douăsprezece toiege, şi numele fiecăruia scrie-l pe toiagul său.**

„Prin *casă părintească* se înțelege aici *seminție*, *trib*; e vorba de cele douăsprezece

[279] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, I

[280] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, I, 12

semințiii ale lui Israel”[281].

3: **Cât despre numele lui Aaron, să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag va fi pentru fiecare cap de casă părintească.**

4: **Şi le vei pune în cortul mărturiei, în fața chivotului mărturiei, acolo unde Mă arăt Eu ție.**

5: **Şi omul al cărui toiag va odrăsli, el e cel pe care l-am ales; şi aşa voi risipi de la Mine cârtirea fiilor lui Israel cu care cârtesc împotriva voastră”.**

6: **Iar Moise le-a grăit fiilor lui Israel; şi toate căpeteniile lor i-au dat toiegele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiege, după cele douăsprezece seminții ale lor; iar toiagul lui Aaron era printre toiegele lor.**

„*Toiagul lui Aaron*: pentru creştini este simbolul trupului mort care se întoarce la viață, sau al creştinului care moare şi renaşte în Hristos, sau al lui Hristos Însuşi (Origen, *Hom. Num.* 9; Iustin, *Dialogul cu Trifon* 86, 4)”[282].

7: **Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în cortul mărturiei.**

„După Evrei 9, 4, toiagul lui Aaron este pus în chivotul legământului împreună cu tablele legii şi cu vasul de mană”[283]. Noi socotim, dată fiind mărimea unui toiag, că acesta a fost depus *în fața* chivotului. Expresia greacă s-ar traduce: *în fața mărturiilor*.

8: **Şi a fost că a doua zi au intrat Moise şi Aaron în cortul mărturiei; şi iată că pentru casa lui Levi toiagul lui Aaron odrăslise şi-nmugurise şi-nflorise şi făcuse migdale.**

Migdale: Biblia 1688 traduce grecescul **καρύα** prin *nucă*. „**κάρυον** înseamnă orice fel de fruct dur (nucă, alună, migdală etc.)”[284].

9: **Atunci Moise a scos toate toiegele de dinaintea Domnului înaintea tuturor fiilor lui Israel; şi au văzut, şi fiecare şi-a luat toiagul său.**

10: **Şi a zis Domnul către Moise: „Pune toiagul lui Aaron în fața [chivotului] mărturiei, să fie păstrat ca semn pentru fiii neascultării: vor înceta să mai cârtească-mpotrivă-Mi şi nu vor muri”.**

11: **Iar Moise şi Aaron au făcut aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise; întocmai au făcut.**

Dumnezeu poartă de grijă acelora din care avea să Se nască Hristos; deşi El S-a născut din tribul Iuda, în genealogia Sa intră şi unii leviți (ca Aminadab şi Naason). „Fiindcă oricât de mari şi de mulți au fost (oamenii virtuoşi din vechime), nici unul n-a viețuit cu desăvârşire fără de păcat, ca să poată birui înfrângerea aceea a protopărinților şi să vindece rana rădăcinii neamului şi să fie tuturor celor de după aceia spre sfințenie, spre binecuvântare şi spre redobândirea vieții, lucru pe care l-a văzut El de mai înainte, a ales în cursul timpului neamurile şi semințiile din care să se ridice tulpina prealăudată, din care să răsară floarea prin care avea să se împlinească iconomia mântuitoare a întregului neam omenesc”[285]. Dumnezeu „l-a ales pe Aaron preot pentru ca în alegerea de preot să nu precumpănească lăcomia omenească, ci harul lui Dumnezeu, nu dăruirea de bunăvoie, nici propria alegere, ci chemarea cerească”[286]. Semnul „este fără ocoliş, că toiagul este autoritatea preoţească ale cărei porunci nu sunt întotdeauna plăcute, dar sunt folositoare. De aceea i se porunceşte profetului să ia toiagul de nuc [sau migdal – n. n.], fiindcă fructul pomului amintit are scoarța amară, coaja tare, dar sâmburele gustos, pentru ca, prin asemănare, profetul să ceară cele amare, dar curate, să nu se teamă a da pe față cele rele. La fel este şi preotul, fiindcă învățătura lui, deşi unora li se pare vremelnic amară şi rămâne mult timp în urechile celor prefăcuți, totuşi, ca şi toiagul lui Aaron, tocmai când se socoteşte că s-a uscat,

[281] BBVA, p. 177
[282] SEP 1, p. 477
[283] SEP 1, p. 477
[284] SEP 1, p. 477
[285] Sf. Grigorie Palama, *150 de capete despre cunoştința naturală*, 53
[286] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 48

tocmai atunci înflorește”[287]. „Pentru a se încredința oamenii și mai mult că harul preoției vine de sus celor învredniciți, s-a adus câte un toiag de la căpetenia fiecărei seminții, fiecare fiind însemnat cu numele celui ce l-a dat. Între ele era și cel al arhiereului Aaron. Și fiind așezate acestea în fața altarului, prin ele se arată poporului hotărârea lui Dumnezeu cu privire la preoție. Căci din toate, numai toiagul lui Aaron a înflorit și numai din acest toiag a odrăslit și s-a copt un fruct. […] Prin cele întâmplate, toți au fost învățați să păzească buna rânduială. Iar prin rodul pe care l-a dat toiagul preotului, (o nucă), se cuvine să înțelegem cum trebuie să fie viața preotului: o viață înfrânată, aspră și vârtoasă în purtarea ei văzută, dar înăuntru, în ascuns, având miezul bun de mâncare, nearătat și acoperit, care va fi descoperit atunci când se va coace cu vremea și când coaja ce-l înconjoară va fi înlăturată, iar învelișul lemnos se va sparge”[288]. Aceasta va fi în viața viitoare, când vom îmbrăca trupul cel de slavă, iar miezul cel bun se va descoperi în plină lumină. „Nu știa oare mai dinainte Moisi că are să se întâmple aceasta? Negreșit, știa! Dar, ca să nu se facă tulburare în poporul lui Israil, a făcut așa, spre a fi slăvit numele adevăratului și singurului Dumnezeu”[289]. Prin odrăslirea toiagului sunt vestite și alte taine. „Cine nu știe că un toiag, căruia i s-a luat coaja, nu va mai odrăsli niciodată, chiar dacă s-ar înfige în mijlocul râurilor? Dar pentru că Dumnezeu nu urmează naturii arborilor, ci este făcătorul naturii lor, pentru aceea a făcut să înflorească, să lăstărească și să rodească nuci toiagul neroditor, uscat și lipsit de coajă. Așadar, Cel care, mai presus de fire, a dăruit rod toiagului din pricina aceluia care preînchipuia pe adevăratul Arhiereu, n-a dăruit oare Fecioarei puterea de a naște din pricina adevăratului Arhiereu?”[290]. „Toiagul lui Aaron, care era tăiat și uscat, a odrăslit fără să aibă reveneala apelor; deși era sub acoperiș, totuși a odrăslit ca plantele care cresc pe câmpii; deși era așezat în loc uscat, totuși într-o singură noapte a făcut roade ca și pomii udați timp de mulți ani. Dacă toiagul lui Aaron a înviat ca din morți, oare Aaron nu înviază? Dumnezeu, ca să păstreze pentru Aaron arhieria, a făcut minuni printr-un lemn; oare nu va dărui acestui Aaron învierea?”[291]. „Precum înmugurirea toiagului și odrăslirea neașteptată a lemnului uscat a fost celor vechi un semn îndestulător că Aaron a fost hirotonit arhiereu prin hirotonie de sus, așa călcarea morții și învierea vrednică de Dumnezeu a lui Emanuil e o dovadă strălucită și vădită și prea îndestulătoare că El este Dumnezeu după fire. […] Nu e greșit a socoti că toiagul a fost luat dintr-un migdal. Era în obiceiul celor vechi să folosească acest fel de toiege. […] Se vorbește […] că toiagul de migdal e în stare să alunge somnul, dacă se pune la capul unora, înfăptuind lucrul acesta prin puterile naturale, dar potrivit voii lui Dumnezeu. […] Deci toiagul de migdal se poate înțelege, pe drept cuvânt, ca simbol al trezviei. Dar învierea din morți a lui Hristos a fost ca o trezire din somn”[292].

12: **Și au zis fiii lui Israel către Moise: „Iată că ne-am topit, iată c-am pierit, iată că ne-am potopit!;**

13: **tot cel ce se atinge de cortul Domnului, moare. Muri-vom oare până la unul?...”.**

Convins de alegerea lui Aaron, poporul se teme că va pieri asemenea lui Core și acoliților săi, căci râvniseră toți la preoție, împotriva hotărârii dumnezeiești.

CAPITOLUL 18 - *Slujba și veniturile preoților și leviților.*

1: **Zis-a Domnul către Aaron: „Tu și fiii tăi, și-mpreună cu tine casa tatălui tău, voi veți purta păcatele cele-mpotriva sfântului locaș; tu și fiii tăi veți purta păcatele cele-**

287 Sf. Ambrozie, *Scrisori*, XLI, 2-3
288 Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*
289 Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, XLIII, 6
290 Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XII, 28
291 Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVIII,12
292 Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, X

mpotriva preoției voastre.

„Literal: *păcatele sfântului locaş* şi *păcatele preoției voastre*. Textul se referă la răspunderea fiecăruia pentru orice păcat săvârşit împotriva sfântului locaş (care fusese dat în grija leviților) sau împotriva preoției (cu care fuseseră învestiți Aaron şi fiii săi)"[293]. *Casa tatălui tău* e, aici, întreaga seminție a lui Levi. „Origen vede în acest verset o imagine a spovedaniei creştine: preoții şi episcopii iartă greşelile laicilor (simbolizați de evrei)"[294].

2: **Apropie-ți pe frații tăi, ramura lui Levi, seminția tatălui tău, ca să fie pe lângă tine şi să te ajute când tu şi-mpreună cu tine fiii tăi veți fi înaintea cortului mărturiei.**

3: **Ei îşi vor lua asupră-le cele rânduite pentru şi cele rânduite pentru cort; nu se vor apropia însă nici de lucrurile cele sfinte şi nici de jertfelnic, ca să nu moară, ei şi voi împreună cu ei.**

4: **Ei vor fi deci pe lângă tine şi vor avea în seamă cele rânduite pentru cortul mărturiei şi pentru toate lucrările la cort; iar altul să nu se apropie de tine.**

5: **Şi veți păzi rânduielile sfintelor slujbe, şi pe cele ale jertfelnicului, şi mânia nu va mai veni asupra fiilor lui Israel;**

„A îndeplini cu grijă cele rânduite este o datorie a acelora care au cinstea de a aparține cinului preoțesc. Aceştia trebuie să ştie care sunt indicațiile date de Lege pentru a le împlini. [...] Acestea sunt porunci sigure şi clare: (Preoții au) datoria de a păzi rânduiala Cortului, a altarului şi a preoției. Dar cine este acela care constată şi îndeplineşte îndatoririle preoțeşti? Şi cine este, dimpotrivă, acela care deține demnitatea şi onoarea preoției fără a îndeplini slujirile şi chemarea preoțească? Aceasta poate s-o ştie Cel care *cearcă inima şi rărunchii* (Psalmi 7, 9)"[295].

6: **că dintre fiii lui Israel i-am luat pe frații voştri, pe leviți, ca dar afierosit Domnului, să facă ei slujbele la cortul mărturiei;**

7: **iar tu şi fiii tăi împreună cu tine să vă îndepliniți preoția după toată rânduiala jertfelnicului şi a celor din lăuntrul catapetesmei; să săvârşiți slujbele darului vostru preoțesc. Străinul ce se va apropia va fi dat morții".**

„Îndatorirea nu constă numai în a observa prevederile exterioare, ci şi în a se îndeletnici şi cu cele ce se află înlăuntru, după perdea, ceea ce însemnează că preoții nu se îndeletnicesc numai cu îndeplinirea poruncilor Legii sfinte, ci trebuie să cerceteze cu toată grija tainele lor, ascunse sub văl. [...] Dacă referim la om ceea ce se spune despre cort, vom spune că partea acoperită cu văl, unde sunt cuprinse obiectele inaccesibile, este funcțiunea centrală a inimii, care, singură, poate pătrunde tainele adevărului şi poate înțelege cele ascunse ale lui Dumnezeu. [...] Trebuie, deci, ca grija preoților şi supravegherea lor să descopere ceea ce este înlăuntru, după catapeteasmă, pentru a nu mai găsi nimic murdar, nimic necurat, adică el trebuie să se ocupe de omul lăuntric şi de părțile ascunse ale inimii, pentru ca ea să rămână fără pată"[296].

8: **Zis-a Domnul către Aaron: „Iată, Eu am dat în seama voastră pârga Mea din toate cele-nchinate Mie de la fiii lui Israel: ție ți le-am dat pe acestea, şi cinului tău şi fiilor tăi de după tine, prin lege veşnică.**

„De când este pomenit în istorie, preotul a trăit din ce îi aducea altarul şi, deşi aceste venituri, în decursul timpurilor, au suferit fluctuații, ele au fost suficiente pentru a îndestula şi familia sacerdotului. Deseori ele au fost un motiv de invidie sau revoltă a mulțimii ce trebuia să muncească din greu pentru necesitățile domestice. Iahve reaminteşte poporului Său că demnitatea de preot nu este deloc uşoară, că e legată de responsabilități solemne şi aceasta îi priveşte şi pe leviți"[297]. „Origen interpretează *pârga* alegoric: ea Îl simbolizează pe Iisus, Care

[293] BBVA, p. 178
[294] SEP 1, p. 477
[295] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, X, 3
[296] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, X, 3
[297] NUM, p. 208

intră în sufletele credincioşilor şi rămâne acolo pentru totdeauna"[298].

„În privința aceasta Domnul a rânduit ca *cei ce propovăduiesc Evanghelia să trăiască din Evanghelie* (I Corinteni 9, 14) şi *cei ce slujesc la altar, de la altar să mănânce* (I Corinteni 9, 13). Şi dacă, dimpotrivă, judecăm lucrurile demn şi cuviincios, atunci consider necinstit, nedemn şi necuviincios ca unul care adoră pe Dumnezeu şi este ataşat Bisericii, care ştie că preoții şi diaconii se țin de altar şi-şi fac datoria față de Cuvântul lui Dumnezeu şi de slujirea Bisericii, să nu aducă preoților pârgă din rodul pământului, cu care l-a învrednicit Dumnezeu […]. Mi se pare că unul ca acesta uită de Dumnezeu, nu gândeşte, nu crede că Dumnezeu este Cel care a dat roadele pe care el le-a cules şi care se ascunde ca şi când Dumnezeu ar fi străin de el. Dacă crede că Dumnezeu este Cel care i le-a dat, el ştie să răsplătească pe preoți şi să cinstească pe Dumnezeu prin darurile sale"[299].

9: **Iată ce va fi al vostru din cele preasfinte: din aduceri, din toate darurile lor de pâine, din toate jertfele lor pentru greşală şi din toate jertfele lor pentru păcat, din toate cele sfinte câte-Mi aduc ei Mie, ale tale vor fi şi ale fiilor tăi.**

10: **În locul cel preasfânt le veți mânca, tu şi fiii tăi; sfinte să-ți fie.**

11: **Veți mai avea parte: din pârga darurilor lor, din toate cele ce aduc fiii lui Israel; ție ți le-am dat şi fiilor tăi şi fiicelor tale care sunt cu tine; lege veşnică; tot cel curat din casa ta va mânca din ele.**

12: **Toată pârga de untului-de-lemn şi toată pârga vinului şi a grâului, pârga din tot ceea ce I se aduce Domnului, ție ți-am dat-o.**

„Deuteronomul 18, 4 mai reclamă pentru preoți şi prima tunsură a oilor"[300].

13: **Întâile roade ale pământului lor, toate, pe care ei le vor aduce Domnului, ale tale vor fi; tot cel curat din casa ta va mânca din ele.**

14: **Tot darul pe care fiii lui Israel Mi-l vor afierosi Mie, al tău va fi.**

15: **Tot întâi-născutul din tot trupul, ce I se aduce Domnului, fie din oameni, fie din dobitoace, al tău va fi; dar întâiul-născut dintre oameni va fi răscumpărat; răscumpărat va fi şi întâi-născutul dintre dobitoacele necurate;**

16: **iar prețul răscumpărării lui, socotit de la o lună după naştere, este de cinci sicli de argint, după siclul sfânt, care are douăzeci de ghere.**

17: **Însă întâi-născutul vacilor, întâi-născutul oilor şi întâi-născutul caprelor nu se răscumpără: ei sunt sfinți; sângele lor îl vei turna pe jertfelnic, iar grăsimea lor o vei aduce jertfă întru miros de bună mireasmă Domnului;**

18: **carnea lor însă este a ta, şi tot ale tale vor fi pieptul punerii-înainte şi şoldul drept.**

19: **Toate prinoasele din lucrurile sfinte pe care fiii lui Israel I le aduc Domnului, ți le-am dat ție şi fiilor tăi şi fiicelor tale care sunt cu tine, prin lege veşnică; acesta-i legământ de sare, veşnic, înaintea Domnului, ție şi urmaşilor tăi de după tine".**

Despre cele ce reveneau preoților s-a vorbit la *Levitic*. *Legământ de sare*: „cf. Levitic 2, 13. Ofranda sării subliniază faptul că Alianța este veşnică, pentru că, spre deosebire de aluat, sarea conservă şi purifică (cf. IV Regi 2, 21)"[301].

20: **Zis-a Domnul către Aaron: „În țara lor tu nu vei avea moştenire, nici parte nu vei avea între ei: Eu sunt partea ta şi moştenirea ta între fiii lui Israel.**

21: **Cât despre fiii lui Levi, iată că le-am dat toată zeciuiala în Israel, în schimbul slujbelor lor, al slujbelor pe care le fac la cortul mărturiei.**

22: **Iar fiii lui Israel nu vor mai veni ei la cortul mărturiei, ca să nu cadă-n păcat aducător de moarte;**

---

298 SEP 1, p. 478

299 Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XI, 2

300 NUM, p. 208

301 NUM, p. 208

23: **la cortul mărturiei vor face slujbe numai leviții, şi numai ei îşi vor purta păcatele; aceasta-i lege veşnică-ntru neamurile lor; şi-ntre fiii lui Israel ei nu vor moşteni moşie,**

„Observă deci că neamul sfințit nu se poate înscrie la un loc cu poporul şi e despărțit de ceilalți. Şi aceasta nu numai prin lucrările slujbelor, ci şi prin deosebirea nădejdii. […] Iar păcate numeşte animalele junghiate pentru păcate. Iar acestea sunt şi ele chipuri ale lui Hristos, Care S-a jertfit pentru noi şi a răbdat junghierea, ca să nimicească păcatul lumii. Şi cele junghiate pentru păcat sunt îngăduite spre mâncare numai slujitorilor celor sfinte. Căci nu se cuvine sufletelor lipsite de sfințenie să se împărtăşească de trupul sfânt al lui Hristos, ci celor alese şi curate"[302].

24: **căci zeciuiala fiilor lui Israel, pe care aceştia I-o aduc Domnului ca dar, pe aceea le-am dat-o leviților ca parte; iată de ce le-am spus că-ntre fiii lui Israel nu vor moşteni moşie".**

„Aşadar, desparte zeciuielile cuvenite leviților, spre răsplătirea ostenelii slujbei lor. Căci nu rămâne fără plată osteneala sfinților, ci deosebit de alese le sunt cinstirile, strălucitoare cununile"[303].

25: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

26: **„Vorbeşte leviților şi spune-le: Când veți lua de la fiii lui Israel zeciuiala pe care Eu v-am dat-o ca parte, din ea Îi veți aduce Domnului o zecime: zeciuială din zeciuială.**

„Zeciuiala plătită leviților nu le rămânea în întregime, pentru că o parte din această dijmă, *zeciuiala zeciuielii*, trebuia transmisă preoților, adevărații reprezentanți ai Sanctuarului"[304].

27: **Aducerile voastre se vor socoti ca acelea din arie şi din teasc.**

„În sensul: asemenea oricărui fiu al lui Israel, levitul se poate bucura de tot ceea ce i-a rămas după ce a dat zeciuiala. Despre pârga din arie şi teasc vezi Ieşirea 22, 29"[305].

28: **Aşa încât şi voi Îi veți aduce Domnului prinoase din toate zeciuielile pe care le veți lua de la fiii lui Israel; prinos Domnului veți da din ele preotului Aaron.**

29: **Din toate cele dăruite vouă să-I aduceți prinos Domnului; şi din toată pârga, cele sfințite dintr-însa.**

30: **Şi să le spui: Când veți aduce pârgă din ele, li se va socoti leviților ca roada de la arie şi ca aducerile de la teasc.**

31: **Pe aceasta o veți mânca oriunde, voi şi fiii voştri şi familiile voastre, căci aceasta vă este plata pentru munca la cortul mărturiei.**

„Theodoret spune că preoții trebuie să mănânce ofrandele în interiorul sanctuarului, spre deosebire de zeciuiala din zeciuială, pe care o pot mânca oriunde (*Qu. Num.* 34)"[306].

32: **Pentru aceasta nu veți avea păcat, de vreme ce veți aduce pârgă dintr-însa; pe cele sfinte ale lui Israel nu le veți întina şi nu veți muri".**

Israeliții dădeau zeciuială leviților, iar aceştia dădeau preoților zeciuială din zeciuială.

CAPITOLUL 19 – *Apa care curăță întinarea.*

1: **Grăit-a Domnul către Moise şi Aaron, zicând:**

2: **„Iată rânduiala legii pe care a dat-o Domnul când a zis: Spune fiilor lui Israel să-ți aducă o junincă roşie, fără meteahnă şi fără cusur şi să nu fi purtat jug;**

[302] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII
[303] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII
[304] NUM, p. 208
[305] BBVA, p. 179
[306] SEP 1, pp. 479-480

„Orice animal folosit pentru un ritual religios în antichitate trebuia să nu fi fost întrebuințat la vreo muncă. […] Junca trebuia să fie de culoare roșie, deoarece roșul este culoarea sângelui și, în consecință, a vieții”[307].

„Juninca fără nici o meteahnă și liberă de orice pată și neștiutoare de vreo greșeală este Domnul nostru Iisus Hristos. […] Observă faptul că o dată a fost numit vițel, altădată junincă, […] ca prin calitatea bărbătească să se arate Conducător, iar prin cea feminină, micșorat și supus. Căci Dumnezeu e Conducătorul tuturor și are stăpânirea peste toate împreună cu Dumnezeu și Tatăl. Dar S-a pus de bunăvoie sub lege și a păzit cele ale lui Moise, ca superior, deși acela îi era slujitor. […] Iar juninca e roșie. Căci taina Lui s-a desăvârșit în sângele întrupării, făcându-Se ascultător Tatălui până la moarte, iar moartea pe cruce, și a mântuit lumea de sub cer cu sângele Lui. Iar roșeața e semnul clar al sângelui. Dar deși S-a făcut ascultător Tatălui și S-a așezat din iconomie (în scopul mântuirii) sub lege împreună cu noi ca om, sau deși S-a numit rob, n-a lăsat în necinste trupul asumat, ci a fost și este și astfel liber, pentru că e Dumnezeu prin fire și nu S-a supus jugului robiei, rămânând cu desăvârșire în afara experienței acestuia. Căci vine de sus și e deasupra tuturor, născându-Se din ființa liberă a lui Dumnezeu și Tatăl. De aceea a spus că juninca trebuie să fie roșie și fără meteahnă (pentru lipsa de păcat) și fără experiența ostenelilor impuse de jug. Căci deși S-a golit (S-a micșorat) pe Sine Unul-Născut și a luat de bunăvoie chipul robului, cum sau pentru ce s-ar îndoi cineva că venirea în jos a fost din înălțimi?”[308].

3: **i-o vei da lui Eleazar, preotul; el o va scoate afară din tabără, la loc curat, și o va înjunghia înaintea lui.**

„Preotul e chipul celor ce se sfințesc (și e sfințitor) și al celor unși prin Duhul Sfânt”[309].

4: **Eleazar, preotul, va lua din sângele ei, și cu sângele ei de șapte ori va stropi partea de dinainte a cortului mărturiei.**

5: **Apoi sub ochii lui o vor arde de tot; de tot îi vor arde pielea și carnea și sângele și necurățenia.**

Termenul *necurățenie* e folosit eufemistic, dar nu întru totul potrivit, de vreme ce și reziduurile sunt *curate*, în acest caz. Cât privește preotul, se înțelege că e vorba despre preotul în funcțiune la un moment dat, nu numai despre Eleazar. La vremea scrierii cărții va fi fost necesară numirea celui chemat de Dumnezeu; ulterior, însă, numele va avea un înțeles simbolic, *Eleazar* (= Dumnezeu este ajutor) desemnând pe toți cei sfințiți. „S-a mai poruncit să se stropească prin mâna preotului, cu sânge, cortul sfânt; și aceasta de șapte ori; și să ardă juninca, necruțându-se nimic din ale ei, ci împreună cu carnea și cu balega, pielea și celelalte ale trupului. Căci Hristos sfințește cu sângele Său cortul cel mai adevărat, adică Biserica; o sfințește în mod desăvârșit, adică îmbelșugat. Aceasta socotesc că înseamnă stropirea cortului cu sânge de șapte ori. Căci numărul care înaintează până la șapte este semnul desăvârșirii. […] Arderea juninci în foc după junghiere închipuiește cercarea lui Hristos […] până la moarte. Și nimic nu se aruncă din ea. Căci Hristos e întreg sfânt: și carnea și pielea, adică cele ascunse sub acoperământ și cele văzute și la îndemână. Căci era Dumnezeu prin fire, făcut ca noi, dar neștiind de păcat”[310].

6: **Luând apoi preotul lemn de cedru, isop și ață de lână roșie, le va arunca pe focun care arde juninca.**

„Isopului i se atribuia putere purificatoare (cf. Psalmi 50, 9). În acest fel se încheia, în mod obișnuit, și ritualul curățirii în caz de lepră (cf. Levitic 14, 4-6)”[311].

„Se introduce apoi în cenușă lemnul de cedru și isopul și tortul roșu. Cedrul indică în chip potrivit nestricăciunea, isopul curăția, căci iarba aceasta are puterea să șteargă și topește în chip natural necurățiile din măruntaie; iar firul roșu împletit închipuiește unirea Cuvântului cu

---

[307] NUM, p. 208
[308] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[309] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[310] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[311] NUM, p. 208

trupul; căci Cuvântul s-a împletit oarecum cu trupul şi cu sângele, dar a fost cercat pentru noi prin foc până la moarte […]. Dar patima Lui şi modul întrupării au pricinuit nestricăciunea şi curăţia noastră. Căci ne-am îndreptat în El, curăţiţi fiind de murdăria din sufletul şi din lăuntrul nostru”[312].

7: **După aceea preotul îşi va spăla hainele, îşi va spăla trupul cu apă şi va intra în tabără şi necurat va fi până seara.**

8: **Iar cel ce a ars-o îşi va spăla hainele, îşi va spăla trupul cu apă şi necurat va fi până seara.**

„Legea arată prin aceasta slăbiciunea firii omeneşti şi că […] nimeni din cei rânduiţi spre slujirea (spre liturghie) dumnezeiască şi sfinţită nu s-ar arăta nevrednic de mustrare, chiar dacă ar fi din cei ce s-au hotărât să vieţuiască cât se poate de drept şi oricât s-ar vedea de curat nu va avea slujirea fără pată. Şi nimeni din cei păcătoşi nu e vrednic să se atingă de Tainele Mântuitorului nostru. […] Deci dacă se compară cele ale noastre cu curăţia lui Hristos, ele apar necurate şi întinate şi supuse judecăţii dumnezeieşti. […] E certat şi cel ce se socoteşte că e curat. E mult mai presus […] de firea omului nepăcătuirea desăvârşită şi apropierea curăţiei noastre de Hristos”[313].

9: **Un om curat va strânge cenuşa junincii şi o va pune afară din tabără, la loc curat; păstrată va fi pentru obştea fiilor lui Israel spre a face cu ea apă de stropire; spre curăţire este.**

Cenuşa junincii pentru apa de curăţire e pusă la loc curat, afară din tabără „şi nu în tabăra însăşi. Căci curăţirea în Hristos e în afara Sinagogii (adunării) Iudeilor. Şi pe ea a părăsit-o cu totul […]. Harul curăţitor îşi mută curgerea spre neamuri”[314].

10: **Cel ce a adunat cenuşa junincii îşi va spăla hainele şi necurat va fi până seara. Lege veşnică va fi aceasta pentru fiii lui Israel şi pentru străinii ce locuiesc la ei.**

Juninca „este Iisus; cei care-L jertfesc sunt bărbaţi păcătoşi; ei sunt cei care L-au adus la junghiere. […] (Cei) care stropesc sunt cei care ne-au binevestit nouă iertarea păcatelor şi curăţia inimii […]. Dar pentru ce lână pe lemn? Pentru că împărăţia lui Iisus este pe lemn şi pentru că cei care cred în El vor trăi în veac. Pentru ce împreună cu lâna şi isopul? Pentru că în împărăţia Lui vor fi zilele rele şi murdare, în care noi vom fi mântuiţi, pentru că şi cel care este bolnav la trup de rapăn se tămăduieşte cu isop”[315]. Prin lână se arată mortificarea, dar şi discreţia, căci lâna stinge zgomotele. Hristos e *lână* pentru patima Sa pe lemn şi pentru discreţia venirii Sale în lume. Împărăţia Sa, începută aici, va fi desăvârşită în viaţa viitoare, astfel că avem încă nevoie de isopul curăţitor, câtă vreme n-am dobândit Împărăţia. Iar obştea lui Israel arată, desigur, pe aceia ce s-au făcut minţi văzătoare de Dumnezeu, iar nu pe israeliţii cei după trup; dar şi dintre aceştia vor moşteni împreună cu neamurile cei care L-au primit pe Hristos.

11: **Cel ce se atinge de mort, de leşul unui om, oricare ar fi el, necurat va fi şapte zile.**

12: **Acesta se va curăţi în ziua a treia şi în ziua a şaptea şi va fi curat; dar dacă nu se va curăţi în ziua a treia şi în ziua a şaptea, nu va fi curat.**

„În legea veche era socotit necurat tot cel care se atingea de un mort, dar nu erau socotiţi necuraţi înşişi morţii. Dar după ce Însăşi viaţa şi cauza vieţii a fost socotită între morţi, nu mai numim morţi pe cei care au adormit întru nădejdea învierii şi cu credinţa în El”[316]. Dar încă putem deveni necuraţi prin atingerea de cei morţi sufleteşte, consimţind la gândurile lor. Cel ce se va atinge astfel de mort va fi necurat „şi nu se va elibera de necurăţenie altfel, decât dacă se va stropi cu apa curăţirii în ziua a treia şi a şaptea. Iar stropirea apei […] e chipul Sfântului Botez. Deci cel stăpânit de fapte moarte şi de miasmele ce duc la stricăciune […] nu va ajunge

[312] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[313] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[314] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[315] Barnaba, *Epistola*, VIII, 2-6
[316] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 15

altfel curat decât dacă se va curăţi şi-şi va spăla întinăciunea prin Sfântul Botez, în ziua a treia şi a şaptea. A treia înseamnă timpul învierii, (iar a şaptea e timpul cel din urmă), adică ultimul şi cel ajuns la desăvârşire, în care S-a făcut om Unul-Născut"[317]. Sau se indică intervalul în care e posibilă mântuirea noastră, de la Înviere (ziua a treia) până la cea de a doua Venire a Domnului (sfârşitul zilei a şaptea).

13: **Tot cel ce se atinge de mort, de trupul mort al unui om, şi nu se va curăţi, acela a pângărit cortul Domnului; omul acela stârpit va fi din Israel, căci cu apă de stropire nu s-a stropit şi necurat este, şi necurăţia lui e încă într-însul.**

14: **Iată legea: De va muri un om într-o casă, tot cel ce va intra în casa aceea şi câte sunt în casă vor fi necurate şapte zile.**

15: **Tot vasul descoperit, care nu are capac şi nici nu e legat la gură, necurat este.**

„Prin casa spurcată, prin uneltele din ea şi prin vasele neacoperite, Legiuitorul pare să ne dea de înţeles prin chipuri Sinagoga Iudeilor care a ucis pe Domnul, înţelegându-se toţi la un loc prin casă, iar prin unelte şi vase pe fiecare în parte. Căci omul e unealtă pe pământ. Iar că mintea oamenilor nu e fermă, ci mereu gata spre întinare şi spre primirea a tot ce obişnuieşte să nedreptăţească, se dă de înţeles prin vasele neacoperite, în care e uşor să lunece, cu voia lor, muşte sau altceva din gângăniile din casă. Dar mintea celor îndreptaţi prin credinţă nu e aşa. Căci e asigurată şi acoperită şi neuşor de prins de cele ce obişnuiesc să o facă nedreaptă"[318].

16: **Tot cel ce se atinge în câmp de un om ucis cu sabia, sau de mort, sau de os de om, sau de mormânt, necurat va fi şapte zile.**

Prin câmp se înţeleg locurile joase, în care lunecă cel depărtat de Dumnezeu. Iar ucis cu sabia e cel străpuns de pofte lumeşti şi devenit necurat cu inima. „Iar prin osul mortului putem înţelege o rămăşiţă a necurăţeniei. Pentru că uneori satana ne răneşte inima. Iar biruiţi în parte de patimile trupului, ne îmbolnăvim şi noi înşine, nu cu totul, de vreun păcat, ci ne aflăm stând în lume în rămăşiţa lui. [...] Aceasta socotesc că înseamnă a fi unii în rămăşiţele necurăţeniei, al cărei simbol este osul mortului. Dar şi când patima a fost biruită, dacă ne coborâm mintea la amintirea ei şi mergem aproape de plăcerea îngropată, păcătuim nu puţin. Dar suntem eliberaţi de aceste păcate, spălându-ne pe noi Hristos şi curăţindu-ne prin patima Lui"[319].

17: **Pentru cel necurat se va lua din cenuşa jertfei arse pentru curăţire şi se va turna peste ea, într-un vas, apă vie;**

18: **un om curat va lua isop, îl va muia în apă şi va stropi casa, lucrurile şi oamenii câţi vor fi acolo, ca şi pe cel ce s-a atins de os omenesc sau de om ucis cu sabia sau de mort sau de mormânt.**

19: **Omul curat îl va stropi pe cel necurat în ziua a treia şi în ziua a şaptea; în ziua a şaptea îl va curăţi şi-şi va spăla hainele şi-şi va scălda trupul în apă şi necurat va fi până seara.**

20: **Dar omul care-i necurat şi nu se va curăţi, omul acela stârpit va fi din sânul adunării, de vreme ce a spurcat locaşul Domnului; întrucât el nu a fost stropit cu apă curăţitoare, necurat este.**

21: **Lege veşnică să vă fie: cel ce a stropit cu apă curăţitoare îşi va spăla hainele; iar cel ce s-a atins de apa curăţitoare, necurat va fi până seara.**

22: **Tot ceea ce-i atins de cel necurat, necurat va fi; şi tot cel ce va atinge acel ceva, necurat va fi până seara".**

Cât suntem în ziua a şaptea, sau în veacul acesta, ne putem încă curăţi, primind cu vrednicie Sfintele Taine. Curăţirea o face Cel ce S-a adus jertfă pentru noi, dar a rânduit ca aceasta să se lucreze prin preoţi; însă şi aceştia au nevoie de curăţire. Sunt arătaţi şi cei ce se pierd: sunt cei ce resping Tainele, fie ei eretici sau necredincioşi. În plus, se vorbeşte şi despre

[317] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[318] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[319] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

sfințirea naturii. Mântuirea nu e doar a omului, ci a întregii zidiri.

CAPITOLUL 20 - *Moartea Mariamei. Apa din piatră. Moartea lui Aaron.*

1: **În luna întâi au ajuns fiii lui Israel, toată obştea, în pustia Sin şi s-a aşezat poporul la Cadeş. Acolo a murit Mariam şi acolo a fost îngropată.**

Mariam (= revoltă), sora lui Moise, a murit în *Cadeş* (= consacrat), în pustia *Sin* (= ghimpe), la hotarul sudic al Canaanului. „Mormântul ei a fost localizat la Tell Qataf”[320]. Punând în legătură acest loc cu 33, 36-38, tragem concluzia că este vorba de anul al patruzecilea de la ieşirea din Egipt.

2: **Cum însă acolo nu era apă pentru obşte, s-au adunat împotriva lui Moise şi a lui Aaron.**

„După tradiția rabinică, poporul ajunge să fie lipsit de apă pentru că fântâna care îl însoțea în mersul prin pustiu a dispărut în clipa morții lui Mariam (*Bemidbar Rabbah* 1, 24-34)”[321].

3: **Şi-l blestema poporul pe Moise şi zicea: „O, de-am fi pierit şi noi când au pierit frații noştri înaintea Domnului!**

4: **De ce-ați adus voi obştea Domnului în pustiul acesta, ca să ne omorâți, şi pe noi şi vitele noastre?**

5: **De ce ne-ați scos voi din Egipt ca să ajungem în acest loc rău? În locul acesta nici că se poate semăna, aici nu se află nici smochini, nici vii, nici rodii, şi nici măcar apă de băut!”**

Iată că nici după atâția ani n-au încetat cârtirile evreilor! „Însetând puțin, pun mai presus greutățile mari din Egipt de darurile mari de la Dumnezeu. Şi li se pare dulce jugul amar al robiei de odinioară. Faraon nu li se mai pare greu de suportat, deşi e atât de aspru. Nu le mai e atât de neplăcut lutul, nici cruzimea supraveghetorilor muncii lor, ci toate li se par dulci. Slăbiciunea cugetării îi face să coboare până la o astfel de nebunie. [...] Priveşte cum coboară spre lipsă de bărbăție şi se apleacă fără frâu spre plăcerile vremelnice şi doreşte desfătările lumeşti şi caută săturarea pântecelui. Şi cum aruncă nădejdea şi nu ține la pământul făgăduit părinților, neînțelegând că totdeauna şi oriunde ostenelile sunt mijlocitoarele darurilor superioare; şi că nu câştigă cineva fără sudoare cununile cele mai frumoase”[322].

6: **Şi plecând Moise şi Aaron din fața poporului, au venit la uşa cortului mărturiei şi au căzut cu fețele la pământ; şi li s-a arătat slava Domnului.**

7: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

8: **„Ia-ți toiagul şi adună obştea, tu şi Aaron, fratele tău, şi-n fața lor îi veți spune stâncii să-şi dea apele; şi le veți scoate apă din stâncă şi veți adăpa obştea şi vitele ei”.**

„Toiagul miraculos al lui Aaron era depus înaintea chivotului legii. Cât priveşte pe cel al lui Moise, nu se menționează unde se afla”[323].

9: **A luat deci Moise toiagul de dinaintea Domnului, aşa cum poruncise Domnul.**

10: **Şi au adunat Moise şi Aaron adunarea-n fața stâncii; şi a zis către obşte: „Ascultați, voi, neascultătorilor: oare din stânca aceasta vă vom scoate apă?”**

„Prin aceste cuvinte el nu sfințeşte pe Domnul [...]. Deci el n-avea, altfel spus, încredere în puterea lui Dumnezeu, căci în loc să zică: *Dumnezeu poate să scoată apă din aceste pietre*, el spune cu îndoială: *Vom putea noi să facem să izvorască apă din această stâncă?* Pentru că Dumnezeu îi socoteşte păcat aceste vorbe, este sigur că ele nu vin de la Duhul Sfânt, ci de la

---

[320] NUM, p. 208
[321] SEP 1, p. 481
[322] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, III
[323] NUM, p. 208

duhul păcatului. Or, dacă Scriptura arată că un proroc aşa mare ca Moise uneori are Duhul, alteori nu-L are, în momentul păcatului, atunci e firesc să cugetăm la fel şi despre ceilalţi profeţi”[324]. Căderile marilor bărbaţi ne atenţionează că nu ne mântuim uşor şi că nu e lipsită de pericole calea cea strâmtă. Diavolul, în schimb, dacă nu ne poate descuraja zugrăvind greutăţile luptei, caută mai apoi să ne piardă, spunând că mântuirea se obţine fără efort: e doctrina eretică a *siguranţei mântuirii*, dobândită *numai prin credinţă*.

11: **Şi ridicându-şi Moise mâna, cu toiagul său a lovit stânca de două ori: şi a ieşit apă multă şi a băut obştea, precum şi vitele ei.**

Versetele 1-11: „Primul fragment al capitolului repetă Ieşirea 17, 1-17, la care se adaugă pasajul pedepsirii lui Moise şi Aaron”[325]. În ce ne priveşte, socotim că e un alt eveniment, asemănător în detalii primului pomenit.

12: **Atunci a zis Domnul către Moise şi Aaron: „Pentru că n-aţi crezut că prin voi Mă sfinţesc Eu în faţa fiilor lui Israel, ei bine!: nu voi veţi duce această obşte în ţara pe care i-am dat-o!”**

„În ce constă greşeala lui Moise şi Aaron? Textul Masoretic şi Septuaginta, în pasajul de faţă, sunt clare: Domnul le dăduse porunca să vorbească stâncii, iar Moise loveşte de două ori stânca cu toiagul (ca în Ieşirea 17, 1-7 – episodul de la Rafidim). Altfel spus, greşeala lui este de a se încrede în puterea magică a toiagului mai mult decât în cuvântul Domnului. Pentru Origen (*Hom. Num.* 6, 3), greşeala lui Moise este că ar fi spus: *Oare să vă scoatem apă din stânca aceasta*?, în loc să aibă încredere în puterea lui Dumnezeu şi să spună: *Dumnezeu vă va scoate apă*… După Grigorie al Nyssei (*Viaţa lui Moise* 1, 66), Moise pare să fi cedat în faţa necredinţei poporului. Theodoret (*Qu. Num.* 37) observă caracterul ambiguu al cuvintelor lui Moise de la v. 10, subliniind totuşi că ambiguitatea nu era a sufletului, ci a limbii”[326].

„Pentru care pricină Moisi n-a intrat în pământul făgăduinţei? Nu pentru altă pricină, după cum toţi o ştim, ci numai din pricina acestui păcat. Din pricina acestui păcat acel minunat bărbat n-a putut să aibă parte de bunătăţile de care au avut parte cei de sub conducerea sa; şi după multe dureri, după multe suferinţe, după rătăcirea aceea negrăită din pustie, după atâtea războaie şi biruinţe, a murit în afara pământului pentru care s-a ostenit atâta. A îndurat valurile şi furtunile mării şi n-a putut să se bucure de bunătăţile portului”[327]. „Căci nu ne introduce pe noi în moştenirea sfinţilor şi în pământul mai adevărat al făgăduinţei legea cea în chipuri, nici slăbiciunea preoţiei în umbre. […] Ci vom păşi mai degrabă în cetatea de sus şi vom intra în moştenirea părinţilor având conducător pe Hristos”[328].

13: **Aceasta este apa Meriba, [numită astfel fiindcă] aici s-au certat fiii lui Israel înaintea Domnului, iar El S-a sfinţit întru ei.**

Meriba (= ceartă) a mai fost numit şi un alt loc, în apropiere de Horeb (Ieşirea 17, 7). Lipsa de apă a dus de mai multe ori la cârtire, în toţi anii rătăcirii prin pustie.

14: **Din Cadeş a trimis Moise soli la regele Edomului ca să-i spună: „Aşa zice fratele tău Israel: Tu ştii toate greutăţile pe care le-am îndurat,**

15: **cum s-au pogorât părinţii noştri în Egipt şi cum am pribegit noi îndelung în Egipt şi cum ne-au chinuit Egiptenii, pe noi şi pe părinţii noştri.**

16: **Dar noi am strigat către Domnul, iar Domnul ne-a auzit strigarea: înger a trimis de ne-a scos pe noi din Egipt. Acum ne aflăm în Cadeş, oraşul de lângă hotarele tale.**

„*Înger*: aluzie la îngerul Domnului care îi însoţeşte pe fiii lui Israel la plecarea din Egipt (Ieşirea 14, 19) şi pe care Domnul li-l făgăduieşte ca însoţitor până în Canaan”[329].

17: **Lasă-ne să trecem prin ţara ta. Nu vom trece nici prin ogoare, nici prin vii, nici**

---

[324] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, VI, 3
[325] NUM, p. 208
[326] SEP 1, p. 482
[327] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, IV, 1
[328] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, III
[329] SEP 1, p. 482

apă că vom bea din fântânile tale; ci vom merge pe calea-mpărătească, fără să ne abatem nici la dreapta, nici la stânga, până ce vom trece de hotarele tale".

Edom (= roşu) era un regat situat în sudul Palestinei; în vechime, s-a mai numit şi Seir. Nu e sigur că locuitorii acestei ţări erau urmaşii lui Edom, fratele lui Iacov, chiar dacă israeliţii i-au socotit astfel; oricum, relaţiile dintre cele două popoare au fost întotdeauna încordate. „Îndeosebi Edomul nutrea o ură implacabilă faţă de Israel, fapt care i-a atras blestemele lui Isaia (21, 11), Ieremia (49, 7) şi ale altor profeţi"[330].

Evreii cer să treacă prin Edom urmând *calea împărătească*, un drum larg, cu fundament solid de piatră, folosit mai ales pentru deplasarea trupelor şi păzit de gărzile regale. Dar e şi un înţeles duhovnicesc aici: „Când cineva este drept, nu din constrângere sau din frică sau pentru nădejdea ce o are, ci din libera sa voie, atunci calea pe care merge se numeşte cale împărătească şi pe această cale merge neamul cel împărătesc; celelalte căi sunt alunecoase, te abat de la drumul cel drept şi sunt pline de gropi"[331]. Acest drum îl străbate cel ce a dobândit virtuţile: „virtuţile sunt stări de mijloc, sunt cale împărătească, [...] sunt la mijloc între prisosinţă şi lipsuri"[332]. „Aceasta este calea Părinţilor: să nu fii nici încărcat, nici slăbit în vieţuire"[333]. Calea cea mai sigură evită excesele, fie ele de-a stânga (trupeşti), fie de-a dreapta (spirituale).

18: **Edom însă i-a răspuns: „Nu veţi trece pe la mine!; altminteri, cu război voi ieşi înainte-ţi".**

19: **Zisu-i-au fiii lui Israel: „Vom trece pe lângă munte, iar de vom bea din apa ta, eu sau vitele mele, îţi vom plăti: aproape o nimic-i să trecem pe lângă munte".**

20: **Dar acela a răspuns: „Nu vei trece pe la mine!" Şi a ieşit Edom înaintea lui cu gloată mare şi cu braţ puternic.**

21: **Şi dacă Edom nu s-a învoit să-l lase pe Israel să treacă prin hotarele sale, Israel s-a depărtat de la el.**

„Nu înţelegi că, uniţi cu israeliţii prin legătura rudeniei, s-au dovedit prin fapte nemiloşi şi duri, nedeosebindu-se întru nimic de fiarele sălbatice? Căci trebuind să se milostivească de aceia ca de nişte fraţi ce se aflau în greutăţi şi osteneli, ei au ieşit cu ameninţare. [...] Dar poţi vedea că aşa se poartă faţă de noi, care mergem pe drumul drept, noroadele şi conducătorii ereticilor. Căci prin faptul că cunosc pe unul şi singurul Dumnezeu şi Tatăl şi primesc credinţa în Fiul şi Duhul, sunt fraţi cu noi, dar nu au o opinie cu totul sănătoasă şi adevărată a frăţiei cu noi şi falsifică prin voinţă rudenia; iar când ne aflăm în prigoniri, nu ne dau ajutor, ci mai degrabă ne şi împovărează cu asuprirea lor"[334].

22: **Atunci fiii lui Israel, toată obştea, şi-au ridicat tabăra din Cadeş şi au venit la muntele Hor.**

Muntele Hor: „Textul Masoretic: **hor hahar**, omonim în ebr. cu locul din 34, 7-8, cu care nu trebuie confundat. Septuaginta are acolo *muntele Muntele*. Contextul arată că este vorba de locuri diferite: cel din cap. 20 şi 23 se află în sudul Palestinei, pe drumul spre Marea Roşie, pe când cel din cap. 34 defineşte frontiera nordică a pământului făgăduinţei. Acesta poate fi, eventual, identificat cu Taurus Amanus (un lanţ dublu de munţi situat la nord şi la nord-vest de Antiohia), despre care vorbeşte Targumul Io."[335].

23: **Iar în muntele Hor, care e lângă hotarele ţării lui Edom, a grăit Domnul către Moise şi Aaron, zicând:**

24: **„Aaron se va adăuga la poporul său; că nu veţi intra în ţara pe care Eu le-am dat-o ca moştenire fiilor lui Israel, iar aceasta pentru că tare M-aţi supărat la apa Meriba.**

Se va adăuga la poporul său: această formulă [...] exprimă credinţa supravieţuirii după

---

[330] NUM, p. 208
[331] Clement Alexandrinul, *Stromate*, VII, 73, 5
[332] Ava Dorotei, *Învăţături de suflet folositoare*, X, 3
[333] Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 212
[334] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIV
[335] SEP 1, p. 483

moarte, când decedatul se reîntâlneşte, pe celălalt tărâm, cu rudele şi apropiaţii săi”[336].

25: **Ia-l pe fratele tău Aaron şi pe Eleazar, fiul său, şi-n faţa întregii adunări îi vei sui pe muntele Hor.**

26: **Acolo-l vei dezbrăca pe Aaron de veşminte şi-l vei îmbrăca pe Eleazar, fiul său; atunci se va adăuga Aaron şi va muri acolo”.**

„Oare acest fapt nu înseamnă că noi suntem datori să cunoaştem că un preot trebuie să sfinţească pe un preot şi să-l îmbrace în veşminte, adică în virtuţile preoţeşti, şi atunci, dacă va vedea că nu-i lipseşte nimic din veşmintele preoţeşti şi că este cu totul corespunzător, numai atunci să-l aducă la sfântul altar? Căci, având a se ruga pentru popor, el trebuie să fie ales de Domnul şi probat de preoţi, ca să n-aibă în el însuşi ceva prin care să supere, datoria lui fiind aceea de a interveni pentru a curma supărarea altora”[337]. Aaron a suit pe muntele *Hor* (= munte), în imediata vecinătate sudică a Canaanului.

27: **Şi a făcut Moise aşa cum îi poruncise Domnul: sub ochii-ntregii adunări i-a suit pe muntele Hor.**

28: **Moise l-a dezbrăcat pe Aaron de veşminte şi l-a îmbrăcat cu ele pe Eleazar, fiul acestuia. Şi a murit Aaron acolo, în vârful muntelui. Iar Moise şi Eleazar s-au pogorât din munte.**

29: **Toată obştea a văzut atunci că Aaron murise, şi toată casa lui Israel l-a plâns timp de treizeci de zile.**

La israeliţi, doliul după rudele apropiate dura şapte zile, iar după marile personalităţi se ţineau treizeci de zile de doliu. Aaron nu a intrat în Canaan, arătând că preoţia legii vechi nu ne poate duce în tărâmul făgăduit, dar moartea sa n-a fost una obişnuită, ci în vârful muntelui. „Iar muntele înseamnă faima şi înălţimea şi strălucirea slavei”[338].

CAPITOLUL 21 - *Şarpele de aramă.*

1: **Auzind însă regele canaanean din Arad, care locuia Neghebul, că Israel vine pe drumul dinspre Atarim, a ridicat război asupra lui Israel şi multă robime din ei a robit.**

Din Cadeş, evreii au pornit prin *Atarim* (= ţinuturi) către *Arad* (= măgar sălbatic), având de luptat cu regele acestuia. Textul pune, totuşi, o problemă: „Din relatarea iscoadelor trimise în pământul făgăduinţei, ştim că poporul canaanean locuia spre vest şi în valea Iordanului. Or, în momentul episodului de faţă, evreii se află la vreo 100 km sud-vest de Marea Moartă şi deci nu pot fi în contact cu canaaneenii, aflaţi mult mai la nord. Şi Targumul caută o soluţie, substituindu-l pe regele din Arad cu Amalec”[339].

2: **Atunci Israel I-a făcut Domnului făgăduinţă şi a zis: „Dacă-mi vei da pe poporul acesta sub mâna mea, Ţi-l voi aduce-n dar, pe el şi cetăţile lui”.**

Ţi-l voi aduce-n dar: „Literal: *îl voi da anatemei*, în sensul: *i-l voi dărui lui Dumnezeu* […]. O astfel de făgăduinţă făcea parte din ritualul războiului sfânt: întreaga pradă de război – oameni, animale şi lucruri – Îi aparţinea Domnului, dar, pentru ca nu cumva juruinţa să fie călcată prin eventuala folosire a prăzii, aceasta era supusă nimicirii totale. De aici, transferul semantic: a da pe cineva anatemei = a-l da pieirii (blestemul de a se alege din el praful şi pulberea)”[340].

3: **Şi a ascultat Domnul glasul lui Israel şi i-a dat pe Canaaneeni sub mâna lui, iar el i-a adus în dar Domnului, pe ei şi oraşele lor, şi i-a pus locului aceluia numele Horma.**

---

[336] NUM, p. 208
[337] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 59
[338] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIII
[339] SEP 1, p. 483
[340] BBVA, p. 181

Septuaginta numeşte locul **Anáthema**, iar *Vulgata*, *Horma id est anathema. Horma* = nimicire; ofrandă votivă.

4: **De la muntele Hor au apucat pe calea cea dinspre Marea Roşie, ca să ocolească ţara lui Edom. Dar pe drum poporul a început să-şi piardă răbdarea.**

5: **Şi grăia poporul împotriva lui Dumnezeu şi împotriva lui Moise, zicând: „Ne-ai scos din Egipt ca să ne omori în pustie? Că aici nu este nici pâine, nici apă, şi sufletul ni s-a scârbit de această hrană sărăcăcioasă”.**

Hrana de care s-au scârbit israeliţii era mana cea pogorâtă din cer. „Dacă ne-am umilit prin lenevia noastră, să hulim hrana duhovnicească?”[341].

6: **Atunci a trimis Domnul asupra poporului şerpii ucigaşi care muşcau poporul; şi mult popor a murit dintre fiii lui Israel.**

Biblia Hebraica are **hanekhaşim haşerafiym** (= şerpi arzători), desemnând o specie foarte veninoasă de şerpi. „Aceşti şerpi sunt calificaţi în chip deosebit în diferitele traduceri: *arzători*, *înaripaţi*, *ucigători*, *cruzi*. **Şaraph** este numele comun pentru şarpe, dar după Deuteronom 8, 15 *şerpii şaraph* trebuie să fi fost o specie deosebită de şerpi, o spaimă a pustiei, cu muşcătură grabnic ucigătoare. Şarpele care, în templele egiptene, împodobea fruntea zeiţei Isis, era considerat ca un simbol al vieţii”[342].

„Dumnezeu a rânduit ca tot şarpele să-i muşte pe israeliţi; şi ei mureau – pentru că prin şarpe s-a făcut de Eva călcarea de poruncă – ca să le arate că, din pricina călcării de poruncă, vor fi daţi să sufere moartea”[343].

7: **Şi ducându-se poporul la Moise, a zis: „Păcătuit-am vorbind împotriva Domnului şi-mpotriva ta; roagă-te tu Domnului, ca să-ndepărteze şerpii de la noi”. Şi Moise I s-a rugat Domnului pentru popor.**

8: **Iar Domnul a zis către Moise: „Fă-ţi un şarpe şi pune-l pe un stâlp; şi va fi că tot omul atins de muşcătură şerpească, de se va uita la el, va trăi”.**

9: **Şi a făcut Moise un şarpe de aramă şi l-a pus pe un stâlp; şi când un şarpe muşca vreun om, acela privea la şarpele cel de aramă şi trăia.**

Prin *stâlp* e tradus ebraicul **nes** ori grecescul **simion**; *Vulgata* are *signo*. „Cuvântul original, atât în ebraică (**nes**) cât şi în greacă (**simion**) înseamnă *steag*, *drapel*, *fanion* (steagul de pe cortul unui general, pavilionul unei nave). Prin asociere, cuvântul a însemnat apoi prăjina care susţine steagul, stâlpul care poartă emblema. În principal, însă, grecescul **simion** se traduce *semn*; prin extensie, *semnificaţie*. Valoarea simbolică (semnificativă) a acestui episod vechi-testamentar va fi consemnată în Ioan 3, 14 , el prefigurând mântuitoarea înălţare pe cruce a lui Iisus Hristos”[344]. „La autorii creştini, şarpele de aramă e socotit o prefigurare a lui Iisus, înălţat pe crucea mântuirii (cf. Ioan 3, 14). Barnaba consideră şarpele un simbol al crucii care vindecă (*Epistola* XII, 6). În *Adv. haer*. IV, 2, 7 şi 24, 1, Irineu vede în muşcătura şarpelui din rai un simbol al păcatului originar, iar în şarpele de aramă un simbol al Fiului lui Dumnezeu răstignit pe cruce”[345].

„În Scriptură, crucea e numită *semn*. Moise, zice Scriptura, *a făcut un şarpe şi l-a pus pe semn*, adică pe o cruce. Avem aici un semn care ne arată ceva neaşteptat şi nevăzut: propriu-zis şi iudeii îl vedeau, dar era înţeles numai de minţile pătrunzătoare”[346]. „Şarpele spânzurat pe stâlp este tipul patimii mântuitoare care s-a săvârşit pe cruce; de aceea, (toţi) câţi priveau către el (cu credinţă) erau salvaţi”[347]. „Când Moisi a răstignit şarpele, a preînchipuit crucea, pentru ca cel muşcat de şarpele cel viu să se mântuie prin credinţă uitându-se la şarpele cel de aramă. Apoi,

[341] Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, XXV,25
[342] NUM, p. 208
[343] Barnaba, *Epistola*, XII, 5
[344] BBVA, p. 181
[345] SEP 1, p. 484
[346] Sf. Vasile cel Mare, *Epistole*, 260, VIII
[347] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XIV

dacă un şarpe de aramă răstignit mântuie, oare nu mântuie Fiul întrupat al lui Dumnezeu când este răstignit?”[348]. „Şarpele, deşi era mort, a fost înălţat în triumf pe lemn, iar lemnul mântuieşte pe cei credincioşi, care privesc la duşmanul omorât. Tot astfel a fost pironit Hristos, care nu ştia de păcat, într-un trup al păcatului”[349]. „În vremea legii celei vechi, Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă un şarpe de aramă, să-l înalţe şi să-l pironească în vârful unui lemn. Toţi aceia care, muşcaţi fiind de şerpi, priveau la şarpele de aramă, se vindecau. Aceasta s-a făcut cu un rost anumit şi anume: cei ce erau copleşiţi de grijile pământeşti, de închinarea la idoli, de plăcerile (sugerate) de satan şi de orice impietate, (erau obligaţi) în felul acesta – fie şi pentru puţin timp – să-şi ridice privirea de la cele de jos către cele de sus, apoi de la acelea să se înalţe (cu gândul şi mai sus), către Cel Preaînalt; sporind câte puţin şi devenind fiinţe superioare, să afle că El, (Dumnezeu), este superior întregii creaturi”[350]. E aici şi un argument împotriva iconoclasmului: „Spuneţi-mi, aşadar, oare nu Dumnezeu a fost acela care a poruncit, prin Moisi, să nu se facă de către voi, nicidecum, nici chip, nici asemănare, nici a celor din cer de sus, nici a celor de pe pământ şi, cu toate acestea, în pustiu, El a fost acela carte a făcut să se ridice, prin Moisi, şarpele de aramă, pe care l-a aşezat ca semn prin care erau mântuiţi cei muşcaţi de şarpe şi că, pentru aceasta, El nu poate fi învinuit de nici o nedreptate? Căci [...] prin aceasta El a propovăduit o taină, prin care a nimicit puterea şarpelui, care a lucrat şi călcarea săvârşită de Adam, şi a dăruit mântuirea celor ce cred în Acesta, Care avea să fie răstignit prin semnul acesta, de muşcăturile şarpelui, care sunt faptele cele rele, idolatriile şi alte nedreptăţi. Căci, dacă nu ar trebui să se înţeleagă aceasta, atunci spuneţi-mi, pentru care motiv Moisi a ridicat şarpele de aramă ca semn, poruncind ca cei muşcaţi să privească la el, iar cei muşcaţi se vindecau cu toate că El a poruncit ca, întru nimic, să nu se facă vreo asemănare a cuiva”[351]. „Domnul nostru Iisus Hristos S-a asemănat cu şarpele de aramă. Căci fiind şarpele duşman, auzindu-l Adam, s-a făcut şi el duşmanul lui Dumnezeu. Dar Domnul nostru Iisus Hristos S-a făcut om desăvârşit în toate, afară de păcat (Evrei 4,15), după asemănarea lui Adam, pentru noi. Dar şarpele de aramă este asemenea celui ce s-a făcut duşman al lui Dumnezeu, dar nu are gând rău, nici venin, nici răutate, nici nu se încovoaie, nici nu suflă, nici nu are suflarea vrăjmaşului. Chipul acesta l-a dat Sieşi Iisus Hristos, până ce va stinge veninul pe care l-a primit Adam din gura şarpelui şi se va întoarce firea, devenită contrară firii, la starea cea după fire”[352]. „Unora, pofta celor nebuneşti le-a adus şerpii, care prin muşcătura lor au vărsat în cei muşcaţi veninul ucigător. Dar marele legiuitor, printr-un chip de şarpe, a făcut neputincioasă puterea fiarelor adevărate. [...] Un leac împotriva acestor patimi rele este curăţirea adusă sufletelor prin taina dreptei credinţe. Punctul de căpetenie în taina celor crezute este privirea la patima Celui ce a primit să pătimească pentru noi. Iar patima este crucea. Deci cel ce priveşte spre ea, cum spune cuvântul, nu va fi vătămat de veninul poftei. Iar a privi spre cruce înseamnă a-ţi face toată viaţa moartă şi răstignită pentru lume, nemişcată spre nici un păcat, [...] pironindu-ţi trupul prin frica de Dumnezeu. Iar pironul care potoleşte trupul este înfrânarea. Fiindcă deci pofta nebunească scoate din pământ şerpi otrăvitori (căci orice vlăstar al poftei este ca un şarpe), legea ne-a arătat de mai înainte ce se va vedea pe lemn. Iar aceasta este o asemănare a şarpelui şi nu un şarpe, precum spune şi dumnezeiescul Pavel: *Întru asemănarea trupului păcatului* (Romani 3, 5). Iar adevăratul şarpe este păcatul; şi cel pornit spre păcat îmbracă firea şarpelui. Deci omul se eliberează de păcat prin Cel ce a luat chipul păcatului şi S-a făcut ca noi, care ne-am abătut spre chipul şarpelui. Prin El, moartea din muşcături e oprită, dar fiarele însele nu sunt ucise. Iar fiare numesc poftele. Asupra celor ce privesc la cruce, moartea înspăimântătoare a păcătoşilor nu are putere; dar pofta sălăşluită în trup împotriva Duhului nu s-a pierdut cu totul, pentru că şi în cei credincioşi lucrează de multe ori muşcăturile poftei. Dar cel ce priveşte spre Cel înălţat pe lemn îşi vindecă boala,

[348] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XIII, 20
[349] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 11
[350] Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, XI, 8
[351] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, XCIV
[352] Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, XXV, 15

risipind veninul prin frica poruncii ca printr-un leac. Iar că şarpele ridicat în pustie este chipul tainei crucii ne învață limpede glasul Domnului, când zice: *Precum Moise a înălțat şarpele în pustie, aşa trebuie să fie înălțat Fiul Omului* (Ioan 3, 14). Dar păcatul îşi urmează drumul său într-o continuare a răutății, întrucât muşcătura şerpilor făcându-se neputincioasă celor ce privesc spre asemănarea şarpelui (înțelege, desigur, că este vorba de un chip), înşelătorul mult iscusit al nostru născoceşte alt meşteşug al păcatului"[353]. Diavolul nu renunță în tentativa de a ne trage de partea sa, cât suntem în veacul acesta; când nu ne poate atrage la patimi grosiere, încearcă momeli mai subtile, precum înalta părere de sine ori erezia; dar Hristos ne dă putere să călcăm *peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului* (Luca 10, 19). „Deci Hristos e şarpe, ca Cel ce a luat asemănarea păcatului, când S-a făcut om. Dar dacă Îl privim spiritual, va fi mai presus de stricăciune şi va învinge moartea şi va disprețui muşcăturile şi nu se va teme de mulțimea celor ce aruncă din ei otravă. Iar pe Hristos Îl vom vedea înțelegând drept tainele din El şi crezând neclintit că, fiind Dumnezeu după fire, S-a făcut om. Dar, deşi S-a făcut în asemănarea răutății, a rămas nu mai puțin bun. Căci S-a făcut ca noi nu ca să se arate împreună cu noi rău, ci ca să ne facă pe noi buni, preschimbându-ne prin Duhul spre tot soiul de virtuți. [...] Iar şarpele era de aramă pentru buna şi frumoasa răsunare a propovăduirii dumnezeieşti şi evanghelice"[354].

10: **Fiii lui Israel s-au ridicat apoi de acolo şi şi-au pus tabăra la Obot.**

11: **Iar după ce s-au ridicat şi din Obot, şi-au aşezat tabăra la Iie-Abarim, dincolo, în pustia din fața Moabului, către soare-răsare.**

12: **De acolo s-au ridicat şi şi-au pus tabăra în valea Zared.**

13: **Ridicându-se apoi şi de acolo, şi-au aşezat tabăra dincolo de Arnon, în pustia care e în afara hotarelor Amoreilor; căci Arnonul este hotarul Moabului, între Moab şi Amorei.**

Iosif Flaviu „(*AI* IV, 85) precizează că Arnonul izvorăşte din munții Arabiei, curge prin pustiu şi se varsă în *lacul Asphaltit* (= Marea Moartă)"[355].

14: **De aceea se şi zice la carte:**

15: **„Războiul Domnului a-nvăpăiat Zoobul şi curgerile Arnonului, iar curgerile le-a dus în locaşul Arului şi le-a făcut vecine cu hotarul Moabului".**

Israel a ajuns la răsărit de Iordan; despre popasurile sale vom vorbi la capitolul 33. Cum rezultă din textul biblic, vechii evrei aveau şi alte cărți, în afara celor păstrate în Scriptură, cărți care s-au pierdut; între acestea, *Cartea războaielor Domnului*, menționată numai aici. „În versiunea ebraică, versetele 14 şi15 exprimă un citat din *Cartea Războaielor Domnului*, o veche culegere de texte epice, astăzi pierdută; de altfel, fragmentul menționează două nume (**Maheb** şi **Sufa**) complet necunoscute, într-un context obscur. *Septuaginta* oferă un text mai limpede, asupra unui război al lui Iahve, în care verbul **floghízo** (= a învăpăia; a nimici prin foc; a arde), cu nuanța *a mâna pe cineva sau ceva cu bici de flacără*, este folosit aproape aidoma ca în Ieşirea 9, 24 (focul ca factor dinamic al apei): Zoobul [Biblia 1982: **Vaheb**] este un afluent al Arnonului, iar acesta, la rândul său, îşi adună apele în bazinul oraşului Ar, localitate situată pe hotarul nordic al Moabului"[356].

16: **De acolo s-au îndreptat spre Beer. Aceasta-i fântâna despre care a zis Domnul lui Moise: „Adună poporul şi le voi da apă să bea".**

17: **Atunci a cântat Israel la fântână cântarea aceasta:**
„Cântați-i:
18: **Fântâna pe care voievozii au săpat-o,**
pe care-mpărații neamurilor au deschis-o
întru-mpărăția lor,

[353] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*
[354] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[355] SEP 1, p. 485
[356] BBVA, p. 181

întru stăpânia lor".

„Acest fragment dintr-o poezie populară e tipic pentru regiunea de acolo. Asemenea stihuri se mai cântă şi astăzi în jurul fântânilor abundente, adevărată binecuvântare în pustie"[357].

„Dar de ce stăruie Domnul pe lângă Moise să adune poporul ca să-i dea să bea din fântână? Oare poporul n-ar fi venit de la sine la fântână ca să bea? De ce oare această stăruință, pe lângă profet, pentru ca el să adune poporul prin zelul şi truda sa şi să-l facă să bea apă din fântână? [...] Există o fântână care le întrece pe toate celelalte, o fântână minunată: este Acela despre Care se grăieşte în acest loc din Scriptură: Fântânarii care au săpat-o nu erau oameni de rând, ci *principi* şi persoane cu un înalt rang social, pe care Scriptura îi numeşte *regi*. [...] Moise a primit porunca să adune poporul la fântână ca să bea apă. Prin Moise putem să înțelegem Legea [...]. Legea lui Dumnezeu este aceea care ne cheamă să venim la fântână. Şi la ce altă fântână ne cheamă dacă nu la cea despre care am vorbit: la Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care are existență prin ființa Sa proprie, Ce este împreună mărit cu Tatăl şi cu (Duhul) în izvorul unic al Dumnezeirii? Legea ne cheamă, deci, la fântâna aceasta, adică la credința în Hristos. [...] S-ar putea ca principii [*voievozii*:Septuaginta: **árhontes**] şi regii [**vasilis ethnon** = *împărații neamurilor*] să fie aceleaşi personaje, dar ei trebuie să fie totuşi deosebiți unul de altul. Prin principi înțelegem profeții. Ei au ascuns şi descoperit proorociile lor despre Hristos în adâncimea graiului [...]. Aşadar, principii sunt cei care au săpat această fântână, regii, aceia care au sfredelit-o. Când zice: *au deschis-o*, vrea să spună *a face să iasă lovind. Principii* sunt cu ceva mai puțin tari, şi sapă în pământul moale, până la o oarecare adâncime. Dar cei care se numesc *regi* sunt mai tari şi mai înălțați, ei nu numai sfredelesc grosimea pământului, ci şi tăria stâncii, pentru a ajunge la ape mult mai adânci şi cercetează, dacă se poate spune, până în adâncuri [...]. Noi afirmăm că regii care sunt în stare să cerceteze la aşa adâncimi şi atâtea taine ale fântânii sunt Apostolii [...]. Aceia care mulțumită Duhului Sfânt pot cerceta ei înşişi adâncimile lui Dumnezeu şi înțeleg marile taine ale fântânii sunt, în textul nostru, regii care au sfredelit fântâna în piatră şi au pătruns asprele şi grelele taine ale ştiinței"[358].

19: **Din Beer [au mers] la Matana, de la Matana la Nahaliel, de la Nahaliel la Bamot;**

„Matana înseamnă *darul lor*. Cred că ai înțeles că dacă cineva a băut la fântâna *săpată de regi şi de principi* e o chezăşie de a oferi un dar, că cei ce au daruri, aceia le oferă lui Dumnezeu. [...] De la Matana venim la Nahaliel, care se tâlcuieşte *de la Dumnezeu*. Ce vrea să zică: de la Dumnezeu? După ce am oferit ceea ce depinde de noi, venim acum să oferim ceea ce depinde de Dumnezeu. Dacă Îi oferim credința noastră şi iubirea noastră, El ne dă darurile bogate ale Duhului Sfânt [...]. De la Nahaliel ajungem la Bamot, ceea ce se tâlcuieşte: *venit de la moarte*. De la care moarte, dacă nu de la cea în care *noi murim împreună cu Hristos* (II Timotei 2, 11), *pentru a trăi împreună cu El* (Romani 6, 8) [...]. Dacă se urmează acest drum spre mântuire, trebuie să se traverseze toate aceste staționări, pe care le-am pomenit, pentru a ajunge, după multe peripeții, la acel loc care se tâlcuieşte: *venit de la moarte*"[359].

20: **iar de la Bamot la dumbrava din câmpia Moabului, spre vârful muntelui Fazga, cel ce cată spre fața pustiei.**

În loc de *vale*, Anania are *dumbravă*; Origen dă un toponim, Hai. „Dacă urmăm acest drum care nu descrie atât denumirile localităților, cât mai mult un urcuş al sufletului, după toate aceste etape noi ajungem la Hai, la *pădure*, sau, după o altă variantă, la (Fazga), care se tâlcuieşte *sus*, ceea ce înseamnă piscul muntelui. Prin aceasta se ajunge la faimoşii pomi ai divinului Paradis şi la plăcerile celei dintâi locuințe, unde e o culme a desăvârşirii şi un belşug de fericire atât de mare, încât să putem spune că *împreună cu Hristos ne vom scula şi cu El vom fi aşezați în*

---

[357] NUM, p. 208

[358] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XII, 1-2

[359] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XII, 3

înălțimile cerești (Efeseni 2,6)”[360].

21: **De acolo a trimis Moise soli la Sihon, regele Amoreilor, cu vorbe de pace, zicând:**

22: **„Vom trece prin țara ta. Pe cale vom trece, nu ne vom abate nici în țarină, nici în vie, nici apă din fântâna ta nu vom bea; pe calea-mpărătească vom merge, până ce vom trece de hotarele tale”.**

Israel cere să fie lăsat să treacă prin țara lui *Sihon* (= distrugător), fără a se abate de la calea împărătească (Septuaginta: **vasiliki porevsómetha**). „Dar dacă cineva s-ar hotărî să se abată de la calea dreaptă, pentru o umblare foarte sucită și prostească, părăsind drumul drept al înțelesurilor cuvenite, apucând un altul, va ajunge între spini și va cădea în gropi și în piedicile apărute în cale”[361].

23: **Dar Sihon nu l-a lăsat pe Israel să treacă prin hotarele lui; și-a adunat Sihon tot poporul și a ieșit în pustie să stea-mpotriva lui Israel și, ajungând la Iahaț, s-a luptat cu Israel.**

24: **Dar Israel l-a bătut măcelărindu-l cu sabia, și i-a cuprins țara de la Arnon până la Iaboc, până la fiii lui Amon, căci Iazir este hotarul fiilor lui Amon.**

„Râul Iabok se varsă în Iordan, la 40 km nord de Marea Moartă, dar izvorul său este mai la sud. Între Arnon și izvorul Iabokului sunt vreo 70 km. ♦ *Fiii lui Amman* [*Amon*] formează teritoriul din jur de Amman, esențialmente podișul Belqa. Iazer [Iazir] se află la cca 15 km sud-vest de izvorul Iabokului (astăzi Tell-Arem, la 14 km sud-vest de Aman)”[362].

25: **Și a luat Israel toate cetățile acestea și s-a așezat în toate cetățile Amoreilor, în Heșbon și în toate satele ce țineau de el.**

„Heșbon, capitala amoreilor, este identificată cu actualul Tell-Hesban, la 9 km nord de Madaba”[363].

26: **Căci Heșbonul era cetatea lui Sihon, regele Amoreilor. Acesta se luptase cu fostul rege al Moabului și-i luase toată țara, de la Aroer până la Arnon.**

Israel a învins pe *Amorei* (= munteni), ocupând teritoriul acestora, de la *Arnon* (= cel care murmură) până la *Iaboc* (= râul albastru). Lupta s-a dat la *Iahaț* (= loc secetos). Amoreii erau un popor canaanit, dar ocupaseră și o regiune la est de Iordan. *Aroer* (= goliciune) era o cetate situată în extremitatea sudică a regatului amorit; *Heșbon* (= socoteală) a fost capitala lui Sihon, construită de moabiți, dar căzută ulterior sub amorei (despre care vorbește textul ebraic, în acest loc).

27: **De aceea și zic poeții:**
„Veniți la Heșbon,
ca să se zidească și să se întărească
cetatea lui Sihon.
28: **Că foc a ieșit din Heșbon**
și flacără din cetatea lui Sihon
și a-nghițit până la Moab
și a mistuit zăvoaiele Arnonului.
29: **Vai ție, Moab!**
Pierit-a poporul lui Chemoș!
Feciorii lui s-au risipit,
fetele lui ajuns-au roabe
la Sihon, regele Amoreilor!

Chemoș: „zeul național al moabiților: numele lui complet este, poate, Aștar Kemoș.

[360] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XII, 3
[361] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, V
[362] SEP 1, p. 486
[363] SEP 1, p. 486

Această divinitate a războiului (pe care grecii au identificat-o cu Ares) este reprezentată pe stela lui Şihan – sec. IX-VIII î. Hr.)”[364].

30: **De la Heşbon pierit-au pruncii până la Dibon,**
chiar şi femeile-au fost arse de foc în Moab”.

Poemul „pare a fi o baladă amoreeană despre care nu se ştie sigur dacă fusese sau nu inclusă în *Cartea Războaielor Domnului.* Oricum, textul era menit să demonstreze că Moabiţii îşi pierduseră de multă vreme drepturile asupra acestui teritoriu”[365]. Sunt cântate victoriile lui Sihon asupra poporului lui *Camos* (= cel care aserveşte), zeul moabiţilor. Moabiţii au fost bătuţi în *Ar-Moab* (= cetatea urmaşilor tatălui), *Dibon* (= ţinut mlăştinos), *Nofa* (= mireasmă) şi *Medeba* (= izvor de putere).

31: **Şi aşa s-a aşezat Israel în toate cetăţile Amoreilor.**

32: **De acolo a trimis Moise să iscodească Iazirul, pe care l-a luat împreună cu satele lui şi i-a alungat pe Amoreii care locuiau acolo.**

33: **Şi întorcându-se, s-a suit în cale spre Vasan. Iar Og, regele Vasanului, le-a ieşit înainte la Edrei, cu tot poporul său, ca să se războiască cu ei.**

„Prima menţionare a Basanului (ebr. Başan), care este un podiş înalt, fertil, situat la nord de Yarmuk, de-a lungul lacului Tiberiadei”[366].

34: **Şi a zis Domnul către Moise: „Să nu te temi de el, că-n mâinile tale l-am dat, pe el şi tot poporul lui şi toată ţara lui, şi vei face cu el aşa cum ai făcut cu Sihon, regele Amoreilor, cel ce locuia în Heşbon”.**

35: **Şi l-a bătut, pe el, pe fiii lui şi tot poporul lui, de n-a lăsat viu pe nici unul din ai lui, şi le-a cuprins ţara.**

Evreii cuceresc cetatea amorită *Iezer* (= folositor), apoi înving pe *Og* (= uriaş), regele Vasanului. *Vasan* (= ţară întinsă) îngloba numeroase cetăţi importante. Astfel, Israel ajunge să stăpânească teritorii însemnate la răsărit de Iordan, consolidându-se în vederea cuceririi Canaanului.

CAPITOLUL 22 – *Istoria lui Balaam.*

„Cap. 22 inaugurează partea finală a cărţii şi de aici încolo vom afla un conglomerat de legi, regulamente şi istorisiri formulate în timpul israeliţilor în Moab. Dintre acestea din urmă se remarcă, fără îndoială, istoria lui Valaam, cu asina sa *grăitoare*”[367].

1: **Şi dac-au plecat de acolo, fiii lui Israel şi-au pus tabăra la apus de Moab, lângă Iordan, în faţa Ierihonului.**

2: **Iar Balac, fiul lui Sefor, a văzut tot ceea ce Israel le făcuse Amoreilor.**

„Referinţe despre Balac, mai cu seamă în privinţa delegaţiei trimise la Valaam, se găsesc şi în Deuteronom 23, 5, Iosua 24, 9 şi Judecători 11, 25”[368].

3: **Şi tare s-a-nfricoşat Moab de poporul acesta, pentru că era mult la număr; şi s-a-ngrozit Moab în faţa fiilor lui Israel.**

4: **Şi a zis Moab către bătrânii Madianului: „Gloata asta va-nghiţi acum tot ce e-mprejurul nostru aşa cum înghite boul verdeaţa de pe câmp”. La vremea aceea însă rege al Moabiţilor era Balac, fiul lui Sefor.**

Balac (= descărcător), fiul lui *Sefor* (= pasăre), s-a înspăimântat de Israel; Moabiţii caută ajutor la madianiţi care, vremelnic, le-au fost vecini. Israel e comparat cu un bou care

[364] SEP 1, p. 487
[365] BBVA, p. 182
[366] SEP 1, p. 487
[367] NUM, p. 208
[368] NUM, p. 208

paşte totul împrejurul său. „Aşa am înțeles eu de la unul din bătrânii dascăli care tâlcuia textul din cartea Numerilor, unde se spune: *Această sinagogă va înghiți sinagoga noastră, cum mănâncă boul iarba câmpului.* El a explicat pentru ce s-a întrebuințat o astfel de asemănare, […] pentru a face să se înțeleagă, în acest loc, că sinagoga Domnului care ne-a precedat prin sfinți va înghiți cu limba şi gura sinagoga vrăjmaşă, cu alte cuvinte, ea va zdrobi pe vrăjmaşii noştri prin rugăciunile şi mijlocirile ei”[369]. Israel paşte neamurile spre a le pregăti intrarea în Biserică.

5: **Acesta a trimis soli la Balaam, fiul lui Beor, în Petor - care se află pe Râu, în țara fiilor poporului său - ca să-l cheme, spunându-i: „Iată a ieşit un popor din Egipt şi a acoperit fața pământului şi iată că stă-mpotriva mea.**

6: **Vino deci acum şi blesteamă-mi poporul acesta, că-i mai tare decât mine; poate că atunci voi fi în stare să ucid o parte din el şi să-l alung din țară. Eu ştiu că cel pe care tu îl binecuvintezi este binecuvântat şi cel pe care tu îl blestemi este blestemat”.**

7: **S-au dus deci bătrânii din Moab şi bătrânii din Madian cu mâinile pline de daruri pentru vrăji; şi ajungând la Balaam, i-au spus cuvintele lui Balac.**

Valaam (= cel care mistuie), fiul lui *Beor* (= flacără), era un ghicitor din *Petor* (= tălmăcirea viselor), oraş mesopotamian situat în apropiere de Haran. Noul Testament (II Petru 2, 15; Apocalipsa 2, 14) şi Părinții Bisericii au aprecieri foarte aspre la adresa lui Valaam. Din datele ce le avem despre el, Valaam poate fi zugrăvit drept un personaj sincretist, oportunist şi enigmatic.

Daruri pentru vrăji: „gr. **τα μαντεια**, literal: *cele pentru ghicit*. S-ar putea înțelege şi în sensul de *material necesar pentru ghicit*, dar două texte din Noul Testament spun că Balaam a iubit *plata nedreptății* (II Petru 2, 15) şi că a fost rătăcit de dorința *plății* (Iuda 11)”[370].

8: **Iar el le-a zis: „Rămâneți aici peste noapte, iar eu vă voi răspunde prin ceea ce-mi va spune Domnul”. Şi au rămas căpeteniile lui Moab la Balaam.**

9: **Atunci a venit Dumnezeu la Balaam şi a zis: „Ce e cu oamenii aceştia care sunt la tine?”**

A venit Dumnezeu: „Dumnezeu i S-a arătat printr-un vis sau printr-o vedenie”[371].

10: **Iar Balaam a zis către Dumnezeu: „Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului, i-a trimis la mine să-mi spună:**

11: **Iată, a ieşit din Egipt un popor şi a acoperit fața pământului şi iată că stă-mpotriva mea; vino dar de mi-l blesteamă, doar l-aş putea birui şi alunga din țară”.**

12: **Dumnezeu însă a zis către Balaam: „Nu te vei duce cu ei şi nici nu vei blestema poporul acela, că este binecuvântat”.**

13: **Dimineața s-a sculat Balaam şi a zis către bătrânii lui Balac: „Duceți-vă la stăpânul vostru, că nu mă lasă Dumnezeu să merg cu voi”.**

14: **Sculându-se deci căpeteniile Moabului, au venit la Balac şi i-au spus: „Balaam n-a vrut să vină cu noi”.**

15: **Atunci Balac a trimis alți bătrâni, mai mulți şi mai însemnați decât aceia.**

16: **Şi venind aceştia la Balaam, i-au zis: „Aşa grăieşte Balac al lui Sefor: Rogu-te, nu pregeta să vii până la mine,**

17: **căci cu cinste mare te voi cinsti şi-ți voi face toate câte-mi vei spune, numa' vino de-mi blesteamă poporul acesta”.**

18: **Iar Balaam, răspunzând, a zis către bătrânii lui Balac: „Chiar de mi-ar da Balac casa sa plină de argint şi de aur, nu pot să calc porunca Domnului Dumnezeului meu şi să fac ceva mic sau mare, după bunul meu plac.**

19: **Acum însă rămâneți şi voi aici peste noapte, ca să ştiu ce-mi va mai spune**

---

[369] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI, 5
[370] SEP 1, p. 488
[371] BBVA, p. 183

Domnul".

20: **Şi a venit Dumnezeu la Balaam noaptea şi i-a zis: „De vreme ce oamenii aceştia au venit să te cheme, scoală-te şi du-te cu ei; dar numai ceea ce-ţi voi spune Eu, aceea să faci!"**

21: **A doua zi s-a sculat Balaam, şi-a pus samarul pe asina sa şi s-a dus cu bătrânii Moabului.**

„După tradiția iudaică, Valaam acceptă în cele din urmă invitația lui Balac, dar pare-se din vanitate şi cupiditate, fără să înțeleagă mai profund interdicția divină. Faptul de a duce daruri devinilor era un obicei răspândit în vremea aceea. Şi israeliții îl practicau (cf. I Regi 9, 7) dar, dacă era vorba de un mag *străin*, foloseau un cuvânt dispreţuitor"[372].

22: **Dar se aprinsese mânia lui Dumnezeu pentru că s-a dus, iar îngerul lui Dumnezeu s-a sculat ca să-l împiedice în timp ce el şedea pe asina sa, însoțit de două slugi ale sale.**

Versetul pare a contrazice cele spuse mai înainte, dar Dumnezeu poate răspunde gândurilor noastre, în funcție de oscilațiile acestora; Balaam gândea, poate, să accepte cererea lui Balac, în pofida interdicției divine. „Schimbarea de atitudine a lui Dumnezeu, care îi reproşează lui Balaam că a pornit la drum după ce El însuşi i-o poruncise (v. 20), a prilejuit multe comentarii. Un Targum subînțelege: [*pentru că mergea*] *să-i blesteme*. Theodoret (*Qu. Num*. 41) presupune că Domnul a voit să arate ce mare grijă are față de poporul Său"[373].

23: **Asina l-a văzut atunci pe îngerul lui Dumnezeu proptit în drum, cu sabia ridicată-n mână; asina s-a abătut din drum şi a luat-o pe câmp; iar el îşi bătea asina cu toiagul, ca s-o întoarcă la drum.**

Pornind de la acest loc, Sfântul Grigorie Palama arată că nu trebuie confundată lumina necreată cu îngerii, pentru a nu pune „pe văzătorii de Dumnezeu în rând cu asina lui Valaam, fiindcă s-a scris şi despre ea că a văzut un înger"[374].

24: **Dar îngerul lui Dumnezeu a stat în drumeagul dintre răzoarele viilor, cu gard într-o parte şi gard în cealaltă;**

25: **iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a tras către gard şi i-a strâns lui Balaam piciorul în gard, iar el a-nceput din nou s-o bată.**

26: **Îngerul lui Dumnezeu însă a mers mai departe şi a stat la loc strâmt, unde nu era chip să te abați nici la dreapta, nici la stânga.**

27: **Iar asina, văzându-l pe îngerul lui Dumnezeu, s-a culcat sub Balaam; şi s-a mâniat Balaam şi-şi bătea asina cu toiagul.**

28: **Dar Dumnezeu a deschis gura asinei, iar ea a zis către Balaam: „Ce ți-am făcut eu, de mă bați acum pentru a treia oară?"**

29: **Iar Balaam a zis către asină: „Pentru că ți-ai râs de mine; de-aş fi avut cuțit în mână, pe loc te-aş fi ucis".**

30: **A zis asina către Balaam: „Au nu sunt eu asina ta, pe care-ai umblat din tinerețile tale şi până-n ziua de azi? Crezi oare că din nesăbuință ți-am făcut ție asta?" Iar el a zis: „Nu".**

„Faptul că animalele pot vorbi era un lucru acceptat de israeliți şi ei credeau că, înainte de cădere, oamenii şi animalele vorbeau aceeaşi limbă"[375]. Nici pentru noi nu e de neconceput grăirea cu animalele, însă acest dar îl au mai cu seamă cei ajunşi la sfințenie şi care au restaurat în ei, prin har, omul primordial. „De crezi că […] Cel ce a deschis gura asinei poate să o deschidă şi pe a ta şi să te înțelepțească, să te cumințească şi să-ți dea putere, toate ți le va da, frate, Dumnezeu, precum nu ştii"[376]. „Cel cu mintea smerită se fereşte de voia sa ca de o amăgitoare şi, în

[372] NUM, p. 209
[373] SEP 1, p. 489
[374] *Despre sfânta lumină*, 10
[375] NUM, p. 209
[376] Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovniceşti*, 360

cererile lui către Domnul, învață și ascultă cu credință neșovăitoare. El nu ia aminte la viețuirea învățătorilor, ci predă grija de sine lui Dumnezeu, Care a învățat pe Valaam cele de trebuință și prin asină”[377]. De vom căuta să descoperim voia lui Dumnezeu, El ne va vorbi și prin cei și cele din jurul nostru; însă această învățătură o primesc doar cei smeriți, Valaam fiind un caz excepțional, căci acolo se manifesta grija divină față de Israel.

31: **Atunci Dumnezeu a deschis ochii lui Balaam, iar acesta l-a văzut pe îngerul Domnului proptit în drum, cu sabia ridicată-n mână; și s-a plecat și s-a-nchinat în fața lui.**

32: **Iar îngerul lui Dumnezeu i-a zis: „De ce ți-ai bătut acum asina pentru a treia oară? Iată, eu am ieșit să te împiedic, deoarece acest drum al tău nu-mi e pe plac;**

33: **și asina, văzându-mă, de trei ori s-a abătut pân-acum de dinainte-mi; dacă ea nu s-ar fi abătut, acum eu pe tine te-aș fi ucis, iar pe ea aș fi cruțat-o”.**

34: **Zis-a Balaam către îngerul Domnului: „Păcătuit-am, că n-am știut că tu erai proptit în drumul meu. Iar acum, dacă asta nu-ți place, mă voi întoarce”.**

35: **Zis-a îngerul lui Dumnezeu către Balaam: „Du-te cu oamenii aceștia, dar să grăiești numai ceea ce-ți voi spune eu!” Și s-a dus Balaam cu bătrânii lui Balac.**

Cu alte cuvinte, îngerul îi spune: „nu (vei zice) ceea ce vrei, ci ceea ce ești silit să spui. Vei da cuvintelor Mele glas precum răsunetul unei unelte de cântat. Eu sunt Cel care vorbește, nu tu, care faci să răsune ceea ce auzi”[378]. „Istorisirea vorbește de un ghicitor sau prezicător care, având puterea dintr-o oarecare lucrare vătămătoare a demonilor și a vrăjmașilor, a fost plătit de către stăpânitorul (moabiților) pentru a vătăma prin blestem pe cei ce viețuiau după voia lui Dumnezeu. Dar el a prefăcut blestemul în binecuvântare. Prin aceasta noi înțelegem […] că nici vrăjitoria nu poate lucra împotriva celor ce viețuiesc în virtute, ci că cei ce sunt susținuți de ajutorul dumnezeiesc biruiesc orice uneltire. Iar că cel amintit se ocupa cu vrăjitoria, ne mărturisește istoria când spune că săvârșea prin mână vrăjile și era sfătuit de păsări și înainte de toate era învățat prin glasul asinei despre cele viitoare pe care voia să le afle. Glasul asinei (din obișnuința ce o avea de a înțelege glasurile cele necuvântătoare printr-o lucrare diavolească), Scriptura ni-l înfățișează ca fiind articulat. Aceasta ne arată că cei luați în stăpânire de o astfel de înșelăciune a dracilor ajung până acolo că primesc ca prin cuvânt învățătura născută în ei de calitatea sunetului animalelor simțită de ei. Deci luând aminte la cele prin care era amăgit până acum, de data aceasta a fost învățat că cei împotriva cărora a fost plătit se bucură de o putere nebiruită”[379].

36: **Când a auzit Balac că vine Balaam, i-a ieșit în întâmpinare în orașul moabit care este lângă hotarul de la Arnon, chiar la hotar.**

37: **Și a zis Balac către Balaam: „Oare n-am trimis eu la tine să te cheme? De ce n-ai venit la mine? Crezut-ai cumva că eu nu pot să te cinstesc?”**

38: **Și a zis Balaam către Balac: „Iată, am venit la tine. Crezi tu că eu pot acum să-ți spun orice? Cuvântul pe care mi-l va pune Dumnezeu în gură, pe acela-l voi grăi!”**

„Heirich Schneider afirmă că Valaam insinuează aici o hotărâre șovăielnică de a rosti numai cuvântul Domnului (HS 406), ceea ce s-ar putea înțelege și din Biblia 1688: *acum putearnic voi fi a grăi ceva*?”[380].

39: **Apoi s-a dus Balaam cu Balac și au venit la Kiriat-Huțot.**

40: **Atunci a-njunghiat Balac oi și boi și i-a trimis lui Balaam și bătrânilor care erau cu el.**

41: **Și a fost că a doua zi de dimineață l-a luat Balac pe Balaam și l-a suit pe Bamot-Baal, și i-a arătat de acolo o parte din popor.**

După ce s-au întâlnit, Balac și Balaam au mers în cetatea moabită *Chiriat-Huțot* (=

[377] Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, XXV, 49
[378] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 5
[379] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*
[380] NUM, p. 209

cetatea drumurilor; cetățile sălaşelor), localitate necunoscută; în dimineața celei de a doua zile, ei au suit pe *Bamot-Baal* (= înălțimile Stăpânului; înălțimile lui Baal), probabil un vârf de pe creasta muntelui Atarus; de aici au putut vedea o parte a poporului israelit.

CAPITOLUL 23 - *Balaam îi binecuvintează pe Israeliți.*

1: **Atunci a zis Balaam către Balac: „Zideşte-mi aici şapte jertfelnice şi pregăteşte-mi şapte viței şi şapte berbeci".**

Sunt „jertfele obişnuite la devinii orientali înainte de pronunțarea unui **masal** şi care, uneori, erau întovărăşite de un ritual foarte complicat şi repetat de 8 ori, de data aceasta se aduce pe şapte altare, ceea ce, după importanța (acestui număr), presupune că aici e vorba de un ritual neobişnuit, de la care se aşteaptă intensificarea forțelor magice ale devinului"[381]. Ebraicul **maşal** (gr. **parávoli**; lat. **parabola**) înseamnă *incantație* sau *poem*. „Cele şapte *parabole* ale lui Balaam sunt mesaje primite de la Dumnezeu şi adresate lui Balac"[382].

2: **Şi a făcut Balac după cum zisese Balaam şi au jertfit câte un vițel şi câte un berbec pe fiecare jertfelnic.**

3: **Apoi a zis Balaam către Balac: „Stai lângă jertfa ta. Eu mă duc, că poate mi Se va arăta Dumnezeu în întâmpinare; şi ce-mi va descoperi El, aceea îți voi spune". Şi a rămas Balac lângă jertfa sa, iar Balaam s-a dus să-L întrebe pe Dumnezeu, şi s-a dus de-a dreptul.**

S-a dus de-a dreptul: „sensul exact: *fără abatere*, *fără să aibă îndoieli fără nici o şovăire lăuntrică*. În Versiunea Ebraică: *s-a dus într-un loc înalt* sau: *pe un munte golaş*"[383].

4: **Şi i S-a arătat Dumnezeu lui Balaam şi a zis Valaam către El: „Am zidit şapte jertfelnice şi am ridicat câte un vițel şi câte un berbec pe fiecare jertfelnic".**

5: **Iar Domnul a pus cuvânt în gura lui Balaam şi a zis: „Întoarce-te la Balac, şi aşa să-i spui!"**

„A pune Dumnezeu cuvânt în gura cuiva: a-l înzestra cu darul profetic"[384]

6: **Şi s-a întors la el, şi iată că el stătea lângă arderile-lui-de-tot, şi toate căpeteniile Moabului erau cu el. Şi Duhul lui Dumnezeu a fost peste [Balaam], iar el şi-a rostit poemul, zicând:**

Poemul echivalează ebraicul **maşal**, amintit şi la versetul 1, care poate însemna poem, incantație sau proză ritmată.

7: **„Din Mesopotamia m-a chemat Balac,**
regele Moabului, din munții Răsăritului, zicând:
Vino şi mi-l blesteamă pe Iacob,
vino şi mi-l osândeşte pe Israel!
8: **Cum îl voi blestema pe cel ce Dumnezeu nu-l blesteamă?**
Cum îl voi osândi pe cel ce Dumnezeu nu-l osândeşte?
9: **Că de pe vârful munților îl voi vedea,**
şi de pe dealuri îl voi cunoaşte:
iată un popor care locuieşte deoparte,
cel ce cu alte neamuri nu se numără.
10: **Cine-a numărat seminția lui Iacob?**
şi cine va socoti puzderia lui Israel?
Să moară sufletul meu ca sufletele drepților,
fie urmaşii mei precum urmaşii lor!"

---

381 NUM, p. 209
382 SEP 1, p. 491
383 BBVA, p. 184
384 BBVA, p. 184

Primind dar profetic, Balaam cere „să moară această viață trupească, pentru ca sufletele celor drepți să capete harul acelei vieți veșnice. În aceasta se va descoperi atunci măreția legământului ceresc și a Sfântului Botez, prin a căror lucrare oamenii sunt izbăviți de vechea osândă și de lucrarea celor nedrepți, ajungând în tovărășia celor drepți, să se înalțe și la bunele obiceiuri ale acestora”[385]. Finalul mașalului vorbește de o moarte a sufletului vrednică de dorit: „sufletul e muritor, și anume, e fericit dacă moare păcatului. De o astfel de moarte voia să vorbească Valaam în proorocia lui, atunci când a grăit sub insuflarea Duhului Sfânt: *să moară sufletul meu moartea drepților acestora*. Așadar, cu gândul la această moarte a făcut Valaam în chip minunat acea proorocie exprimându-și, prin Duhul Sfânt, cea mai frumoasă dintre dorințe: dorința de a muri păcatului și de a trăi pentru Dumnezeu”[386]. Balaam, însă, era doar un instrument prin care grăia Dumnezeu (în cazul de față), astfel că el nu-și va însuși cuvintele pe care le grăia în extaz.

11: **Atunci a zis Balac către Balaam: „Ce mi-ai făcut? Eu te-am chemat să-mi blestemi vrăjmașii, și iată tu cu binecuvântare i-ai binecuvântat!”…**

12: **Zis-a Balaam către Balac: „Oare nu ceea ce-mi va pune Dumnezeu în gură trebuie să spun eu cu grijă?”**

13: **Iar Balac a zis către el: „Vino acum cu mine în alt loc, de unde nu vei vedea [poporul] întreg, ci numai o parte din el vei vedea; nu pe toți îi vei vedea, și de-acolo să mi-l blestemi”…**

14: **Și l-a dus într-o măgură, de pe vârful muntelui Fazga, și a zidit acolo șapte jertfelnice și a pus câte un vițel și câte un berbec pe fiecare jertfelnic.**

15: **Și a zis Balaam către Balac: „Stai aici lângă jertfa ta, iar eu mă duc să-L întreb pe Dumnezeu”.**

16: **Și l-a întâmpinat Dumnezeu pe Balaam și a pus cuvânt în gura lui și a zis: „Întoarce-te la Balac, și așa să-i spui”.**

17: **Și s-a întors la el. iar acela stătea lângă jertfa sa, cu toate căpeteniile Moabului. Și l-a întrebat Balac: „Ce ți-a spus Domnul?”**

18: **Iar el și-a rostit poemul, zicând:**
„Scoală-te, Balac, și ascultă!
pleacă-ți urechea la mine, fiule al lui Sefor!
19: **Dumnezeu nu-i ca omul, să se clatine,**
nici ca fiul omului, să se-ngrozească.
Zis-a El oare fără să facă?
spune-va El fără să-mplinească?

Balac e învățat că Dumnezeu nu e ca omul. „Și poate spune de asemenea cineva: nu sunt oamenii ca Dumnezeu. La oameni, tatăl nu este pururi tată, nici fiul pururi fiu. Fiindcă cel ce devine tatăl unui fiu a fost cândva fiul altuia. […] Căci fiecare, fiind o parte a născătorului său, se naște ca fiu, dar devine și el tată al altuia. Dar în dumnezeire nu e așa, fiindcă Dumnezeu nu e ca omul. Tatăl nu e din alt tată. De aceea nici nu naște pe cel ce va deveni tată al altuia. Nici Fiul nu e o parte a Tatălui, de aceea nici nu e născut spre a naște un alt fiu”[387]. Devenirea e proprie creaturilor, iar Creatorul e neschimbător. Totuși, Scriptura înfățișează adeseori pe Dumnezeu ca având manifestări umane. „Când Pronia dumnezeiască se împletește cu lucrurile omenești, atunci folosește și înțelegere și purtări și graiuri ca de om. Căci, după cum noi când vorbim cu un copil de doi ani stâlcim vorbele pentru copil, căci dacă ne păstrăm seriozitatea vârstei noastre mature și nu facem pogorământ la limbajul copilăresc, copiii mici nu ne înțeleg, tot așa ceva să înțelegem și despre raporturile lui Dumnezeu cu oamenii, adică, atunci când El lucrează prin Pronie ceva pentru neamul omenesc. Aceasta mai cu seamă când oamenii sunt încă *prunci* (I Corinteni 3,

---

385 Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 10
386 Origen, *Convorbirile cu Heraclide*
387 Sf. Atanasie cel Mare, *Despre Sfântul Duh, către Serapion*, II, 6

1)”[388].

20: **Iată primit-am să binecuvintez**

şi voi binecuvânta şi nu voi reveni.

21: **Sleire nu va fi în Iacob,**

nici necaz în Israel;

Domnul Dumnezeul său este cu el,

lumini de voievozi în mijlocul lui.

Ultimul verset ar fi, după Textul Masoretic: *strigătele de izbândă ale unui rege*. Socotim că e vestit Împăratul Hristos. „Dacă vei fi în stare să urmezi mereu pe Iisus, atunci mergi după El şi, cât timp Îl urmezi, nu vei osteni, căci *nu este supărare în Iacov şi nu se vede osteneală în Israel.* Cel ce urmează pe Iisus n-are parte de osteneală. Faptul însuşi de a-L urma înlătură toată osteneala”[389]. Dar, după textul grec, aici s-ar putea înţelege mai degrabă poporul Israel, pe care-l vom echivala cu mulţimea dreptcredincioşilor.

22: **Dumnezeu Care l-a scos din Egipt**

îi este lui precum cornul inorogului.

„Inorog: animal fabulos unicorn, simbol al puterii invincibile”[390]. „Aceste versete sunt uneori interpretate mesianic. Creştinii au văzut în inorog o reprezentare a lui Hristos. Cornul unic a fost interpretat teologic (un singur Dumnezeu, o singură împărăţie) sau tipologic (figurând partea de sus a crucii lui Hristos)”[391].

23: **De vreme ce-n Iacob nu-i vrăjitorie,**

şi nici descântec în Israel,

la vreme li se va spune lui Iacob

şi lui Israel cele ce va-mplini Dumnezeu!

24: **Iată popor ce se va ridica precum un pui de leu,**

precum un leu se va semeţi:

somn nu va avea pân-ce prada nu şi-a sfâşiat-o

şi pân-ce sângele răniţilor nu l-a băut”.

E vestit poporul dreptcredincios, care va birui pe toţi vrăjmaşii săi. Încă neclară, profeţia se poate aplica, în parte, şi poporului evreu.

25: **Zis-a Balac către Balaam: „Dacă de blestemat nu mi-l blestemi, cel puţin nu-l binecuvânta!”**

26: **Iar Balaam, răspunzând, a zis către Balac: „Nu ţi-am grăit eu oare că nu voi face decât ceea ce-mi va spune Domnul?”**

27: **Atunci a zis Balac către Balaam: „Hai să te duc în alt loc, şi de-I va plăcea lui Dumnezeu, blesteamă-l de acolo”.**

28: **Şi l-a luat Balac pe Balaam pe vârful lui Peor, care priveşte spre pustie.**

29: **Aici Balaam a zis către Balac: „Zideşte-mi şapte jertfelnice şi pregăteşte-mi şapte viţei şi şapte berbeci”.**

30: **Şi a făcut Balac aşa cum a zis Balaam şi a pus câte un viţel şi câte un berbec pe fiecare jertfelnic.**

Balac încearcă prin practici magice (repetarea ritualului; schimbarea locului) să influenţeze hotărârea divină, acceptând chiar şi un compromis (ca, măcar, Israel să nu fie binecuvântat). Aparţinător unei religii decăzute, el e incapabil să înţeleagă natura divină. Interesant şi faptul că Balaam Îl numeşte pe Dumnezeu cu numele de Iahve (în textul ebraic). Nu credem să fi fost descoperit acest nume, pe care evreii nu îndrăzneau nici să-l pronunţe, unui vrăjitor de alt neam; ar fi, totuşi, un subiect vrednic de cercetat, dacă nu ne-am lovi de sărăcia

[388] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, XVII, 6
[389] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, XVII, 6
[390] BBVA, p. 185
[391] SEP 1, p. 492

izvoarelor.

CAPITOLUL 24 - ***Proorocia lui Balaam.***

1: **Văzând Balaam că plăcut Îi este Domnului să-l binecuvinteze pe Israel, n-a mai alergat, ca-n alte dăţi, după semne prevestitoare, ci s-a întors cu faţa spre pustie.**

2: **Şi ridicându-şi Balaam ochii, l-a văzut pe Israel aşezat în tabără după seminţiile sale; şi Duhul lui Dumnezeu a fost peste el**

3: **şi şi-a rostit poemul, zicând:**
„Aşa zice Balaam, fiul lui Beor,
aşa grăieşte bărbatul cel ce vede cu adevărat;
4: **aşa glăsuieşte cel ce aude cuvintele lui Dumnezeu,**
cel ce cu ochii deschişi
a văzut în somn vedenia Celui-Atotputernic:

Balaam grăieşte în stare de extaz; se mai arată că abia acum a renunţat el la practicile vrăjitoreşti (v. 1), înţelegând neputinţa lor în acest caz. *În somn*: „Textul Masoretic are [*el care*] *cade*. Imaginea omului inspirat care se prăbuşeşte la pământ sub efectul duhului profetic este înlocuită în Septuaginta printr-o referire la vis, care, după Numerii 12, 6, este mijlocul privilegiat prin care Dumnezeu se adresează celorlalţi profeţi în afară de Moise”[392].

5: **Cât de frumoase sunt sălaşurile tale, Iacobe,**
şi corturile tale, Israele!
6: **Ca nişte văi umbroase,**
ca nişte grădini lângă râuri,
ca nişte corturi sădite de Domnul,
ca nişte cedri pe lângă ape!
7: **Un Om va odrăsli din seminţia lui**
şi neamuri multe va stăpâni
şi împărăţia lui se va înălţa mai mult decât Gog
şi mult va creşte-mpărăţia sa.

„Text cu evidentă dimensiune profetică, asupra lui Mesia ca Împărat, pe care însă versiunea ebraică îl redă diferit, la modul impersonal: *Apa se revarsă din ciuturile lui, în apembelşugate îi este seminţia*. Profetismul textului însă e în perfectă concordanţă cu Facerea 49, 10 , dar şi cu versetul 17 al prezentului capitol; acesta este motivul pentru care, probabil, BJ părăseşte aici versiunea ebraică şi preferă să traducă după Septuaginta”[393]. Mesia va întrece stăpânirea lui Agag (cum apare în textul ebraic), „rege amalecit învins de Saul (I Regi 15, 7-8); viziune istoricistă precară, deoarece Amaleciţii nu au fost niciodată o mare putere. Septuaginta preferă comparaţia cu Gog, a cărui istoricitate are şi o valenţă simbolică, reprezentând orice fel de adversitate organizată împotriva lui Dumnezeu (cf. Apocalipsa 20, 8)”[394]. Cât despre viziunea privind sălaşurile lui Israel, aşa cum sunt descrise, ele sugerează slava în care vor petrece sfinţii.

8: **Dumnezeu l-a scos din Egipt,**
fi-va slava lui precum a inorogului;
mânca-va neamurile ce-i stau împotrivă,
oasele lor le va sfărâma
şi cu săgeţile sale-i va săgeta pe vrăjmaşi.
9: **Culcându-se s-a odihnit**
ca un leu, ca un pui de leu:
cine-l va scula?

---

[392] SEP 1, p. 493
[393] BBVA, p. 185
[394] BBVA, p. 185

Binecuvântați să fie cei ce te binecuvintează,
blestemați să fie cei ce te blesteamă!"

„Despre cine este vorba, dacă nu despre poporul lui Hristos? Îl binecuvântează Dumnezeu pe Acela în ale cărui mădulare coboară Cuvântul lui Dumnezeu"[395].

10: **Atunci s-a mâniat Balac pe Balaam; şi, frângându-şi mâinile, a zis Balac către Balaam:**

11: **„Eu te-am chemat să-mi blestemi pe vrăjmaşii mei, dar tu, iată, de trei ori i-ai binecuvântat pân-acum.**

12: **Fugi dar în țara ta! Am zis că te voi cinsti; dar iată că Domnul te-a lipsit de slavă".**

13: **Balaam însă a zis către Balac: „Oare nu le-am spus eu şi solilor tăi pe care i-ai trimis la mine: Chiar de mi-ar da Balac casa sa plină de argint şi de aur, nu voi putea să calc porunca Domnului şi să fac ceva bun sau rău după bunul meu plac; ce-mi va spune mie Domnul, aceea voi grăi!?**

14: **Şi acum, iată că alerg spre țara mea, dar vino să-ți spun ce va face poporul acesta cu poporul tău în vremile ce-au să vină."**

SEP 1: *vino să-ți împărtăşesc ce va face*: „literal: *vino, îți voi da un sfat ce va face*; anacolutul există şi în Textul Masoretic. Origen (*Hom. Num.* 18, 1-2) remarcă faptul că Balaam nu dă aici un sfat, ci rosteşte o profeție, motiv pentru care consideră că ar fi fost mai logic să spună: *Vino, îți voi prooroci despre ce va face poporul acesta poporului tău la sfârşitul zilelor*, deşi în proorocia despre Balac şi despre neamuri, Origen descifrează proorocirea venirii lui Hristos. Expresia *îți voi da un sfat* asupra căreia Origen mărturiseşte că a reflectat de multe ori, nu poate avea sensul curent, ci semnifică *îți voi dezvălui un sfat al lui Dumnezeu*; la rândul său, cuvântul *sfat* ar putea însemna *un gând al lui Dumnezeu*, despre ceea ce se va întâmpla la sfârşitul zilelor sau ar putea simboliza Sfânta Treime – sfatul lui Dumnezeu"[396].

15: **Şi şi-a urmat Balaam poemul, zicând:**
„Aşa grăieşte Balaam, fiul lui Beor,
aşa grăieşte bărbatul cel ce vede cu adevărat,
16: **cel ce aude cuvintele lui Dumnezeu,**
cel ce ştie ştiința Celui-Preaînalt,
cel ce cu ochii deschişi
a văzut în somn vedenia lui Dumnezeu:

„Reiese din toate acestea că ştiința lui Valaam, această ştiință pentru care a venit din munții Mesopotamiei, din Răsărit, pentru a blestema pe Iacov, îşi are izvorul şi principiile ei în Cel Preaînalt. De aici şi-a scos el cunoaşterea firii, a animalelor, mişcările păsărilor, deosebirile glasurilor, însă el întrebuințează spre rău darurile pe care le-a primit pentru ştiința lucrurilor bune"[397].

17: **I-l voi arăta, dar nu acum;**
îl fericesc, dar nu mi-i aproape:
o stea va răsări din Iacob,
un Om se va ridica din Israel
şi va zdrobi căpeteniile Moabului,
şi pe toți fiii lui Set îi va prăda.

„În vechiul Orient, *steaua* este semnul unui zeu şi, în consecință, al unui rege divinizat. Fiii lui Set erau, de fapt, nişte triburi beduine, după care profetul trece în revistă adversarii lui Israel de la marginile Canaanului. Într-un document găsit la Ierihon, în 1947, atât Moabul cât şi

[395] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 12
[396] SEP 1, p. 494
[397] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XVIII, 3

Edomul sunt numiți *fii ai întunericului*, care, evident, trebuiau stârpiți”[398]. „Acest verset a jucat un mare rol în dezbaterile asupra mesianismului atât în mediul iudaic, cât şi în cel creştin. La Qumran, *steaua* este Stăpânul Dreptății. În sec. II d. Hr., căpetenia răscoalei antiromane, Bar Kozeva, şi-a schimbat numele în Bar Kokhbha, *Fiul Stelei*. Pentru rabini, steaua vesteşte domnia lui David. Pentru Părinții Bisericii, steaua care se va ridica este Hristos, sau este asimilată cu steaua văzută de magi”[399].

Indiscutabil, e vorba de o profeție mesianică. „Moise, cel cu adevărat mare şi crezut de (iudei) ca spunând adevărul, a însemnat cuvântul despre întruparea Mântuitorului, socotindu-l şi cunoscându-l ca adevărat şi ca tot ceea ce putea fi mai mare”[400]. „Hristos este cel vizat […]: *O stea va răsări din Iacov şi un Om se va ridica din Israel*. Acela va fi văzut, zice Valaam, însă nu acum, ci la vremea când El însuşi va grăi […]. Aceste cuvinte […] profețesc despre steaua care s-a arătat pe cer magilor din Răsărit şi care i-a îndrumat spre Iudeea pentru a căuta pe Împăratul lui Israel, care S-a născut, şi aflându-L I-au adus daruri şi I s-au închinat. […] Şi tot aşa mi se pare că steaua este imaginea dumnezeirii. De asemenea ordinea expresiilor acestei profeții arată că-i vorba despre dumnezeire: *O stea va răsări din Iacov*, şi de natura umană: *şi un Om se va ridica din Israel* (în textul ebraic: *un toiag*). Astfel că Hristos este descoperit în profeție deplin, atât în dumnezeirea cât şi în umanitatea Sa. *Şi va lovi căpeteniile Moabului*. Moabul este o națiune ai cărei conducători nu reprezintă altceva decât duhul răului şi puterile împotriva cărora noi suntem datori să luptăm. Însă acest Om ieşit din Israel îi va zdrobi când *va dezbrăca domniile şi puterile, biruind asupra lor prin crucea Sa* (Coloseni 2,15). Căci El nu va putea mântui pe moabiți pentru a-i îndruma spre cunoaşterea lui Dumnezeu fără a zdrobi puterile lor, care au exercitat asupra lor o impietate tiranică. *Şi pe toți fiii lui Set îi va zdrobi*. Set este fiul lui Adam […]. Toți oamenii care sunt în lumea aceasta sunt fiii lui Set. […] Şi aici El a făcut pe toți fiii lui Set pradă a Sa. […] Această turmă de neam omenesc, pe care diavolul a făcut-o captivă pentru a sa pieire, Hristos a dobândit-o în înțeles opus şi a fost readusă de la moarte la viață”[401].

18: **Lua-va-n stăpânire pe Edom,**
şi-n stăpânire-l va lua pe Esau, vrăjmaşul său,
şi Israel îşi va arăta puterea.

Septuaginta numeşte aici pe Edom şi Isav (Esau); *Biblia Hebraica* are Edom şi Seir; *Vulgata* are Idumeea şi Seir. „Edom e una şi aceeaşi persoană cu (Isav). Din punct de vedere istoric, el este duşmanul lui Israel. Dar, la venirea lui Hristos, zice Valaam că şi Edomul va fi moştenirea Sa; el va fi inclus, adică, în credință, şi nu va fi exclus din moştenirea lui Hristos. Dacă scrutăm înțelesul duhovnicesc al acestui pasaj, înțelegem că Edom este trupul care pofteşte împotriva duhului şi îi este vrăjmaş. La venirea lui Hristos, însă, când trupul a fost supus duhului, prin nădejdea învierii va ajunge şi el la moştenire. Că nu numai sufletul, ci şi trupul, care altădată îi era duşman, va avea parte în viitor de moştenire, desigur dacă dă ascultare duhului. Cuvintele *iar Israel îşi va arăta puterea* vor să spună că şi Edom sau (Isav), adică firea trupească, va fi chemată la partea de moştenire când Israel, adică sufletul, va fi săvârşit cele ale virtuții şi va fi copleşit de virtute. Iar dimpotrivă, dacă sufletul nu vine la cele ale virtuții, ci stăruie în slăbiciune, trupul nu numai că nu va ajunge la moştenire, ci va cădea sub judecata *celui care poate ca şi trupul şi sufletul să le piardă în gheenă* (Matei 10, 28)”[402].

19: **Din Iacob se va ridica**
şi-i va pierde pe cei ce-au scăpat din cetate”.

În toate traducerile româneşti de care dispunem, afară de Biblia 1982 – care are *cei ce vor rămâne în cetate* -, se vorbeşte de cei *scăpați din cetate*, ceea ce corespunde atât

398 NUM, p. 209
399 SEP 1, p. 495
400 Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33
401 Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XVIII, 4
402 Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33

Septuagintei (**sozómenon ek póleos**), cât şi Vulgatei (**reliquias civitatis**). „Cuvintele: *El va zdrobi pe cel scăpat din cetate* […] poate că s-ar tâlcui în felul următor: prin această cetate înțelegem lumea […]. Cu alte cuvinte, Iisus va pierde printr-o pieire mântuitoare pe cel care s-a eliberat din cetatea acestei lumi. Şi noi, de asemenea, dacă voim să dobândim mântuirea şi să fim eliberați din această lume, trebuie să pierdem sufletul nostru printr-o pieire folositoare şi necesară. Căci se pierde sufletul urmând pe Hristos. Cel care-şi ucide poftele, care suprimă patimile şi luptă împotriva desfrâului şi a patimilor, acela nu-şi face nicidecum voia sa, ci pe cea a lui Dumnezeu”[403].

20: **Apoi, văzându-l pe Amalec, şi-a urmat poemul, zicând:**
„Amalec, cel dintâi dintre neamuri,
dar şi seminția lui va pieri”.
21: **Văzându-l apoi pe Cheneu, şi-a urmat poemul, zicând:**
„Tare-ți este locaşul,
dar chiar dacă-ți vei pune cuibul în stâncă
22: **şi chiar dacă lui Beor i se va face cuib învăluit,**
Asirienii te vor robi”.

Profeția continuă arătând cum neamurile se vor supune lui Hristos. E folosit aici, în textul ebraic, un joc de cuvinte, bazat pe asemănarea între **ken** (cuib), *Cain* şi *Chenei.* Prin Asur [redat de Anania prin *Asirieni*], cel mai probabil, sunt înțeleşi Asirienii, dar poate fi şi o referire la Aşurim, menționat în Facerea 25, 3.

23: **Iar când l-a văzut pe Og, şi-a urmat poemul, zicând:**
„Vai, vai, cine va mai trăi când Dumnezeu va aduce acestea?
24: **că va scăpa din mâna Cheteilor,**
îl va asupri pe Aşurim,
îi va împila pe Evrei,
dar şi el odată va pieri”.
25: **Sculându-se apoi Balaam, s-a dus înapoi în țara sa; şi s-a dus şi Balac întru ale sale.**

Textul grec e mai clar, arătând că şi evreii vor avea de suferit, dar asupritorii lor vor pieri. Întreaga profeție e dificil de armonizat, unele detalii privind istoria veterotestamentară, altele vizând pe Hristos şi Biserica Sa. Pornind de la întreg acest capitol, Petru Damaschin sfătuieşte să nu cercetăm cele ascunse şi să nu cerem cunoaşterea celor viitoare; uneori, Dumnezeu le descoperă, ca lui Valaam, spre folosul de obşte, chiar dacă acela a fost nevrednic de descoperirile ce i s-au făcut[404].

Ajunşi aici, revenim asupra persoanei lui Valaam şi a diverselor moduri în care a fost el receptat: „Din capitolele 22-24, Balaam apare ca o figură pozitivă. Nu este un israelit, ba chiar este un vrăjitor, dar în acelaşi timp este inspirat de Dumnezeu şi Îi împlineşte voința. De unde apare atunci imaginea lui ambiguă (la Iosif Flaviu şi la Părinții Bisericii), negativă (la Philon şi în Noul Testament), sau chiar foarte negativă (în textele rabinice)? Trebuie făcut apel la alte texte din Biblie. La 24, 14, el îi spune lui Balac, literal, *Vino să-ți dau un sfat*. În text se înțelege că e o prevestire despre biruința lui Israel, dar, scos din context, a fost pus în legătură cu 31, 16, unde fiicele madianiților i-au împins pe fiii lui Israel la idolatrie. În alte texte biblice Balaam apare clar negativ: Iosua 13, 22 îl numeşte *ghicitor*, Deuteronom 23, 5-6 şi Neemia 13, 2 îl numesc *vândut*. În general, Septuaginta, în unele amănunte, îi este mai defavorabilă lui Balaam decât Textul Masoretic. Problema lui Balaam a revenit în actualitate prin descoperirea, în 1967, a inscripției de la Deir Alla, la vărsarea Iabokului în Iordan. Ea aminteşte despre Balaam, fiul lui Beor, omul care îi vede pe zei şi primeşte de la ei vedenii pe care le rosteşte în oracole. Balaam apare astfel ca profetul celebru al unei populații neisraelite, chiar dacă amănuntele

[403] Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33
[404] Cf. *Învățături duhovniceşti*, I

interpretării inscripției dau încă naştere la multe controverse. ♦ Pentru Origen, Balaam îi prefigurează pe preoții, scribii şi fariseii din Evanghelie, care simulează credința; Balac simbolizează un demon care doreşte să *înfulece* poporul lui Israel; cât despre măgăriță, ea îi simbolizează pe creştinii simpli, nesofisticați (*Hom. Num.* 14, 3). Grigorie al Nyssei oferă o imagine mai degrabă pozitivă despre Balaam: acesta este un vrăjitor care-şi dă seama de vanitatea meseriei sale în raport cu imensa forță a credinței iudaice (*Viața lui Moise* I, 73-74; II, 291-296)”[405].

CAPITOLUL 25 - *Pedeapsa pentru idolatrie şi desfrânare.*

1: **Atunci s-a aşezat Israel în Şitim, iar poporul s-a dedat la desfrânare cu fetele din Moab.**

2: **Acestea îi pofteau la jertfele idolilor lor, iar poporul mânca din acele jertfe şi se închina la idolii lor.**

„Pe de-o parte, cultul lui Baal presupunea şi anumite ritualuri orgiastice, în care femeile îi antrenau pe participanți; pe de alta, în limbajul Vechiului Testament se operează transferul semantic de la prostituția propriu-zisă la prostituția sacră, prin care infidelitatea față de Iahve este echivalentă cu adulterul”[406]. „După o tradiție iudaică, Balaam este cel care i-a sugerat lui Balac să-i atragă pe israeliți. […] Vezi şi Apocalipsa 2, 14”[407].

3: **Şi i s-a închinat Israel lui Baal-Peor, şi s-a aprins mânia lui Dumnezeu asupra lui Israel.**

„E de remarcat paralelismul ce se poate stabili între evenimentele din Sinai, când, după ce Moise a dat legea, israeliții au ridicat vițelul de aur, şi momentul profețiilor pozitive ale lui Valaam, după care a urmat subjugarea față de cultul lui Baal, cel adorat pe muntele Peor”[408].

Dacă nu reuşeşte prin greutăți să ne întoarcă din drumul către cele făgăduite nouă de Dumnezeu, „pricinuitorul răutății nu se opreşte cu totul de la alte născociri împotriva noastră, ci îşi îndreaptă gândul spre lupta lui cea mai proprie, ispitind firea iarăşi spre păcatul prin plăcere. Căci plăcerea, dând oricărui păcat un farmec, atrage uşor sufletele mai lihnite spre pofte în undița pierzării. E un lucru care s-a întâmplat şi atunci. Căci cei ce au biruit armele şi au dovedit orice atac prin armele de fier ca fiind mai slab decât puterea lor şi au pus pe fugă oastea vrăjmaşilor, au fost răpuşi de săgețile femeieşti, prin plăcere. Şi cei ce au fost mai tari decât bărbații s-au făcut mai slabi decât femeile. Îndată ce li s-au arătat lor femeile, punându-le în față nu arme, ci formele lor, îndată au uitat de tăria bărbătească, topindu-şi mânia în plăcere. Şi unii au ajuns într-o stare în care era firesc să ajungă cei ce s-au înfierbântat de amestecarea nelegiuită cu cele de alt neam. Iar această unire cu răul a însemnat lipsirea de unirea cu binele”[409].

4: **Şi a zis Domnul către Moise: „Ia pe toate căpeteniile poporului şi dă-I-le Domnului în vileag la fața soarelui, pentru ca aprinderea mâniei Domnului să se abată de la Israel.**

„Versiunea Ebraică foloseşte un cuvânt cu sens incert, tradus fie prin *spânzurați-le*, fie prin *trageți-le în țeapă* [pe căpetenii – n. n.]. Grecescul **paradigmatízo** din Septuaginta înseamnă *a da pe cineva în vileag* (ca exemplu rău), *a-i aplica cuiva o pedeapsă exemplară*, *a-i descoperi cuiva partea negativă*; e folosit în Iezechiel 13, 22, dar şi în Matei 1, 19”[410].

---

405 SEP 1, pp. 487-488
406 BBVA, p. 186
407 SEP 1, p. 496
408 NUM, p. 209
409 Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*
410 BBVA, p. 186

„Vezi cum e stârnită de noi şi adusă la urgia fără voie firea dumnezeiască şi atotblândă? Căci e un lucru dobitocesc şi cu totul nelegiuit a te înfierbânta de formele femeilor şi a îndrăzni să schimbi evlavia către Dumnezeu cu plăcerea neînfrânată. De aceea sunt arătaţi Domnului înaintea soarelui, adică sunt atârnaţi de lemne întoarse spre răsărit. Acesta e modul pedepsirii lor, fiind un chip ce striga limpede şi da cuvânt că ochiului atoatepătrunzător şi fără greşeală al Judecătorului nu-i poate scăpa nimeni din cei căzuţi în astfel de greşeli şi nu poate rămâne nepedepsit, ci va fi pus, după cuvântul proorocului, în văzul a tot trupul, având să suporte pedepsele aspre ale păcatelor lor. Aşadar, arătarea cuiva înaintea soarelui înseamnă pedepsirea lui făţişă şi sub ochii lui Dumnezeu”[411].

5: **Atunci a zis Moise către neamurile lui Israel: „Ucideţi fiecare pe casnicul său care i s-a închinat lui Baal-Peor!”**

„Şi Moise, care a fost mărturisit ca cel mai blând dintre toţi oamenii, când i-a cerut-o momentul, s-a indignat şi a ajuns la un asemenea punct de tulburare, încât să-şi manifeste indignarea prin uciderea celor din acelaşi neam, o dată când au fabricat viţelul de aur, altă dată când s-au alipit de Baal-Peor. Aşa încât este posibil ca şi cel blând să se indigneze, aşa cum hotărăşte raţiunea, şi să nu distrugă virtutea blândeţii. Dar ca să rămână cineva inflexibil sau să nu se indigneze, aşa cum este logic, nu înseamnă blândeţe, ci inactivitatea naturii”[412].

6: **Iată însă că un om dintre fiii lui Israel a venit şi l-a apropiat pe fratele său de o madiancă, sub ochii lui Moise şi sub ochii întregii obşti a fiilor lui Israel, în timp ce ei plângeau la uşa cortului mărturiei.**

„Se presupune că madianca era cunoscută, dar numele ei va fi pomenit de abia în versetul 15”[413]. Adăugăm aici şi o prezumţie exegetică pe care am socotit-o plauzibilă: „Cozbi [madianita], descendentă dintr-o familie de nobili, urma să devină hetairă *sacră* tocmai în cortul mărturiei, pângărindu-l astfel (cf. III Regi, 14, 23-24; 15, 12)”[414].

7: **Şi văzând aceasta Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron preotul, s-a sculat din mijlocul adunării şi, luându-şi în mână lancea,**

8: **a intrat pe urma israelitului în culcuş şi i-a străpuns pe amândoi, pe bărbatul israelit, precum şi pe femeie prin josul pântecelui ei; şi a încetat pedeapsa de deasupra fiilor lui Israel.**

Finees (= negru), ucigând pe cei doi pângăritori, a oprit mânia lui Dumnezeu împotriva israeliţilor. „Natura acestei pedepse nu ne e cunoscută”[415]. „Fapta lui Finees a suscitat un complex de situaţii şi întâmplări miraculoase, printre care aceea că trupurile victimelor, străpunse de lance, au fost purtate împreună pe umărul răzbunătorului de-a lungul întregului câmp. Scena aceasta, pictată într-o catacombă din Roma, a fost regăsită recent. Locul unde cei doi au fost ucişi [*culcuş*, la Anania] înseamnă, în original, *nişă boltită*, probabil destinată prostituţiei sacre”[416].

„E proprie minţii şi mânia potrivită firii. Căci fără mânie nu e nici curăţie în om. Mânia aceasta luptă împotriva seminţelor semănate ca plăceri înşelătoare de vrăjmaşul în trup”[417]. „Ce a îndreptăţit pe Finees? Oare nu mânia lui cea dreaptă împotriva desfrânaţilor? Finees era un om foarte blând şi paşnic; dar când a văzut că (acel israelit) a făcut desfrânare pe faţă şi fără de ruşine cu madianita şi că ei nici nu au ascuns priveliştea urâtă a ruşinii lor, n-a mai putut răbda, s-a folosit de mânie, aşa cum trebuia, şi a străpuns pe cei doi cu lancea”[418].

9: **Cei ce au murit de pedeapsa aceasta au fost douăzeci şi patru de mii.**

---

411 Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIV
412 Sf. Vasile cel Mare, *Constituţiile ascetice*, XIII
413 BBVA, p. 186
414 NUM, p. 209
415 BBVA, p. 187
416 NUM, p. 209
417 Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, II, 2
418 Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, X, 6

Nu e clar dacă aceştia au murit doar în urma poruncii lui Moise sau şi a unei pedepse divine, dar învăţătura rămâne aceeaşi. „Mie mi se pare că această istorisire dă oamenilor un sfat folositor, prin care învăţăm că din multele patimi care războiesc gândurile oamenilor, nici o altă patimă nu are asupra noastră o putere deopotrivă cu boala plăcerii trupeşti. Căci pe israeliţii ce se dovediseră mai tari decât călărimea egipteană şi biruiseră pe amaleciţi şi se arătaseră înfricoşători poporului întâlnit după aceea şi mai apoi zdrobiseră oastea madianiţilor, pe aceştia îi robeşte dintr-o dată vederea femeilor de alt neam. Prin aceasta ni se arată [...] nu altceva decât că plăcerea trupească pricinuieşte o războire greu de înfrânt şi de înfruntat. Ea a ridicat împotriva celor nebiruiţi de arme, prin însăşi arătarea ei, steagul biruitor al necinstei, punând sub mărturia luminii ruşinea lor. Ea a dovedit pe oameni a fi ca animalele, căci pornirea dobitocească şi neraţională spre desfrău i-a făcut să uite de firea omenească, nemaiascunzându-şi murdăria, ci lăudându-se cu necuviinţa patimii şi împodobindu-se cu urâciunea ruşinii lor, tăvălindu-se pe faţă unii la vederea altora, ca porcii în mocirla necurăţiei. Ce ne învaţă, deci, istorisirea? Ca învăţând câtă putere spre rău are boala plăcerii trupeşti, să ne ducem viaţa noastră cât mai departe de vecinătatea ei, ca să nu treacă boala şi la noi, ca un foc care-şi întinde, prin apropiere, flacăra lui cea nimicitoare”[419].

10: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

11: **„Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron preotul, a potolit mânia Mea de deasupra fiilor lui Israel prin aceea că-ntre ei a gelozit în locul geloziei Mele, aşa că Eu nu i-am nimicit pe fiii lui Israel în gelozia Mea.**

„*Gelozia Mea*: verset citat de Iulian Apostatul în tratatul *Contra Galilaeos*, acuzându-l pe Dumnezeul lui Moise că-i apreciază pe cei care îi seamănă în mânie şi gelozie. Dimpotrivă, pentru Philon şi Părinţi, acest **ζηλος** al lui Finees este râvna pentru bine pusă în slujba lui Dumnezeu”[420].

12: **Drept aceea, am zis: Iată că am încheiat cu el legământ de pace;**

13: **fi-va pentru el şi pentru urmaşii săi legământ de preoţie veşnică pentru aceea că a gelozit în locul Dumnezeului său şi s-a rugat pentru fiii lui Israel”.**

„Crima, recunoscută de toţi ca venind de la diavol, ei bine, chiar crima, săvârşită la timp potrivit, a făcut ca Finees, care a ucis, să fie înălţat la treapta de preot”[421]. Orice faptă trebuie judecată într-un anume context şi după scopul pentru care a fost săvârşită. Textul grec permite chiar a vedea uciderea ca pe un echivalent al rugăciunii, atunci când ea se impune!

14: **Omul israelit care a fost ucis împreună cu madianca se numea Zimri, fiul lui Salu, mai-mare peste casa seminţiei lui Simeon;**

15: **iar numele madiancei ucise era Cozbi, fiica lui Ţur, mai-mare peste neamurile lui Omot, casă părintească din Madian.**

Zimri (= cântarea mea), fiul lui *Salu* (= nobil), e robit de *Cozbi* (= înşelătoare), fiica lui *Ţur* (= duşman; asupritor). Duşmanul minţii văzătoare de Dumnezeu caută s-o supună pe aceasta, atrăgând ceea ce are ea mai nobil la plăcerile înşelătoare. Finees, „străpungând pe madianită împreună cu israeliteanul, a arătat tainic prin lance că prin puterea cuvântului arhiereului trebuie scoasă cu totul din suflet materia împreună cu forma, pofta împreună cu mânia, plăcerea străină împreună cu gândul pătimaş. Căci forma deţine faţă de materie rolul pe care îl are iuţimea faţă de poftă. Pentru că iuţimea imprimă poftei o mişcare, întrucât aceasta e prin sine nemişcată. La fel, gândul dă plăcerii o formă, întrucât aceasta e fără chip şi formă după raţiunea ei. Aceasta o arată şi însuşi înţelesul numelor. Căci madianita se numeşte *Hasvi* care înseamnă *gâdilirea mea*, iar israeliteanul, *Zamvri* care înseamnă *cântarea mea*, adică înălţarea mea în cele înalte. Când deci partea raţională a sufletului renunţă la cugetarea şi privirea celor dumnezeieşti şi se împreună cu gâdilirea trupului, în cuptorul păcatului, are

[419] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viaţa lui Moise*
[420] SEP 1, p. 496
[421] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XVII, 6

nevoie numaidecât de cuvântul arhiereului spre nimicirea celor împreunate rău între ele şi spre abaterea mâniei stârnite a lui Dumnezeu”[422].

16: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând: „Vorbeşte către fiii lui Israel şi spune-le:**

17: **Fiţi duşmanii Madianiţilor şi omorâţi-i,**

18: **că ei vă duşmănesc pe voi prin vicleniile cu care-au viclenit prin Peor şi prin Cozbi, fiica unei căpetenii din Madian, sora lor care-a fost ucisă în ziua când s-a făcut ucidere din pricina lui Peor”.**

„Oare femeile madianite n-au făcut cu frumuseţea lor pe evrei, care luptau cu madianiţii, să se lepede de Dumnezeul lor din pricină că n-au mai fost înfrânaţi şi s-au destrăbălat? Femeile madianiţilor, împrietenindu-se cu evreii, i-au ademenit cu frumuseţea lor; şi făcându-i să-şi părăsească deprinderile lor cuviincioase şi să se dedea plăcerilor desfrânate, i-au făcut să se înnebunească după jertfele idolilor şi după femei străine; biruiţi de femei şi de plăcere, s-au depărtat şi de Dumnezeu şi s-au depărtat şi de lege; puţin a lipsit ca tot poporul, printr-o stratagemă femeiască, să nu ajungă în mâna duşmanilor, dacă, în faţa primejdiei, frica nu i-ar fi sfătuit să se oprească”[423].

CAPITOLUL 26 - *Numărătoarea din nou a poporului.*

1: **Şi a fost că după această pedeapsă a grăit Domnul către Moise şi către Eleazar, fiul lui Aaron preotul, zicând:**

2: **„Număraţi întreaga obşte a fiilor lui Israel, de la douăzeci de ani în sus, după familiile lor, pe toţi cei buni de război în Israel”.**

„Acest al doilea recensământ, după cel relatat în capitolele 1 şi 3, îşi propune să evalueze, pe de-o parte, forţa armată ce urmează să cucerească ţara Canaanului şi, pe de alta, numărul şi starea celor ce vor primi pământ”[424]. „Între prima numărătoare, relatată la începutul cărţii, făcută în pustiul Sinai, şi cea de-a doua, din câmpia Moabului, s-au scurs patruzeci de ani”[425].

3: **Atunci Moise şi Eleazar preotul le-au grăit în şesurile Moabului, la Iordan, în dreptul Ierihonului, zicând:**

4: **„…de la douăzeci de ani în sus” – aşa cum i-a grăit Domnul lui Moise. Iată fiii lui Israel care au ieşit din ţara Egiptului:**

„Manuscrise degradate, text fragmentar (versetul 4)”[426]. „În enumerarea celor douăsprezece seminţii ale lui Israel, Versiunea Ebraică prezintă o ordine uşor diferită de aceea a Septuagintei, motiv pentru care ediţia Rahlfs adoptă o dublă numerotare a versetelor. Datele însă sunt aceleaşi. Din ele rezultă că, faţă de primul recensământ, numărul celor din seminţiile lui Ruben, Simeon, Gad, Efraim şi Neftali descrescuse, în timp ce al celorlalte se mărise”[427].

După 40 de ani de la prima numărătoare, e poruncit un al doilea recensământ, în vederea cuceririi şi împărţirii ţării Canaanului. „Dumnezeu porunceşte să se numere iarăşi ceea ce este în putere şi în vârstă bună de război. Căci în cunoştinţa şi în conscripţia lui Dumnezeu şi în cartea celor vii nu e cel plăpând şi slab, nici cel încă prunc la cugetare, ci tot cel ce este viguros pentru bătălia împotriva patimilor şi a păcatului şi întărit în înţelepciune şi bine pregătit ca să poată lucra şi să poată împlini cele ce le vrea Dumnezeu”[428].

5: **Ruben, întâiul-născut al lui Israel. Fiii lui Ruben: Enoh şi neamul lui Enoh; din**

[422] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 70
[423] Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 83, 3-4
[424] BBVA, p. 187
[425] NUM, p. 209
[426] BBVA, p. 187
[427] BBVA, p. 187
[428] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV

Falu, neamul Faluiților.

6: **Din Hețron, neamul Hețroniților; din Carmi, neamul Carmiților.**

7: **Acestea sunt neamurile lui Ruben; şi s-au numărat patruzeci şi trei de mii şapte sute treizeci.**

8: **Fiul lui Falu: Eliab.**

9: **Fiii lui Eliab: Nemuel, Datan şi Abiron. Datan şi Abiron sunt aceia care s-au răznit de obşte şi s-au ridicat împotriva lui Moise şi a lui Aaron împreună cu părtaşii lui Core, când aceştia au stârnit răzvrătire împotriva Domnului**

10: **şi şi-a deschis pământul gura şi i-a înghițit, pe ei şi pe Core; şi împreună cu ei au murit şi părtaşii lor, când focul a mistuit două sute cincizeci de oameni; şi au rămas ei ca pildă.**

11: **Dar fiii lui Core n-au murit.**

12: **Fiii lui Simeon, după familiile lor: din Iemuel, neamul Iemuelilor; din Iamin, neamul Iaminilor; din Iachin, neamul Iachinilor;**

13: **din Zerah, neamul Zerahilor; din Saul, neamul Sauliților.**

14: **Acestea sunt neamurile cele din Simeon, la a căror numărătoare s-au găsit douăzeci şi două de mii două sute.**

15: **Fiii lui Gad, după neamurile lor: din Țefon, neamul Țefonienilor; din Haghi, neamul Haghiților; din Şunie, neamul Şunienilor;**

16: **din Ozni, neamul Oznienilor; din Eri, neamul Erienilor;**

17: **din Arod, neamul Arodeilor; din Areli, neamul Arelienilor.**

18: **Acestea sunt neamurile fiilor lui Gad, la a căror numărătoare s-au găsit patruzeci de mii cinci sute.**

19: **Fiii lui Iuda: Ir şi Onan, Şela, Fares şi Zara; însă Ir şi Onan au murit în țara Canaanului.**

20: **Şi fiii lui Iuda, după neamurile lor: din Şela, neamul Şelaenilor; din Fares, neamul Fareseilor; din Zara, neamul Zaraenilor.**

21: **Fiii lui Fares: din Hesron, neamul Hesroneilor; din Hamul, neamul Hamulienilor.**

22: **Acestea sunt neamurile lui Iuda la a căror numărătoarea s-au găsit şaptezeci şi şase de mii cinci sute.**

23: **Fiii lui Isahar, după neamurile lor: din Tola, neamul Tolaenilor; din Fuva, neamul Fuvaenilor;**

24: **din Iaşub, neamul Iaşubienilor; din Şimron, neamul Şimronienilor.**

25: **Acestea sunt neamurile lui Isahar, la a căror numărătoare s-au găsit şaizeci şi patru de mii trei sute.**

26: **Fiii lui Zabulon, după neamurile lor: din Sered, neamul Seredienilor; din Elon, Neamul Elonienilor; din Iahleil, neamul Iahleililor.**

27: **Acestea sunt neamurile din Zabulon, la a căror numărătoare s-au găsit şaizeci de mii cinci sute.**

28: **Fiii lui Iosif sunt: Manase şi Efraim.**

29: **Fiii lui Manase, după neamurile lor: din Machir, neamul Machirienilor; din Machir s-a născut Galaad şi din Galaad este neamul Galaadenilor.**

30: **Fiii lui Galaad: din Iezer, neamul Iezerienilor; din Helec, neamul Helecienilor;**

31: **din Asriel, neamul Asrielienilor; din Şechem, neamul Şechemienilor;**

32: **din Şemida, neamul Şemidienilor; din Hefer, neamul Heferienilor.**

33: **Salfaad, fiul lui Hefer, n-a avut fii, ci numai fiice; numele fiicelor lui Salfaad: Mahla, Noa, Hogla, Milca şi Tirța.**

34: **Acestea sunt neamurile lui Manase, la a căror numărătoare s-au găsit cincizeci şi două de mii şapte sute.**

35: **Fiii lui Efraim, după neamurile lor: din Şutelah, neamul Şutelahienilor; din**

Becher, neamul Becherienilor; din Tahan, neamul Tahanienilor.

36: **Iar fiii lui Şutelah: din Eran, neamul Eranienilor.**

37: **Acestea sunt neamurile fiilor lui Efraim, la a căror numărătoare s-au găsit treizeci şi două de mii cinci sute. Aceştia sunt fiii lui Iosif după neamurile lor.**

38: **Fiii lui Veniamin, după neamurile lor: din Bela, neamul Belaenilor; din Aşbel, neamul Aşbelienilor; din Ahiram, neamul Ahiramienilor;**

39: **din Şefufam, neamul Şefufamienilor; din Hufam, neamul Hufamienilor.**

40: **Iar fiii lui Bela: Ard şi Naaman: din Ard, neamul Ardienilor şi din Naaman, neamul Naamanienilor.**

41: **Aceştia sunt fiii lui Veniamin după neamurile lor, la a căror numărătoare s-au găsit patruzeci şi cinci de mii şase sute.**

42: **Fiii lui Dan, după neamurile lor: din Şuham, neamul Şuhamienilor. Acestea sunt familiile lui Dan, după neamurile lor.**

43: **Şi neamurile lui Şuham, la numărătoarea lor, au fost de toate şaizeci şi patru de mii patru sute.**

44: **Fiii lui Aşer, după neamurile lor: din Imna, neamul Imnaenilor; din Işba, neamul Işbaenilor; din Verie, neamul Verienilor.**

45: **Din fiii lui Verie: din Heber, neamul Heberienilor; din Malchiel, neamul Malchielilor.**

46: **Şi numele fiicei lui Aşer a fost Serah.**

47: **Acestea sunt neamurile fiilor lui Aşer, la a căror numărătoare s-au găsit cincizeci şi trei de mii patru sute.**

48: **Fiii lui Neftali, după neamurile lor: din Iehțeel, neamul Iehțeelienilor; din Guni, neamul Gunienilor;**

49: **din Iețer, neamul Iețerienilor; din Şilem, neamul Şilemienilor.**

50: **Acestea sunt neamurile lui Neftali, după familiile lor, la a căror numărătoare s-au găsit patruzeci şi cinci de mii patru sute.**

51: **Iată numărul fiilor lui Israel, al celor ce au intrat la numărătoare: şase sute una mii şapte sute treizeci.**

Iată un tabel pe seminții, cu rezultatele celor două numărători:

Seminția	***Primul recensământ***	***Al doilea recensământ***	***Spor***
Ruben	46 500	43 730	-
Simeon	59 300	22 200	-
Gad	45 650	40 500	-
Iuda	74 600	76 500	+
Isahar	54 400	64 300	+
Zabulon	57 400	60 500	+
Manase	32 200	52 700	+
Efraim	40 500	32 500	-
Veniamin	34 500	45 600	+
Dan	62 700	64 400	+
Aşer	41 500	53 400	+
Neftali	53 400	45 400	-
Israel	**603 550**	**601 730**	**-**

Ar fi fost de aşteptat ca, în 40 de ani, numărul israeliţilor să sporească. Dar asupra lor s-a abătut adeseori pedeapsa divină. În funcţie de creşterea ori descreşterea fiecărui trib în parte, credem că se pot trage concluzii despre fidelitatea acestora faţă de Dumnezeu, în perioada petrecerii în pustie. Cea mai mare scădere o înregistrează Simeon, iar cel mai mare spor, Manase, probabil după atitudinea acestor triburi în momentele în care poporul s-a răzvrătit.

52: **Apoi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

53: **„Acestora li se va împărţi pământul, să-l moştenească după numărul numelor lor;**

E preînchipuită moştenirea sălaşurilor cereşti. „Moştenitori ai pământului sfânt şi părtaşi la bunătăţile nădăjduite, după seminţii şi după neam, sunt cei despre care spune cuvântul: *Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul; fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui* şi celelalte fericiri (Matei 5, 3-12). Pentru că aceasta e partea proprie, rânduită celor milostivi, blânzi, săraci cu duhul şi prigoniţi pentru dreptate"[429].

54: **celor mai mulţi le vei da moşie mai mare, iar celor mai puţini le vei da moşie mai mică; fiecăruia să i se dea moşie potrivit cu ceea ce s-a socotit la numărătoare.**

Pământul e împărţit după seminţii, „dar cununa gloriei se dă şi la câte unul în parte, după nume, Dumnezeu cinstind pe fiecare potrivit cu izbânzile lui şi măsurând celor ce s-au luptat bărbăteşte harul cuvenit, deşi poate mai trebuie cugetat că într-o măsură mai mare şi într-o dăruire mai bogată. […] Căci cel mai mare după numărul numelor e chipul clar al celui ce e mai înalt şi mai mare în virtute"[430]. „Ştim că, la porunca lui Dumnezeu, poporul mai fusese recenzat o dată, însă cei care au fost admişi căzuseră în pustie din pricina stăruinţei lor în păcat, iar acum alt popor, care a luat locul celor pierduţi, prin generaţia nouă, este chemat la recensământ. Şi despre cel de al doilea se spun unele lucruri care nu s-au spus la cel dintâi. […] Dacă li s-ar fi spus (la întâiul recensământ) că pământul li se va da lor moştenire, făgăduinţa ar fi fost călcată, căci între timp ei au căzut în pustie din pricina păcatelor. Ceea ce nu li s-a spus celor dintâi, se spune celor din urmă şi acum toate făgăduinţele care li s-au făcut s-au împlinit. Nu se poate crede că toate acestea se cuprind numai în această pericopă. Sunt taine care se expun şi în asemănările Legii. Un prim popor care este lepădat, cel al tăierii împrejur, un al doilea, împrăştiat printre naţiuni, este primit şi devine cel care primeşte moştenirea părintească. De la cine o primeşte? De la Moise? Nu, ci de la Iosua (Iisus)"[431].

55: **Pământul se va împărţi prin sorţi, anume după neamul seminţiilor lor să-şi primească şi părţile.**

„Iar pământul se împarte la sorţi […]. Căci prin hotărârea dumnezeiască se va face împărţirea fără greşeală a bunurilor viitoare, Cel ce ştie toate ale noastre rânduind atunci fiecăruia spre moştenire ceea ce i se cuvine"[432].

56: **prin sorţi vei împărţi moşia între cei mulţi şi cei puţini".**

„Moise nu dă moştenire prin sorţi, nici nu împarte loturi şi nu poate aprecia prin hotărâre dumnezeiască vredniciile fiecăruia, după seminţii, case, familii şi nume. Numai Iosua a făcut aşa ceva, ca unul care *a dat toată judecata Tatălui* (Ioan 5, 22). El ştie cum să împartă poporului său într-un mod drept şi mulţumitor, nu numai pe seminţii, pe familii şi pe case, ci pentru fiecare în parte, *după nume*"[433].

57: **Iată-i acum pe fiii lui Levi, după neamurile lor: din Gherşon, neamul Gherşonienilor; din Cahat, neamul Cahatienilor; din Merari, neamul Merarienilor.**

58: **Iată neamurile fiilor lui Levi: neamul lui Libni, neamul lui Hebron, neamul lui**

[429] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV
[430] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV
[431] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXI, 1
[432] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV
[433] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXI, 1

Mahli, neamul lui Muşi şi neamul lui Core. Din Cahat s-a născut Amram.

59: **Femeia acestuia se numea Iochebed, fiica lui Levi, pe care femeia lui Levi i-a născut-o în Egipt; iar ea a născut lui Amram pe Aaron, pe Moise şi pe Mariam, sora lor.**

60: **Lui Aaron i s-au născut: Nadab şi Abiud, Eleazar şi Itamar.**

61: **Dar Nadab şi Abiud au murit când au adus foc străin înaintea Domnului, în pustia Sinai.**

62: **Şi s-au numărat toţi cei de parte bărbătească de la o lună în sus şi s-au găsit douăzeci şi trei de mii; căci aceştia nu fuseseră numărați împreună cu fiii lui Israel, pentru că nu li s-a dat moştenire printre fiii lui Israel.**

63: **Aceştia sunt cei numărați de Moise şi de Eleazar preotul, cei ce i-au numărat pe fiii lui Israel în şesurile Moabului, lângă Iordan, în dreptul Ierihonului.**

64: **Printre ei nu se afla nici unul din fiii lui Israel numărați de Moise şi de preotul Aaron în pustia Sinai,**

65: **căci Domnul le spusese acestora că vor muri toți în pustie – şi n-a rămas din ei nici unul, în afară de Caleb, fiul lui Iefone, şi de Iosua al lui Navi.**

„Sunt însă unii care, în afară de tragerea la sorți, au o situație aparte şi nu sunt supuşi aceleiaşi rânduieli. Aceştia sunt leviții, adică toți cei care, fără odihnă şi fără încetare, rămân în slujba lui Dumnezeu, veghind ziua şi noaptea cu ascultare față de El. [...] Prin aceasta mi se pare că sunt (indicați) cei care, fără a se lăsa copleşiți de greutăți de natură trupească, au depăşit faima celor văzute şi şi-au închinat lui Dumnezeu toată viața lor, prin funcțiunile lor, care nu caută nimic din cele ale trupului, nimic din ceea ce sugrumă judecata dreaptă. Ei au poftit înțelepciunea, au râvnit după cunoaşterea tainelor lui Dumnezeu şi, unde este inima lor, acolo *este şi comoara lor* (Matei 6, 21). Aceştia n-au, deci, parte de moştenire pe pământ, ei s-au suit dincolo, spre cele mai înalte ținuturi ale cerului, şi acolo vor fi pentru totdeauna cu Domnul, cu cuvântul său, întru înțelepciunea Sa, în plăcerile ştiinței Sale, îndestulați de plăceri. Aceasta va fi hrana lor, băutura lor, avuția lor, împărăția lor"[434]. „Şi iarăşi numărătoarea Leviților se face deosebit, de la o lună şi mai sus. Iar soarta lor nu li se dă în mijlocul lui Israil, la rând cu aceia, nici n-au fost socotiți împreună cu aceia. Căci neamul mai curat e totdeauna mai sfânt. De aceea recensământul lor e deosebit de al celorlalți şi soarta lor nu e cu a celorlalți, şi numărătoarea lor e deosebită şi soarta lor e Însuşi Dumnezeul tuturor"[435].

Numărul leviților a crescut, față de primul recensământ, însă nu în mod spectaculos: de la 22 000, la 23 000. Poate exista o dublă explicație: pe de o parte, înfrânarea acestora, despre care s-a mai amintit; pe de altă parte, implicarea unor leviți în revolte, ceea ce a atras asupra acelora pedeapsa divină.

CAPITOLUL 27 - ***Fiicele lui Salfaad. Legea asupra dreptului de moştenire al fiicelor. Iosua ca succesor al lui Moise.***

1: **Atunci au venit fetele lui Salfaad, fiul lui Hefer, fiul lui Galaad, fiul lui Machir, din neamul lui Manase, fiul lui Iosif (iată numele lor: Mahla, Noa, Hogla, Milca şi Tirța).**

2: **Şi stând ele înaintea lui Moise, a lui Eleazar preotul, înaintea căpeteniilor şi înaintea întregii adunări, la uşa cortului mărturiei, au zis:**

3: **„Tatăl nostru a murit în pustie; el n-a făcut parte din adunătura celor ce s-au ridicat împotriva Domnului, adică adunătura lui Core, ci a murit din pricina propriilor sale păcate, iar feciori nu i s-au născut.**

„Păcatul lui Salfaad era considerat minor, pentru că el, împreună cu ceilalți, nu s-a răzvrătit pe față, precum Core, ci numai a *murmurat*"[436]. Interpretarea porneşte poate de la

[434] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXI, 1
[435] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV
[436] NUM, p. 210

propunerea de traducere a numelui Salfaad oferită de Origen (vezi mai jos), deşi murmurul şi cârteala au fost generale între adulţii ieşiţi din Egipt, Salfaad nefăcând excepţie.

4: **Aşadar, pentru ca numele tatălui nostru să nu piară din neamul său pentru aceea că nu are fii, daţi-ne şi nouă moşie între fraţii tatălui nostru!"**

„Codul succesoral iudaic nu includea [la acea dată – n. n.] nici un drept de moştenire pentru fete, proprietatea tatălui mort fiind împărţită între fiii săi, cel mai vârstnic primind de două ori mai mult (cf. Deuteronom 21, 15-17)"[437].

5: **Moise însă a adus pricina lor înaintea Domnului;**

6: **iar Domnul a grăit către Moise:**

7: **„Drept au grăit fetele lui Salfaad; dă-le să aibă moştenire între fraţii tatălui lor: fă-le ca parte moşia tatălui lor."**

Fiicele lui *Salfaad* (= speriat de umbră; umbra gurii lui), *Mahla* (= boală), *Noa* (= odihnă), *Hogla* (= dansul său), *Milca* (= sfătuire) şi *Tirţa* (= farmec), cer şi dobândesc moştenire între fraţii tatălui lor. Numele acestora închipuie însuşiri trupeşti, ce pot fi preschimbate în virtuţi. „Îndurarea atotputernicului Dumnezeu nu înlătură, nici nu nesocoteşte cererea tinerelor fete, şi nu numai că dă un răspuns favorabil, ci chiar îşi însuşeşte revendicările lor, pentru a pune bazele de drept veşnic, valabil în toate veacurile. […] Din punct de vedere istoric, importanţa acestui pasaj este evidentă, dacă ne gândim că aceste legi sunt în vigoare nu numai la fiii lui Israel, ci la toţi oamenii care trăiesc într-o orânduire socială. Îndrăzneala fetelor lui Salfaad nu numai că le-a dat o moştenire, ci a întemeiat un drept durabil. […] Să cercetăm, însă, după legea cea duhovnicească, cine sunt cele cinci fete, al căror tată este mort pentru un păcat oarecare şi care cu toate acestea sunt moştenitoare ale cuvântului sfânt? […] Virtuţile sufletului şi gândurile înţeleptului sunt numite fii. Pare deci just şi logic de a vedea fetele în opera care se împlineşte cu ajutorul trupului. Cu acest scop ele sunt cinci la număr, căci cinci sunt simţurile trupeşti cu ajutorul cărora se îndeplineşte întreaga lucrare în trup. Aceste cinci fete imaginează desăvârşirea prin fapte. Cu toate că lipsite de tată şi rămase orfane, ele nu sunt alungate de la moştenire, nici excluse din împărăţie: ele primesc o moştenire în mijlocul poporului lui Dumnezeu. […] Să vedem atunci cine este tatăl lor, despre care ni se spune că este mort? El este numit Salfaad, […] care se tâlcuieşte: *umbră în gura lui*. Părintele faptelor este înţelepciunea. Acest caz revine de obicei: şi nu sunt puţini fraţii noştri care au o înţelepciune fără adâncime, fără amploare. Gândirea lor este moartă […]. Unul ca acesta nu înţelege nimic, el este mort pentru înţelepciunea duhovnicească. Însă el a dat viaţă fetelor sale, adică la fapte de ascultare, la opere după poruncile lui Dumnezeu, el a luat moştenire un pământ în acelaşi trup cu poporul lui Dumnezeu. El nu putea fi socotit împreună cu aceia despre care se spune că: *Domnul este partea* (*lor*) *de moştenire* (Deuteronom 32, 9). Neputând deci fi cuprins în numărul slujitorilor şi preoţilor, el a primit o moştenire în Ţara făgăduinţei, însă după rangul său modest […]. Din semnificaţia numelui său, însă, se poate înţelege şi de ce acest Salfaad n-a putut avea feciori, ci numai fete, căci se tâlcuieşte, după cum am spus, *umbră în gura sa*. Înţelegi că dacă cineva are umbra Legii în gură şi nu e *însuşi chipul lucrurilor viitoare* (Evrei 10, 1), nu poate da viaţă nici unui cuget duhovnicesc, nici gândirii profunde, neavând decât umbra Legii în gură, unul ca acesta nu poate organiza gânduri vii şi duhovniceşti, poate da însă viaţă unor opere şi fapte, care pot sluji doar celor de rând. Şi astfel îndurarea lui Dumnezeu adevereşte aici că toţi cei nevinovaţi şi care în lipsa înţelepciunii au însă fapte bune nu sunt excluşi de la moştenirea sfinţilor"[438].

8: **Iar fiilor lui Israel să le grăieşti aşa: De va muri cineva fără să aibă feciori, moşia lui i-o va da fiicei sale.**

9: **Iar de nu are nici fiică, moşia lui să i-o daţi fratelui său.**

10: **Iar dacă nu va avea nici fraţi, moşia o veţi da fratelui tatălui său.**

---

[437] NUM, p. 209

[438] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 1

11: **Iar dacă tatăl său nu are frați, moșia o veți da rudeniei celei mai apropiate din neamul lui, ca să moștenească cele ce sunt ale lui. Aceasta va fi pentru fiii lui Israel o rânduială de drept: așa cum Domnul i-a poruncit lui Moise.**

„Dacă cineva murea fără a lăsa în urmă fii sau fiice, frații săi deveneau moștenitori ai averii personale. Dacă lipseau și aceștia, urmau unchii (frații tatălui), iar dacă și aceștia lipseau, urmau rudeniile imediat apropiate. Rudenia de sânge din partea mamei nu se lua în considerare, pentru ca nu cumva moștenirea să treacă la alt trib, din care putea să fie mama. Văduvele nu puteau deveni moștenitoare ale soțului și, ca atare, trebuiau întreținute de către fiii care moșteneau averea sau de către moștenitorii proximi, în lipsa fiilor. Prin testament se putea lăsa însă o parte de moștenire și văduvelor”[439].

„După aceea s-a așezat o *lege a moștenirii*, în înțelesul că moștenirea revine fiului, în rândul al doilea fetelor, în rândul al treilea fratelui, în rândul al patrulea fratelui tatălui. Aici gradul al cincilea nu indică nici o persoană anumită, ci atribuie moștenirea rudeniei celei mai apropiate de familie. De aceea înțelesul istoric e atât de întreg și de desăvârșit încât el nu mai reclamă nici o lămurire suplimentară. În același timp, însă, cel care este bine inițiat în legile duhovnicești și profund iluminat de știință, acela poate înțelege și variația acestor grade ale moștenirii. Cel dintâi este cel al moștenirii cerești, dobândit ca urmare a cunoștințelor și a științei; acesta este cel de genul bărbătesc. Al doilea grad este cel acordat faptelor; acesta este fata. Al treilea este cel cu oarecare simpatie și asemănare, de aceea acest grad se numește frate. Căci sunt unii care nu produc nimic spontan sau vreo faptă personală de înțelepciune, dar care așezați în mijlocul fraților lor par a săvârși, prin imitația altora, aceleași fapte ca și cei care sunt însuflețiți de o viață intelectuală personală. Aceștia devin moștenitori de gradul al treilea, cu titlu de frați. În al patrulea grad, cel al fratelui după tată (sau unchi), se poate vedea acea categorie de oameni care se nevoiesc să-și îndeplinească îndatoririle deprinse de la părinții lor și să urmeze tradițiile strânse de către înaintașii lor. Aceștia, de obicei, nu sunt însuflețiți de sentimente personale, nici nu sunt mișcați de învățăturile epocii, ci sunt formați numai prin tradiție și rutina celor bătrâni. Ei nu exclud însă săvârșirea unor fapte bune. Ultimul grad – se scrie – este cel al unei înrudiri oarecare cu înaintașii. Despre acesta s-ar putea spune că un oarecare bine pe care-l face, fie la întâmplare sau prin cunoașterea adevărului, nu se va pierde câștigul faptei sale bune și va fi răsplătit prin larga înțelegere a Domnului cu o parte de moștenire”[440].

12: **Apoi a zis Domnul către Moise: „Suie-te pe muntele de dincolo (acela-i muntele Nebo), și privește țara Canaanului pe care Eu le-o dau fiilor lui Israel ca moștenire.**

Suie-te pe muntele de dincolo: „În versiunea ebraică: *Suie-te pe muntele Abarim*. În fapt, Abarim era un lanț muntos (etimologic: *cei ce se află de cealaltă parte*) ce se întindea de-a lungul coastei de est a Mării Moarte, între hotarul Moabului la sud și vârful Nebo la miazănoapte”[441]. *Nebo* (= înălțime) se numea unul din piscurile Munților Abarim, în dreptul Ierihonului.

13: **Iar după ce o vei vedea, te vei adăuga și tu la poporul tău, așa cum s-a adăugat Aaron, fratele tău, pe muntele Hor,**

„În primul rând vedem că omul desăvârșit și fericit nu sfârșește într-o vale, nici pe un loc obișnuit, sau pe o colină, ci pe un munte, adică pe un loc înalt și greu de urcat. Căci desăvârșirea vieții își are și ea înălțimile ei. Moise a mai primit și porunca de a cuprinde cu privirea sa toată Țara Făgăduinței și de a o privi cu atenție de pe un loc foarte ridicat. Ar trebui ca nimic să nu fie necunoscut pentru cel care vrea să atingă desăvârșirea supremă și ca el să aibă cunoștință de tot ce se vede și se aude. De aceea, cred eu, el trebuia să se orienteze în toate lucrurile pe care le-a cunoscut sub aspectul lor material, în vremea petrecerii sale în trup. Când va intra în lumea

[439] AB, p. 173
[440] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 2
[441] BBVA, p. 189

Duhului şi a cunoaşterii depline, pentru ca degrabă să împlinească poruncile Înțelepciunii, a se pune în slujba îndrumării sale, el va putea să afle îndată rațiunile şi cauzele"[442].

14: **pentru că v-ați împotrivit poruncii Mele în pustia Sin la vremea-ntărâtării obşteşti asupra sfințeniei Mele: nu ați făcut în aşa fel, încât sfințenia Mea să se arate sub ochii lor prin ape (adică la apele Meriba de la Cadeş, în pustia Sin)".**

„Dar ce rost a avut să-i arate Dumnezeu tocmai în seara plecării din această lume, la sfârşitul acestei vieți, pământurile şi locurile ale căror greutăți nu le-a putut învinge şi nici să le culeagă roadele? Mă umple de teamă cuvântul care urmează. [...] Moise este şi el vinovat? Da, şi lui i se atribuie vină, a fost şi el supus greşelii"[443]. Putem înțelege însă şi că Moise depăşise nevoia de a moşteni făgăduințele în chip sensibil; în plus, se cuvenea să treacă lui Iosua (Iisus) conducerea poporului, închipuind sfârşitul Legii vechi.

15: **Zis-a Moise către Domnul:**

16: **„Domnul, Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, să rânduiască peste obştea aceasta un om**

17: **Care-n fruntea ei să iasă şi-n fruntea ei să intre, care să-i ducă şi să-i aducă, pentru ca să nu rămână obştea Domnului ca nişte oi fără păstor".**

„Ce faci, Moise? Nu ai tu, oare, de copii pe Gherşon şi Eleazar? Dacă te îndoieşti de ei, nu sunt copiii fratelui tău, acest om de seamă? Cum de nu rogi pe Dumnezeu să-i facă pe ei conducători ai poporului? Dar conducătorii Bisericii nu sunt cei uniți cu ei prin legătura sângelui, sau a rudeniei trupeşti, ci în Biserică se aşează alte dinastii, care se silesc să se refere la judecata lui Dumnezeu. De aceea ei nu se aleg după sugestiile sentimentelor umane, ci e supusă judecății lui Dumnezeu numirea succesorilor lor"[444]. Comentariul îşi păstrează valabilitatea, dar în textul biblic e vorba despre conducătorul politic ce avea să-i urmeze lui Moise, sacerdoțiul fiind condus de aaroniți.

18: **Iar Domnul a zis către Moise: „Ia-ți pe Iosua, fiul lui Navi, om cu duh într-însul, pune-ți mâinile peste el**

19: **şi du-l în fața lui Eleazar preotul; şi-n fața întregii adunări îi vei da porunci şi-n fața lor vei da porunci asupră-i;**

20: **şi dă-i ceva din măreția ta, pentru ca-n felul acesta fiii lui Israel să asculte de el.**

21: **El va sta în fața lui Eleazar preotul, pe care-n fața Domnului îl va întreba despre rostirea prin Urim: prin rostirea acestuia va ieşi şi prin rostirea acestuia va intra, el şi-mpreună cu el toți fiii lui Israel: toată obştea".**

„Din acest ritual al investiturii înțelegem că numai Moise, ca *prieten al Domnului* (cf. Ieşirea 33, 11), avea harul să vorbească de-a dreptul cu Dumnezeu, urmaşii lui însă, de regulă, numai prin *semne cereşti* sau prin sorți: consultarea oracolelor divine, Urim şi Tummim, nişte obiecte sacrale, probabil bețişoare sau zaruri"[445]. „Neavând nici preoție şi nici dar profetic, Iosua nu poate fi un pandant al lui Moise; el va cunoaşte rostirile lui Dumnezeu numai prin mijlocirea marelui preot care, la rându-i, le va cunoaşte prin intermediul oracolului"[446]. Interesant că Iosua e prezentat într-o dublă lumină: inferior lui Moise ca personaj istoric, dar şi superior lui, ca tip al lui Hristos.

22: **Şi a făcut Moise aşa cum i-a poruncit Domnul Dumnezeu: l-a luat pe Iosua şi l-a pus în fața lui Eleazar preotul şi-n fața întregii adunări.**

23: **Şi-a pus mâinile peste el şi l-a rânduit aşa cum Domnul poruncise prin Moise.**

„Aşadar, vezi limpede descris aici felul de instituire a conducătorului poporului şi care depăşeşte nevoia de comentar. Nu se vede aici nici o manifestare populară, nici o considerație de rudenie. Părinții sunt lăsați să moştenească ogoarele şi câmpurile, însă conducerea poporului

[442] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 3
[443] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 3
[444] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 4
[445] NUM, p. 210
[446] BBVA, p. 189

este încredinţată alesului lui Dumnezeu […], om care îi este binecunoscut şi apropiat lui Moise şi are, adică, lumina Legii şi ştiinţa curată, pentru ca fiii lui Israel să-l poată asculta. Cum, însă, toate învăţăturile sunt pline de taine, noi nu putem neglija pe cele mai preţioase, atât de folositoare şi atât de necesare, cum par a fi legile date de litera Legii. Considerăm, dar, că moartea lui Moise echivalează cu sfârşitul Legii după literă. Care este sfârşitul ei? Încetarea jertfelor şi a tuturor prescriptelor asemănătoare cuprinse în Lege. Îndată ce ele iau sfârşit, Iisus – Iosua – preia conducerea: *Căci sfârşitul Legii este Hristos, spre îndreptarea a tot celui ce crede* (Romani 10, 4)”[447].

CAPITOLUL 28 - *Noi rânduieli pentru o seamă de jertfe.*

„Capitolul acesta, cât şi cel următor, reglementează cultul public. Calendarele sărbătorilor liturgice au fost alcătuite în decursul timpurilor în versiuni diferite; rămân menţionate cele trei sărbători ale pribegiei: sărbătoarea azimelor, a săptămânilor şi a recoltelor la revenirea anului”[448]. „După două versete introductive, în capitolele următoare [28-29] sunt prezentate nouă sărbători: sărbătoarea din fiecare zi, marcată de *jertfa de ardere de tot neîntreruptă* (28, 3-8), sabatul cu arderea de tot a doi miei (vv. 9-10), luna nouă, cu arderea de tot a doi tăuraşi, un berbec şi şapte miei, precum şi a unui ied pentru păcat (vv. 11-15), Paştele (v. 16), îndată după el, cele şapte zile ale azimelor, cu aceleaşi jertfe ca la luna nouă (vv. 17-25), sărbătoarea noilor roade oferite *Domnului săptămânilor* (vv. 26-31), ziua sfântă a chemării, prima din luna a şaptea (29, 1-6), ziua sfântă, a zecea din luna a şaptea (vv. 7-11), cele şapte zile de sărbătoare pentru Domnul, începând cu ziua a cincisprezecea din luna a şaptea (vv. 12-38). Uniformitatea celor două capitole este mai bine afirmată în Septuaginta decât în Textul Masoretic datorită unei mai mari uniformizări a vocabularului ritual: atât **hagh** – *pelerinaj*, cât şi **moedh** – *loc/timp de adunare* sunt traduse cu acelaşi **εορτή**, *sărbătoare*. Enunţarea sărbătorilor trebuie comparată cu listele paralele din Ieşirea 23, 14-17; Levitic 23, 5-36 şi Deuteronom 16, 1-16”[449].

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Dă porunci fiilor lui Israel; grăieşte către ei şi spune-le: - Vă veţi îngriji ca darurile Mele, dările Mele, jertfele Mele cele întru miros cu bună mireasmă să-Mi fie aduse la sărbătorile Mele.**

„Nimeni nu aduce dintru ale sale lui Dumnezeu. Lucrul adus este al Domnului şi ceea ce se aduce este mai puţin decât un bun propriu al Lui şi care I se înapoiază. De aceea Domnul […] zice: […] Darurile pe care am poruncit să le aduceţi la sărbătorile Mele sunt *darurile Mele*, Eu sunt Cel care vi le-a dat. Tot ceea ce oamenii deţin, au de la Mine. Să nu-şi închipuie cineva că aducând daruri I se face lui Dumnezeu un oarecare avantaj, să nu se săvârşească această impietate chiar cu fapta prin care consideră că cinsteşte pe Dumnezeu. Prin urmare, ce impietate este ca omul să creadă că Dumnezeu are trebuinţă de ceea ce el aduce! Ci Dumnezeu, precum am spus, învaţă pe om că pentru tot ce-I dă, i se înapoiază mai mult decât dă. Dar să vedem înţelesul cuvintelor: *Ce-Mi veţi aduce la sărbătorile Mele*. Aşadar, Dumnezeu are sărbătorile Sale? Da, are. O mare sărbătoare a lui Dumnezeu este mântuirea neamului omenesc. Cred că orice credincios, orice om care se converteşte la credinţa în Dumnezeu, sau care înaintează în credinţă, dă naştere unei sărbători a Domnului”[450].

3: **Spune-le: Iată jertfele pe care trebuie să le aduceţi Domnului: miei de câte un**

[447] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXII, 4
[448] NUM, p. 210
[449] SEP 1, p. 501
[450] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 2

an, fără meteahnă, doi pe zi, ardere-de-tot necontenită;

4: **un miel îl veți jertfi dimineața, iar pe cel de al doilea miel îl veți jertfi seara.**

5: **Jertfă de pâine să aduci a zecea parte dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu un sfert de hin de untdelemn:**

6: **ardere-de-tot necontenită, care-a fost săvârşită pe Muntele Sinai, întru miros cu bună mireasmă Domnului.**

Arderile de tot necontenite au fost poruncite de Domnul lui Moise pe Sinai (cf. Ieşirea 29, 38-46) şi nu săvârşite acolo, cum ar lăsa textul să se înțeleagă.

7: **Turnarea ei va fi un sfert de hin de vin la un miel; şi turnarea de vin către Domnul o vei turna în loc sfânt.**

8: **Pe cel de al doilea miel îl vei aduce spre seară, cu darul lui de pâine şi cu turnarea lui; întru miros cu bună mireasmă îl vei aduce Domnului.**

9: **Iar în ziua odihnei veți aduce doi miei de câte un an, fără meteahnă, cu două zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn, precum şi turnare,**

10: **ardere-de-tot pentru fiecare Zi a Odihnei, în afară de arderea-de-tot cea necontenită şi de turnarea ei.**

E rânduită jertfa zilnică, iar pentru sabat se face mențiune deosebită, jertfa pentru ziua sâmbetei fiind mai mare. „Legea dumnezeiască afirmă în acestea că mai ales în sărbători se cuvine să se aducă jertfe. Căci socotesc că mai ales în ele noi trebuie numaidecât să înălțăm lui Dumnezeu ca pe o bună mireasmă modurile viețuirii în Hristos, făcându-ne ca nişte miresme şi aducându-ne pe noi lui Dumnezeu ardere de tot bine mirositoare […]. Iar jertfa neîncetată spune că trebuie să se săvârşească junghiindu-se un miel dimineața şi altul către seară, arzându-se împreună cu ei făină curată la care se adaugă untdelemn şi vin. Căci în toată vremea şi fără încetare, de la început până la sfârşit, răspândim în Hristos bunamireasmă prin toată virtutea în cortul sfânt, adică în Biserică. Pentru că fumul ce se ridică din arderea mieilor dimineața şi către seară este iarăşi un chip al Celui ce din pricina noastră şi în favoarea noastră Se înalță spre Tatăl întru miros de bună mireasmă, aducând împreună cu Sine şi viața celor ce au crezut în El, care au întru nădejde strălucirea slavei şi a împărăției sigure şi, pe lângă aceasta, bucuria de desfătările veşnice. Iar semnul acestei vieți este făina îmbibată în untdelemn şi stropită cu vin”[451]. Acestea erau închipuite cu precădere în sabat. „Sabatizând şi noi în Hristos şi intrând la odihnă, vom aduce în chip îndoit lui Dumnezeu cele ale bunei miresme duhovniceşti, dacă este adevărat că buna mireasmă a celor de demult era păzirea şi lauda dreptății cea din lege. Pentru că legea e duhovnicească […]. Dar e superioară totuşi viețuirea cea în Hristos şi sabatismul în Duh întrece în bunul miros dreptatea din lege”[452].

11: **La fiecare zi-ntâi a lunii Îi veți aduce Domnului ardere-de-tot: doi viței din cireadă, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă**

12: **trei zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn pentru fiecare vițel şi două zecimi dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn pentru berbec**

13: **şi câte o zecime dintr-o efă de făinuță de grâu frământată cu untdelemn, ca dar de pâine la fiecare miel. Aceasta este ardere-de-tot, mireasmă plăcută, jertfă Domnului.**

14: **Turnare la ele: jumătate de hin de vin la fiecare vițel, o treime de hin la berbec şi un sfert de hin la fiecare miel. Aceasta este ardere-de-tot pentru fiecare început de lună, la toate lunile anului.**

15: **Să mai aduceți Domnului şi un țap ca jertfă pentru păcat; aceasta, împreună cu turnarea ei, va fi adusă în afară de arderea-de-tot cea necontenită.**

„Jertfa aceasta de-a pururi şi nesfârşită a fiecărei luni şi de la începutul anilor se adaugă la cea a fiecărei zile, care este cea neîncetată. Iar acestea au şi ele un tâlc care nu e simplu. […]

[451] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[452] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII

Astfel, ca lună nouă (începutul lunii) spirituală şi mai adevărată trebuie să înţelegem veacul cel nou în Hristos, după ce a trecut cel dintâi, adică cel al legii. Dar luna nouă ne poate servi şi drept chip al veacului ce va să fie după acesta şi care nu e încă de faţă, dar îşi are ca început învierea lui Hristos. Căci prin aceasta ne-am strămutat la înnoire, având Duhul harului ca arvună şi nădejdea sigură în nestricăciunea vieţii. Căci preschimbaţi fiind întru fericire şi sfinţenie şi mergând spre starea de la început şi înapoi, suntem făcuţi în chipul veacului viitor. Deci care e jertfa ce se cuvine la începutul lunilor, se înţelege jertfa spirituală în Hristos, potrivită cu viaţa veacului viitor? A muri lui Dumnezeu şi a nu mai voi să trăim păcatelor, ci să ne despărţim cu totul de vieţuirea pământească şi să vieţuim împreună cu Hristos"[453]. „Dar observă că cei ce s-au obişnuit să fie vrednici de laudă mor afundându-se prin jertfă lui Dumnezeu în grade diferite de forţă duhovnicească şi dobândesc îndată premiile vieţii virtuoase. Căci se jertfesc doi viţei şi, pe lângă ei, un berbec şi şapte miei fără prihană. Iar prin acestea ni se zugrăveşte mulţimea tuturor sfinţilor, care străluceşte întru virtutea cea mai înaltă, prin viţel, dar e şi mai jos şi în locul al doilea, prin berbec, precum şi în locul mai mic şi mai coborât, prin miei. Iar viţeii sunt doi, căci două sunt popoarele. Şi unul e la mijloc berbecul, pentru unirea celor două în unitatea cea întru Hristos. Iar mieii sunt şapte; căci mulţimea sfinţilor este în plinătatea cea mai desăvârşită. Deci două fiind popoarele şi unul prin unirea duhovnicească, dau mulţimea preadesăvârşită a sfinţilor. Căci e foarte întinsă turma celor ce cred, şi se distinge prin simplitatea şi pruncia cea întru Hristos. [...] Şi iarăşi adaugă la jertfe un ţap ce se junghie pentru păcate, drept chip al lui Hristos. Căci jertfa noastră e primită şi plăcută lui Dumnezeu pentru patima lui Hristos cea mântuitoare"[454].

16: **În ziua a paisprezecea a lunii întâi sunt Paştile Domnului.**

În textul grec: „*Paştele*, la singular; Philon (*Mos*. II, 224 şi *Spec*. II, 145-149) explică **πάσχα** prin **διαβατήρια**, *treceri*, [*rituri de*] *trecere*; implică şi sacrificiile oferite zeilor pentru *a trece cu bine un râu, o mare, o graniţă*; ca *sărbătoare a trecerilor*, Paştele ar aminti ieşirea din Egipt şi jertfele făcute cu acel prilej"[455].

17: **În ziua a cincisprezecea a acestei luni e sărbătoare. Şapte zile veţi mânca azime.**

„*Sărbătoarea Azimelor* nu trebuie confundată prin ceremonial cu sărbătoarea Paştilor, care începe la 14 ale lunii, seara, şi continuă până în 15 ale lunii, tot seara"[456].

18: **În ziua întâi veţi avea adunare sfântă şi nu veţi face nici o muncă slujitoare.**

Sărbătoarea azimilor începea cu „*adunarea sfântă* prescrisă în Levitic 23, 2; era o convocare specială, în afara celor obişnuite la alte sărbători, când întreaga obşte a lui Israel se aduna împrejurul altarului"[457]. În această zi era oprită orice lucrare sau, cum redă Anania, orice *muncă slujitoare*. „Prin *muncă slujitoare* (**érgon latrevtòn**) se înţelegea numai munca propriu-zisă, productivă, nu şi treburile mărunte, menite să-i asigure omului trebuinţa elementară de a se hrăni; această precizare e făcută în Ieşirea 12, 16. Atunci când şi acestea din urmă erau interzise, se folosea expresia *nici o muncă* sau *nici un fel de lucrare* (ca în Numeri 29, 7 , unde repaosul total e motivat şi prin postire)"[458].

19: **Îi veţi aduce Domnului jertfă, ardere-de-tot: doi viţei din cireadă, un berbec şi şapte miei de câte un an; aceştia să fie fără meteahnă.**

20: **Cu ei să aduceţi dar de pâine, făinuţă de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la fiecare viţel, două zecimi de efă la berbec**

21: **şi câte o zecime de efă pentru fiecare din cei şapte miei.**

22: **Veţi aduce şi un ţap ca jertfă pentru păcat, pentru ispăşirea voastră.**

23: **Pe acestea să le aduceţi în afara arderii-de-tot de dimineaţă, care este ardere-**

---

[453] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[454] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[455] SEP 1, p. 502
[456] NUM, p. 210
[457] BBVA, p. 190
[458] BBVA, p. 190

de-tot necontenită.

24: **Tot aşa să aduceţi şi în fiecare din cele şapte zile: prinos de pâine, jertfă, mireasmă plăcută Domnului; aceasta, pe lângă arderea-de-tot cea necontenită, cu turnarea ei.**

25: **În ziua a şaptea veţi avea adunare sfântă; în ea nu veţi face nici o muncă slujitoare.**

„Dacă mielul care s-a adus pentru curăţirea poporului se referă la Domnul şi Mântuitorul nostru, celelalte animale afectează şi ele curăţiri şi reprezintă, pare-se, persoanele care, pentru meritele sângelui lui Hristos, contribuie şi ele, într-o măsură oarecare, la curăţirea neamului omenesc”[459]. „Se junghie mielul drept chip al lui Hristos în luna întâia după lege şi în ziua a paisprezecea. Şi se adaugă viţei şi berbec şi miei spre jertfă şi arderi de tot, care indică în chip, precum socotesc, mulţimea celor chemaţi prin credinţă la sfinţenie şi la măsura vigoarei duhovniceşti. Căci dacă nu murea Hristos pentru noi, n-am fi fost primiţi spre miros de bună mireasmă a lui Dumnezeu şi Tatăl. Dar odată ce s-a desăvârşit El prin patimi, venim după El îndată ca dar sfinţit lui Dumnezeu şi Tatăl şi ne oferim pe noi înşine jertfă cu adevărat duhovnicească. [...] Şi pomenind legea de viţei, de berbec şi de miei, a indicat cele trei trepte ale vieţuirii plăcute lui Dumnezeu a sfinţilor, adică cea de tot înaltă, cea mijlocie şi cea mai mică şi mai de jos. Pentru că mărimile corporale ale animalelor au închipuit mărimea vârstei duhovniceşti. [...] De aceea, proporţional cu mărimile fiecăruia se adaugă şi măsura făinii, care e chipul vieţii. Căci se pun trei zecimi la viţel, două la berbec şi una la miel. În afară de acestea, toate a spus că trebuie să fie îmbibate cu untdelemn. Căci proporţional cu măsurile fiecăruia vor fi şi cele de la Dumnezeu. Şi mare va fi varietatea vieţii în strălucire şi în fericire. [...] Dar în orice măsuri s-ar afla, viaţa sfinţilor se va afla întru strălucire şi se va veseli şi se va îngrăşa de bunătăţile de la Dumnezeu”[460].

26: **În ziua celor dintâi roade, când Îi aduceţi Domnului prinosul nou de pâine, [în sărbătoarea] Săptămânilor, veţi avea adunare sfântă şi nu veţi face nici o muncă slujitoare.**

E vorba despre Sărbătoarea Secerişului sau a Săptămânilor, când se aducea Domnului pârga produselor agricole. „Din vremurile vechi, nomazii au adus ca dar Domnului primii născuţi din turme şi curând obiceiul acesta s-a legat de ofranda mielului pascal. Stabiliţi în Canaan, [evreii] au început să vină la Templu cu pârga roadelor lor, fără să se precizeze ziua când se făcea aceasta (cf. Ieşirea 23, 19; Deuteronom 26, 1-11). Sărbătoarea recoltei şi a culesului viilor, de care erau legate darurile aduse la sanctuar, se celebra cu bucurie exultantă şi cu abundenţă de consum de alimente şi vin. Numele *Sărbătoarea Săptămânilor*, care se găseşte în cele mai vechi coduri, pare să provină din asemănarea termenilor ebraici pentru *belşug* şi *săptămână*”[461].

27: **Veţi aduce arderi-de-tot întru miros de bună mireasmă Domnului: doi viţei din cireadă, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă.**

28: **Cu ei să aduceţi prinos de pâine: făinuţă de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi dintr-o efă la fiecare viţel, două zecimi de efă la berbec**

29: **şi o zecime de efă la fiecare din cei şapte miei.**

30: **Veţi aduce şi un ţap ca jertfă pentru păcat, spre ispăşirea voastră.**

31: **Pe acestea, cu turnările lor, Mi le veţi aduce pe deasupra arderilor-de-tot neîncetate şi a prinoaselor de pâine – curate să vă fie - cu turnările lor.**

Sunt aceleaşi jertfe ca şi la Sărbătoarea Azimilor, iar înţelesul lor mistic a fost arătat mai sus. Cât priveşte roadele cele noi, ele închipuie „taina învierii Mântuitorului nostru. Căci în Hristos a odrăslit din nou firea omului cel dintâi, scuturând stricăciunea şi lepădând învechirea

[459] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIV, 1
[460] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[461] NUM, p. 210

din păcat”[462].

CAPITOLUL 29 – *Jertfe la zilele întâi, a zecea şi a cincisprezecea din luna a şaptea.*

1: **În ziua întâi a lunii a şaptea veți avea adunare sfântă; nu veți face nici o muncă slujitoare; aceasta-i pentru voi o Zi a Trâmbițării.**

Aceasta-i pentru voi o Zi a Trâmbițării. „Literal: *Semn*, *Semnal*, strigăte de război (vezi 10,5) devenite aclamații religioase. Luna a şaptea (Septembrie – Octombrie) reprezenta începutul anului calendaristic şi avea foarte numeroase sărbători”[463]. „Sensul exact ar fi *sărbătoarea Aclamației*, când se dă importanță primordială sunetului, unul din elementele ritului, descrise în Levitic 23, 23-25, pe lângă odihnă şi jertfă. La origine, pare să fie o veche sărbătoare militară, care a devenit o aclamație liturgică, *aclamația regală*, adresată lui Iahve, suveran al lui Israel”[464].

Sărbătoarea pare a cuprinde un mesaj aparte: „cine poate prăznui sunetul din trâmbiți, dacă nu cel care poate încredința gândurilor sale scrierile profetice, evanghelice şi apostolice, pe care le reține ca pe un sunet de trompetă cerească şi le închide în vistieria inimii sale? Cine face aceasta şi cugetă în Legea lui Dumnezeu ziua şi noaptea, acela prăznuieşte sunatul din trâmbiți”[465]. Sfârşitul versetului în Septuaginta: **iméra simasías éste imin**, se poate traduce şi *zi însemnată va fi vouă* (Biblia 1914). În aceasta s-a văzut şi un semn al celor de pe urmă: „înțelesul sărbătorii l-a indicat zicând: *Zi însemnată va fi vouă.* Căci înseamnă trâmbița din urmă, cea prin glasul îngerului, la care vor învia morții şi se vor scula cei din morminte”[466].

2: **Veți aduce ardere-de-tot întru miros de bună mireasmă Domnului: un vițel, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă.**

3: **La ei, ca prinos de pâine: făinuță de grâu, frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la vițel, două zecimi de efă la berbec**

4: **şi câte o zecime de efă la fiecare din cei şapte miei.**

5: **Din turma de capre veți aduce un țap ca jertfă pentru păcat, spre ispăşirea voastră.**

6: **[Toate acestea], în afara arderilor-de-tot de la-nceput de lună, cu prinosul de pâine şi turnarea lor, şi în afara arderilor-de-tot necontenite, cu prinosul de pâine şi turnarea lor după rânduială, întru miros de bună mireasmă Domnului.**

Acestea erau jertfite în prima zi a lunii a şaptea; cele jertfite, cum s-a mai spus, închipuie pe Hristos şi pe Sfinții Săi, iar ziua întâi e icoană a timpului primordial şi a zilei a opta, a depăşirii temporalului.

7: **În ziua a zecea a acestei luni veți avea adunare sfântă; vă veți întrista sufletele şi nici o muncă să nu faceți.**

„Întristarea sau smerirea sufletului (cf. Levitic 16, 29) presupunea o stare de penitență în care se includea şi postul”[467].

8: **Îi veți aduce Domnului ardere-de-tot întru miros de bună mireasmă: un vițel, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă.**

9: **La ei veți aduce prinos de pâine: făinuță de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la vițel, două zecimi de efă la berbec**

---

[462] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[463] BBVA, p. 191
[464] NUM, p. 210
[465] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 9
[466] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVII
[467] BBVA, p. 191

10: **şi câte o zecime de efă la fiecare din cei şapte miei.**

11: **Iar la turma de capre veţi aduce un ţap ca jertfă pentru păcat, spre ispăşirea voastră; [toate acestea], pe lângă jertfa pentru păcat din ziua Ispăşirii şi pe lângă arderea-de-tot cea necontenită cu darul ei de pâine şi turnarea ei după rânduială, întru miros de bună mireasmă Domnului.**

Ziua a zecea, spre deosebire de cea dintâi, era una de post şi oprire de la orice fel de muncă.

12: **În ziua a cincisprezecea a lunii a şaptea veţi avea adunare sfântă; nici o muncă slujitoare nu veţi face şi timp de şapte zile Îi veţi sărbători sărbătoare Domnului.**

„*Sărbătoarea recoltelor*, la început, devine destul de curând *Sărbătoarea corturilor* sau a *colibelor*, prin faptul că [evreii] locuiau în colibe şapte zile de-a rândul, ca să-şi amintească de bunăvoinţa lui Iahve care i-a scos la libertate, în Canaan, şi de călătoria lor când au fost nevoiţi să se adăpostească în condiţii precare în pustietate. În privinţa reducerii numărului animalelor sacrificate [vv. 13-39], există tot felul de interpretări. Unii exegeţi văd o legătură între numărul zilelor sărbătorii şi [numărul sacru] 7”[468].

13: **În prima zi veţi aduce ardere-de-tot, jertfă, bună mireasmă plăcută Domnului: treisprezece viţei din cireadă, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an; dar să fie fără meteahnă.**

14: **Cu ei, ca prinos de pâine, veţi aduce făinuţă de grâu frământată cu untdelemn: trei zecimi de efă la fiecare din cei treisprezece viţei, două zecimi de efă la fiecare din cei doi berbeci**

15: **şi câte o zecime de efă la fiecare din cei paisprezece miei;**

16: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afara arderii-de-tot necontenite, cu prinosul de pâine şi cu turnarea ei.**

17: **A doua zi, doisprezece viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

18: **cu prinosul de pâine şi cu turnarea lor pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

19: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot necontenită, cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

20: **A treia zi: unsprezece viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

21: **cu prinosul de pâine şi cu turnarea lor pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

22: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot necontenită, cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

23: **A patra zi: zece viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

24: **cu prinosul de pâine şi cu turnarea lor pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

25: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot necontenită, cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

26: **În ziua a cincea: nouă viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

27: **cu prinosul de pâine şi cu turnarea lor pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

28: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot necontenită, cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

29: **În ziua a şasea: opt viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără**

---

[468] NUM, p. 210

meteahnă,

30: **cu prinosul de pâine şi cu turnarea lor pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

31: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot necontenită, cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

32: **În ziua a şaptea: şapte viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă,**

33: **cu prinosul de pâine şi cu turnarea lor pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

34: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, în afară de arderea-de-tot necontenită, cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

Sunt descrise jertfele aduse timp de şapte zile, în luna a şaptea, începând cu ziua a cincisprezecea. Curând, aceste zile vor deveni Sărbătoarea Corturilor, cu prăznuire între 15-22 Tişri. Aici sunt aduse precizări cu privire la jertfe. „Observă deci că în fiecare zi singur numărul viţeilor scădea, dar al berbecilor, al mieilor, măsurile făinii şi ale celor de turnat rămâneau egale. [...] Aşadar, înfăţişând chemarea lui Israil în gradele cele mai înalte, de mijloc şi mai de jos, se jertfesc lui Dumnezeu viţei, berbeci şi miei; dar numărul viţeilor era mereu mai mic, deoarece cei aleşi se împuţinau mereu şi timpul suferea tot mai mult de raritatea celor înalţi şi preacuraţi, până la ziua a şaptea, adică până la venirea Mântuitorului nostru, când s-a ivit odihna (sabatismul) în duh şi sfârşitul păcatului”[469]. Scade numărul profeţilor, spre a face loc venirii Domnului.

35: **În ziua a opta, încheierea sărbătorii; nici o muncă slujitoare nu veţi face întrînsa;**

36: **arderi-de-tot Îi veţi aduce Domnului, jertfă cu bună mireasmă: un viţel, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă,**

37: **cu prinosul lor de pâine şi cu turnarea lor pentru viţel, pentru berbec şi pentru miei, după numărul lor, aşa cum e rânduit;**

38: **iar din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, pe lângă arderea-de-tot necontenită cu prinosul ei de pâine şi cu turnarea ei.**

39: **Pe acestea toate I le veţi aduce Domnului în sărbătorile voastre, pe lângă jertfele voastre de făgăduinţă, în afara jertfelor voastre de bunăvoie şi pe deasupra arderilor-voastre-de-tot şi a prinoaselor şi a turnărilor şi a jertfelor voastre de mântuire”.**

„Auzi cum spune legea limpede: *Încheierea praznicului este*. Căci s-a sfârşit slujirea în umbre şi călăuzirea în chip în ziua a opta, când a înviat Hristos şi a intrat timpul tăierii împrejur în duh. Căci s-a închis mulţimea veche a celor chemaţi, suferind de păcatul necredinţei, şi a răsărit în loc poporul cel nou şi ales prin tărie duhovnicească (căci aceasta înseamnă viţelul), făcându-se desăvârşit vrednic de laudă, ca unul ce se află în plinătatea vârstei (căci aceasta înseamnă berbecul) şi are frumuseţea aleasă a pruncieі şi nevinovăţiei în Hristos (căci aceasta înseamnă mielul), măcar că e cunoscută într-o mulţime atotdesăvârşită. Căci aceasta se indică prin faptul că mieii sunt şapte. Pentru că îşi câştigă în Hristos lauda prin credinţă, urcând spre Dumnezeu întru miros de bună mireasmă”[470].

CAPITOLUL 30 - *Despre făgăduinţe.*

1: **Moise le-a vorbit fiilor lui Israel după tot ceea ce Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Acest verset reprezintă, de fapt, încheierea capitolului precedent”[471].

[469] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 9
[470] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIII, 9
[471] BBVA, p. 192

2: **Şi a grăit Moise către mai-marii peste seminţiile fiilor lui Israel şi le-a zis: „Iată lucrul pe care-l porunceşte Domnul:**

3: **Omul care va face făgăduinţă Domnului sau cu jurământ se va jura să-i pună sufletului său o anume legătură, să nu-şi calce cuvântul: tot ce i-a ieşit din gură să facă întocmai.**

„În context: prin *făgăduinţă* se înţelege un anume vot prin care omul se obliga să-I facă lui Dumnezeu unul sau mai multe daruri (acestea fiind puse de-o parte în acest scop); prin *legământ* (*legătură*) se înţelegea votul cuiva de a-şi impune temporar o anumită abstinenţă, parţială sau totală, cum era, de pildă, nazireatul"[472]. Făgăduinţa făcută lui Dumnezeu trebuia împlinită întocmai. „Origen (*Hom. Num.* 24, 2) citează mai multe exemple de legăminte: cel al Anei care i-l făgăduieşte Domnului pe fiul ei, Samuel (I Regi 1), sau cel al nazireatului, superior altor feluri de jurăminte, prin faptul că nu îi jertfeşte lui Dumnezeu alte lucruri, ci chiar fiinţa şi trupul celui juruit, prevestind astfel jertfa lui Hristos"[473].

4: **Dacă vreo femeie Îi va face Domnului făgăduinţă şi-şi va lua asupră-şi legământ la vremea când, încă tânără fiind, trăieşte în casa tatălui ei**

5: **şi dacă tatăl ei, auzindu-i făgăduinţele şi legămintele pe care şi le-a pus asupră-şi, va tăcea asupră-le, atunci toate făgăduinţele ei stau în picioare şi orice legământ asupra sufletului ei rămâne drept.**

6: **Dar dacă tatăl ei nu va fi de aceeaşi părere în ziua când le-a auzit, atunci toate făgăduinţele ei şi toate legămintele pe care şi le-a pus asupră-şi sunt fără preţ: Domnul o va ierta, pentru că tatăl ei nu a fost de aceeaşi părere.**

7: **Dacă însă ea este măritată şi şi-a luat asupră-şi o făgăduinţă sau prin cuvântul gurii sale şi-a pus sieşi legământ**

Prin cuvântul gurii sale: echivalentul din Textul Masoretic este înţeles uneori ca *lipsă de cugetare*, deci se presupune că e o făgăduinţă necugetată"[474].

8: **şi dacă bărbatul ei, auzindu-le, va tăcea asupră-le în ziua când le-a auzit, atunci toate făgăduinţele ei stau în picioare şi orice legământ asupra sufletului ei rămâne drept.**

9: **Dar dacă bărbatul ei nu va fi de aceeaşi părere în ziua când le-a auzit, atunci toate făgăduinţele şi toate legămintele pe care şi le-a pus asupră-şi sunt fără preţ: Domnul o va ierta, pentru că bărbatul ei nu a fost de aceeaşi părere.**

10: **Făgăduinţa văduvei şi a celei lăsate de bărbat - orice legământ şi-ar pune ea asupra sufletului ei – rămân în picioare.**

11: **Dacă însă ea a făcut făgăduinţă ori şi-a pus asupră-şi legământ la vremea când se afla în casa bărbatului ei**

12: **şi dacă bărbatul ei, auzindu-le, va tăcea şi nici nu se va împotrivi, atunci toate făgăduinţele ei stau în picioare şi orice legământ asupra sufletului ei rămâne drept.**

13: **Dacă însă bărbatul ei nu va fi de aceeaşi părere de-ndată ce le-a auzit, atunci tot ceea ce a ieşit de pe buzele ei – făgăduinţe sau legăminte asupra sufletului ei – sunt fără preţ: Domnul o va ierta, pentru că bărbatul ei nu a fost de aceeaşi părere.**

14: **Orice făgăduinţă şi orice legătură întărită cu jurământ pentru întristarea sufletului ei, bărbatul ei o poate întări şi tot bărbatul ei o poate desfiinţa.**

15: **Dacă însă bărbatul ei a tăcut asupra acestora până-n ziua următoare, prin aceasta el i-a întărit ei toate făgăduinţele şi toate legămintele ce sunt asupra ei; le-a întărit pentru că el a tăcut asupră-le în ziua când le-a auzit.**

16: **Dar dacă bărbatul le-a desfiinţat după ziua în care le-a auzit, atunci el va purta asupră-şi păcatul".**

17: **Acestea sunt poruncile pe care Domnul i le-a rânduit lui Moise asupra**

[472] BBVA, p. 192
[473] SEP 1, p. 505
[474] SEP 1, p. 505

[legăturilor] dintre un bărbat şi femeia lui, dintre un tată şi fiica sa la vremea când ea, încă tânără fiind, trăieşte în casa tatălui ei.

„În societatea iudaică a Vechiului Testament, situația femeii se caracterizează prin tutela, exercitată totuşi în anumite limite bine stabilite, a bărbatului, tată sau soț. Doar văduvele sau femeile repudiate se bucurau de o anumită capacitate juridică"[475]. „Întrucât evreii îşi cumpărau soțiile cu bani sau cu alte daruri oferite părinților acestora, ele deveneau proprietatea soțului, depinzând întru toate de el. Dacă doreau să facă vreo făgăduință solemnă sau să întreprindă orice altă acțiune, aveau nevoie neapărat de consimțământul soțului"[476]. Dar e şi un sens duhovnicesc al acestora, vizând orice suflet aflat încă sub stăpânirea celor trupeşti şi care e arătat prin femeie. „Toți cei care trăim în legea lui Dumnezeu, care formăm Biserica Sa, trăim, unii sub un tată, alții sub un bărbat. Şi dacă inima noastră este mică şi începătoare în învățătura dumnezeiască, ea trebuie privită ca aflându-se încă sub autoritatea părintelui. Dacă, însă, ea *s-a măritat*, devenind matură pentru căsătorie, pentru a zămisli sămânța Cuvântului lui Dumnezeu şi să înțeleagă tainele învățăturii duhovniceşti, atunci ea este statornicită sub ascultarea unui bărbat"[477]. Sufletul e sub autoritatea părintelui cât încă are nevoie de a fi sfătuit în toate de către duhovnic; spunem că el s-a *măritat* prin alipirea de Domnul şi cunoaşterea dogmelor, dar nici atunci nu se poate lipsi de un sfătuitor, chiar dacă se află într-o altă relație, superioară, cu acesta. Iar *văduva* credem că închipuie pe cel nevoit, uneori, să decidă singur ce are de făcut, în absența sfătuitorului.

CAPITOLUL 31 - *Nimicirea Madianiților; măcelărirea femeilor.*

1: **Şi a grăit Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Pedepseşte-i pe Madianiți cu răzbunarea fiilor lui Israel; apoi te vei adăuga la poporul tău".**

„Această poruncă este o urmare a celei rostite la sfârşitul capitolului 25 împotriva Madianiților, care-i atacaseră pe Israeliți prin viclenie"[478]. „Relațiile dintre [evrei] şi madianiți n-au fost totdeauna rele. Astfel, Moise, refugiat din Egipt, s-a stabilit în Madian, unde s-a căsătorit cu fiica unui preot. Războiul acesta n-a fost propriu-zis un act strategic prealabil pentru cucerirea Canaanului, ci un *război sfânt*, determinat de blasfemia adusă Domnului prin cele întâmplate în legătură cu Baal-Peor"[479].

3: **Iar Moise i-a grăit poporului, zicând: „Înarmați dintre voi oameni pentru război, şi-n fața Domnului războiți-vă împotriva Madianiților, pentru ca răzbunarea Domnului să fie asupra lui Madian.**

4: **Câte o mie veți trimite la război din fiecare seminție, din toate semințiile fiilor lui Israel".**

5: **Şi din miile lui Israel s-au numărat câte o mie din fiecare seminție: douăsprezece mii de oameni înarmați pentru război.**

6: **Pe aceştia i-a trimis Moise la război, câte o mie de fiecare seminție; şi cu ei l-a trimis pe Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, preotul; în mâinile lor aveau lucrurile sfinte şi trâmbițele de semnal.**

„Nu se poate şti dacă Finees avea rolul de conducător militar sau numai de căpetenie religioasă. Oricum, Eleazar a rămas în tabără spre a nu se spurca prin eventuala atingere a cadavrelor de pe câmpul de luptă"[480]. *În mâinile lor*: „plural generic, în timp ce Versiunea Ebraică

[475] NUM, p. 210
[476] AB, p. 168
[477] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXIV, 3
[478] BBVA, p. 193
[479] NUM, p. 210
[480] BBVA, p. 193

se referă numai la mâinile lui Finees. *Lucrurile sfinte* puteau fi vase ale cortului, veşminte sau chiar chivotul însuşi"[481].

7: **Şi s-au războit împotriva lui Madian, aşa cum Domnul îi poruncise lui Moise, şi i-au ucis pe toţi cei de parte bărbătească.**

8: **Şi-mpreună cu răniţii lor i-au ucis pe regii din Madian: Evi, Rechem, Ţur, Hur şi Reba – cinci regi madianiţi –, după care l-au ucis cu sabia pe Balaam, fiul lui Beor.**

Cei cinci regi căzuţi în luptă se numeau: *Evi* (= dorinţă), *Rechem* (= prietenie), *Ţur* (= duşman), *Hur* (= groapă) şi *Reba* (= cel care coboară). Alături de madianiţi se afla şi ghicitorul Valaam; el luptă împotriva lui Israel, în contradicţie cu profeţiile pe care le rostise.

9: **Iar pe femeile din Madian le-au dus în robie împreună cu copiii şi bunurile lor; iar vitele şi turmele şi avuţiile lor le-au luat pe toate pradă.**

10: **Toate cetăţile-n care locuiau ei şi toate satele lor le-au ars cu foc.**

11: **Toată prada şi tot ce-au apucat să jefuiască, de la om pân-la dobitoc, au luat cu ei.**

12: **Robii, jafurile şi prada le-au adus la Moise, la preotul Eleazar şi-n faţa fiilor lui Israel, în tabăra din şesul Moabului, care este lângă Iordan, în apropierea Ierihonului.**

13: **Iar Moise, Eleazar preotul şi toţi capii adunării au ieşit să-i întâmpine în afara taberei.**

„Deci a pornit la război împotriva Madianiţilor mulţimea viguroasă a celor aleşi, împreună aflându-se cu ei Finees preotul şi sfintele vase şi trâmbiţele pentru semnale. Căci Hristos, Marele nostru Arhiereu, totdeauna este împreună luptător cu cei ce se luptă bărbăteşte. Dar luptă împreună şi îngerii, închipuiţi prin sfintele vase. Căci vase sfinte şi slujitoare sunt duhurile raţionale din cer; pentru că sunt rânduite de Dumnezeu spre ajutorul nostru. Sunt de faţă nu mai puţin trâmbiţele de semnale, adică cuvântările propovăduitorilor lui Dumnezeu, care arată în ce chip trebuie să ne îmbărbătăm împotriva duşmanilor, sau a patimilor din noi. Aşadar preotul, adică Finees, e chipul lui Hristos; sfintele vase, ale îngerilor; iar trâmbiţele de semnal, ale celor ce ne strigă nouă cuvântul dumnezeiesc. Aşa vom birui fără greutate, în Hristos, pe cei ce ni se împotrivesc […]. Aceasta au şi făcut-o israeliţii. Şi pustiind toată cetatea şi ţara Madianiţilor, au adus robimea la Eleazar preotul şi la toată adunarea fiilor lui Israil. Pentru că biruinţele sfinţilor sunt daruri sfinte ce trebuie închinate lui Hristos, Arhiereul tuturor, şi nu trebuie să rămână nearătate popoarelor"[482]. Hristos e închipuit aici atât prin Finees, care întăreşte poporul în luptă, cât şi prin Eleazar, căruia îi sunt înfăţişate prăzile. Ne putem gândi la cele două firi ale Mântuitorului, dar şi la diferitele aspecte ale relaţiei noastre cu El.

14: **Atunci s-a mâniat Moise pe căpeteniile oştirii - pe căpeteniile miilor şi pe sutaşi - care se întorseseră de la război.**

15: **Zisu-le-a Moise: „De ce le-aţi prins voi de vii pe cele ce sunt de parte femeiască?**

16: **Pentru că ele sunt cele ce, după sfatul lui Balaam, i-au făcut pe fiii lui Israel să se lepede de cuvântul Domnului şi să-l calce de dragul lui Peor, din care pricină a venit pedeapsă-ntru obştea Domnului.**

„După Origen (*Hom. Num.* 25, 2), acest verset arată […] că Balaam ar fi fost cel care i-a îndemnat pe fiii lui Israel să păcătuiască"[483]. Mai exact, el a sfătuit pe Balac cum să-i atragă pe israeliţi, Balaam nevenind în contact direct cu fiii lui Israel.

17: **Ucideţi dar acum toţi copiii de parte bărbătească şi ucideţi toate femeile care-au cunoscut bărbat;**

18: **iar pe fetele care n-au cunoscut bărbat cruţaţi-le.**

Textul ebraic adaugă despre fete: *păstraţi-le vii pentru voi.*

[481] BBVA, p. 193

[482] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV

[483] SEP 1, p. 507

„Deci se aduc la vederea preotului şi a tot poporul cele luate în robie, drept chip, pentru o anumită iconomie. Dar Moise a certat pe biruitori pentru că n-au săvârşit lucrul cu totul după raţiunea exactă şi neştirbită. Căci nu trebuie, zice, să prindă vie partea bărbătească, nici partea femeiască ispitită de nuntă. Şi motivul istoric e convingător. Căci trebuia să se radă partea bărbătească din pământul ce peste puţin avea să fie sub ei, ca nu cumva ajungând în scurtă vreme la tinereţe şi vigoare, să-i facă război poporului. Dar să se nimicească şi partea femeiască, care a fost pricină de sminteală şi care, dacă ar fi cruţată, ar fi în viitor iarăşi"[484]. În înţeles mistic, bărbaţii de alt neam reprezintă aici patimile, iar femeile nuntite cu aceia sunt gândurile unite cu patima. Textul biblic aduce noi precizări privind rolul nefast al lui Valaam care, prin sfatul său, a pricinuit căderea lui Israel, dar şi pieirea ulterioară a Madianiţilor.

19: **Cât despre voi, timp de şapte zile veţi şedea în afara taberei; tot cel ce-a ucis pe cineva şi tot cel ce s-a atins de un rănit se va curăţi în ziua a treia şi în ziua a şaptea, voi şi cei pe care i-aţi luat robi.**

20: **De asemenea, veţi curăţi toate hainele, toate lucrurile de piele, tot ce este făcut din păr de capră şi toate vasele de lemn".**

„Vezi că şi neamul cel mai bun şi mai preţuit dintre noi al celor aleşi nu e cu totul fără prihană. *Căci nimeni nu e curat de întinăciune* (Iov 25, 4), chiar dacă ar fi dintre cei lăudaţi. Sfinţenia desăvârşită e păstrată pentru veacul viitor. Deci trimite pe biruitori afară din cetate şi zice că ei trebuie să se curăţească în ziua a treia şi a şaptea. Ziua a treia înseamnă sau timpul al treilea în care s-a făcut curăţirea prin Hristos, după timpul lui Moise şi după cel în care a apărut ceata proorocilor, sau cel al învierii, în care a revenit la viaţă Hristos, pironind pe cinstita cruce zapisul cel împotriva noastră (Coloseni 2, 14) şi răbdând pentru noi patima prin care a nimicit păcatul. Iar a şaptea (zi) ne îndeamnă să cugetăm la timpul de la sfârşitul veacului acesta, în care lepădând toată povara păcatului şi ajungând la sfârşitul sfinţeniei, vom fi împreună cu Hristos petrecând o viaţă curată şi nevinovată, în fericirea cea întru Hristos"[485].

21: **Apoi a zis Eleazar preotul către oştenii care veniseră din război: „Iată porunca legii pe care Domnul i-a dat-o lui Moise:**

22: **Lăsând la o parte aurul, argintul, arama, fierul, plumbul şi cositorul,**

23: **tot ce trece prin foc va fi lămurit prin foc şi cu apă curăţitoare va fi curăţit; iar ceea ce nu trece prin foc va trece prin apă.**

Versetul vorbeşte atât despre apa sfinţită, purificatoare (*apă curăţitoare*), cât şi despre apa obişnuită.

24: **În ziua a şaptea vă veţi spăla hainele spre curăţire, după care veţi intra în tabără".**

„Observă că Moise le-a arătat mai înainte, celor ce-au biruit, timpul în care trebuie să se curăţească, dar nu şi modul curăţirii. Căci legea vesteşte mai dinainte timpul curăţirii prin Hristos. Iar al doilea şi după Moise a vorbit preotul, adică Eleazar. Căci Hristos porunceşte după Moise şi nu mai arată celor ce luptă bărbăteşte timpul curăţirii, căci El Însuşi este timpul; ci explică modul şi scoate în sfârşit la vedere taina însăşi, tâlcuind scopul exact al legii. El a poruncit ca acelea dintre vase care erau în stare să treacă prin puterea focului să fie trecute prin foc; iar cele care nu au tăria naturală, ci sunt stricăcioase, gata să sufere dispariţia totală, de pildă hainele şi toate lucrurile din piele şi lemn, să fie trecute prin apă. Prin vasele de aur, de argint şi prin celelalte ne-a închipuit ca prin ghicitură pe noi, cărora ni s-a făcut curăţirea prin Hristos ca prin foc şi apă. Căci am fost *botezaţi în Duhul Sfânt şi în foc* (Matei 3, 11). Deci trecerea prin foc şi prin apă a celor adunate din robie arată curăţirea noastră de deunăzi. Căci fiind noi odinioară ca o bogăţie a diavolului, ne-a făcut Hristos ai Săi, intrând în casa celui tare şi răpind vasele lui, iar pe cel tare legându-l (Matei 12, 29). Eleazar zice apoi că biruitorii vor intra în tabără de abia după ce îşi vor spăla în ziua a şaptea hainele şi aşa vor fi curaţi. Căci cu-

[484] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV
[485] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, IV

rățirea desăvârșită și lepădarea a toată întinăciunea va avea loc în vremea din urmă a sfârșitului, […] când se va desființa cu totul păcatul și firea omului va fi ridicată la frumusețea de la început și atotstrăveche”[486].

25: **Și a grăit Domnul către Moise, zicând:**

26: **„Tu, împreună cu Eleazar preotul și cu căpeteniile semințiilor obștii numărați prada de război pe cap de om și de vită.**

27: **Prada o veți împărți pe din două între oștenii care-au fost în război și-ntre toată obștea.**

„Regula de a împărți prada între războinici și cei rămași acasă apare deseori în Vechiul Testament, de exemplu la hotărârea lui Iosua (Iosua 22, 8) sau a lui David (I Regi 30, 24)”[487].

28: **De la oștenii care-au fost la război pune deoparte pentru Domnul câte un suflet din cinci sute, atât din oameni cât și din vite, din oi și din asini;**

29: **pe acestea le vei lua din jumătatea ce li se cuvine lor și să i le dai lui Eleazar preotul, ca dar de pârgă Domnului.**

30: **Iar din jumătatea cuvenită fiilor lui Israel vei lua câte unul din cincizeci, atât din oameni cât și din vite, din oi și din asini, și le vei da leviților care sunt rânduiți să slujească la cortul Domnului.**

31: **Și au făcut Moise și Eleazar preotul așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

„Miile alese din fiecare seminție s-au luptat împotriva Madianiților și, câștigând biruința […] cu osteneală și sudoare multă, au împărțit îndată cele strânse din război cu toată adunarea, încât cu rezultatul celor ce s-au luptat vitejește s-a împodobit și cealaltă mulțime. […] Se vor binecuvânta împreună cu cei mari și cei ce se cheamă mici, care nu se pot lăuda cu aceeași tărie și sunt mai prejos în putința de-a răbda necazurile cu inimă bună, dar sunt poate egali în râvnă și în credință și îl bucură pe Hristos prin vigoarea potrivită cu puterea lor. Iar Moise și Eleazar sunt chipul lui Hristos Cel Unul, arhiereu și legiuitor în același timp, care împarte poporului prăzile, fiind de față sfinții îngeri, al căror chip sunt căpeteniile neamurilor din adunare. […] Se așteaptă să vină Hristos din cer cu sfinții îngeri; și va ședea pe scaunul slavei Sale și va împărți fiecăruia cununile cuvenite lui și, pe măsura faptelor, cinstirile”[488].

32: **Ceea ce le-a rămas din prăzile aduse de războinici au fost: șase sute șaptezeci și cinci de mii de oi;**

33: **șaptezeci și două de mii de vite;**

34: **șaizeci și una de mii de asini;**

35: **ființe omenești, femei care n-au cunoscut bărbat: de toate, treizeci și două de mii de suflete.**

36: **Partea-jumătate a celor ce fuseseră la război, bob-numărat, a fost de trei sute treizeci și șapte de mii cinci sute de oi.**

37: **Dintre oi au fost puse deoparte, pentru Domnul, șase sute șaptezeci și cinci;**

38: **vite: treizeci și șase de mii; puse deoparte pentru Domnul: șaptezeci și două;**

39: **asini: treizeci de mii cinci sute; puși deoparte pentru Domnul: șaizeci și unul;**

40: **oamenii: șaisprezece mii; puși deoparte pentru Domnul: treizeci și două suflete.**

41: **Partea Domnului, darea către Dumnezeu, i-a dat-o Moise lui Eleazar preotul, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

42: **Iar partea-jumătate a fiilor lui Israel, pe care Moise a osebit-o de la cei ce fuseseră la război,**

43: **această jumătate a întregului a fost: oi: trei sute treizeci și șapte de mii cinci sute;**

44: **vite: treizeci și șase de mii;**

[486] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV
[487] NUM, p. 210
[488] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

45: **asini: treizeci de mii cinci sute;**

46: **ființe omenești: șaisprezece mii.**

47: **Din această jumătate a fiilor lui Israel a luat Moise câte unul din cincizeci, atât din oameni cât și din vite, și le-a dat leviților care sunt rânduiți să slujească la cortul Domnului, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.**

Parte din pradă revine preoților, iar cei ce n-au luptat dau de zece ori mai mult, căci ei sunt dăruiți cu har mai cu seamă pentru mijlocirile acelora. Preoții primesc plată pentru biruințele noastre, care n-ar fi fost cu putință fără lucrarea lor.

48: **Atunci au venit la Moise căpeteniile oștirii - căpeteniile peste mii și sutașii -**

49: **și i-au zis lui Moise: „Servii tăi au numărat pe oștenii ce ne-au fost încredințați, și dintre ei n-a lipsit nici măcar unul.**

50: **Iată că și noi I-am adus Domnului prinos, fiecare ce-am găsit de aur: lănțuguri, brățări, inele, cercei și salbe, ca să te rogi pentru noi înaintea Domnului".**

„Numele diferitelor bijuterii sunt greu de identificat cu precizie atât în greacă, cât și în ebraică. Origen le-a dat, evident, o interpretare alegorică"[489].

51: **Moise și Eleazar au luat de la ei aurul, toate aceste giuvaieruri lucrate din el.**

52: **Tot aurul care I-a fost adus Domnului prinos de către căpeteniile peste mii și peste sute a fost de șaisprezece mii șapte sute cincizeci de sicli.**

53: **Cât despre oștenii de rând, fiecare a prădat pentru el.**

54: **Moise și Eleazar preotul au primit aurul de la căpeteniile peste mii și peste sute și l-au dus în cortul mărturiei, spre pomenirea fiilor lui Israel înaintea Domnului.**

Căpeteniile oștirii „vin și cu aducerea de bună voie a celor mai alese dintre giuvaeruri. Astfel conducătorii celor aleși întrec hotarul legii cu dărnicia lor. Și luându-le Moise și (Eleazar), le-au dus în cortul sfânt, așezându-le spre pomenire înaintea Domnului. […] Căci izbânzile bărbătești ale sfinților sunt bine primite de Hristos și lauda lor e o bogăție strălucitoare și prin ele dobândesc o pomenire îndelungată, mai bine zis veșnică; și prin ea dovedesc că sunt vrednici să primească pe Dumnezeu. Căci aceasta o arată când se spune că au fost puse cele închinate înaintea Domnului. E fără îndoială mare și ales lucru a sta în fața Domnului. Căci îi cinstește în chip mai presus de fire pe cei ce-i învrednicește să-i privească"[490].

CAPITOLUL 32 – *Israel începe să se așeze în țara Canaanului.*

1: **Fiii lui Ruben și fiii lui Gad aveau turme multe, foarte multe. Și văzând că ținutul Iazer și ținutul Galaad sunt un loc numai bun pentru turme,**

„Iazer se afla în ținutul amoreilor, iar Galaad cuprindea regiunea muntoasă din Transiordania, renumită din vechime prin pădurile sale unde creșteau multe soiuri de plante medicinale și unde erau locuri de pășunat foarte căutate"[491].

2: **au venit fiii lui Gad și fiii lui Ruben și au grăit cu Moise, cu Eleazar preotul și cu căpeteniile obștii și au zis:**

3: **„Atarotul, Dibonul, Iezerul, Nimra, Heșbonul, Eleale, Sevam, Nebo și Beon,**

Aici sunt enumerate câteva „localități în regiunea transiordaniană cuprinsă între Iaboc și Arnon"[492].

4: **ținutul pe care Domnul l-a așternut înaintea obștii lui Israel, e un pământ numai bun pentru turme, iar robii tăi au turme".**

---

[489] SEP 1, p. 508

[490] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, IV

[491] NUM, p. 210

[492] BBVA, p. 194

L-a așternut: literal: *l-a dat* (cu nuanța: *l-a predat*, *l-a transmis*). În Textul Ebraic: *l-a lovit*, aluzie probabilă la războiul împotriva Madianiților (cap. 31)”[493].

5: **Şi au mai zis: „De-am aflat trecere în ochii tăi, dă ținutul acesta-n stăpânire robilor tăi, şi să nu ne treci peste Iordan”.**

Triburile Gad şi Ruben cer lui Moise teritorii de la răsărit de Iordan, deoarece acolo se găseau locuri pentru păşunat foarte bune, în special în Galaad. Sunt amintite 9 cetăți, cucerite de evrei în aceste teritorii: *Atarot* (= diademe); *Dibon* (= ținut mlăştinos), situată la nord de Arnon; *Iazer* (= folositor); Nimra sau *Bet-Nimra* (= casa leopardului; *Heşbon* (= socoteală), între Arnon şi Iaboc; *Eleale* (= Dumnezeu este înălțat); *Sevam* (= balsam); *Nebo* (= a vesti); Beon sau *Baal-Meon* (= Domnul locuințelor).

6: **Moise însă a zis către fiii lui Gad şi către fiii lui Ruben: „Frații voştri vor merge la război, iar voi să rămâneți aici?**

7: **De ce-ndoiți voi inima fiilor lui Israel, să nu treacă-n țara pe care Domnul le-o dă?**

8: **Aşa au făcut părinții voştri când i-am trimis din Cadeş-Barnea să cerceteze țara:**

9: **Au mers până-n valea Eşcol şi, după ce-au văzut ținutul, au îndoit inima fiilor lui Israel, să nu intre ei în țara pe care Domnul le-o dă.**

10: **În aceeaşi zi însă s-a aprins mânia Domnului, Care S-a jurat, zicând:**

11: **- Nu, oamenii aceştia, care s-au suit din Egipt de la vârsta de douăzeci de ani şi mai sus şi care deci cunosc binele şi răul, nu vor vedea pământul pe care Eu prin jurământ l-am făgăduit lui Avraam şi lui Isaac şi lui Iacob, pentru că ei nu Mi-au urmat Mie,**

„Sintagma: *care cunosc binele şi răul* îi e proprie Septuagintei şi are menirea de a sublinia responsabilitatea morală a celor ce au ales neascultarea, cu toate consecințele ei”[494].

12: **în afară de Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul, şi de Iosua, fiul lui Navi, pentru că aceştia I-au urmat Domnului…**

Chenezeul: „precizare singulară, în sensul că Iefone făcea parte din tribul edomit al lui Chenaz, urmaş al lui Esau, menționat în Facerea 36, 11”[495].

13: **şi s-a aprins atunci mânia Domnului asupra lui Israel şi timp de patruzeci de ani i-a tot învârtit prin pustie, până când s-a stins tot neamul care făcuse rele-n fața Domnului.**

I-a tot învârtit: „acesta este singurul loc din Vechiul Testament în care e folosit cuvântul **katarremvévo** = *a face să se învârtească în toate direcțiile*; aşadar, nu o învârtire circulară, ci una labirintică, sinuoasă, cu multe meandre într-un spațiu relativ restrâns”[496]. *Tot neamul*: e vorba de generația celor ieşiți adulți din Egipt – cei de peste douăzeci de ani.

14: **Şi iată că acum în locul părinților voştri v-ați ridicat voi, un pumn de oameni păcătoşi, ca să sporiți, o dată mai mult, iuțimea mâniei Domnului asupra lui Israel.**

15: **prin aceea că, abătându-vă voi din cale-I, Îl veți face să-l lase [pe Israel] şi mai mult în pustie, şi astfel pe această-ntreagă obşte o veți face să trăiască-n necurmată nelegiuire”.**

16: **Iar ei, apropiindu-se de el, au zis: „Vom face aici stâni pentru turmele noastre şi cetăți pentru copiii noştri;**

17: **iar noi, noi ne vom înarma şi vom merge-n fruntea fiilor lui Israel până ce-i vom duce-n locul care este al lor, în timp ce copiii noştri vor rămâne în cetățile întărite, la adăpost de oamenii locului.**

18: **Nu ne vom întoarce la casele noastre până când fiii lui Israel nu vor intra fiecare**

---

[493] BBVA, p. 194
[494] BBVA, p. 195
[495] BBVA, p. 195
[496] BBVA, p. 195

în moştenirea sa;

19: **că noi nu vom moşteni-mpreună cu ei dincolo de Iordan şi nici mai departe, de vreme ce moştenirea ne-am luat-o dincoace de Iordan, spre răsărit".**

20: **Atunci a zis Moise către ei: „De veți face aceasta, de veți merge înarmați la război în fața Domnului,**

„*În fața Domnului* sau *înaintea Domnului*: expresie repetată prin care se sugerează prezența lui Dumnezeu în oastea luptătoare, fie prin chivotul mărturiei (care însoțea campaniile militare), fie prin anumite porunci inspirate comandanților"[497].

21: **de va trece fiecare din voi înarmat peste Iordan în fața Domnului până ce duşmanul va pieri de la fața Sa**

22: **şi țara va fi supusă-naintea feței Domnului, atunci vă veți întoarce şi nevinovați veți fi-naintea Domnului şi-naintea lui Israel şi veți avea ținutul acesta moştenire-naintea Domnului.**

23: **Iar de nu veți face aşa, veți păcătui în fața Domnului şi vă veți cunoaşte păcatul atunci când vă vor cuprinde relele.**

24: **Zidiți-vă cetăți pentru copiii voştri şi stâni pentru oile voastre şi faceți cele ce-ați rostit cu gura voastră".**

25: **Zis-au fiii lui Gad şi fiii lui Ruben către Moise: „Robii tăi vor face aşa cum porunceşte stăpânul nostru.**

26: **Copiii noştri, femeile noastre, turmele noastre şi toate vitele noastre vor rămâne aici în cetățile Galaadului;**

27: **iar robii tăi, înarmați cu toții şi pregătiți, vor merge-n fața Domnului la război, aşa cum spune stăpânul".**

„Observă că aceştia, de dragul creşterii vitelor şi al averilor şi a iubirii de femei şi de copii, nu ar fi trecut Iordanul şi n-ar fi suferit să ia parte la război şi la luptă, nici n-ar fi voit să se împărtăşească împreună cu ceilalți de gloria şi de bunătățile nădăjduite. Ci socoteau că cel mai bun şi mai (de) dorit lucru este să rămână pe loc, fără să-şi vâre, ca să zic aşa, măcar piciorul în undele Iordanului. Dar certându-i Moise şi făcându-i să se teamă de-a se vedea sub mânia dumnezeiască, făgăduiesc cu greutate să treacă împreună cu ceilalți Iordanul şi să ia parte împreună cu ei la ostenelile războiului şi luptei. Dar declară că nu vor fi împreună părtaşi cu ei, de vreme ce au primit partea lor dincolo de Iordan"[498]. Prin Ruben şi Gad sunt zugrăviți cei ce se apropie de Biserică doar mânați de frica pedepsei, preferând cele din lume bunurilor făgăduite. Totuşi, au şi aceştia parte de o anume răsplată.

28: **Atunci Moise a dat asupră-le porunci lui Eleazar preotul, lui Iosua, fiul lui Navi, şi căpeteniilor peste semințiile fiilor lui Israel**

29: **şi le-a zis Moise: „Dacă fiii lui Gad şi fiii lui Ruben vor trece cu voi peste Iordan, întrarmându-se cu toții pentru război în fața Domnului, de-ndată ce voi veți stăpâni țara de dinaintea voastră le veți da ținutul Galaad în stăpânire.**

30: **Iar dacă ei nu vor merge cu voi înarmați pentru război în fața Domnului, atunci pe copiii lor, pe femeile lor şi vitele lor le veți trece-naintea voastră în țara Canaanului şi acolo, în țara Canaanului, vor primi ei moştenire-mpreună cu voi".**

31: **Iar fiii lui Gad şi fiii lui Ruben au răspuns şi au zis: „Aşa cum Domnul le-a spus robilor tăi, întocmai vom face;**

32: **înarmați în fața Domnului vom trece-n țara Canaanului, iar partea noastră de moşie ne-o veți da dincoace de Iordan".**

„Cei ce s-au lenevit față de cele prea bune, din pricina creşterii vitelor, a copiilor, a femeilor, a stânilor şi a clădirilor, sunt Rubin şi Gad. [...] Cel dintâi era primul născut din Iacov, iar celălalt s-a născut din slujnica Zilfa. [...] Deci cei chemați sunt întâi născuți din credință şi

---

[497] BBVA, p. 195

[498] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

ei au primit o parte aleasă de la Dumnezeu, cât ține de har. Dar nu sunt iubitori de libertate, din pricina aplecării spre cele rele. Iar Biserica celor întâi născuți, scrişi în ceruri, spunem că se numesc cei îndreptați din credință. Dar primul născut nu e iubitor de libertate, ci mai degrabă părtaş şi soț al celor ce nu fug de ruşinea robiei"[499].

33: **Atunci Moise le-a dat - fiilor lui Gad, fiilor lui Ruben şi la jumătate din seminția lui Manase, fiul lui Iosif - regatul lui Sihon, regele Amoreilor, şi regatul lui Og, regele Vasanului, țara şi cetățile cu pământurile lor, oraşele țării de jur-împrejur.**

34: **Fiii lui Gad au zidit: Dibonul, Atarotul, Aroerul,**

35: **Atarot-Şofanul, Iazerul, Iogheba;**

36: **Bet-Nimra şi Bet-Haran, cetăți întărite, precum şi stâni pentru oi.**

37: **Fiii lui Ruben au zidit Heşbonul, Eleale, Chiriataimul,**

38: **Nebo, Baal-Meonul – ale căror nume au fost schimbate - şi Sibma; oraşelor pe care le-au zidit ei le-au dat nume după numele lor.**

39: **Iar fiii lui Machir, fiul lui Manase, s-au dus în Galaad şi l-au luat în stăpânire şi i-au nimicit pe Amoreii care erau acolo.**

40: **Iar Moise a dat Galaadul lui Machir, fiul lui Manase, care s-a aşezat acolo.**

41: **Iair, fiul lui Manase, s-a dus şi le-a luat sălaşurile şi le-a numit Sălaşurile lui Iair.**

Sălaşuri: „mici tabere de corturi sau de colibe rudimentare folosite de semi-nomazi"[500]

42: **Iar Nobah s-a dus şi a luat în stăpânire Chenatul şi satele care țineau de el şi l-a numit după numele său: Nobah.**

Sunt numite cetățile pe care le-au supus ori le-au zidit la răsărit de Iordan triburile Ruben, Gad şi jumătate din Manase. Unele cetăți au mai fost amintite, altele sunt numite doar acum: *Aroer* (= goliciune); *Atarot-Şofan* (= coroanele lui Şofan); *Iogheba* (= cea înălțată); *Chiriataim* (= cetăți gemene), între Arnon şi Atarot; *Bet-Haran* (= casa drumului); *Chenat* (= posesiune, numit şi Nobah; *Havot-Iair* (= satele corturarilor), localități fără ziduri de apărare, în nord-vestul Vasanului. *Iair* (= El luminează) şi *Nobah* (= cel ce latră) au devenit toponime.

„Pentru Origen (*Hom. Num.* 26) întreg episodul capătă mai multe interpretări: Ruben, Gad şi Manase, care fac parte dintre cei întâi-născuți, reprezintă poporul Vechiului Testament: acesta nu primeşte moştenirea sa de la Iisus Navi, prefigurare a lui Hristos, ci de la Moise; războinicii lui Ruben, Gad şi Manase sunt asemănați cu sfinții patriarhi care vor avea parte de împărăția cerurilor"[501].

CAPITOLUL 33 – *Drumul şi popasurile lui Israel între Egipt şi Iordan. Porunci pentru împărțirea Canaanului.*

1: **Iată acum popasurile fiilor lui Israel, după ce au ieşit ei din țara Egiptului, împreună cu oştirile lor, sub mâna lui Moise şi Aaron.**

2: **Moise este cel ce, din porunca Domnului, a scris pornirile şi popasurile lor; iar popasurile călătoriei lor sunt acestea:**

3: **În luna întâi, în cea de a cincisprezecea zi a lunii întâi, a doua zi de Paşti, fiii lui Israel au ieşit, cu mână înaltă, sub ochii înşişi ai tuturor Egiptenilor,**

4: **în timp ce Egiptenii îi îngropau pe toți cei ce muriseră dintre ei, pe toți întâi-născuții, pe care-i lovise Domnul în țara Egiptului: când şi asupra dumnezeilor lor a făcut Domnul izbândă.**

---

[499] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

[500] BBVA, p. 196

[501] SEP 1, p. 508

Evreii au plecat din Ramses, de lângă pământul Goşen din Delta Nilului. După trecerea prin Marea Roşie, sunt enumerate 40 de etape ale călătoriei lor. Numărul popasurilor corespunde celor 40 de ani în care Israel a pribegit în pustie, de la ieşirea din Egipt şi până la intrarea în Canaan. Numele unor locuri se află numai în această relatare.

5: **Şi dacă fiii lui Israel au pornit din Ramses, au poposit în Sucot.**

6: **Pornind apoi din Sucot, au tăbărât la Etam, care este la marginea pustiului.**

7: **Din Etam au pornit şi s-au îndreptat spre Pi-Hahirot, care este în fața Baal-Țefonului, şi şi-au aşezat tabăra în dreptul Migdolului.**

8: **Pornind apoi din Pi-Hahirot, au trecut prin mijlocul mării în pustie şi, mergând cale de trei zile prin pustiul Etam, şi-au aşezat tabăra la Mara.**

9: **Plecând de la Mara, au venit la Elim. În Elim însă erau douăsprezece izvoare de apă şi şaptezeci de finici şi au tăbărât acolo lângă apă.**

10: **Pornind apoi din Elim, au tăbărât lângă Marea Roşie.**

11: **Au pornit apoi de la Marea Roşie şi au tăbărât în pustiul Sin.**

12: **Pornind din pustiul Sin, au poposit la Dofca.**

13: **Pornind din Dofca, au tăbărât la Aluş.**

14: **Pornind din Aluş, şi-au aşezat tabăra la Rafidim; acolo nu avea poporul apă de băut.**

15: **Pornind din Rafidim, au tăbărât în pustiul Sinai.**

16: **Iar după ce au pornit din pustiul Sinai, au poposit la Chibrot-Hataava.**

17: **Pornind din Chibrot-Hataava, au tăbărât în Haşerot.**

18: **Pornind din Haşerot, au poposit la Ritma.**

19: **Pornind din Ritma, şi-au aşezat tabăra la Rimon-Pereț.**

20: **Pornind din Rimon-Pereț, au tăbărât în Libna.**

21: **Pornind din Libna, au tăbărât la Risa.**

22: **Pornind din Risa, şi-au aşezat tabăra la Chehelata.**

23: **Pornind din Chehelata, au tăbărât pe Muntele Şafer.**

24: **Pornind de pe Muntele Şafer, au poposit în Harada.**

25: **Pornind din Harada, au tăbărât la Machelot.**

26: **Pornind din Machelot, au poposit în Tahat.**

27: **Pornind din Tahat, s-au aşezat cu tabăra în Tarah.**

28: **Pornind din Tarah, au tăbărât în Mitca.**

29: **Pornind din Mitca, au tăbărât la Haşmona.**

30: **Pornind din Haşmona, au poposit la Moserot.**

31: **Pornind din Moserot, şi-au aşezat tabăra la Bene-Iaakan.**

32: **Pornind din Bene-Iaakan, au tăbărât la Hor-Hagghidgad.**

33: **Pornind din Hor-Hagghidgad, au poposit la Iotbata.**

34: **Pornind din Iotbata, au tăbărât la Abrona.**

35: **Pornind din Abrona, şi-au aşezat tabăra la Ețion-Gheber.**

36: **Pornind din Ețion-Gheber, au poposit în pustiul Sin. Plecând din pustiul Sin, au tăbărât în pustiul Faran, adică la Cadeş,**

37: **iar din Cadeş au purces şi au poposit la muntele Hor, în apropiere de țara Edomului.**

38: **Aici s-a suit Aaron preotul în muntele Hor, din porunca Domnului, şi a murit acolo, în anul al patruzecilea de la ieşirea fiilor lui Israel din țara Egiptului, în luna a cincea,**

în prima zi a lunii.

39: **Aaron era de o sută douăzeci şi trei de ani când a murit în muntele Hor.**

40: **Atunci Canaaneanul, regele Aradului, care locuia în țara Canaanului, a auzit despre venirea fiilor lui Israel.**

41: **Aceştia însă, plecând de la muntele Hor, au tăbărât la Țalmona.**

42: **Pornind din Țalmona, au poposit la Punon.**

43: **Pornind din Punon, au tăbărât la Obot.**

44: **Pornind din Obot, au poposit la Iie-Abarim, dincoace de hotarele lui Moab.**

45: **Pornind de la Iie-Abarim, au tăbărât la Dibon-Gad.**

Dibon-Gad, „după Origen (*Hom. Num.* 27, 12), numele ar însemna *stupul ispitirilor*, albinele fiind cuvintele profeților şi ale apostolilor; stupul, Sfintele Scripturi, iar ispitirile, tendințele de a interpreta literal cele ce trebuie înțelese în sens spiritual”[502].

46: **Pornind de la Dibon-Gad, au poposit la Almon-Diblataim.**

47: **Pornind de la Almon-Diblataim, au tăbărât în munții Abarim, în fața lui Nebo.**

48: **Pornind de la munții Abarim, au poposit în şesurile Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului,**

49: **Şi pornind din şesurile Moabului, şi-au aşezat tabăra la Iordan, între Bet-Ieşimot şi Abel-Şitim, spre apus de Moab.**

Vom urmări acest traseu, oferind traducerea numelor ce apar aici, sugestivă în multe cazuri; parțial, poate fi vorba de un itinerar mistic, marcând suişuri şi coborâşuri ce apar în calea celor ce urmează lui Dumnezeu: *Ramses* (= fiul soarelui), *Sucot* (= colibe), *Etam* (= vizuina fiarelor) şi *Pi-Hahirot* (marginea prăpastiei) – acestea sunt cele ce se cer părăsite. Urmează, după trecerea prin Marea Roşie: *Mara* (= amărăciune), *Elim* (= palmieri), *Sin* (= crâng), *Dofca* (= topire), *Aluş* (= simțirea lipsei), *Rafidim* (= lărgime), *Sinai* (= muntele mărăcinilor), *Chibrot-Hataava* (= mormintele poftei), *Haşerot* (= loc de tabără), *Ritma* (= tufă), *Rimon-Pereț* (= rodie crăpată), *Libna* (= curăție), *Risa* (= picurare), *Chehelata* (= adunarea poporului), *Şafer* (= frumusețe), *Harada* (= locul spaimei), *Machelot* (= adorație), *Tahat* (= înjosire), *Tarah* (= amânare), *Mitca* (= plăcere), *Haşmona* (= rodnicie), *Moserot* (= legături), *Bene-Iaakan* (= pocăință), *Hor-Hagghidgad* (= popor războinic), *Iotbata* (= fericire), *Abrona* (= trecătoare), *Ețion-Gheber* (= puterea uriaşului), *Sin* (= ghimpi), *Cadeş* (= sfințenie), *Hor* (= munte), *Țalmona* (= întunecos – aici se crede că a fost înălțat şarpele de aramă), *Punon* (= tulburat), *Obot* (= peşteri), *Iie-Abarim* (= colina trecerii), *Didon-Gad* (= fericire şi putere), *Almon-Diblataim* (= locul unde se ascund laşii), *Abarim* (= colțuri), *Bet-Ieşimot* (= casa pustiită), *Abel-Şitim* (= lunca salcâmilor). „Cele 42 de etape enumerate în acest capitol instituie, în tradiția rabinică, modelul de scriere a Torei: fiecare coloană trebuia să conțină 42 de rânduri. În tradiția patristică, acelaşi număr corespunde cu cel al generațiilor de la Avraam până la Iisus, aşa cum sunt enumerate în Matei 1, 1-17. Origen (*Hom. Num.* 27) consacră comentarii ample capitolului de față, punând în evidență nu numai simbolul descendent al scării genealogice al lui Hristos, ci şi pe cel ascendent, al sufletului omenesc care se ridică spre Tatăl luminilor prin virtuți şi iluminări succesive”[503]

50: **Grăit-a Domnul cu Moise în şesurile Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului, zicând:**

51: **„Vorbeşte fiilor lui Israel şi spune-le: - Când veți trece peste Iordan, în țara Canaanului,**

52: **să-i nimiciți din fața voastră pe toți locuitorii țării, şi să le stricați toate jertfelnicele, să le nimiciți toți idolii cei turnați, şi toți stâlpii lor să-i sfărâmați.**

[502] SEP 1, pp. 512-513
[503] SEP 1, p. 511

53: **Şi după ce-i veţi nimici pe toţi locuitorii ţării, voi să locuiţi într-însa, căci vouă v-am dat pământul lor ca moştenire.**

54: **Pământul lor îl vei împărţi prin sorţi, după seminţiile voastre: celor mai numeroşi le veţi da o moştenire mai mare, iar celor mai puţin numeroşi le veţi da o moştenire mai mică; fiecăruia unde-i va cădea sorţul, acolo să-i fie partea. După neamurile voastre părinteşti veţi împărţi moşia.**

55: **Dar dacă nu-i veţi nimici din faţa voastră pe locuitorii ţării, atunci cei rămaşi din ei vor fi spini în ochii voştri şi bolduri în coastele voastre, şi vrăjmaşi au să vă fie-n ţara-n care veţi trăi,**

56: **şi ce-aveam Eu de gând să le fac lor, vouă vă voi face".**

Israel e din nou avertizat asupra pericolului căderii în idolatrie; totodată, se dau porunci pentru împărţirea pământului Canaanului.

CAPITOLUL 34 - *Hotarele ţării Canaanului; cei ce o vor împărţi.*

1: **Grăit-a Domnul către Moise, zicând:**

2: **„Porunceşte fiilor lui Israel şi spune-le: - Iată, veţi intra în ţara Canaan; aceasta va fi moştenirea voastră; iată ţara Canaanului după hotarele ei:**

3: **Latura de la miazăzi o veţi avea începând de la pustiul Sin, care se învecinează cu Edomul. Hotarul de miazăzi îl veţi avea începând cu coasta dinspre răsărit a Mării Sărate:**

4: **hotarul se va îndrepta spre miazăzi, către înălţimea Acravimului, va trece prin Sin şi se va întinde până la miazăzi de Cadeş-Barnea, apoi va merge către Haţar-Adar, trecând la Aţmon.**

5: **De la Aţmon, hotarul se va îndrepta spre Râul Egiptului şi se va pogorî până la mare.**

Râul Egiptului: „după o seamă de comentatori, braţul răsăritean al Nilului"[504].

6: **Iar hotar dinspre apus vă va fi Marea cea Mare. Acesta va fi hotarul vostru dinspre asfinţit.**

7: **Iar spre miazănoapte, hotarul vostru să-l trageţi de la Marea cea Mare până la muntele Hor;**

8: **de la muntele Hor să-l trageţi spre Hamat, şi hotarul va atinge Ţedadul.**

9: **De acolo va merge hotarul către Ţifron şi va atinge Haţar-Enan. Acesta să vă fie hotarul de miazănoapte.**

10: **Iar hotarul dinspre răsărit să vi-l trageţi de la Haţar-Enan către Şefam;**

11: **de la Şefam hotarul se va pogorî spre Ribla, pe la răsărit de Ain, mergând de-a lungul malului mării Chineret, pe partea de răsărit.**

12: **De aici hotarul se va pogorî pe Iordan şi se va sfârşi la Marea Sărată. Aceasta va fi ţara voastră, după hotarele ei de jur-împrejur.**

Sunt prezentate limitele (ideale ale) ţării Canaanului: La sud era pustiul Sin şi ţara Edomului (Idumeea); de la Marea Moartă (Sărată), hotarul mergea către *Acravim* (= scorpioni), prin Cadeş-Barnea, *Haţar-Adar* (= curtea a doua), *Aţmon* (= robust), până la Mediterana. La apus, hotarul era Marea Mediterană (cea Mare). La nord, de la Mediterana până la muntele Hor, hotarul trecea prin *Hamat* (= fortăreaţă), *Ţedad* (= loc abrupt), *Ţifron* (= miros dulce) şi *Haţar-Enan* (= satul fântânilor). În răsărit, hotarul pornea de la Haţar-Enan, trecând prin *Şefam* (= ţinut pustiu) şi *Ribla* (= cea roditoare), cetate situată la răsărit de *Ain* (= ochi; izvor), cobora de-a lungul Mării *Chineret* (= harpă) - vechiul nume al Lacului Ghenizaret -, şi apoi, pe Iordan, hotarul ajungea până la Marea Moartă.

[504] BBVA, p. 197

13: **Atunci a dat Moise poruncă fiilor lui Israel şi a zis: „Iată ţara pe care voi o veţi moşteni prin sorţi, aceea pe care Domnul a poruncit să li se dea la nouă seminţii şi la jumătate din seminţia lui Manase.**

14: **Căci seminţia fiilor lui Ruben şi seminţia fiilor lui Gad, după casele lor părinteşti, precum şi jumătate din seminţia lui Manase şi-au primit partea lor.**

15: **Două seminţii întregi şi o jumătate de seminţie şi-au primit partea dincolo de Iordan, la răsărit de Ierihon, spre soare-răsare".**

„Versetul e formulat ca o anticipaţie (profeţie sigură), ca şi cum autorul s-ar fi aflat deja pe teritoriul Canaanului"[505].

Împărţirea ţării prin sorţi e icoană a realităţilor cereşti. „Întocmai cum Ierusalimul pământesc este împrejmuit de alte cetăţi, de târguşoare şi de ţinuturi variate, tot aşa, fără îndoială, şi Ierusalimul ceresc se aseamănă cu lucrurile pământeşti, împrejmuit de alte cetăţi, de târguşoare şi de ţinuturi diferite, în care trebuie să fie aşezat într-o bună zi poporul lui Dumnezeu şi adevăratul Israel, de către adevăratul Iisus, pentru care Iosua fiul lui Navi este doar o imagine, unde el va dobândi moştenirea sorţii, după probarea vredniciei sale. Dacă la împărţirea pământului Domnul dă un anumit hotar cutărei seminţii, iar altul alteia, înseamnează că din pricina inegalităţii vredniciilor aceleaşi răsplăţi se vor face şi la moştenitorii împărăţiei cerurilor. Poate de aceea a poruncit el să se fixeze atât de riguros hotarele între seminţii, pentru ca să înţelegem că se va ţine seama de inegalitatea vredniciilor în parte. De exemplu, cel leneş ar vrea să fie socotit, fără îndoială, şi el printre fiii lui Israel, însă nepăsarea lui şi lenea lui îl aşează în seminţia lui Ruben, sau a lui Gad, sau în jumătatea seminţiei lui Manase, unde va primi lotul său, dar nu dincoace de Iordan, ci dincolo de Iordan. Altul, dimpotrivă, în urma înnoirii vieţii sale şi prin convertirea voinţei sale va fi considerat vrednic să fie socotit, după un plan cunoscut numai de Dumnezeu, în seminţia lui Iuda sau chiar în seminţia lui Veniamin, unde se înalţă Ierusalimul, templul lui Dumnezeu şi altarul. Şi aşa mai departe, unul aici, altul dincolo. Acesta e modul care, după relatările Cărţii Numerii, putea trasa o umbră a repartizării care se va face în ceruri, cel puţin pentru moştenitorii împărăţiei cerurilor, prin Iisus Domnul şi Mântuitorul nostru"[506].

16: **Grăit-a Domnul către Moise, zicând:**

17: **„Iată numele bărbaţilor care vă vor împărţi pământul ca moştenire: Eleazar preotul şi Iosua, fiul lui Navi.**

18: **Veţi mai lua şi câte o căpetenie din fiecare seminţie, să vă împartă pământul ca moşie.**

19: **Numele acestor bărbaţi sunt: Caleb, fiul lui Iefone, pentru seminţia lui Iuda;**

20: **Samuel, fiul lui Amihud, pentru seminţia fiilor lui Simeon;**

21: **Elidad, fiul lui Chislon, pentru seminţia lui Veniamin;**

22: **căpetenia Buchi, fiul lui Iogli, pentru seminţia fiilor lui Dan;**

23: **căpetenia Haniel, fiul lui Efod, pentru seminţia fiilor lui Manase;**

24: **căpetenia Chemuel, fiul lui Şiftan, pentru seminţia fiilor lui Efraim;**

25: **căpetenia Eliţafan, fiul lui Parnac, pentru seminţia fiilor lui Zabulon;**

26: **căpetenia Paltiel, fiul lui Azan, pentru seminţia fiilor lui Isahar;**

27: **căpetenia Ahihud, fiul lui Şelomi, pentru seminţia fiilor lui Aşer;**

28: **căpetenia Pedael, fiul lui Amihud, pentru seminţia fiilor lui Neftali".**

29: **Aceştia sunt cei cărora le-a poruncit Domnul să le împartă fiilor lui Israel ţara Canaanului.**

Lipsesc, desigur, triburile Ruben şi Gad, stabilite dincolo de Iordan (alături de jumătate din tribul lui Manase). Celelalte 10 triburi îşi vor împărţi Canaanul, sub conducerea preotului

[505] BBVA, p. 197

[506] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXVIII, 2

Eleazar, a lui Iosua şi a celor 10 căpetenii numite de Dumnezeu. Acestea erau:

Caleb (= ca o inimă), fiul lui *Iefone* (= El se întoarce), din Iuda;
Samuel (= Dumnezeu aude), fiul lui *Amihud* (= poporul cinstei), din Simeon;
Elidad (= Dumnezeu iubeşte), fiul lui *Chislon* (= statornicie), din Veniamin;
Buchi (= gura Domnului), fiul lui *Iogli* (= exilat), din Dan;
Haniel (= harul lui Dumnezeu), fiul lui *Efod* (= podoaba hainei), din Manase;
Chemuel (= adunarea lui Dumnezeu), fiul lui *Şiftan* (= judecător este Iahve), din Efraim;
Eliţafan (= Dumnezeu ocroteşte), fiul lui *Parnac* (= ghimpe), din Zabulon;
Paltiel (= Dumnezeu e adăpost), fiul lui *Azan* (= cercetător), din Isahar;
Ahihud (= fratele cinstei), fiul lui *Şelomi* (= paşnic), din Aşer;
Pedael (= răscumpărat de Dumnezeu), fiul lui *Amihud* (= poporul cinstei), din Neftali.

CAPITOLUL 35 - *Cetăţile leviţilor şi cetăţile de scăpare.*

1: **Grăit-a Domnul cu Moise în şesurile Moabului, la Iordan, în faţa Ierihonului, zicând:**

2: **„Porunceşte fiilor lui Israel să le dea leviţilor, din moştenirea pe care ei o stăpânesc, cetăţi de locuit; şi le veţi da leviţilor şi ţarinile de lângă şi dimprejurul cetăţilor.**

3: **Cetăţile vor fi pentru locuit; iar locurile de dincolo de ziduri vor fi pentru turmele lor şi pentru toate vitele lor.**

4: **Locurile de pe lângă cetăţile pe care le veţi da leviţilor se vor întinde-mprejur, plecând de la ziduri, pe o rază de două mii de coţi.**

5: **Veţi măsura în afara cetăţii latura dinspre răsărit: două mii de coţi; latura dinspre miazăzi: două mii de coţi; latura dinspre apus: două mii de coţi; şi latura dinspre miazănoapte: două mii de coţi, cetatea fiind în mijloc; acestea vor fi pământurile lor de pe lângă cetăţi.**

„Nu se poate vorbi, propriu-zis, de *posesiuni* exclusive ale leviţilor, cetăţile primite de ei fiind locuite şi de către alţii. Iar în ce priveşte locurile de păşunat, legiuitorul se fereşte să vorbească de proprietate sau parte de moştenire”[507].

6: **Cetăţile pe care le veţi da leviţilor vor fi cele şase cetăţi scăpare, unde să poată fugi cel ce ucide; pe lângă ele, încă patruzeci şi două de cetăţi.**

Cel ce ucide: „Se instituie dreptul de azil, dar numai pentru criminalii care au ucis fără voie şi fără intenţie (vezi mai departe)”[508].

7: **Cetăţile pe care le veţi da leviţilor vor fi, de toate, patruzeci şi opt de cetăţi, ele şi ţarinile lor.**

8: **În privinţa cetăţilor pe care le veţi da din moştenirea fiilor lui Israel: de la cei ce au mult, multe; de la cei ce au puţin, puţine; fiecare le va da leviţilor cetăţi după moştenirea pe care a moştenit-o”.**

„Se îngăduie sfinţilor să aibă şi în lumea aceasta cele îndestulătoare vieţii şi cele ce le ajung pentru trebuinţa necesară a trupului. […] Iar ceea ce prisoseşte, e păgubitor. […] Şi porunceşte să se cedeze leviţilor cetăţile de scăpare, punând în grija slujitorilor celor sfinte neamul celor ce pătimesc şi care are lipsă de cel mai mare ajutor. Prin aceasta socotesc că s-a dat o pildă bisericilor pentru grija de cei osândiţi”[509].

9: **Grăit-a Domnul către Moise, zicând:**

10: **„Vorbeşte către fiii lui Israel şi spune-le: Veţi trece Iordanul, în ţara Canaanului;**

---

[507] NUM, p. 211
[508] BBVA, p. 198
[509] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

11: **să vă rânduiți cetățile care au să vă fie de scăpare, pentru ca-n ele să fugă tot ucigaşul care a ucis pe cineva fără să fi vrut.**

12: **Cetățile acestea vă vor fi vouă scăpare de rudeniile celui ucis, aşa încât ucigaşul să nu fie omorât înainte de a fi stat în fața adunării, la judecată.**

Rudeniile celui ucis: SEP 1: *ruda cea mai apropiată care cere sângele*: „expresia ebr. **go'el haddam** se referă la ruda apropiată care are dreptul să ceară socoteală pentru sângele vărsat, *răzbunătorul sângelui*. Noțiunea de **go'el** a fost transferată şi asupra lui Dumnezeu, El fiind considerat apropiatul poporului Său, Răscumpărătorul acestuia"[510].

13: **Cetățile pe care le veți da, cele şase cetăți, vă vor fi de scăpare.**

„Unii exegeți, de pildă Cazelles, sugerează că evreii n-au făcut altceva decât să mențină dreptul de azil preexistent în sanctuarele canaaneene. Acest drept este extins pe suprafața unui întreg oraş"[511].

14: **Trei cetăți veți da dincolo de Iordan, şi trei cetăți le veți da în țara Canaan**

15: **şi vor fi cetăți de scăpare. Atât pentru fiii lui Israel cât şi pentru străini şi pentru cei ce s-au aşezat la voi, ele vor fi cetăți de scăpare în care să fugă tot cel ce a ucis pe cineva fără să fi vrut.**

Poate mira atenția pe care o dă Scriptura acestor cetăți de scăpare, de vreme ce cazurile de omor involuntar au fost întotdeauna rare. Astfel că suntem tentați să vedem în aceste cetăți un tip al Bisericii, în care aflăm scăpare de osândă. Dar nu vor găsi iertare cei ce ocolesc Biserica şi nici cei ce săvârşesc păcatul cu o maximă răutate, închipuită prin omorul intenționat.

16: **Dacă l-a lovit cu armă de fier şi acela a murit, ucigaş este acesta; ucigaşul va fi dat morții.**

17: **Dacă l-a lovit având în mână o piatră care poate ucide şi acela a murit, ucigaş este acesta: ucigaşul va fi dat morții.**

18: **Sau dacă l-a lovit având în mână ceva de lemn care poate ucide şi acela a murit, ucigaş este acesta; ucigaşul va fi dat morții.**

19: **Rudenia de sânge [a celui ucis] este cel care-l va ucide pe ucigaş; de cum îl va întâlni, îl va ucide.**

Conform textului ebraic, ruda de sânge *îl poate ucide* pe acela, nefiind, ca aici, un imperativ. Înțeles e, oricum, acela că omorul voluntar nu poate fi lăsat nepedepsit.

20: **Dacă-l va lovi din ură, sau dacă din răutate va arunca în el cu ceva şi acela a murit,**

21: **sau dacă din invidie l-a lovit cu mâna şi acela a murit, cel ce a lovit va fi dat morții, că ucigaş este. Cel ce este rudă de sânge cu cel ucis îl va ucide pe ucigaş de-ndată ce-l va întâlni.**

„Obiceiul acesta, în uz şi la alte popoare, constituie regimul de *răzbunare individuală*, care a dăinuit până la arabii moderni. Vechiul drept iudaic, păstrat în *Cartea Legământului*, păstrează principiul omorârii oricărui ucigaş, dar distinge asasinatul caracterizat prin urmărire (**sadah**), viclenie (**armah**) şi răutate (**zid**) de uciderea accidentală, nepremeditată. Numai în acest al doilea caz se putea afla un loc de refugiu (**maqom**) pentru salvarea lui"[512].

22: **Dacă însă a lovit pe cineva din nebăgare de seamă sau dacă nu din răutate a aruncat cu ceva în el,**

23: **sau dacă, fără să-l fi văzut, a azvârlit o piatră asupră-i şi acela a murit, dar acesta nu i-a fost duşman şi nici n-a-ncercat să-i facă rău,**

24: **atunci adunarea după aceste rânduieli va judeca între ucigaş şi ruda de sânge a celui ucis**

25: **şi adunarea îl va scoate pe ucigaş din mâinile rudei celui ucis; apoi adunarea îl va**

---

[510] SEP 1, p. 515

[511] NUM, p. 211

[512] NUM, p. 211

face să se întoarcă în cetatea lui de scăpare, unde fugise, iar el va locui acolo până la moartea marelui preot care este miruit cu mir sfințit.

„Înscăunarea unui nou arhiereu era prilej de amnistie pentru crimele de omucidere, când ucigaşii puteau ieşi fără teamă de sub ocrotirea cetăților de azil, întorcându-se acasă”[513]. Scriptura, însă, leagă iertarea de moartea Arhiereului. „Titlul de *mare preot* este aici, în legea azilului, folosit prima oară în Pentateuh”[514].

26: **Dacă ucigaşul va ieşi din hotarele cetății de scăpare-n care fugise**

27: **şi dacă ruda de sânge a celui ucis îl va găsi în afara cetății lui de scăpare şi dacă ruda celui ucis îl va ucide pe ucigaş, acesta nu este vinovat;**

28: **fiindcă acela trebuie să şadă în cetatea sa de scăpare până la moartea marelui preot; numai după moartea marelui preot va putea ucigaşul să se întoarcă în ținutul unde-şi are moşia.**

29: **Acestea să vă fie rânduieli de judecată din neam în neamurile voastre şi-n toate locurile unde veți trăi.**

„Nu e greşit […] a socoti că cei stăpâniți de păcate sunt ca nişte ucigaşi ai sufletului propriu. Ei s-au rostogolit la atâta nefericire nu de bunăvoie, ci au fost siliți la neascultare şi la jignirea lui Dumnezeu de faptul că mintea omului e aplecată spre cele rele din tinerețe şi din pricina poftei nedomolite de plăcere, care stăpâneşte în mădularele trupului lui. Deci nefericitul suflet al omului a fost pedepsit cu exilul din lume şi în trup şi a petrecut mulți ani în sânurile morții, fiind eliberat de abia când a murit Hristos, marele preot, Care răbdând moartea pentru toți a coborât în iad, a deschis porțile celor de jos şi i-a dezlegat din legături”[515].

30: **În privința celui ce ucide om, ucigaşul va fi ucis potrivit unor mărturii; dar nimeni nu va fi dat morții pe temeiul unei singure mărturii.**

31: **De la cel ce a ucis să nu primiți răscumpărare pentru viața lui; cel vinovat de moarte va fi dat morții.**

32: **De la cel fugit în cetate de scăpare să nu primiți răscumpărare care să-i îngăduie să locuiască în ținutul său înainte de moartea marelui preot.**

„După Theodoret (*Qu. Num.* 50; PG 80, 400 B), permisiunea ca ucigaşul fără voie să se întoarcă în cetatea sa după moartea marelui preot ar corespunde termenului de iertare a păcatului *după rânduiala lui Melchisedec*, căci Melchisedec este cel care i-a întors în rai pe cei ce fuseseră izgoniți; ultima parte a comentariului vine în contradicție cu credința, atestată în versiunea greacă a *Vieții lui Adam şi a Evei* (37, 6 şi 43, 1), că arhanghelul Mihail este cel care a adus înapoi în rai trupul lui Adam şi al Evei; este posibilă şi o interpretare, bazată pe Evrei 5, 6.10 şi 7, 11.17, unde se menționează că Hristos este mare preot *după rânduiala lui Melchisedec*; conform acesteia, prin moartea lui Iisus se răscumpără păcatele (cf. şi Maxim Mărturisitorul, *Quaestiones et dubia*, 29)”[516].

33: **Să nu spurcați pământul pe care locuiți; căci sângele este cel ce spurcă pământul, iar pământul nu se va curăța de sângele vărsat pe el decât cu sângele celui ce l-a vărsat.**

34: **Să nu spurcați pământul pe care-l locuiți. Pe care şi Eu îl locuiesc întru voi; căci Eu, Domnul, Eu locuiesc întru fiii lui Israel”.**

„Legea mozaică prevedea pedeapsa cu moartea pentru cel care intenționat ucidea pe altul. Sub nici un motiv nu era îngăduit ca prin plata unui preț de răscumpărare făptuitorul să se împace cu rudele celui ucis, deoarece sângele întinează pământul, care nu se poate curăți decât prin sângele celui care l-a vărsat”[517]. Dar nici ucigaşul fără voie nu poate fi iertat până la moartea Arhiereului, prin care raiul e redeschis.

[513] BBVA, p. 199
[514] NUM, p. 211
[515] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, VIII
[516] SEP 1, p. 516
[517] AB, p. 310

CAPITOLUL 36 - *Rânduială pentru neînstrăinarea moşiilor la căsătoria fetelor.*

1: **Atunci au venit căpeteniile familiilor din seminția fiilor lui Galaad, fiul lui Machir, fiul lui Manase, din seminția fiilor lui Iosif, şi au grăit înaintea lui Moise şi înaintea lui Eleazar preotul şi înaintea căpeteniilor urmaşilor fiilor lui Israel şi au zis:**

2: **„Domnul a poruncit stăpânului nostru să dea, prin sorți, pământ de moştenire fiilor lui Israel; şi tot stăpânului nostru i s-a poruncit de la Domnul ca moştenirea lui Salfaad, fratele nostru, să le-o dea fiicelor acestuia.**

3: **Dacă însă ele vor deveni femei ale cuiva din semințiile fiilor lui Israel, atunci partea lor va fi desprinsă din moşia părinților noştri şi, în timp ce se va adăuga la moşia seminției celor după care se vor mărita, ea se va desprinde din moşia noastră ce ni s-a cuvenit prin sorți.**

4: **Şi chiar în anul de jubileu al fiilor lui Israel, partea lor se va adăuga la moşia acelei seminții în care ele s-au măritat, şi partea lor se va şterge din moşia seminției părinților noştri".**

La jubileu, pământurile vândute sau cumpărate reveneau proprietarului inițial, proprietatea funciară fiind considerată inalienabilă în Israel. Însă legea nu prevăzuse nimic asupra terenurilor lăsate moştenire.

5: **Aşadar, din porunca Domnului le-a poruncit Moise fiilor lui Israel, zicând: „Drept grăieşte neamul fiilor lui Iosif.**

6: **Iată ce porunceşte Domnul pentru fiicele lui Salfaad: să se mărite cu cine le place, dar numai după cei din neamul părintelui lor.**

7: **În acest fel moşia fiilor lui Israel nu se va strămuta de la un neam la altul, ci fiii lui Israel vor rămâne legați fiecare de moşia sa părintească.**

8: **Aşa că orice fată care stăpâneşte o moştenire în una din semințiile fiilor lui Israel va trebui să se mărite cu cineva din neamul părintelui ei, pentru ca fiii lui Israel să moştenească fiecare moşia sa părintească,**

9: **iar moşia să nu se strămute de la un neam la altul, ci fiii lui Israel să rămână fiecare lipit de moşia sa".**

Pornind de la cazul particular al fiicelor lui Salfaad, se hotărăşte o lege generală pentru întregul Israel, oprindu-se înstrăinarea moşiilor prin căsătoria fetelor. „Cererea neamului lui Manase a fost generalizată ca lege pentru toate semințiile. După Tobit 6, 11-13, nerespectarea acestei legi era pedepsită cu moartea"[518].

10: **După cum i-a poruncit Domnul lui Moise, aşa au făcut fiicele lui Salfaad:**

11: **Mahla, Tirța, Hogla, Milca şi Noa, fiicele lui Salfaad, s-au măritat după fiii unchiului lor;**

12: **ele s-au măritat după cei din neamul lui Manase, fiul lui Iosif, iar moştenirea lor s-a adăugat la moşia neamului din seminția tatălui lor.**

13: **Acestea sunt poruncile şi aşezămintele pe care le-a dat Domnul, prin mâna lui Moise, în scăpătatul Moabului, la Iordan, în fața Ierihonului.**

În scăpătatul Moabului: „Ebr.: *În şesurile Moabului.* Septuaginta foloseşte termenul **dysmé**, a cărui semnificație e dublă: 1) apusul soarelui (sau al astrelor), ca punct cardinal; 2) declinul (unei vieți, al unui popor, al unei civilizații). E de crezut că autorul le-a avut în vedere pe amândouă, dar că accentul cade pe înțelesul figurativ: sfârşitul Moabului, principalul adversar al Israeliților; precizările care urmează sunt, şi ele, semnificative: Iordanul care trebuie trecut şi Ierihonul care se cere cucerit"[519]. *În fața Ierihonului*: „aceste ultime cuvinte sugerează

[518] NUM, p. 211
[519] BBVA, p. 199

că peregrinarea prin pustiu s-a terminat şi poporul este gata să intre în pământul făgăduinței"[520].

Cartea Numerii se încheie brusc, evenimentele istorice care urmează fiind relatate în Cartea Deuteronom şi în Cartea Iosua.

[520] SEP 1, p. 518

Listă de abrevieri

AB - Dumitru Abrudan şi Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*
Adv. haer. – Adversus haereses
Agric. – De agricultura
Bailly – A. Bailly, *Dictionaire grec-français*, Paris, 1950
BBVA - *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania
BJ – La Bible de Jerusalem
BOB – Biblia de la Blaj 1795
C. Cels. – Contra Celsum
Com. Io. – Commentarii in evangelium Ioannis
Congr. – De congressu
Decal. – De decalogo
Deter. – Quod deterius potiori insidiari soleat
DEUT - *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars V, *Deuteronomium*
Dialogus Her. – Dialogus cum Heraclide
Ebr. – ebraică
EIB – Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române
Ep. Serap. – Epistula ad Serapionem
Exh. Mart. – Exhortatio ad martyrium
F – Filocalia
Fuga – De fuga et inventione
GALA – Biblia de la Bucureşti 1938
Gesenius - W. Gesenius, *Hebräisches und Grossaramäisches Handwörterbuch über das Altes Testament*, ediția F. Buhl, Berlin-Göttingen-Heidelberg, 1962
GN – *Die Bibel im heutigen Deutsche. Die Gute Nachricht des Alten und Neuen Testaments*, Stuttgart, 1982
Gr. – greacă
Harrison - R. K. Harrison, *Leviticus. An Introduction and Commentary*, 1980
Her. – Qius rerum divinarum heres sit
Hom. – Homiliae spirituales
Hom. Ex. – Homiliae in Exodum
Hom. Ez. – Homiliae in Ezechielem
Hom. Ies. – Homiliae in Iesu Nave
Hom. Lev. – Homiliae in Leviticum
Hom. Luc. – Homiliae in Lucam
Hom. Num. – Homiliae in Numeros
HS – *Die Heilige Schrift*, I, *Numeri*, Ed. Heinrich Schneider, Würzburg, Echter Verlag, 1955
In Eust. – In sanctum Eustathium Antiochenum
KJV – King James Version
Leg. – Legatio ad Gaium
LEV - *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars III, *Leviticus*
Luther - *Die Bibel*, nach der Übersetzung Martin Luthers, Stuttgart, 1985
Migr. – De migratione Abrahami
Mut. – De mutatione nominum
NUM - *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688,* pars IV, *Numeri*
Ostrog - Biblia 1581, Ostrog (slavonă)
OSTY – La Bible trad. Osty

Péter-Contesse - René Péter-Contesse, *Manuel du traducteur pour le Livre du Lévitique*, Stuttgart, 1982
PG – Patrologia greacă (ed. Migne)
Plant. – De plantatione
Post. – De posteritate Caini
Pritchard – J. B. Ptritchard, *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, 1955
PSB – Părinți şi Scriitori bisericeşti
Q – *Manuscrisele de la Qumran*
Quaest. in Lev. – Quaestiones in Leviticum
Qu. brev. – Asceticon magnum sive Quaestiones – regulae brevius tractatae
Qu. Num. – Quaestiones in Numeros
RSV – Revised Standard Version
Sacrif. – De sacrificiis Abelis et Caini
SB – *La Sainte Bible*. Texte de la Vulgate, traduction français en regard, avec commentaires (…). *Levitique*, introduction critique et commentaire par M. l'abbé Crelier, Paris, 1895
SEP 1 - *Septuaginta 1*, *Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*
SINOD – Biblia de la Bucureşti 1914
Snaith - N. H. Snaith, *Leviticus and Numbers*, 1967
Sobr. – De sobrietate
Somn. – De somniis
Spec. – De specialibus legibus
Strong – *The Exhaustive concordance of the Bible* (…), by James Strong, Nashville/New York, 3rd Edition, 1973
ŞAGUNA – Biblia de la Sibiu 1858
ŞERBAN – Biblia de la Bucureşti 1688
TEV – Today's English Version
TOB – Traduction Oecumenique de la Bible
Virt. – De virtutibus

BIBLIOGRAFIE

A. Sfânta Scriptură

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, EIB, Bucureşti, 2001
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIB, Bucureşti 1995
- *Biblia adică Dumnezeeasca Scriptură*, Ediția Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914
- *Biblia Hebraica*, Editio quarta emendata opera H. P. Rüger, Stuttgart, 1979
- *Biblia Sacra Vulgata*, Editionem quartam emendatam cum sociis B. Fischer, H. I. Frede. H. F. D. Sparks, W. Thiele, praeparavit Roger Gryson, Stuttgart, 1994
- *Cântarea Cântărilor*, traducere din limba ebraică, note şi comentarii de Ioan Alexandru, în colecția **Bibliotheca Orientalis**, Editura ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1977
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars I, *Genesis*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1988
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars II, *Exodus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1991
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars III, *Leviticus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1993
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars IV, *Numeri*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1994
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars V, *Deuteronomium*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1997
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum,* Ruth, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2004
- *Monumenta linguae dacoromanorum*, *Biblia 1688*, pars XI, *Liber Psalmorum*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2003
- *Septuaginta*, Edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1979
- *Septuaginta 1, Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2004
- *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2004
- *Septuaginta 3*, *1-2 Paralipomene, 1-2 Ezdra, Ester, Iudit, Tobit, 1-4 Macabei*, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2005
- *Septuaginta 4/I*, *Psalmii, Odele, Proverbele, Ecleziastul, Cântarea Cântărilor*, Colegiul Noua Europă/Polirom, Bucureşti/Iaşi, 2006

B. *Scrieri patristice*

- *Actele martirice*, trad. Ioan Rămureanu, în colecția „**Părinți şi scriitori bisericeşti**" (în continuare, abreviat: PSB), nr. 11, EIB, Bucureşti, 1982

- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Împotriva bogaților răi*, trad. Vasile Goraş, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Despre Sfintele Taine*, *Scrieri II*, trad. David Popescu, PSB 53, EIB, Bucureşti, 1994
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Scrisori*, *Scrieri II*, trad. David Popescu, în colecția „**Părinți şi scriitori bisericeştī**" (PSB), nr. 53, EIB, Bucureşti, 1994
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Cuvânt împotriva Elinilor*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Despre principii*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistola despre Sinoade*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistolele către Serapion*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Tratat despre întruparea Cuvântului*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Trei Cuvinte împotriva arienilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, *Scrieri II*, trad. Dumitru Stăniloae, PSB 16, EIB, Bucureşti, 1988
- Augustin (Fer.), *Mărturisiri*, *Scrieri alese I*, trad. Ioan Rămureanu, PSB 64, EIB, Bucureşti, 1985
- Barnaba, *Epistola*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Boethius, *Scurtă expunere a credinței creştine*, trad. D. Popescu, în Boethius şi Salvianus, *Scrieri*, P.S.B. 72, EIB, Bucureşti, 1992
- Calist Catafygiotul, *Despre viața contemplativă*, trad. D. Stăniloae, în colecția „**Filocalia**" (F), nr. 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Calist şi Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de Capete*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, *Scrieri IV*, trad. D. Stăniloae, PSB 41, EIB, Bucureşti, 2000
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 38, EIB, Bucureşti, 1991
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre Sfânta Treime*, *Scrieri III*, trad. D. Stăniloae, PSB 40, EIB, Bucureşti, 1994
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Glafire*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 39, EIB, Bucureşti, 1992
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Zece Cărți împotriva lui Iulian Apostatul*, trad. Constantin Daniel revăzută de Î.P.S. Nicolae Corneanu, Editura Anastasia, 2000
- Chiril al Ierusalimului (Sf.), *Catehezele*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, vol. I – 1943; vol. II - 1945
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre gelozie şi invidie*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982
- Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982

- Clement Alexandrinul, *Stromate*, *Scrieri II*, trad. D. Fecioru, PSB 5, EIB, Bucureşti, 1982
- Clement Romanul (Sf.), *Epistola către Corinteni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic în 100 de capete*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Didim din Alexandria, *Despre Duhul Sfânt*, trad. Vasile Răducă, Editura Sofia, Bucureşti, 2001
- Dionisie Areopagitul (Sf.), *Opere complete*, trad. D. Stăniloae, Ed. Paideia, Bucureşti, 1996
- Dorotei (Ava), *Învățături de suflet folositoare*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980
- Efrem Sirul (Sf.), *Cuvânt despre preoție*, trad. D. Fecioru, în Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie de Nazianz şi Sfântul Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, Bucureşti, 1987
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne I, Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii şi Învierii*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne II, Imnele Naşterii şi Arătării Domnului*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, *Scrieri I*, trad. Teodor Bodogae, PSB 13, EIB, Bucureşti, 1987
- Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor şi a gândurilor*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Schiță monahicească, în care se arată cum trebuie să ne nevoim şi să ne liniştim*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Filotei Sinaitul, *Capete despre trezvie*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Grigorie al Salonicului (Sf.), *Că toți creştinii îndeobşte trebuie să se roage neîncetat*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Cele cinci cuvântări teologice*, trad. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1993
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, Bucureşti, 1987
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Cuvânt apologetic la Hexaimeron*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre desăvârşire, către monahul Olimpiu*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre facerea omului*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre fericiri*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre înțelesul numelui de creştin, către Armoniu*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre nevoință*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre pruncii morți prematur, către Hierios*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre viața lui Moise*, *Scrieri I*, trad. Ioan Buga, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982

- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Dialogul despre suflet şi înviere*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *La titlurile Psalmilor*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Marele cuvânt catehetic, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, P.S.B. 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Omilii la Ecclesiast*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, Bucureşti, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
- Grigorie Palama (Sf.), *Capete despre cunoştinţa naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre împărtăşirea dumnezeiască*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre sfânta lumină*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Omilii I*, traducere Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătraşcu şi stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 2000
- Grigorie Palama (Sf.), *150 Capete despre cunoştinţa naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Capete foarte folositoare în acrostih*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Învăţătură despre liniştire şi rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Ignatie Teoforul (Sf.), *Epistola către Efeseni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinţilor apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979
- Ilie Ecdicul, *Culegere din sentinţele înţelepţilor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Cuvânt ascetic şi foarte mângâietor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Una sută capete de mângâiere*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Casian (Sf.), *Aşezămintele mânăstireşti*, *Scrieri alese*, trad. Vasile Cojocaru, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Convorbiri duhovniceşti*, *Scrieri alese*, trad. David Popescu, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Despre cele opt gânduri ale răutăţii*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Ioan Casian (Sf.), *Despre întruparea Domnului*, *Scrieri alese*, trad. D. Popescu, PSB 57, EIB, Bucureşti, 1990
- Ioan Damaschin (Sf.), *Cele trei tratate contra iconoclaştilor*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 1998
- Ioan Damaschin (Sf.), *Dogmatica*, trad. D. Fecioru, ediţia a II-a, EIB, Bucureşti, 1943
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieţii monahale, Despre creşterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2001
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre feciorie*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieţii monahale, Despre creşterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2001
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre mărginita putere a diavolului*, *Despre căinţă*, *Despre necazuri şi biruirea tristeţii*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2002

- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile despre pocăință*, în Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință* şi Sf. Sofronie al Ierusalimului, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 1998
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Epistola către Romani*, trad. P. S. Teodosie Atanasiu, revizuită şi îngrijită de Cezar Păvălaşcu şi Cristian Untea, Ed. Christiana, Bucureşti, 2005
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Facere*, trad. D. Fecioru, PSB 21-22, EIB, Bucureşti, vol. I-1987; vol. II - 1989
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Matei*, trad. D. Fecioru, PSB 23, EIB, Bucureşti, 1994
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, Bucureşti, 1987
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Predici la Sărbători Împărăteşti şi Cuvântări de laudă la Sfinți*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Tratatul despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, Bucureşti, 1987
- Ioan Scărarul (Sf.), *Scara duhovnicescului urcuş*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea II, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea III, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte despre sfintele nevoințe*, trad. D. Stăniloae, F 10, EIB, Bucureşti, 1981
- Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de cuvinte*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, Bucureşti, 1991
- Isaia Pustnicul, *Fragmente*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, Bucureşti, 1991
- Isichie Sinaitul (Sf.), *Scurt cuvânt de folos sufletului şi mântuitor despre trezvie şi virtute*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Iustin Martirul şi Filosoful (Sf.), *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980
- Iustin Martirul şi Filosoful (Sf.), *Apologia întâia*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980
- Macarie Egipteanul (Sf.), *Omilii duhovniceşti*, trad. Constantin Cornițescu, PSB 34, EIB, Bucureşti, 1992
- Macarie Egipteanul (Sf.), *21 de Cuvântări despre mântuire*, trad. Ioasaf Popa, Editura Anastasia, Bucureşti, 2001
- Marcu Ascetul, *Despre cei ce-şi închipuie că se îndreptează din fapte*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Epistolă către Nicolae Monahul*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Răspuns acelora care se îndoiesc de Dumnezeiescul Botez*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Ambigua*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 80, EIB, Bucureşti, 1983
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre cunoştința de Dumnezeu*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre dragoste*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele gnostice*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele teologice*, F 2, ediția a II-a, Ed. Harisma, Bucureşti, 1993

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Epistolele*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, Bucureşti, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Întrebări, nedumeriri şi răspunsuri*, trad. D. Stăniloae, F 2, ediția a II-a, Editura Harisma, Bucureşti, 1993
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Răspunsuri către Talasie*, trad. D. Stăniloae, F 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scrieri despre cele două nevoințe în Hristos*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, Bucureşti, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*,
- Metodiu de Olimp, *Banchetul sau Despre castitate*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul şi Metodiu de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, Bucureşti, 1984
- Metodiu de Olimp, *Aglaofon sau despre înviere*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul şi Metodiu de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, Bucureşti, 1984
- Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire şi despre cunoştință*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Nichita Stithatul, *Vederea duhovnicească a raiului*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Matei*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Contra lui Celsus*, *Scrieri alese IV*, trad. T. Bodogae, PSB 9, EIB, Bucureşti, 1984
- Origen, *Convorbirile cu Heraclide*, *Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Despre principii*, *Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Despre rugăciune*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Exortație la martiriu*, *Scrieri alese III*, trad. Constantin Galeriu, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Filocalia*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Ieşirii*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
- Origen, *Omilii la Evanghelia după Luca*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
- Paulin de Nola (Sf.), *Harul şi mântuirea (Scrisoare către Amandus)*, trad. Vasile Goraş, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Petru Damaschin, *Învățături duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, Bucureşti, 1976
- Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, *Scrieri*, trad. D. Popescu, PSB 72, EIB, Bucureşti, 1992

- Simeon Metafrastul (Sf.), *Parafrază la Sfântul Macarie Egipteanul*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, Bucureşti, 1976
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cateheze*, *Scrieri II*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cele 225 de capete teologice şi practice*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cuvântările morale*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Discursuri teologice şi etice*, *Scrieri I*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1998
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Imne, Epistole şi Capitole*, *Scrieri III*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2001
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Metoda sfintei rugăciuni şi atenţiuni*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, Bucureşti, 1979
- Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare şi petrecerea cea după minte*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Teodoret al Cirului, *Istoria bisericească*, *Scrieri II*, trad. Vasile Sibiescu, PSB 44, EIB, Bucureşti, 1995
- Teofil al Antiohiei, *Trei cărţi către Autolic*, trad. D. Fecioru, în *Apologeţi de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte către filadelfieni*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovniceşti, Imne şi Scrisori*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre lucrarea cea ascunsă întru Hristos*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre ostenelile vieţii călugăreşti*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
- Tertulian, *Despre prescripţia contra ereticilor*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină,* P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Tertulian, *Despre răbdare*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Tertulian, *Despre rugăciune*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, Bucureşti, 1981
- Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, trad. Dumitru C. Vişan, ediţia a II-a, Editura Mitropoliei Banatului, Timişoara, 1991
- Vasile cel Mare (Sf.), *Constituţiile ascetice*, *Scrieri II*, trad. Iorgu Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh*, *Scrieri III*, trad. C. Corniţescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Epistole*, *Scrieri III*, trad. C. Corniţescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Hexaimeron*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Psalmi*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii şi cuvântări*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mari*, *Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mici*, *Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
- Varsanufie (Sf.), *Scrisori duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 11, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990

C. *Lucrări şi studii teologice*

- Abrudan, Dumitru, Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*, EIB, Bucureşti, 1994
- Abrudan, Dumitru, *Cărțile didactico-poetice*, Editura Universității „Lucian Blaga", Sibiu, 2001
- Branişte, Ene, *Liturgica generală*, EIB, Bucureşti, 1985
- Chevalier, Jean, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Ed. Artemis, Bucureşti, vol. I – 1994; vol. II şi vol. III – 1995
- Coman, I. G., *Patrologie*, EIB, Bucureşti, vol. I – 1984; vol. II – 1985
- Daniel, Constantin, *Pe urmele vechilor civilizații*, Ed. Sport-Turism, Bucureşti, 1987
- *Dicționar biblic*, trad. Constantin Moisa (titlul original: *Nouveau dictionnaire biblique révise*), Editura Stephanus, Bucureşti, vol. I – 1995, vol. II – 1996, vol. III – 1997
- *Dicționar enciclopedic de Iudaism*, trad. Viviane Prager, C. Litman şi Țicu Goldstein, Editura Hasefer, Bucureşti, 2000
- Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii şi civilizației*, vol. I, Ed. Ştiințifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1985
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor şi ideilor religioase*, vol. I, ediția a II-a, Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1992
- Flavius, Josephus, *Antichități iudaice*, vol. I, trad. Ion Acsan, Editura Hasefer, Bucureşti, 1999
- Matei, Horia C., *Enciclopedia Antichității*, Ed. Meronia, Bucureşti, 1995
- Moldoveanu, Nicolae, *Dicționar biblic de nume proprii şi cuvinte rare*, Editura Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1995
- Negoiță, Athanase, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Credința noastră, Bucureşti, 1992
- Prelipcean, Vladimir, Nicolae Neaga, Gh. Barna, Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament* (pentru Institutele teologice), ediția a II-a, EIB, Bucureşti, 1985
- Stăniloae, Dumitru, *Teologia morală ortodoxă*, vol. III, EIB, Bucureşti, 1981
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, I, *Facerea*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, II, *Ieşirea*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002
- Usca, Ioan Sorin, Ana Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, III, *Leviticul*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IV, *Numerii*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, V, *Deuteronomul*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VI, *Iosua*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VII, *Judecătorii. Rut*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2005
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VIII, *1-2 Regi*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2005
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IX, *3-4 Regi*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2006
- Usca, Ioan Sorin, Ioan Traia, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, X, *1-2 Paralipomena*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2007